DÖBRENTEI Gábor

Nyelvészeti dolgozatok.

1-2. köt.

M. Nyelvt. 4-r. 24. n.

Jegyzetek és dolgozatok Döbrentey Gábortól.

1. Verstöredékek. 45 lev.
2. Döbrentey Gábor kezdette új szók. 4-r. 2 lev + 8-r. 1 lev
3. Philosophiai műszavak. 8-r. 1 lev.
4. Bányamivelésben való szavak. 4-r. 6 lev.
5. Tájszók. 22 lev.
6. Szólamsajátságok. 21 lev.
7. Uj vagy szokatlanabb o. avult szók t. olvasás közben kiszedve 6 lev
8. Etymologiai szógyüjtemények. 4-r. 20 lev.
9. Némely esmének több szóval is kitétele. 17 lev.
10. Való értelemről, kiplet. esen egyéb értelemre vitt szók. 4-r. 4 lev.
11. Cziráknév- Keresztnév. 33 lev.
12. Társalgási czímzés. 4-r. 2 lev.
13. „Witz" német szó mikint lehetne magyarul. 1847. 4-r. 17 szám l.
14. A' magyar szólam Ázsiában, Európában. 4-r. 9 lev.
15. Ha, Ós Hó rag és gyökcsere 9 lev.
16. Nyelvtani jegyzetek: Igenevszók 107 lev.
17 " Fokitás. 27 lev.
18. Ytalmi Jegyzések. 2-r. 6 lev.
19. Vegyes tárgyú jegyzetek 1845. 49 lev.

1

Verstöredékek.

45 lev.

Itmeri az
Zölünd vevé át a' kettzém
Itt az anya közország
~~4~~ 4 nemzet törvényéből
Magyar~~ország~~
2 Rendel velem a' király,
S az ötvenkét vmegyéből
~~[illegible]~~
Elé magyarhada áll.

~~Akár~~ ~~ná~~ nép ~~vereglate~~ min
~~Főegíniend~~ ~~a'~~ ~~Magyar~~
~~[illegible] azzal van étte~~
~~Azzal együtt van~~
~~[illegible] [illegible] bar vagy vadar.~~

10

Mikor híven kiszolgálok
Ő szabta tíz évemet
Magyarhon lesz állomásom
Abban éren végemet.
Az ád holtig kenyeret.

6

Egy ~~kiapazik~~ apró folyók
A hatalmas nagy Dunát

Zölünd, mivel együtt iváde
Hírre baranesra, mentére
felkapják a' ~~4~~ 3
~~[illegible] [illegible]~~ hetes csákós
~~[illegible]~~
Nyugot s tenger ~~népe~~ fiai
Egy termének utánazót
~~Ős anyaton~~
Az ős nagy hon kardai
~~A' nevén él~~
~~Azzal diútik vagy élete~~
~~Vagy nyil inja mely tudar.~~

5

~~Ahányi~~ nép ~~vereglésén~~
gaz ő
~~Grimit az ő~~ neve,
Ahány nép vereglésé
Magyar neve ~~[illegible]~~
szimezi
Ahányból ~~vitéz~~ ~~tettek~~
vitézlési
Magyar király diszezi.

Kedves kötz
Ha ~~[illegible]~~ bánzi szíved
Nem régété szólamai
A tót szókei így öleled
Mint a horvát s rác barnát.
Németet
~~Oláh görög fenyjátékos~~
~~Bécsi [illegible] [illegible]~~ ~~vagy~~
~~Magyar~~ vámos ivadék
~~Magyari fillérei~~
táncban lejtve
Oláht magyart megtáncoltat
~~Vagy~~ németet a vitéz
S akárkit ha rá fenn ekkor
is idéz.
Nagy eleibe

Magyarország több népfajé
Egy ~~forrásán~~ ~~rendr~~ ~~egyenként~~
hív egyen
Serge ~~[illegible]~~ csatás dicsősége
~~De~~ nagy is azt magyaré.

nnad földe ad oltalmat
~~Királya~~ Behívta tíz év után
~~nem~~ ~~[illegible]~~ több ~~hatalmas~~.
Vagy ától van a hazán.
Egy hon nem hír több hatalmas

~~##~~ J mellett van, nem elöü, velöü,
nyüü, hamu-u írása, mert az elejü
belejü, nyüvü, hamvu
V pedig itt is = J mert J és V egy
Így kellene írni hai, haa, almaä
anyaa, mundaa, s írni hai, hai
almaja, anyája = anyja, mundája.

J mellett van a nyelvhangzatai öszvon, mert
~~hangzók~~ a mai kis mássalhangzók me
nem kis ~~egymás~~ úgy nem két hangzót ne
egymás mellett azért hogy eladható ne
lágya a kimondásban, s valamint a
két három mássalhangzó között a ke
mondását, úgy a kis hangzó meg m
kezeti s ebből lesz az ace
~~maga~~ úgy ~~[illegible]~~ húzás, mert a két aat, oo
indított egybehúzó kimondani
mintegy sorban

Bcegyezik ben N.
muka hajdan most munka,
Így lön, müü helyett füü
va lovu, müvü füvü J

Nejü s neü.

Nyá-u helyett nyaj-u.
éü = éjü.
Nyüü

Nem kell j egyelhez: adniok,
menni-ök.
De kell-e: mindnyájok:
valamennyi ők mikor jámbor
nem kell: midőn valamennyijo
uiai, igen is.

bojáé } s iváé
fijáé } fiáé.
A szabály miß a hangzók
egybeütközését annyira
kerüli, hogy kitöltötte s
kéngyott helyett így
mondja: kiütötte s lengett.
kivéven
tárgyairól vette.

Pömárini 1809. in Octobri. 4

Rara sorte, spreta morte, docta arte factus Cesar Bonaparte. Fecit Praedicantius in Pathmár.

Ördög adta Némettyének. Szél a lelke, Ross a Lova, Tót a halála Seele, Ross, Tod.

Sok ~~fiatal~~ ~~Legeny~~ Fiatal hullt a porba,
Mert ~~mene el~~ tévedt a Táborbà;
Sok Legenyén ettek Torba,
Mert bujt be a Monostorba.
Megüti a Gutta Orrba, Guta üti vart meg Orrba
a ki vizet tölt a borba,
~~Fiftán~~ együtt ~~hát~~ mi ~~és forba~~ tipegven porba
így jutunk el a vén korba.

Hölgy kebele ~~ölly tengye~~
rengő hontól indít
s Lángajak összeült ügével
Lenni Édes ollyané,
Szive kit tép Istenné

5

38
3
114
:7
121 / 36 / 36 X.
2

38
4
152
3

6
7 12

4
40
160

40
3
120
8

40
4
160

~~Vaj = háj min~~ v és f hozzá
ben gyöke van

~~Vaj - vaj-adék mez~~ = fáj

hoz-ád hozzá tesz, azaz azt teszi a mi a gyökben érteti, a mi abban elvont értelem

így ár-ad, szár-ad
fog-ad,

Ujra van nyomtatva
Kinizsiné imádságai elött V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII. XIII. XIV.
egy iv és 1/3
Mert a Zichyek levéltárából toldalék képen és XVII. XVIII.
adatokat is, és elébbiekre felvilágositást kaptam,
s tökéletesebbé kivántam tenni; előbeszédem his-
tóriai képét.
az az. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII. XIII. XIV. XXVII. XXVIII.
az az 1 3/4.
A vegyes tárgyuaknál lap 1. 2. az az 1/4 iv
Ujra nyomatni kivánta Jászay
Továbbá 5 – 6 lap. Az 1490 körüli vers
forditásnak I. László királyhoz iratása későbben
világosult elé. Elébb Boldogasszonyhoz lehetett
hinni. 1/4 iv.
Továbbá 29 – 30 lap. Egy 39 – 40. 41. 42.
43 – 44. 45. – 46. 47 – 48. 49 – 50. 51. 52.
Tehát 2 iv. Mert az ide elébb nyomatott-kat, ujabb reá akadásnál fogva hamis adatoknak találta.

~~Össz~~

Összesen tehát 1 3/4 8 1. 2?
1/4
1/4
2
4 1/4 iv.
1/2
Összesen 4 3/4 iv

és még 365 – 366.
367 – 368

8 | 32 | 4
4

Ugy
Agyy Magyar Királyi Korona
Kegyéig [illegible] fára ki maga
ki [illegible] [illegible]

Vidám dal, egy barnához
Létellel fáradván,
Könyceső után

~~A szívem pendítí~~
~~S enyhíti aggódja~~
~~Kis dalom, kis dalom~~
~~Setétben csillagom,~~
S elmém sugára

von-ok von-asz von
vonsz-ok, vonszasz von
alok, al-sz al, aló, alo
alszok alszasz alszon
fek-ek, fek-ez, fek, fekő
fekszek, fekszel. fekszen

csaló csalo
baló, balo baltasz
daló dalo

fal-ó falv-a
hal-ó halv-any
kal-ó kalv-any
mal-ó malv-a
nyaló nyalv-a nyálka
szálló szalv-any
cselő celv
elő elv
élő élv
felő félv
kelő kelv-ény
lelő lelv-eny
nyelő nyelv
pelő pelva
telő telv
vélő vélv-eny
szelő szélv-eny
ilő ilv-eny
nyúló nyulv-any
sulló sulv-any
szúró szúrv-a

Kis lyány nagy lesz, Zerka is csak fel felnőtt
S ~~[illegible]~~ már is játszik bábjával mint az előtt
Nem tudom mért de tőle csak húzódott
Nem tudom mért de hozzá csak simulodott

Láta pajtásai nejét férjhez pendülöt Anyuskától
~~Szülőháztól~~ közel s messze repülöt
Rendes mondá, kik gyermekül, játszának
~~Külön~~ galambpárrá külön házban válának
Gombos bácsi rég távol járt utain
A nagy pinty meg hatalma széle gondain,
Mikor jő már, kérdi végre meg anyját
S az unokájára faggulgatja pintyjányát.

bival, bíal, bével
dival, dévaj, dial
fial
gival Gévaj
hival-kodl
miel-kodl
nyival-kodl
sival - kodl
sival- kodl sivaj, zsivaj
vival kodl
Dóa bival fonnevári hai
ei fial ul 10 hival

adal
fial fadal
hival hivadal
nival mivadal
rival rivadal

8

Így a minden estjeibe
Álltam [illegible] kenegébe
Szolgáltam s becsülettel
Soha se volt baj tisztemmel

Hányszor álltam [illegible]
És veres szél vett körül
Egyembe jött szép [illegible]
Dyzet mondám itt [illegible]

~~S mikor [illegible] ejett~~
~~Némely pajtás [illegible]~~
már elveszett
~~Vagy mesét új szót hallgattam~~
~~Eön meg egyes [illegible]~~

Jöjjön, ~~lelkem~~ no, ki, Gyuczám
~~kis életem~~
Közelebb, szerelmem,
Édesen. szép babám
Gyémántom, ~~kis Gyuczám~~
Életem.

Költő
tájköltő
népköltő

Vagy meséi víg szót hallottam

Jöjjön, lelkem, Gyuczám
~~Kis szívem~~, Kis szívem ~~Gyuczám~~
Közelebb
Édesen. szép babám

Szerelmem, ~~Szor Babám~~,
Gyémántom.

Es, fej, héj, kéj, és tulajdon
kepe a nyelvünkben csak e, fe
he, ke, s ~~nem~~ meg val ~~eje f f~~
ee, ~~fee~~, hea kee, hanem
volt eje, feje heja, kéje
mikent ma, noha nyelve, hegzet
es-nek egy eje, feje.
S igy szi, hi, fi, ó
szíve hija fija v
nem szíc hia fia
vívor v vivar = vitorom
feltlbod
lium = lion

viz gyülő
vizal gyülő.

~~Magyarország ottonyem~~
~~Hadja őket a világ~~
~~Kínál várták elődeim~~
~~És az anya hősország~~
~~Kelet vőnel voltam gát~~
~~Nyugat s tenger népét~~
~~utánzót~~
~~ozvei h~~

~~A fővezér ~~ett~~ nagyon hát~~
~~Hullván ~~eszik~~ Bécsnek önhazáját~~
~~Hogy meg ez ki hazájában~~
~~De hu~~
~~~~A~~Hogy a bajon ez sem fordít~~
~~ámbár ordít~~
~~Zér nyeréssel meg sem fordít~~

Mertem
rip-acs = rep-ces pip-acs
bib-on-cs kilin-cs lán-cz
kil-encz, nyol-cz tán-cz
kul-acs,
fa-szállító, fa-szán, fa-szín

Len-cs nev
Len-cs-ő nev
Lencse, ő kis len hanem
Len-cs-e mi lenő elso
lő, kilengő

~~fényesbb~~
Kesztyű ~~tanácsülő~~
Lábtyű ~~tett~~
~~füstrevez~~
~~nadrágfejtag~~
~~szomszámos~~
Küzgyellő
~~szemlepróbál~~

~~[illegible] látták vérünk~~ győztiek
~~~~

egyeles i eleggyes

V gerid b val

ksor-ó — csorv csorb-a

gör-ő görv- görb-e

kor-ó korv korb-a

ser-ő érv

u gerid h val

kor-ó korv korh-ad

tor-ó torv torh-a

mar-ó marv marh-a

görő görv görhes

Nyelvbuvárról, ujabb bővítés

Bálint és Zimányi

Apaczai Csere

[illegible]

Király sipla-hű szolgája

Bezsületnek ~~Kéz~~ óriája

~~Mely igazra mutasson~~

Mutasson ez igazat

Az a' legény a derék igaz

Két, szállásra ha másra áll

Jó gazdája megszavat

Csak ugyan költözetem kies

10

ál mentem
áll s int
hál fa
…ll
…al, dall
hal, hall   mal- st h hall d

Ilyen
A ily vérnél egy nagy bája
Alszegyenaid hűnyzott rája
~~Puskaporból egy fuvatag~~
Agyuja ~~nincs~~ ~~[illegible]~~
Mi ér pedig puskaporból
Agyu s kell ha pedig a golyó
Kefent út s drága kapott
Erre hamar kezet csapok!
De ha meggyult egy pendö
Több fa benne ~~folya~~ mozog egy!

~~Pernyéje~~ és Csalitja i

S ~~ígéré~~ színed az ágyuja
~~A megtartás kellő sulya,~~
Teljesítés kellő sulya.
~~Szatmatiztót~~ ~~[illegible]~~ csak ~~ezal~~ pernyez
Zalma, ha ~~[illegible]~~ még vasat lep
Vész ha ~~ágyu~~ [illegible] egett

Az örege vesszője hírral
Ülje meg új csatát győzelmét torral
Látod csitek fegyvered ágát
~~Vármlt~~ örült bizonyságát
Szünet
Csattog a szél, édesítő
~~De a legszebb pentamenő~~
5 Töltse tépv rá ~~[illegible]~~ lebegedő.
~~Küld~~ Küld hát mindig izgassanak
Minő végzet ~~[illegible]~~ seregcsapatnak.

Egyszer tépik a világot
Telepje szül szal országot
Ha meggyógyul az egész erdő
Galiga is együtt ég.

Szól a zöngülő, S mi vész ebben,
Ki mellett szép hír nem lebben,
Ember nincsen a pendrágja
Gaz irigység ne torzsalja.

Úgy van, öcsém, gyulong pajta,
~~Monda~~ Szegő ~~a kitanz~~ és a nyolcz más,
Riadt
király
Magyar~~orszag~~ hadcsapatja
Nem csak Szápra katonája
Épen azért a mit végzené
Legyünk bennünk mindig élénk
Kapitányunk eleibe
Vesse én azt melegeb
Derék ember és a talyi
Örvendni fog a hír tud
Olyan magyar hogy jobb kell.
~~De~~ Hát a miért, mondj zene

Tréfaszóban igazat vall
Jó katona,

Szépen ha a' Százados't
Szivre veszi nyere a dolog
Torontálban meg Szepesben
Ők tetettek kárt emberben.

Lódítá rá' Bedő ~~heve~~, tüze
üze
~~Kit igasság üze füze~~
Ki azt valót üze füze
Státusiban ~~szigorúan~~
Szóll igazán

Igy szülétekőt Tiszapartján
S népeiben elhárt igazai
S ki is ejte azt magyarán

Most a dunántúli Zömök
Görgete rá' mint a török.
Én is mondá, tudósítom
Okos magyar Századosom.
Épen hogy az írott törvény
Néha billen mint az örvény
Illemérzet s'
Átereszt mint a rég sövény
Néha ~~lyukas~~ réses mint a sövény
Illemérzet tartózkodik
S ha szokás lett több a hazán.
Legyen m[illegible]e magyar ezred
Feje l[illegible] illemérzet.

Kapja kiki a mi dukál,
De jó vendég felül nem áll.
Isten áldjon meg huszárok,
Gyerünk magunk szép gyalogok.

12

Gyalogságnak indulhatói
Lábpendező [illegible]
Zengjen dob síp furulya gimbalom
~~[illegible]~~
A huszárés fangan fuggal
hadfonyal

Gyer pezsd — nyer, terül
Gyer-ek, — nyer-eg
gyer-it — nyer-it
gy valami — jár-s = nyár-s
Kucsag = kot-ag, kot-og

Lobogtatja hadi tollát
Nyeritsd vidám lovát pompa
Hordozhatatlan harsonya
sírdal.

vetésmag

Hozni = hozni

Gyalogságnak sarkba menök
Járva ~~táját~~ körét felrezzentvén
Az egész tájt felrezzentvén
Gattyogtatva magyar dal

[illegible] a csárda sudarának
[illegible]deltartó gerendának
[illegible] omuló fényből [illegible] vonók
Régink ismért vérvitézeit
Ahoz engedd szabályzatát
[illegible]
Szól az helyes lelkeink
[illegible]

Népnek mulassz [illegible]
Olyan lenyom szabályzata

Cserge –	gő
Csenge	csengő
pill e	– lo
csilla	– csilló
pilla	pilló
hanga	gő
duda	dud
csărda	csard-ó
csordo	csorgő

~~Ne vetted meg~~

~~Donat~~

~~Égő~~

~~Fenyegkedj~~

A kiváló egyén ás
Minden forrós megjelen nyomatan en
Tudom mi fogja a szerencsém
Ki bélyegét rajtni

Csak ~~vigabb ittő bor tegyen~~ ittő
ittő szép vigalmas

~~Ország~~ Ősűl Dics ád új tapsz katonáit
látta ~~tetsz~~ hadát
Csak kiméletek bennetek
Tartsatok szép ütközetnek
~~Üzzetek ki mostoha~~ volt ott,
Mely emberbe nemest

13

fejre vele. [illegible] Dij[illegible]
Említésre [illegible] fárez
És jobb vala mint szerelmi[illegible]
[illegible] álmom volt. o

vérem, lelkem, —

Szerettem [illegible]
Magé csapongó [illegible] magy
Hangja [illegible] hat [illegible]
[illegible] fára [illegible] elmenek

Zára t panaszoltam
vagy zavaltam

Thérézned — [illegible] [illegible]adtam
Vagy dallamgott s [illegible] hallgattam
Nyugalmam volt [illegible] [illegible]ben
[illegible] [illegible]

Nyájas, pesti, víg, gomori.

Megváltó. Harang. Harangl
Szenteltvíz feltámadás

De te magyar fejedelmem
Mindenütt hon [illegible] bennem
Kis akármely föld birtoka
Koronádnak apanázsa
Szivetek látható mindenfelé
Ezer hódolat tűze mellé
Vagy lelkem távolba [illegible]
Mert körömben volt [illegible]

távolba

hazám

Nagy valál ez hajdanában 28
Udvaron voli Európában 50
24
Szomszédok sorsát határzain 6
48
Jer vigasztalj szállj be hozzám
Mert udvarra' ugy se valók,
Szent jogain mellett felállok
A te díszed lesz fej'd elmém
Ön iparban vígan élnem

Selymednek söt
~~Sőt selymed~~ szét terjedtébe
Vidul szemem víd néztében
Ezer pejját a te fiad halad.
A merre lengyel arra

~~[illegible] számoló, kagyló~~
vajaskenyér ábra[illegible]

5
al-s-ó bel-s-ő

Ugy megyünk mi híven alád
Mint egy összetartó család.
Ekként bánik kicsinyeivel
Édes anyán csirkéivel.

Csak mi ő csirkéi vagyunk
hadunk,
Mert sasoktól gyűle ember fia
Gazdján csak ránk mi lesz díja.
Majd megérzi

Ke
Ke
Ke
Ne

Lobogy
Néma
~~A h~~
~~felt~~
~~Az~~
A
Stygy

Szalag
~~Olyan~~
Eger
~~Ne~~
Azn
~~Mit~~

Csak
Egy
Egy a
A

28
50
24
6
148 X
dés

d
nde,

14

E elött
Kev-er — Kav-ar,

Kev-e, Kev-e, Kev-ely, Kev-er
Kev-es, K és h.
Hev, hev-es

Lobogj! lobogj szép czimerünk
Néma s meg is szól vezérünk
~~A hová egy is a világon~~
~~Felforgatjuk a' világot~~
~~Az a föld lesz te országod,~~
A mely földre viszsz világod
Legyen a volt lessz országod.

Szalagodnak láng a' szine
~~Olyan mint a~~ Rózsám szeme,
Éjen ~~olyan~~ mint szakadt ilyen ~~vettem~~.
~~Neki is kék olyat~~ néki olyanra
Azért vettem ~~a hogy már~~ csattant.
~~Mikor~~ csókja hogy ajkamra

Szabad te és ő kebelembe
Egy Istenem a' mennyeiben,
Egy az és szentháromságom,
A' mit tart katonaságom.

Volt nekem szép kis kalapom (kalap-az)
Szine úgy habzott rajt szalagom,
Páva toll is állt körötte
Ezér az én Rózsám tette
S Rózsám virággal teletűzte
S Rózsám rózsáival kötötte.

De most nyalkább csákóm vagyon,
~~Vitézkes~~ tolla fellű lebeg
Vitéz körös körülötte veri
S álgyúzósi füstjei meg.

Hímes /
Elé ködmen volt hátamon
Egész virágkert vállamon
Zebben áll most mente dolmány
A zebbő mit cifrán tekény

Kinek nincsen sarkantyúja
A bizony n. Árpád / fija

hordó bocs borkorok

Sarkantyúm volt most is
Zeng tarajja az átfakan

Kinek magyar kincs hija
Korcsult vér, n. Árpád fija.
5 be ~~Szellemre~~ ~~Kerekedve~~
~~Kebelemben~~ ~~emeltetett~~ keletkezem
~~Szerez hízve~~, ~~gerjetz~~ régi magas
Büszke lengés
Kinyán hordja szép huszárát

Be Járta ~~[illegible]~~ gyótárás
hányja fel

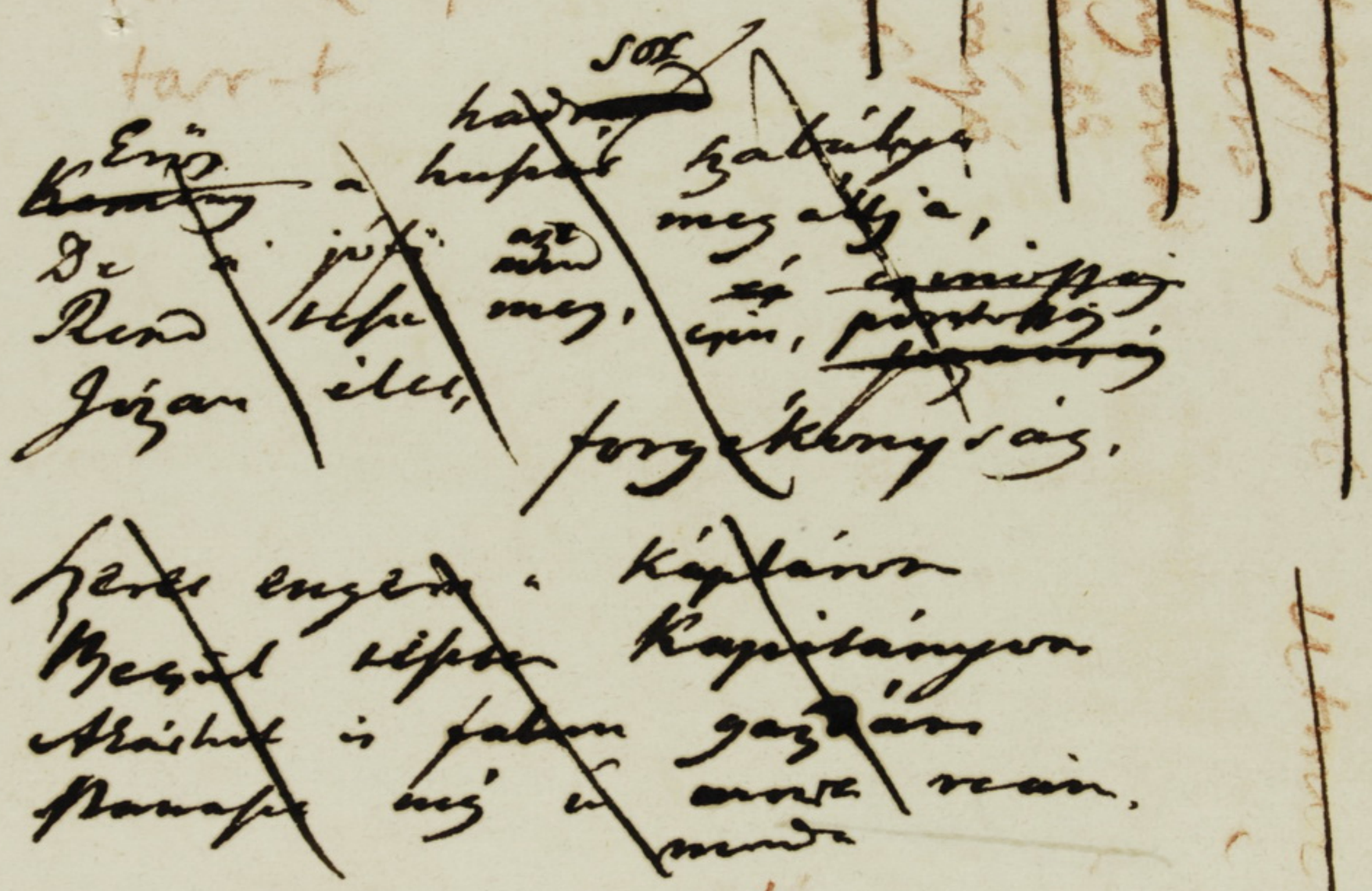

(kalap-ag)

tar, tár
Tar-d
Tar-g
Tarh-ony
tark-a.
tars-oly
tarisz-nya
tar-t

tars

15

Hallotta a kis órajáj
Nincs ajzal, hogy egy
agyonját.

deres = teres

sok
hadi
Erő
~~Kormány~~ a hupás szabálya
De a jót az ember megállja,
Rend tetse meg, az ész, ~~szemiősség~~ ~~pártoskodás~~
Józan élet, forgékonyság.

Szétes engedi kapitány
Meggyal sípot Kapitányon
Akáiból is falun gazdám
Panaszt ugy is ~~most~~ mondva reám.

Harangozó

ellenző – ~~vadőrjelő~~

~~üvegfúvó~~

~~szájtátó~~

~~szemmeresztő~~

~~szívelősegítő~~

~~kupaszóró~~

~~hubvesz csillagász~~

~~szarvasköztél~~

~~falmozó~~

~~Kötelverő~~

~~Főszégén~~

szőnyegszövő

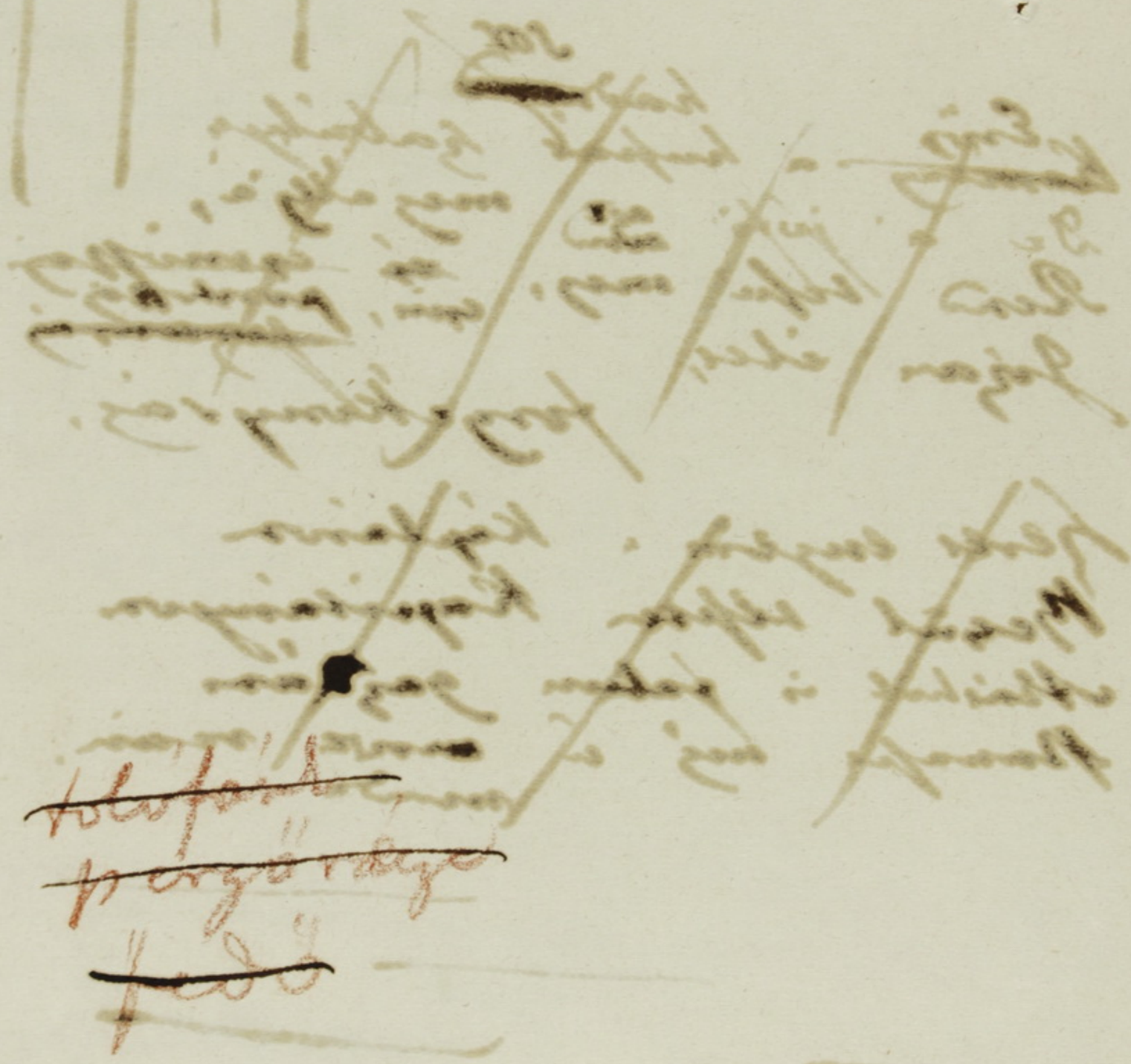

~~porhintó~~
~~hintó~~
anyjabeszéje = besze
~~[illegible]~~
~~Háló~~
Avar
~~[illegible]~~
~~erdőkerülő~~
hármanó
~~gyomor[illegible]~~
~~Szem[illegible]~~

Ida
dsida ü csida
csiga
vida
gida

~~Ia, Sajó~~
~~Izajó Sója~~
~~Ha ha~~
~~Hea = bea~~
~~Reó réó~~

ay
dad-a ud
Lad-a Bud-a
Mada dud-a
Szada Gueda
Gyed-e
Rede
Oda
Boda
Csoda

~~Borgó~~ forgó
~~Duló~~
pu ~~Zöl~~ [illegible]

p

Vagy a hogy sors, szív, ész hozza
Mikor éle Isten hozza

A szerencsén mohoskodás 17
~~Ugy nehéz mint Ugy Nehezebb mint után~~
~~Nem~~ Ugy nehéz mint rá-u gondolás.

Azok est, ist, öst
ust, öst, üst
öszton

Bas

53, 22, 33.

Nem csak hirvágy epedése kezdi az,
Pusztakör csak széltől zördülő zöld haraszt,
Kis libákat terelgeti
Laptaverő gyerekeknek – árnyokat
Hol kis libák üdülgetnek hantokon
Laptaverő gyerek kaptár árnyokon.

erk-öl-cs, szatol-cs
Szab-ol-cs, gyüm-öl-cs
~~Szam-öl-cs~~ Verbő-cz
[illegible]
Kesz-őcz-e, Verbulcs
Verőcz szam-ócz
Mal-acz gyerkőcz

baro-d

~~erő~~
~~Derő~~ ~~karó~~
~~férő, férói~~ ~~saró~~
~~Gyenő~~
~~Kérő~~
~~mérő~~
~~Szérő~~

Bölcs valls kat [illegible] érzelmes
Ijesztő kényelmes szerelmes
körülés meg hadverés
Hallam listen rendeltes

Szép granatos Juli
Ott az ezüst nézd csak Mari,
Mondá hévvel a szép Mari
Granatos had vitéz pora
És alatta a föld renge

Es ~~a~~ granatja, vajjok közül is
Vegyj ki vajjod, szóla Juli
Mert az egyik zaplálja
Mint Rákóczinak a sátorba

És Julinak granátja
Mint a szeg szép párna
Vágyott egyet rá szemével
Kebelének melegével
Szemének két szép szerelmével

De már e más, szóla Juli,
Volna ilyen bár nékem
Nem adnám két ház forintér
Nem én, ezért az : milliókért
Egyik erdő medve sirály
Mire feltesze villám felleg
Kor... a két egyen a ellen

~~Szerencsétlen csillagon~~ lett

Magyit

népség

kétség

sárgaság

fejerség

feketeség

vereség

zöldség

kandiság

sandiság

számelség

fejesség

nyúlállság

hegyesség

uzmoség

inas ség

19

Kamárand vezetője

Zúplóalja felejtmnjője

~~Népség~~ vittem a népség elött

társ-ság ñ társasság

házasság i házakas

bőles-ség

várság

költség

merettség

halaprás

vadász ség

puzdory

jobbnál jobb
dicsőnél dicsőb
naggynál naggyob

szerkező,	szerkesztő,	szerkesztető.
író,	irató	irtató.
aró,	arat-ó,	arat-at-ó
evő,	et-e-tő	etetető

24
17
7
4
52

79 f. 5 CM.

10	45	
4	18	
2	9	
16.	72	
17	4	30
	2	30

17 arany 2 f 30 kr.

Szól vala s keblétől kiveve remekelve himezett
Fürge övét melyben bájaknak bája
minden kecs bájlata öszszüle
volt a
Benn ~~tobogott~~ szerelem, szeretők susogása, sohajtás
A csapodár kérés, mely még okos észt is elámit.
Ezt neki ~~általad~~ adtában így ~~mondogatá~~ hízelegve
szólogatá
Fogd e himes övet, ~~rejtsd~~ kebeledbe magadnak
tedd el bé kebeledbe
férkeztetted
Zenger igézet van s tészi mit kényedre ohajtasz.
Vissza hazzon nélkül nem jőssz; így ~~mond~~ vala Küprisz
Nem- győzedelmetlenül térsz meg. ~~szólott~~ vala Küprisz
~~monda~~
Erre nevetkezetesz villámoltatta ~~kénte~~ a felség
Nagy szemit a felség Hera.
Hera, gomoly szemeit, s keblébe mosollyal
\\

És ~~haza~~ tére ~~elébe~~ mostan Küprisz, Zeüsz isteni
jánya
Hera meg a nagy olümp tetejét siettve hagyá el.
gomolyú felség
Erre nevetve fakadt a ~~nagyszemü~~ Hera,
~~És az övet~~
Mint felség s az övet ~~bátran~~ ~~kete~~
mosolyogva dugá
És az övet mosolyos bizttába dugá kebeléhez

~~usr~~ ~~uh-u.~~
~~buur~~ buh-u
csur csuh-a
dur duh-nya
kus kuh-as
mus muh ka

pur puh-a
rus ruh-a
~~sus~~ ~~suh-og~~ ~~sah-i.~~
~~szur~~ ~~szuh-ány~~

ür
~~bür~~
csür
~~dür~~ düh
~~für~~ füh-ej kert
~~mür~~ müh
~~rür~~ rüh

ör ödbör böd-örcsör csöd-ör

för föd
gör göd
kör köd
lör lőd Lövőd
pör pöd-ör

21

vos Balázs első vosban
~~csertessek a dicsértessék~~

Hol veszed magad itt olyan
Madár menetagi földről

Balaton mellől Somogyból
Kaptam egy kis dalt mely egy szól
Harmatom, gyöngyöm Idácskám
Bezsaram kedves bárányakám
Mondj egy szépet papának
Feltüntén Sándor napjának

Kisompi e dalt ~~neked~~ elmondana
Mert ~~neked papám~~, Angyalom
papa neked

Katona Recipe.

Tudós Orvos
Mint bűbájos
Szerént ezt vedd irul:
Vizet igyál
Szép jánnyal hálj
'S egészséged virul.

Népnek milyen véralkata
Olyan legyen szabályzata
Nézzed véralkatát
Akkor mérjed szabályzatát

Költészeti fűszerek. Törvénytanban lelkiek.

Rimaszomb 1
Pest +
Budapest 2
Rozsnyó 1
Kepes — 3
Liptószentm 1
Gyöngyös 3

12
3
46

Hadd = hagyd
netek = nektek
vagy ne, tiétek.
lap = láp,
bab = báb

Ezt bámuló ész gyul ven Kebelnél
Összehangzatos egyensuly e' világa
Egy szomjuzza földed lelkesb országa

Név	Ige
~~bűz~~	~~bű-z~~
~~öreg~~	~~ör-eg~~
~~üreg~~	~~ür-eg~~
~~sereg~~	~~ser-eg~~
~~kér-eg~~	~~kér-eg~~
~~ireg~~	~~ir-eg~~
~~[illegible]~~	~~mér~~
~~valeg~~	~~val-eg~~

24

éltem' ha itt nincs apostrophe, akkor vixi is.
Díja írandó tehát fíja is kell.
Nem szeretnénk apostrophot ezekre: érttek,
csorg, forg holott ez = értettek, forog, csorog.
Kell: ép'en, 'sz, vég'-hez mert az van
épen, hiszen, végig helyett.

Hány e.
eltemet, sepelit
éltemet, vitam meam, életemet
éltem, vixi, éltem, vitam meam.

Annál inkább törekedjünk
Sőt ~~mi arra~~ most tisztán szövetkezzünk
Hogy a hazát már ezután
Békeangyal lepje tanyáján.

Kesergett ~~eddig~~ előbb, mondják át
A legénye hogy ~~csak~~ éjjel ~~egy~~ fogták
Hajdu~~ból~~ urai megtagadták
Kötélből állt zászló alá!
A holtig kell~~ett~~ nyögni búját
~~vagy nemzetből~~ az dühbe ment át
Vérmesből az
Mért szenvedjen gyapján gaz ő
Zugta, és lőn ~~kenyő~~ gyujtó verő.

~~Sérviség~~
Palemal
~~gyámoló nyilt oltalmat~~ Unterstützung
Urkunde
~~Sérviségápolda, Javalides~~ Platais,

XLIV

Nyelvhez tartozó észbejutások.

Feh-ér veh-em, ~~[illegible]~~ ve-het.
ve-ő vev = veh
Így te-ő, tev-e, teh-em.
Fe-ő fev, feh-ér
e-ő ev = eh ev-hetném
tev-hetném.
Meg maradt sziv-hatnám.

Szolnok azért ű jő Sándor Istv. szerint, mert van Közép Szolnok, Belső Szolnok.

őrvezető, őrjáró.

~~Lerovány~~,
Követel ige Követel Egyezzen magát.

Roh-oncz prim lehet proh-oncz,
soha-cz
~~teh-oncz~~

évelő perennirend. gyerköcz gyerek után

foglaló. belüfoglaló.

Számolójuhász.

Ballag össze hangzó ~~ü~~ bar-ol-agok után, mert bal gyöktől jőne bal-ag, bal pedig egyéb jelentésű. Bar, ~~után tesz~~ értelmét magyarázza bar-om, mely forgó tehvazó, ilyen bar-ol, bar-ol-ang, = barlang, bar-angol, forgás azaz forog-ás, forog ige után. Így lehet: horog-ás, talán innen korpás, morgás, ireg-cés.

ballagok

16
25

II

Budán Pesten decemb. 22d 25d. 1845.

Akartam én melegében egy hőt dalt,
Sőt ítéletnapi harsány rivadalt
S vinné magyar fülbe érczek furalma,
Kastélyoknak lenne rázó zugalma.

De az esztén könyöntő el arczomat,
Sikertelen' érzém gyulni lángomat,
Szót ereszteni csak a légbe mi haszon,
Sok ember csak vállat vonít panaszon.

Ki hallaná ama harczos kastélyban,
Hadéra tárczik Bécsországban,
Hiú apja ott más földnek nevelé,
Lelkét szivét szellemét kicserélé.

Ki hajtna rá ott a tornyos kastélyban
Zsidó piszkol ben uzsorán potomban,
Bolond ura számvetésre sohse ért
Ősi vagyont pazarla el sok füstért.

Ki venné fel, egy havasi kastélyban,
Tarka czinke birtokosa, Nápolyban,
Pénzelése telrém esze is fázik
Inkább heven adósságba elázik!

6

Nem értnék a jánynevelő klastromban,
Stol folyvást csak kavarczolnak, s a honban!
Egykor a jány ott nemzet új ága lett,
igaz, remény Majd belőle nemzet roma született.

7

Hurogatná itthon magyar házában
Öt nép, a kit részesíte jogában
Urat hánynak ki házából vendégi!
Még mind igaz a közmondás, a régi.

13

S hát a szuglyák' e lidérczi "jesszenek"?
Kik egy közfényt karczokkal így sérzenek.
Megrémülsz-e? mikor pisszeg a gunár,
S nem tekinted a magast.[2] hol turul jár.

14

Országgyülést hallj, midőn az felriad:
„E szabad hon, önfüggésü, nem verthad,"
S a díszeszek' képelői kimondják,
Hogy ne merjék azt csipkedni a pulyák.

15

És a király eskűjének szentében
Istentől megintve arra lelkében:
„Nemzetem! szól, vedd törvényed pecsétét,
Büdös vérével rágják annak velejét."
Büdös vérese ne rágja ki velejét.

Megdördintve Istenétől lelkében

Elesavarná amaz csapdi, sarjából
Ki hideget s medeget fú szájából,
Ifjan kevély daggal szúrt ez főbbeket
Majd árulva kunyorál csal / czimeket.

Amaz ott, bár szesszenne rá bejében,
De hamisan meg elmosná cselében;
Szabadságnak egykor csupa sárkánya!
Pénzért most azt döfdösgeti' ármánya.

Zitogatás pillangódzott szavában
Sok fénykeszegü megszükité javában,
Pazarcsillám vággya görhes ördögeér,
S az elvtelen bolond jobbra balra tör.

Emitt egy, csak szót hadar, s — mind' öltözik,
Inyénez kedve keresetten töltözik,
Lova földet, ő nyom emberjogokat
Czirmos ülön kalapácsol tánczokat, czikkek

S hát a sugtyok e lidérczi . . .

Rajta! midőn király démel nemzetet,
Lengedj, világ! ezer harsány éneket,
Trónon embert igazt látni nyugtatú,
Dicsérete ilyennek nem untatú.

Énekben, ha szabadszivü, Isten él, szabadelvü,
Mert ész gyul rá tisztán maradt kebelnél,
Ésszel pedig Isten lelke világát
S rejtélyekből igazabbhoz továbát.

„Szakadj csak szó, patakozva szívérből
Lélekteremtő" föld legyen itt fenyérből
Csordanépnek nevén Magyar túladjon
Szabad nemzet volt ő, s kell úgy haladjon.

Ne te képedj csüggedezve romokon,
Sőt hasíts át völgyön, téren, ormokon,
Bélyegezd, ki bálványozza csak magát,
S keble dörgi „üsse menykő" a hazát.

Tükrül mutasd több ó s új nép sorsait
Mindenike megtermette átkait.
Duzzadoztak hatalom s kény tornyai
Némítattak a közigaz' hangjai.

Leső nagy hal bízó kicsinyt elnyele,
Vak tömeg a tiprót maga emelé,
Sima gazság nyílt dalát horgoza,
Lakomákban bün s butaság áldoza.

Igérete, csele a kit felrive
Héjává lett elébb szinlelt szent szive.
Undor nyüsg a történetsor titkában
Szégyelsz állni az emberfaj sorában.

Gyönyört gerjesszen de Nemesis képében
Midőn az jött, fegyverrel jobb kezében, dárdával
S balja fövényórát tarta mutatni
Hogy a gonoszt ideje már tipratni.

S a lá-

12.

Czélkuti Junojához.

Budán 1846. június 4.

Görög neve Hera.

Homeros Iliásza 14d. könyvében

Szól vala s kebléből kivevé remekelve hímedzett
Sürge övét, melyben minden kecs bájlata összült.
Ben volt a szerelem, szeretőt susogása, sohajtás,
A csapodár kérés, mely még okos észt is elámít.
Ezt neki adtában igy szólogatott hizelegve:
Fogd e bájos övet, férkeztesd bé kebeledbe,
Tenger igézete ván, s teszi mit kénycedre ohajtasz,
Nem győzelmtelenül térsz meg, monoá vala Küprisz.

Erre nevetve fakadt a nagy gomolyó szemü Hera
Mint Felség, s az övet mosolyos biztába kebelzé.
És haza tért mostan Küprisz, Zeüsz isteni jánya,
Hera meg a nagy Olümp ormát sietelve hagyá el.

Harmatos föld! térdre esve borulunk Rád,
Nyugság Istene! imádkozunk Hozzád,
Büszkén hiszünk, ügyünk szent,
Imádkozunk, Isten fel egyedbe –
Isten, fel egyedbe vebez imánd ——
Hogy ügyünk szent, büszkén mondjuk
hisszük

$$\frac{54}{28}$$
$$\frac{28}{21}$$
$$\frac{21}{45}$$
$$\frac{45}{1}$$
$$\frac{1}{12}$$
$$\frac{12}{3}$$
$$\frac{3}{4}$$

A' Falu.

~~utáljátok~~
~~Ti, kik a' Városokban [illegible] vérlei~~
~~magunna [illegible] szerintetek~~
~~[illegible], [illegible] 's [illegible] szenyjeit~~

Nézzetek az édest, mosolygó mezőre
Jertek ama hűves fákkal nőtt setőre.

Örvendjen szivetek a' szűz természetnek
Melly örök bájt ajánl a' tiszta életnek.

Uszszon ott a' hiú mérges pompájában
Játszék az ostobák nyűg társaságában
Mi, éljünk szabadon a' Falu' kecsével
Mulassuk magunkat a' vidék' szépségével.

~~Jó volna lakni a' város szobáiba'~~
~~Ha, nem csalna egyes csalárd utaiba~~ +

Nézze a' pillogást balgatagúl fénynek a' reménynek.
Mászszon czimért 's legyen rabja ~~egy fő~~ [illegible]

+ Itt forrnak a' szivnek szűfabb indulati
'S levegőbe mennek a' Jó Kivánati.

~~[illegible]~~
~~Engem is most megint [illegible] fogadott~~
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] adott~~

~~[illegible]~~
~~Városi szép helyett [illegible] [illegible]~~ gazdálkodni le
~~Kedvel nyerem~~
~~Másnap magamat~~ már ~~honnak éreztem~~
~~újra kedve magam~~

~~Menny ég~~ ~~a' hogy~~
~~[illegible] lepel mindig az első [illegible]~~
~~[illegible] ü mindig élet [illegible]~~
~~Melyen dermedve [illegible] [illegible]~~
~~[illegible] ezen [illegible] [illegible] [illegible]~~

Leng 's már

Az Este

Száll 's már

Lebeg már az Alkonyi Este fedeſe ſzárnyával
~~Átfolyván~~ a' Csenddel bennünk, mint fiával
Kit ~~Mellyet~~ az Éjtől nyert a' mely Khaósz kebleben
Midőn ez megszűnt zavargni vészébe
A' lármától futást öntvén ez keltében
Bárlang, erdő mély völgy lett ~~az e~~ ennek hajléka
Mulatozó helye, óvár omladéka
Szárnyja felhőkön túl nyuló hegy orma
Életteje bédült Kriptáé penész korma.
Jut ő ezektől 's mihelyt megcsendülnek
Nincs teste, 's tagai minden zajtól hűlnek
Csak ő Kristály patak lassacska csörgése
Mulattatója néha 's egy kis ſzél lengése.

'S van kár nem maga akadálya
határtalanságra vetett
Mert a legjobbnak is kelepcze teremtett

Reflex.

Melly sokaknak vonja bé fojtó hályog szemét
Előtte nem látja, a' Jót, és érdemet.
Üldözi az Orvost, kerüli átkozza
Ki, azon volna hogy baját jóra hozza.
Sok, fogat csikorgat másnak boldogságán
'S ~~bú~~ bár ~~[illegible]~~ ſzill, örvend boldogtalanságán
Alattomban sütölyt áskál, noha ſzava méz.
'S ~~[illegible]~~ ~~még~~ 'S sajnál hogyha látja ~~k~~ Szép kelepczéje ép.

~~Ott~~ Szolad mint ezektől a' termeſzet fija —
Ah, sőt, embertárſat, ha veſzély, bú víja.

Szeretek városban látni embereket
Kitanulni ~~az ő~~ jó, roſz, nagy kicsiny réſzeket.
S itt félrevonulva venni tanúságot
Mosolygva tekinteni a' sok bolondságot.

~~Ott~~ látni a' Nemes Meſterség gyermekit
Itt ~~csudálni~~ a' termeſzetnek csudálni remekit.

Mint leng egy játſzi szél hársbaltzſammal felém
Tavaſzi ujulást lehell ſzárnya belém.
A' lelki örömnek legfőbb grádicsára
Mint viſz a' honnan jő a' falu határa.
~~Ott a' csendes kunyhók pompátlan körében~~
~~Foly az arany búzák habja már [illegible]tében~~
Ott a' ~~Kövér~~ rétek arany virágai
Kalitzkába nem zárt Éneklők hangjai.
Menni kell, ah megyünk

Örök, 's változhatatlan a' termeſzet bája
Akármikor és hol tekintsek reája
Ő kedves, nagy, magas, hódító ſzépſége Többször nézve számot dicsőbb
Minél többször nézzük több több édeſſége.
~~Ált~~ ó ti Művéſzek őt feste Munkátok
Olvasók, csak az ő fiját csudáljátok.

Örökké jót tenni e' földi pályában
A' virtus jutalmát lelni önn magában
Ártatlan vigſággal derítni éltünket
És emelni könnyű tréfával ſivünket
'S ha sebünk van, ebből írt tenni reája
Ez az élet legſebb filozófiája. —

~~Boldog ki legalább egyſer életében~~
~~Bétekint ſívének legtitkosb mélyében~~
~~'S magát réſzrehajlás nélkül megvizsgálja~~
~~Ez ſill igén ez a' próbát ki ű állja.~~

Sok jó szívet mázol gyengeség' agyaga
Gepu tökélletes nincs itt alatt magán.
Sok léleknek minél magasb repülése
Annál földön csuszóbb mejje hevülése.

Sokſor jobb szív lakik a' szegény szobában
Mint az aranyozott fényes palotában
Az felebarátján segít kicsinyjéből
Míg emez rá' sem néz üvegſekeréből
Amazt a' termeſzet ſent útján vezérli
Ennek Emberſégét mint pénzét fecsérli.

~~Hatosra perdülle ollyannak koczkája~~
~~Kinek fatum lehet nyáron át hazájá.~~

~~Azért öſſecsikart pénzért újjért adja~~ —
Ő ~~[illegible]~~ pénzen veſzi újat 's a' füstöt kedvelő
Sokat a' Gmaire, áll magaſan elő.

Háladatlan Haza! ~~hol~~ hol a' érted ~~lobogó~~ égő tűz
~~[illegible]~~ — Senkinek koſzorút homlokára nem fűz
~~Mellyben~~ a' Hon
~~Melly~~ ki lángotást adni a' tudáſ a' fiaranak
Melly mellyet dagasztja keblét jobb fiának
Megkötöd lelkének legszebb repűltében
Sohajtani hagyod 's elveſzni életében
Veſzni hagyod legszebb igyekezetébe —

Hogy a' jobb Unoka megpillantására
Szent felhevűléssel leroggyon lábára —
'S lángot kapjon lelke a' példát követni
'S forrjon a' Jót benned míg csak él terjeszteni.

26.
30.

50. 25. 26.

---

stalan, barátom jó ſzív, akármint iskolája, 's az ember
isebb hibáit is, elő űzik magokat. És az emberiſme
vizsgáló, a' nagyja a' legkisebb huzásokat is észre
ttékül. Ezek többre nyitnak utat. A' nagyobb dol-
kra inkább elleplezi okossága, hanem a' kicsinyek olyan
árulják el benne lészeket, mikor nem is gondolja. N—y
játékba árulja el fösvénységét, és kapzsiságát..
A' dolgoknak ugyan azt a' színét adja, hogy ő
csak mulatságból, barátságból játszik, azomba [illegible].

N—y szépet tesz, csak megöli az embert, de ha
kézre kél a' dolog, ekkor fecseg.

Balgatag halandó, tudod rosz léptedet
Még sem hallgatod meg jót súgó lelkedet.
Midőn, a' hegyeken csatázó ~~[illegible]~~

Itt ~~[illegible]~~ a' pont, mellynél a' ~~fő~~ legszebb nemességgel
Az egész természet előtt elsőséggel
Büszkélkedő ~~csúf~~ por, lerogyik egészen —
Tigrissé, vár rókává, vad bikává lészen.
Majd ~~[illegible]~~ a' mit ön maga ő tesz~~[illegible]~~ megbünteti
'S tettet jónak mondját még is dőlenceg képzelet.
Majd az ártatlannak gázlódik vérében
A' jót becsületest mocskolja nevében.
Majd ~~[illegible]~~ igaz' színével fosztja az árvákat
'S ~~[illegible]~~ a' kicsikart kincsesből csinál~~[illegible]~~ szép jóbarátat.
'S mind ez te vagy ember — emberi öltözetb
Ah, miért leng a' Muzsa illy csúf képzelesben!

Oláh Andrásfalva, in Kükellöer Comitat, den 26sten
Janeur. 1811.

Mein Lumniczer,

Mögtest du daſſjenige, was ich beym Niederschreiben dieses Ausdrucks, fühle, fühlen, so würdest du deiner Antwort Flügel geben, um daſſ Sie durch die Länder die uns trennen! desto eher zu deinem Freunde kommen könnte. — Wohin reist mich aber mein Feuer, ? — Lumniczer fühlt, daſſ er mein Freund, und daſſ ich ihm der seinige bin.

Du musst meine zwey Briefe die ich an dir nach Empfang deines lezten, von Teplic — Himmel welche Zwischen Zeit! — empfieng m erhalten haben

olly édesen ~~lengnek~~, Kényesen
~~Ugy~~ ~~fénnek~~ ~~elejbem~~ ~~bájolló~~ Képeid
'S játszanak a' férjfiúval víg enyelgéseid.

-ről
messzhangzó   muzsika
Mint ~~a'~~ ~~muzsikának~~ ~~olvasztó~~ hangjai
~~a' [illegible]~~
Ugy lengenek felém ~~itt~~ Képeid bájai

Valamint a' Köznépnek is kell Muzsikusának lenni, ugy kell lenni a' mindennapi lelkeknek is valamelly Írójoknak, a' ki rajok könyvöül, 's ~~[illegible]~~ dajkai regéket, Brunszvik históriákat készítt nekik. Kell ismét hogy a' magas lelkek is legyen nemes, ízes eledele. Annyi könyv van már a' világon, hogy a' Magyar Alföld csak a' rosszával tíz esztendeig, szalma helyett füthetne vele, 's kivált Német könyv 6' esztendeig megtartaná. Hogy az illy sok rossz felnövén, jó ízlésre vezetni nagyon nehéz legyen igaz.

zott

ika

'S mennyei álmiddal gyakran eltöltenek
Angyali ártatlan örömet zengenek.

a' föld ~~Gazdagít~~
Mért ~~ő a' Nagy Urat~~ csak úgy szerethetem
Ha bennek az Emberszeretőt nézhetem

ő elégszik   egy
Ott, ~~egy elégetlen~~, dúzs tétulásával
Mellyet Öse szont rá' a' ~~Honja~~ oltalmával

Önhiuságának, fuldokva áldozik sohse gondolkozik.
De a' Szentkőz Jóról ~~[illegible]~~ ~~sohse~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~.
'S én vári, mert nekem még, elvétve se' e' kint —
's ha segédszért magyok, ~~könyörül~~ eltmehetéssel int.

azzal hogy lettecé
Zúgd meg ~~gyalázd~~ ~~nép~~ ~~megkezdi~~ szennyeit.
~~Míg~~ Legyénja 's ha népnek megszaggja
vaggyok zokon vére
Uggyan nép fajzatnak éppen létére
~~Győztesre~~ ~~[illegible]~~ bolondít, 's olthatja
~~Mely~~ Örizkednem szükség ~~felett, ~~még~~ nem birnom
~~Őrködnöm kell magam~~ ~~[illegible]~~ utálnom
~~Hogy meg ne kellettek~~ ~~[illegible]~~ kellene
~~Hogy meg ne~~ ~~méltatlanul~~ ~~[illegible]~~ így ennenem
~~Lettem~~ ~~Miért~~ ~~alázatos~~ hordái ~~[illegible]~~ népe megvedem
Mert az egy ~~[illegible]~~ zúgó ellzét szerethetem.
'S csak egyesek fűnek fognak
Zsi kiknek képei szobáimban, bolygó seregnek
Mint nemesítő a megint hozza.
2 Egy arany fonállal ~~fűzött~~ rea.
1 Egy ~~felebarátjának~~ fel ~~haragomat~~ ha tikkadt nézlek
Szent hit buzdul bennem virágot teremtsek
Hogy dudvák közé is innen a forráson
'S ne bosszantson a sár tiszta víz folyjon.
Hanem 's ebből miadig így

Mindez más lény között, különjogú állam,
Ha körülem, tudom mikép tartnom magam.
Az ember burkolva rejtélynek mélyébe.
Egy 's barmos népek vegyitnek létébe.
körül mint lezzel szivárvány
Szinte ~~[illegible]~~ így vesz így állsz hülten mint a bálvány.
'S gazságán majd így ha gazdag lesz, hiját
Míg szegény, addig gúzs, ha kapja, hadonász.
Tisztkeresü szerény, görbíti meg nyakát
Erőben lévő is így ügyi gazságát
Napon, jól tartották a dühök dühe
És a hatalomvágy, az a dühök dühe
Szabadság 's egyenlő~~ség~~ jogság zágó rühe

Mézesmadzagra ígér, ámít, lótfut
Aki több szavazattal kormány polcára jut,
Akkor, esküt feled, vasárol pártjára
S ~~[illegible]~~ tipró lábbal dobbant Lafayette határa.

~~Szárnya~~
Így dugja-el völgyben a vérkesely, fejét
~~Tükkalyupon büszkei nyugszik kopasz mellét~~
~~Így a keselyű, völgyben összehúzza fejét~~
Fenn, büszkén terjeszti kopaszon ki mellét.

rabtalan
A világ évkönyvei ha ~~szabadon~~ írnák
Csak ködölő napot s holdatlan éjtszakát.
Olyan a szép Tihany téli körfagyása
~~Csak~~ tiszta vizének csak itt-ott ványája.
~~[illegible]~~
~~Ki Alba Caraffa Basta [illegible]dik.~~
~~Ki Alba Caraffa Tillykáin vérkedik.~~
~~Ki Alba Caraffa~~
S bár Kérke~~dő~~ új világ kifejlésiddel
És hazudsz magadnak, hiú regényiddel
#A többség még bolond. Hajtják a katonát
S leöli másával önnön szabadságát.
Ha pénze kap s fejdelme mosolyog reája
Ezt ~~[illegible]~~ mondja fennyen. Ez ő hazája.
S Nyerthez most is oly vezér dicsérend
Ki Alba Caraffa s Tillykáin vérkedik

#Hogy Király szavain ne önkénye legyen
~~[illegible]~~ törvényt neki s magának nép tegyen
És kiki érezvén ~~[illegible]~~ emberiségét, jogát
~~Mint feldühödte Hubert tépeté Királyai~~
~~Tölgyszemel~~ védje szép Victoriáját.
Szülött öklyá

Ha igaz vagy Isten, világid művében,
Mért tűrsz el? vadságod véröntő dühében.
Tőled a [redacted]ság vágya s — Te gyötreted! —
Félj! mert ez előtt így hitedet temeted.
Ez e. a hiresztelt világ megváltása,
Midőn füst lesz a hiú imádság' buzgása.
Ha titkod, győzelmre nem fejti homályát,
Végre kiáltani kell emberid' csordáját,
Hogy Jókat, Rosszak, csak örök körben üznek,
S [redacted] erényeket fűznek.

„Ördögök [redacted] nem enyém az illyen
Mondod te, s haragod menykövid közt dörren,
Mely a [redacted] mind elhallgattatja,
S a [redacted] dörgőbben zugatja.
„Akarom, szólsz, nyitni ennek virágait,
S nem művemnek nézem legázló bármait;
Csakhogy mint legfőbbet adom drága díjon,
S értte igaz lelkek erős kara vijon:
Mert ha maszlagosok zavarják tisztáját
Nem én kormányozom már akkor vitáját.
Enyem, ott látsz ember, hol szép kebel munkál,
Törvényem, megesalót legkeményben talál.
S mindig közelb vagyok oly fejlett nemzethez,
Mely már [redacted] lön, mert jót szabadon tesz."

Ott egy vén diófa téres árnyékában
~~Ét~~ Egy kilentzvenes vén él ſzalmás házában
Elballagok hozzá, leülök melléje
Öreg Apó mint vagy — megſzólítom feléje —
Régi időt hordoz meggörbedett válla —
Mint a' fejér galamb, ő ezüst ſzín ſzakálla —
Becsület tiſztelleg ragyog ki ſzeméből
a' tiſzta természet ſzava ſzóll ſzívéből —
Oh városnak fija! reſzketz pompádtól
Üres ~~ſz~~ virtuſt tsak hang
A' virtus ſem nevét becsmérelő ſzádtól
~~Jöül~~ Szebb, őt bár mint mondod, paraſzt megölelni
Ott a' legſzentebb hely hol jót lehet lelni: —
Jer öreg mondjad-el ki. Légyen beſzéllgetés

Jóratörő néha számot vet magával
Hogy ~~midőn~~ mint egyez ~~meg~~: élte szívély szabályával
A mi jót lel, arra leszen serényebbé
Gyengeségre így szól: ezt ne tegyük többé

titkával
Mely szívébe ~~gyűjt~~ gyűjte ~~tettei folytával~~
lappan tettei ~~[illegible]~~ folyttaival

~~A jó [illegible]~~
Itt tiszta nyugot lel.

Tőb ezer év óta igen az ész haladt,
De a szív folyvást csak tarka gyermek maradt,
S ~~azért~~ hát barmokon menne át? 2 oly nagy tömör idő!
S. ember, lesz csak árva, hányandó veszendő!

Míg nőmmel e tárgyról bővebben beszélünk
S gazdaságunk körül hogy majd mit kell
tennünk
Az alatt négy lovam Doboznak haladott
Pedig öcsém Andor alig szundajákott.
[illegible] érvén, kilenz evü Gyulám

lemét
ki hív szivét

Magyar nyelv, zabadság' illő ibolyája
~~Német zó, önkénynek háma Zabolája.~~

~~Magyar zó zabad lett Kebel ibolyája~~
Német nyelv zsarnokság' ~~háma~~ csörgő zabolája.

A Keresztyén vallást oly nivé forgatják
Mibe bódogálnak alázatos magokák.

P4

A' Melankólia

Döbrentei Verſei 's versikéi.
(Mutatv.)

Elhal a' szikrákkal szórtt vízomlásán
Bámul a' szirtvölgyek csendes bámulásán
Elballag borongva a' sziklák gruppjához
Magát kívül viſzi kezét homlokához
Szép, ſzép kiált feléd, lebukik térdjére
Borsódzva néz a' ſzirt kopaſz tetejére
Majd leűl, csendesebben rajz, borong álmodik
Majd örülve tekint majd öſſzeráſzkódik.

Leűlök egy patak lágyfűvű partjára
Vétketlen lágysággal mézek folyására
Ott megakad 's forog egy ágban egy kis hab
Ott egy más a' kőn 's ürögve általcsap
Ott egy lánykamadár módizgat farkával
Ah, ſzegény mint merít vizet kis ſzájával.
Ott cseng egy korsó egy pór gyerek kezében
Atyjának tölti-meg 's viſzi hevenyében
Ki, hol kor a' Nyeſſés erejét izzadja
Hogy vékony érkéhez segitékül adja.

Oh Györgyy! a' természet vadon ſzép remeke
Méhének melly mindég ſzül, édes gyermeke
Mikor látom ismét ſzívemelő tájad
Patakid ſzikláid, önként kedves bájad.

Ide a' Vároſok téli lakóſſai
Időt ölő kártyák Unatkozottjai
Itt nyitva vár keble a' nagy termeſzetnek
'S csak ſzív legyen, tárgy leſz a' ſzép képzeletnek

Menj-el te bérczek megütődésedben
Látván hullni a' vizet egy ſegélesben
Hol egyik kiomlás máſikat kergeti
Megſzólítja a' ſziklát 's neſzére zengeti
Nézz-fel a' kőſziklák bokros tetejére

'S által esvén e' nagy ſzakadt leomláson
felhagynak egyſzerre a' lármás zugáson
Lassan futtoz játſzi bokrocskák hoſſzában
Ha csak meg nem zúdul egy malom gátjába
Hol kereket fordít, egy rest követ
A' melly haragjába a' magtól port vet.

felpattan a' hajnal lángoló pompája
Én meg, míg a' Világ alſzik, nézek rája.

~~Ragyogó harmattal moſom hajfürtömet~~
~~A' nagy termeſzetes [illegible] [illegible]~~

Ne szégyeld azt a' kit köntös nem czimerez
Barátodnak vallni, ha egyébb jó jegyez.
Egyedül csak a' Jót; a' Valót vizsgáljad
Fő gyönyörűségéd ~~[illegible]~~ becsében találjad.
Mi szebb! mint a' lélek nemes magassága
Kit n̄ vezérl egyébb csak a' Jó' világa
'S e' romló hüvelyből ennek mély fényénél
Meſſebb lát a' földnek sok száz ezerénél
Orſzágokat fut-bé' fél gondolatjával
Mindenünnen a' Jót hozza ki magával.
Nem becsül tyrannust 's Minisztereket
Kik lapdának nézik a' szegényeket.
Ha bár ő éltében sokszor megvettetik
De a' jobb Századok könnyel emlegetik
félrehúzza magát, magában megvonja
Sokszor egy vityilló 's magánosság honnja.
Ne szégyeld keresd-fel, tiszteljed rettegve
Légy érdemes hozzá', csókoljad rebegve.
A' csupa Gazdagnak neve csak élőben
Sok Pulya-majom hozzá' macskák fün képében
Mindenek. említ, 's a' sok dicsérettel
Elaltatják szegényt üres képzelettel.
Bámulja a' Cédét hintaját, lovait
Istenéet ugy 's nézi mint szavait.

De's meghal ez élteé nagynak tartott Kába —
's Kincsét, teſtét, Nevét teſzik egy Kriptába
Mert a' Múzsa benne ū lelvén fijára
Nem mert pillantani, hogy zengjen lantjára.

De &c. –

Itt felpattan Mikla nemes énekese
Gyúl lelkesül mert ez szivének Jegyese
Életnek halálnak közben vág lantjával
's eltiltja enyészetet hatalmas karával.
Teſtét ám veſzti-el — de emlékezet
Hogy örök légyen az Idős rá[illegible]ket.

Be szép ~~ez~~ a' világ, ha sok jó szivek lakják
Mellyek mint ~~az~~ aranyat a' gyémánt, kirakják
Ha, ezek bennünket körül övedzenek
's e' csuda, tengeres pátyankon velünk evedzenek
~~Hogyha~~ velek égből jött, ~~[illegible] fáttott~~ édes egyességbe
Múl időnk 's várhatjuk jámbor ſzelidségben.

Oh! itt van már a' Menny ringató pólyája
Az Angyalok édest mosolyognak reája —

1 Elei ontottak vérek' birtokáert
Kikelvén mint Hősök a' bántott Hazáért.
2 Ő az érdemeden, megveti Nemzetét
Nem veri nagy vállal viſſza enyészetét. —
5 Bérül fényben apró csinos Kastélyába,
Alusszik a' reſtség puha párnájába

6 Pompájára kincsét örömkézzel adja
A' jóra nincs neki: — Ezt enyészni hagyja.
3 Még is hiú szájjal magasan forgatja
Hogy ő Árpád vagy más Hősnek származatja
4 Kaczagjad a' pulyát. Ő nem lesz halhatlan
Az érdem a' kicsiny lelkűvel osztatlan.
7. Hagyjuk-el a' Szegényt. Nem ért a' Valóhoz
Nem tudja a' pályát melly ~~igaz~~ nemmuló fényt hoz.

~~Mi szép a' Nyárnak egy enyhitő estvéje~~
~~Susogó gyermeki ha lengnek feleje~~
~~Az eltikkadt napot hűsítve legyezik~~
~~'s ha egy virág ledőlt nyögve könnyezik.~~ —

~~Igaz~~ Mély, bogos, nagy mese az ember élete
Hogyha reá rogyik különös végzete &c

Alig néz a' Napnak éltet sugára
házam ablakára.

Hallod a' Kigyónak mérges sziszegését
Ártatlan formába öszvetekerését
Mikor bokor alá vonult álnoksággal
Befedezi magát rózsatermő ággal
Vágd ketté a' bokrot, ki látod veszeget
Ne hidj ne higgy hozzá szíved segetségét.

Mit ér tehát magunk ditsérjük ~~magunkat~~
~~'s~~ más kikaczagja fennjáró ſzavunkat. —

Kis házamban — csendesen élek — itt nem félek attól, hogy disgracziába jőjjek — melly ~~[illegible]~~ többnyire az egyenes lelkeket, a' ſzabad ſzíveket követi; Kik megmerik másnak mondani; a' Jót, érezvén a' magok tiſztaságokat. —

Lehelld Múzsa lehelld belém a' lángoló ~~ét~~ ſzavakat — Vigy oda a' Mezőre — Múlik életem, 's majd [illegible] tőlem az ifjúság eſztendeji, 's a' nézhesek viſsza örvendetesen hogy hijába nem éltem —
Boldog [illegible] az! —
~~Azon Kemény~~ ~~kinek tavaszi szabadságai~~
~~Bengi~~ így ~~kincsét~~ ~~[illegible]~~ ~~királyfiú~~
~~Neje szoríthatja~~ ~~[illegible]~~ hasulm
~~Azon ifjúságot~~ ~~Boldogan töltött~~ ~~a diadalom~~
~~Ebbün~~ ~~vak~~ ~~környe~~ ~~mindig~~ király, czimzetei
országzáros
's ~~[illegible]~~ ~~kincsei~~ nyüzsgő ~~mellé~~ ~~[illegible]~~
's ~~ülő környezet~~ lelkeiben!
nyomorúságos király mily nyugalom Miniszter ~~fölött~~
Be ~~szép~~ ~~így~~ millió ~~érzéseiben~~ ő még el fényiben
~~Ebben~~ ~~hazája~~ mellett
környékbe ~~hü~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ sugarva földhöz
Ekkor ki nyilt körönyge nem soire, ő
Mert kövesse,
Ekkor csak szakadatlan rétegdal ~~Dolgain~~ egyenesse
~~Mennyi~~ törvény tesz
Itthon, dolga ~~[illegible]~~ ennyi körültte szolgája
Míg az ágat ~~Körültte~~ hozzája
Fő ~~[illegible]~~ járulgat
~~[illegible]~~
vígan oly békén az úr előtte vagytok
Másként ~~[illegible]~~, vagytok, bújan így oly halok.
Kincsek így szavára; eledel vagy
's bújában tanulta meg előbb leczkéjét
Szabadulva mosódjék Keble minden ödvét.

VII Döbrentei Gábor kezdette

Nyelvt. 4-5. 24. lr.

2

Döbrentei Gábor kezdette uj szók.

Sz. Kísér. 4-r. 2 lev + 8-r. 1 lev.

VII. Döbrentei Gábor kezdette

új szók, összeállításod.

Ötszini kezdém
Novemb. 10d 1845.

Művelt-ség, Cultura,
Után-az,
Dall-am, air, melodie.
Igazgató-ság, Directorium, tio.
Szív-ély, Gemüth.
Éldeklet,
Gyülzet, Convenus.
Költ-elem, Poesis. Mine, hat-
alom, véd-elem, óvalom.
Költ-ér, Poeta, miset
Költ-ély, Poema.
Titk-ár, Secretarius
Parancs-ár Commandant
Szállítvány, Transportus.
Tűz-őrség, Feuerspritze
Adószámolat, Computus.
Bérletszünés Abonnement suspendu
Rendező, rendelő, Regisseur.

Zeng-elem,
Zeng-er,
Bám, onnan bám-ul, mint vám
után vám-ol
Csáb, onnan csáb-ul.
Töm, — tömül. Töm-eg helyett.
Erejedzeni; mint fijadzani.
Böles-el-ő,
Böleselet
Ételedem
Reggeli, dejêuner
Körlevél,
Jelige
Füzet
Igazgatóság
Választottság
Levonány, Abzug
Toborzatköltség
Megkésértés. Késérlet.
Szellemzik. Ugy mint lélekzik.
Sérvitéz.
Gyámoló Nyilt oklevel. Patent
Verpflegungs Urkunde.
Sérvitézápolda, Invaliden Palais.

40 csombó, után Gross tuzet. Mint domb
Erdélyben dombó.

Tizenkettevény, Tizenegyevény, dowzaine,
tuzet. Mint hetevény melyet
a Zérely a fiastyukot hija. Így
lehet: tizzaine, quatraine,
sixaine, huitaine, dixaine
= hármaváry, négyevény, öte
vény, hatovány, nyolczavány,
tizevény. Öttevény falu neve:
van Öntevény után. Öntös
= Öntsös után Ötvös.

Alaprajz.
Előrajz.
Tér, piacz helyett.
45 Kőrajzmünyomda. Lithographische Druckerey.
Foglalkozó. Abonnent.
Kegyed.
Időszaki irás. Időszakasz helyett. Na.
gyon csoltak érette. Mondám,
valamint ezőszak van, lehet időszak.
Irat. Kézirat.
50. Kényelem. Kényelmes. Gr Ester.
házy Mihál kérdé, hogy van ma
gyarúl commode? Ezembe jula
hiszelen: Kényelem. Olyan mint
szer-el-em.
Ferenczes, franciscanus. Mint: kereszt-es.

Kijelelvény, Designatio. Kijelelvé.
nyczni, designare.
Kelem, datum.
Jelentelen absens.
55. Jelentelenség Abfentia, ae.
Jelző, epitheton.
56. Intelem, Kinizsiné ... Jegyeihez ire
elöbeszédben.
Foglalkozó abonnens Casinóban.

Az én újszavaim.
füzet, Kegyed,
míveltség
utánazni,
választottság
foglalkozó,
Igazgatóság,
szabvány
Szelvény
hajlékony
kiérdemülni
tel, v. telj.

Sok elavultan felélesztetten

3.

Philosophiai műszavak.

8-r. 1 lev.

Ész —	mens
értelem	intellectus
képesség	relatio
képességes	relativum
általános	absolutum
alkotó	constitutivum
elvont	abstractum
egyesített	concretum
szer	materia
alkat	forma
érzékiség	sensualitas
immediate	közbevetetlen
észfogás }	conceptus, Begriff
megfogás }	
okoskodás	ratiocinium
tételményes	positivum
kedv	animus
elv	principium
elmélkedő	theoreticus
értemény	sensus e
érzelem	

szabott	positivum
oknyomozó	történészi hist. pragm
válogató	eclecticus
viszony	relatio
szóvitató	nominalista
valóvitató	realista
pártatlan	neutralista
a' mindtetszésen	quodlibetice
észkényszeritőleg	apodictice
tapasztalást haladó	transcendentalis
alku	conditio
tagadólag —	negative
állitólag	affirmative

Nyelvtud. 4° 24/4

Bányamiveléshez való szavak.

4-r. 6 lev.

Mycelium. 4° 24 / 14

1

Bányamiveléshez való.

Jemercke.

Láttam hogy a törvényekbe sok németesség csusz. ~~[illegible]~~ Azon kérdésre kell felelni oly helyen, vajjon hogy mondja a magyar az ujját magyarul. S annyi törvényhozó között bizonyosan lesz figyelmes. Sőt nyelvszerzelmére is vigyázva legyen. A sok <u>ezek okok</u> kimaradjanak. Minden, mi kifejezi a többest, tehát nem

---

hr = jár.
Ort.

Jár.

fodinales rasa, Kux, bányarészek helyett
talán inkább bánya részvény; a mennyi egyre
esik, f vagy osztvány; a mi egyre ki
osztatik; a még jobb talán: jutvány; a mennyi jut
f a bánya 128ad részétől mivel egy kux
f annyi és így százhuszonnyolczad. Annál
i inkább Latkainak

Mandatarius: (1510beli levelébe mindendolgos.

~~flötz~~ Statum continuum, flötz a m. t. társaság által
nyomatott Zsebszótárokban ~~réteg~~ telep.

Cuniculus indagatorius; kutató járalom. Sándornál
megvan jár-alm.

detecta minera signum, felfedezett ásvány jelkőve
mert a jel. helyett: elécsillant ásvány nyomjele, és emlékül
kő; ~~kutatót~~ vehető határon illinad is,

Campi fodinalis mensura, Grubenfeldmaas, bányamérő
mérték, olyan ismételés mint: bortöltő tölcsér,
legyen csak (így Blei oxyd, ólm-ag, Kupferoxyd rézag, Manganoxyd mangan ag
oxydum, agat, Bugátnál pedig savitag. Sarczyánál ag.

Erbstollen Gürst. alsóvály tolyja, felebb bányajáró.
bányamenet, bányajárat ürmérő.

Spiracula, Wetterschacht: szellő torok, talán szelep vagy
szelelő.

hulladékkal, vagy 2. lehet: hull-~~anyag~~ yag és lehet 3 hull-anyag.
Ez új hulladékkép. 4. Vagy: izékkép. Izél dominium = hulladék. Ez gyök és kippi

Schicht réteg.

Dimissoriales literae Laufpass: alb Stafa:
hajólevél bocsátványlevél helyett ezennen:
elüzvény, elbocsátvány, levél nélkül,
lás megismerés nyugtatványhez se kötelik.
levél.

Cuniculus fodinalis Stolle, ebből van később
istall, iszály mint Stall-ból istálló.
~~De lehet magyarul~~ Molnárnál cuniculus
állik vagy lyuk. Lehet most magyarul:
bányajárója, bányamenet, bányajárat.

Puteus fodinalis Schacht. egykepe jól van
ért: akna és magyar most akk gyöktől
van akk-ó, akk-ol. akk-ornája a hordónak.

Acus magnetica: delejtű azaz dél éj tű,
mely dél-i éj-szakot mutat. Magnes irány
más, villanyt~~ü~~ pedig ~~a villanynak~~ electri
citas. És ez ~~jobb~~ tiszpitt mint Bugátnál: berz.
ki Schamer Physicajába az electricitast így
nevezi. Ez A tárgyazó német magyar szótárban vízirányos

Horizontalis 1836. Bugátnál: 1836 fekmenes, vízirányos.
s általvette tőle Fárcsy 1838. Természettanában.

Oblique Molnárnál: félen horgasan

Perpendiculariter, ~~függőlegesen helyes~~ jobb volna függélyesen, mikénit
~~tett~~ szabályosan, s ü szabólagosan. Van hajdankis
fed-el-esen, ü fedőlegesen.

Altalam

1.

Rastra defluidationi lignorum deservientia: faszállítás-ra szolgáló intalyok.

Jobb: szállító tutalyok. Mert fasz állító-e fsz a kifkapni peren magyar amabbé: s a törvény zavar nevetség lesen. Lehet: lesolyózó tutaly is jó lehetne.

Obequitatores: ~~erdők~~ körlovagok. Lovas más Ritternek va véve gyalog vagy a Székely nél midőn Bendő mondja Transsylvaniajat gyarlog, ámbár az végé levente volt ki neki levegedve zülle el. Jobb volna hár: körlovas.

Scriba sylvanalis: erdész írnokok. Ez az okok Ez írdár-t ajánlok Scriba nem zengzelmes. s Cancellista ~~helyet~~ kisértet.

Lada fraternitatis társpénztár Igen jó; a jászói levéltárb. több mesteremberi czéh levélbe kaptam társpohár, melyet az inasságtól felszabaduló fizette a többi ~~társ~~ legénytársnak. s társpohár ma is fennforog.

Deschiston Lehet: ünnepi nyólczóra díj, mert napszám taglaka.

Magister malleatorarum, hámormester helyett tan ucé kalapácsolatfő. Hammer-ből va hámor, ez lehetne inkább kalapácsli, kalapácsda, törőde, ezhás kalapács.

Scoriarum acervi Schlak anhaldum: nem salakhalmok, salakhulladék, halmok, hanem: hulladék~~halm~~kup. Molnár Albertnél a scoria cignet a szara kup, szeprejes de ez ú ide való. Sándor Istvánnál a kup, cumulus, congeries. Schlak pedig jól van kitéve. ~~hulladékhalm~~

Kaczkovics

Scheidhammer	válverö vas
Gute Stuffen,	jó ázna
Mittle —	közép ásna
Tromba in	Sprang
Metallgehalt,	színércz tart
Pochgang	törér, v. zuzér.
Schlich,	ércz v. zuzföveny
Flaschen	elkelesö
wasserlöslich	vízbomlékony Kényesítés új p.
Amalgamation	Anquickung

Ucrri gyémántorom. bányakulliánk,
bánya öttevény.

Kacziórisnál: vadradhely, de ez is jó.

Kaczkovics
fossile ásvány
terra földanyag
metallum érez
Schmelzbar olvadékony
ductile nyujtékony
Markscheidkunst, subterranea Geom. bányamérés.
Indagatio érczkeresés. Schürfung
Hüttenkunde Schmelzwesen Érczolvasztás
Grund öböl
Gebirgs heggyezet
Schlotten, Sinken, süllyedés süllesztég.
flötzgebirg ülepes v. telepes bércz.
Ganggebirg eresbércz.
Strata, Lagen réteg.
Gestein kövezet
Kluft rost. Másutt még feltalálható ér vagy rost.
(64 lap.
Gang ér
Schichtung anyagzat.
Stockwerk coacervatio, székmű, rakat, szegély.
Nachbrechen további törés
Der Gang gabelt sich, az ér villázik.
flötze telepek.
Seifenwerk, iszapmű
Schurfschein Schedaindagatoria, kereső levél.
Kiesgang kovaér.
Schacht akna.
Stollen, ékzet
verfallene Stollen ékzetrom

Ringenschacht aknaron
Halde, cumulus ejectamentorum fodinalium vadrakhely
Verhau rigya párizpáparinil
Stuffe, ákna, paz bo.
Stollen mundloch ékzetrom szádalatjás (szádája
Litera mutungales felkérő levél, Abmutungatio elkérés.
cuniculus hæreditarius, örökös ékzet
In campo libero Principis fürstenfrey fejedelmi szabadban.
Erbstöllner, örökös ékzetes.
Designatio metarum feldaussteckung határjelelés v. feltkompolás.
Markscheider. határkülönöző, bányamérnök.
Campus fodinalis, feld, bányamező.
perpetua profunditas, végetlen mélység.
Fördernitt szállítás
Schichtweise munka szak, szakra
Auf Geding alkura
Hunde ebiga.
Schwarzhunde tekepont
Hundlaufer ebfutó Hundstösser ebtoló
Gestänge ösvényzet
Leitnadel iránytű
Laufbahre tolíga ~~elpedrény~~
Gängkasten éspedrény
Cubulus kőöböl.
Wetter circulatio légforgás Wetterwechsel légcsere
Durchschlag szelelő
Huttenman kohász. Hutte kohó.
Pochwerk, zuzmű

12
12
16
40

Bányatörvényeit szód kivonata Tud. Gyüjt.
1824. IV köt. Kentzeleri

Gewerk	Bányamivelő.
Erbstollen	örök hegybür.
Bergkopey,	bánya fizetőkönyv
Berg gericht	bányatörvényszék
Schürfen	bányakémlés.
Muthen,	bánya gyanitás. Lehet: bányagyan.
Pochwerk.	érctörő malom
Berggang	érczér
Schacht.	Kuta. mert mondja bányamenet Berggang az pedig érczér. Ő nevezi kutforma bányának, de az igaz annyi mint ha víz helyett vedret mondanánk
Stollen,	hegybúvat vagy hegybevar. Stöllen pinczeformabánya
Geognosia	
Salzbergbaukunde,	Sóbányász tudomány
Bergbaukunde	Bányász tudomány
Schürfen,	erek felkeresése.
Kuxe,	bányarész
Antimon	pisgolcz
Einlösung	beváltás, frohne dézma
Berggrün	zöld réz-mész.
Auripigment	arany glét.

Sándornál
al érez fattya érez Marcasita.
alkottya machina, és alkottya
bányaváin urbura.

Napló, füred [illegible] 7. 1850.

Nyolcz. 4-5. 24. 12. ai

5
[Döbrentei]

Tájszók.

[1835–50]

22 lev.

süger.

1

Magyar atyafiság.

Másik anya. Nagy v. Öreg anya. Vízáki

Másikám, unoka mondja Kecs.
kemének Nagyapjának Nagy
anyjának.

Másim, rövidítve ugyan ott
Másikám helyett. Vagy
Másé! szólítja a kinyes
unoka, midőn valamit attól
elvenyve kér.

Pási = nagy apa. Mondi
Podhraczky! Kmainon is.

Náz! a vőlegény apja és a menyasszonyé egymás között. Kedves Názom, Náz uram, Názom. Mert a vőlegény anyja és Menasszonyé is egy: Náz. Kiskunzmiklós:.

Timon, timony, gabonahajó kormány rudjárol a mely szélesre faragott fák, mintegy deszkák a vizet szelik.

Tőki, a kormányfánál a hajó vég-orrában lévő üreg, melybe holmijeket a hajósok behányják.

Kukajáró, a hajó lalaján járható hely, melyen a kötelet huzzák, midőn kukázva szállitják a hajót, kukamacskával.

Hallottam egykor Budán egy gabona hajón april 28d 1844: melyen földváriak voltak a hajósok, s egy Tótfalui a Szigetből, ki ezt így mondá: már ez *magyari* szokás.

Táj szavak

Őszeirni kezdette Jászón October 17 1835. Döbrentei Gábor

Tujján, ingovány, zsombékos kádas termő hely, nem víz nem rét. Pest megyei szó.

Ferentő, sütemény neme, mint a' rétes, kivágdalt a' széle. Nógrád vmegyei.

Csőrege, zsirban sült tésztanemű, for. gácsfánk. Abaúj vmegyei. Ugyan ez Nógrádban herőcze.

Kucka, néma. Szolnoki szó.

Zajda, teher, podgyász. Szemere, a. banjában. Egy asszony, a' hátán, egy lepedőben kendert vitt, ezt nevezte zajdának.

Bíri, birja,
Tudi, tudja,
Mondi, mondja } Szemeren, Abaújban

Elnyelett, cseresznyéről, szőlőről mondják, midőn eleinte sok mutatja magát s' virága után gyümölcsét

Batus zsidó, hátaló zsidó. Ongai szó.

Gacsiba, kevesse ivó rossz marha. Ongai szó.

Motoz, a' fejében bódul, Szolnoki szó.

Garabó, hosszú keskeny kosár. Nagy-Körösi szó.

Gyüpet, több valami együtt. Egész gyüpet zsomka. Heves megyei.

Szilke, pohár neme.

Pige, S. pataki szó, = peczek, két végén hegyesre faragott rövid fácska, közepe vastagabb, mellyel a' gyerekek azt felverve játszanak.

Elnyellett, csereszneyéről, szőlőről mondják, mikor eleinte sok mutatja magát 's virága után csutkáján nyelén elasz. Miskolczi szó.

Gabócza, szökcse, sáska. Átányi szó, Hevesben.

Másik apa, öreg, nagy apa. A' másik apámtól hallottam. Árokszállási szó

Jószágcsa, jószágocska. Sepsii szó Abaújban. A' bírótól hallottam.

~~Kiverül az idő, kiderül. Jászói szó.~~

Nevelőház, serház ~~Jászói szó~~.
Grulya, tösböl, krumpli, [illegible] [illegible] etc.
aratik, aratják, Debrődi újts.
fesere ferete,
Töbör vagy teber, crater, kiégett Vulcan csuppja, Palócz
Czibak mezetelen, czibakon ferdett, mezítelen ferdett, Jászói szó
Zchai Kzib-cre (ami nem mezítelen zsírtalan lever.
Pilimaiz, denevér, Jászói a' fledermaus-ból.
Kukora szarvu, hegyesen össze görbülő szarvu, Ongai szó.

Szív – egy józanának

3

Jön idő s nyit reteszt
langyjának
Egy józan~~ságának~~ jogot
s ~~a~~ ki most bekezd
~~üzve lett~~ példának.
~~Kergeti~~ Kergetik

Nyomás hangjában
Igazság tüze ég,
Zsarnokra gyult harag
Igazság tüzén kél,

Zsarnokra gyult harag
Szent mint az imádság
Mi abban kiforrong
Szabadsági virág.

S jő kor, retesztörő

Nyugotnak egykori
~~Sympathiás~~ benünk
Minek szeb napokig
Nöttön nő életünk.

~~alászálló alább legalább~~ legy

~~belémenő belöl [illegible]~~

~~eléálló elöl~~

feléforduló felöl felé

kültevő külső

Leülő lent

Megéső mögöt

Rárázó reá

#Túlévágó túl

Odavágó oda

Körévevő

Közzétevő közé

közép

Tovajáró [illegible]

Következzék.

Kétnép.

Lóhúsevő. Bárdos Gáspár 1809ik ~~[illegible]~~ Borsod megyei felkelt
nemes gyalog.

Zikmonyszedő.

Ne gúnyolj már
Hallgass inkább az altal
Hogy nem fogtam jól a puskát
~~Hogy ő tevém jól [illegible]~~,
Ki a mennyi lő vitézül
~~puska tüzétől~~ s kudarc nélkül.
Tűzkövezett
~~Addig [illegible] a sok fiad~~
oda ~~sújtán~~
~~Megmondtam ő Alvinczynak~~
~~Ki így mondta~~
De ő is ~~már~~ mit tehett,
fegyvertárhoz nem férhete.
Untig örlé kebelemet
~~Hogy~~ Akkinn látnom nemzetemet,
De készülék ~~egy~~ egész figyelem
Díja ~~csak~~ a mind a győ
árárból győzelem.
Gaz mondja ki nyulak lettünk
Mert dicstelen elszeledünk
Kigyedjük a sárkány fogát
Ha Jéz így magyar hadát.

Ez oda sújtani Alvinczynak
Mia ~~mormogott egész~~ ezer finak,
bőszült fel
mert a Nádor
Gak azért is mert a zápor
Velünk vala mint a zápor
Hullott volna franczia is
Ha még olyan dalia is.

8
7
12

48
36
1 | 24
6

2 | 90 x
14
16

7 | 76 x
1 | 24
52

Lássátok mi lélekébresztő, ha ~~egy~~ a Nem-
zetnek históriája van mely az uno-
kákat nemzedékről nemzedékre
magához ragadozza.

Ne csúfoljátok ki a Magyar
nemest, köznépet midőn elei tettein
ily büszkén csügg. Villany az
mely poshadást űz.

A svábnak baja nincs itt
semmi emlékezete. Régi honáét
~~elf~~ kitörölve fejéből, itt
csak foldozott nád érzi magá-
Jó tesped vele, új életre ta-
mártjátok ha Magyar vérbe
elegyítitek. ~~Leg~~

580.

Gr Kegl.	42
Kamarának	80
Tudtársaságnak	200
fizetésem	600
Ernst ..	15
-hímegi	35
	980

Páhin hallottam.

folytatás;

<u>Dörgenes</u>, hal a Kolontó-ban, mely a többiekkel egy. ká-rász nagyságu. Oly ragadozó ölő a halak között, mint a hiúz nyeme a 4lábuak között.

<u>Pangitani</u>, midőn az ételeket bizonyos órára már megfőzte a szakácsné, azonban azon túl kell neki tálalásra várni, akkor az ételeket elpangitani kell, el-pangulnak.

<u>Fizkó</u>, sörétnél göbecsnél nagyobb, de még ú golyó.

<u>Hallátolnak</u> a honvéd kato-nái, kiket Görgei a Musz-kának általadott, s el-szöknek és Batrin [illegible]

túl dunaántulra vándorolnak!

Csataroznak = csörölnek pörölnek. Csatár-znak.

Úgy eltettem az eszemet, hogy!
Úgy megfeledkeztem. Eltevettem az eszemet. Mintha benne volna eltévesztettem.

Kövedség = követség, a minek költőiesen kövedkezni kelle. Erizont fordítás. Biliardon még verém Kálmán fiút, azután ő engemet, s anyja azt monda: Kövedség.

Czefre, szilva, alma szőlő összemozsolása, megerjezte, melyből aztán pálinkát főznek. Czevere van összehuzva.

Darazs nem darázs. Úgy parazs nem parazs.

Megsáritotta = meghágatta
Mondá Mészáros prof. Nagy

Ka

Le

Eg

M

Cs

Ba

K

Ne

M

Ha

5

Körösről levő.

Libikókádzik Ugyan e Mezános. = Lebegdel. **Libikó** magára is használható.

Egy kis pandurkát = pindürkát.

Megfinkolta = megfingelte.

Csille = pille.

Barika, kis bárányka. Heves megyei. Hallottam Pákán.

Kavalozni Kalavrozni = kevergetni. Kalavoz = kalauz. Kalóz.

Ne zargasd a lovakat = ne zaklasd. zargatni = zaklatni.

~~**Nedve lett** az ágyában a tegnapi eső miatt = Bizonyosan nedő nedő, nedve, érzik alatta. ~~I~~ Nedves levegő, nedves helyett.~~

Hat karikába nyomtatnak hat szírön

Kalbász ... Kolbász

Táj-ſzavak 's illetőleg beſzédmód.

Mátrai Palóczok között

Érembélő étzaka. = egéſz éjſzaka.

Napérlőtől napeſig. = napkeltétől naplemenetig.

Csire magunké, heſs máſé, s a bankó. A bankó ſzó iránt a legöregebb
és a tájſzavakban legnagyobb tekintélyű palóczok sem tudtak egyéb
felvilágoſítáſt adni, mint ~~hogy~~ azt: „hogy csak a ſzó vele több. Egy
pedig különösen azt állítá e ſzóról, hogy az" valami hókus pókus"

Leírta Bérczy helytartótanácsi titkár.
1846.

7

Tájszavak.
olvasásom hallásom közben.

Terméses, = ~~mérge~~ benne a terméses haragos, mérges, indulatos. Veszprémi.

Ganak, mindenféle apró nagy- vagy alább való. Erdélyi.
Ez a szoba csak Ganaknak való.

Csuma, szőlőszem ágai mellyeken a szőlő van. Kecskeméti. L. ~~Jelenkor~~ Társalkodó. 20d szám 1840. 79. lap.

Süge, vagdalt ágbog összekötve, egy nyalábban. Esztergomi szó. Hallottam 1845 máj 8d Esztergom megye főhadpénztárnokától.

(mozgonyár, Jelenkor, 1845 lap 217.
Machinist, Gr. Széchenyi kezdé.
egérfogó.
szelentyű, Ventil.
zabodott = könyörgött, mentegetődzött Galantai
Zirkafürdő, Schwefelbad Galantai
~~[illegible]~~
~~Ágyvető menyecske.~~
~~Bontsd fel az ágyamat~~ } ellen.
~~Bontsd ki ágyat~~
~~Vesd meg az ágyat~~ } ~~Regg.~~
~~Vegyesd ágyat~~
Surdé, = szalmaszák, erdélyi szó.
Csipedés Galantai Szegezés, nyitalás.

felsőbánya jeggyző könyvében van

zemëly walagatásnekewl

zámlás = zámlás 1589.

foggyatkozásnelkwll 1589.

harmad eztennapig

ha commaga meg nem tudgya

1589.
~~valamely strompmiwes lëš fog~~

~~tapasd utánnad urat~~ m

mjnnen maguenkeiväl 1571.

16.	
7	
1	48.
2	
6.	
5	
2	30
	40.
	40
41/	35
3	x
44/	33x

Napló, füred, aug. 21d. 1850.

Zsütyő, zsacskó, zsák, faedény melybe a malomban búzát töltenek. Zsütyő zsák.

Garda, balatoni kis hal, ~~nagyobbak za-~~ ~~[illegible]~~: nagysága mint a tengeri hering.

Küsz, kis hal, nagyobbak eledele. Zsírba sütik. Ebből lesz mondják a kesz-eg.

Balatonban van: fogas, süllő, ez is olyan mint a fogas. 4–5 fontosat már fogasnak hiják. fogas súlya 15–16 font. Ponty, csuka kárász menyhal, harcsa két mázsás is van sigér v. sügér.

Jutas puszta Veszprém mellett, a káptalané. Volt ott fanum S. Ladislai, elhordták kövét, a káptalan tudtával, míg végre még is megtiltá.

Kisfaludy gőzösön a kapitány Molnár nevű. Tűzelők magyarok, hordárok is. Füredi balaton ferdőjénél a szolga arácsi magyar. Gr Széchenyi azt mondá, a magyar is ilyenekre való. De kitelik belőle minden csak hóhér, és zar-hordó is. Annak Német kell.

Sikér, e tájon mondá Appel, mint csekély. Tehát csekély, kecsely, csekély, sikér hasonzó.

füredi ember mondá: Kivágóörs = Kövágóörs
Küeskál azaz Köveskál.
Hegyvámolni: akolni, megadózni.

Aug. 22d.

Költpogácsa, Köttpogácsa. Kövölt után
összehuzva Költ, Kövött után Kött:
Ilyen forralttej.
sátorozni körülötte = nagyon csapta a levet,
hizelkedett.

23'

Zebbcséb ez mint amaz. Baranya megyei kicsinyités a Mecsek hegye alatt. Zebb-cse, zebbcsébb. Mint oroszlánocska .. emberecske.

Csórigál = csordulgat, csórigálja a vizet. = csordogáji.

félzerént, Öcsögi embertől Somogyból szólít: Milyen termésük van ez idén: Csak félzerént, Uram. Mércz nálok egy fertály: Posoni mérő 4ede.

Rázott: Mi féle vallásuak magok? ~~Ref~~ Kátholikusok, vagyunk, de rázottak = vegyesek

felmondani leczkét, nem: felmondani házat.

24d.

M elhagyása, gyakran: Egenni, eglönyi, egferedtem = azaz

Megenni; meglőnyi; meglelni, megferedni:

Se látója se hallója ő voltam, így mondója
sem lehetek.

Kettős: 1. faj; = az az ival.
2. fajta = ivalító.

Levél költte, Kövölt Költ
Levél kötte. Kövött. Kött.

25.

Kecskédzik a balaton midőn hullámai fejér
habokat vetnek, s egymásra úgy ugranak
mikéne a kecske zökött.

26.

Látogatóba ment.
Itt hallám. Élőjének csak kell lenni = élelmének.

Midőn a nap ágában van, mondá egy füredi
ember = nyugovóban. Aszszonyaink szava
járása ez, mondá:

Ágyából hajította-ki a szülő. Ágyból hají
ki: szükéjéből, így magyarázá, ugyan
az. szöke helyett szüke, így űz = őz.

27.

Ött kiátt = Öcs kiáts, Ölts kiálts.
Ötölt kiált.
Kajdász, Mit kajdászsz? ² Kajdászni.
Rakány, = összerakott valami. Korít, = siet.

28.

Hallám: zivós, rivás helyett ziós, riás.
v kihagytával. Egy Kücs Kál = Küves
Somogyban mondják: balfaz ember, Vasban Bazló, Nyitra magyar zélén: dörc = Együgyü.
Linkó = ingoványos söppedékes hely.

29.

Ezen igét: elpiszlik, göcsinek hallám lenni.
Hertelendy Károlytól = elmállik, porlik.
Nagyon lobolja a víz a pallót, mondá egy győri legénye, ki halászott, palló = Stoppel.
Lob után lob-ol, lob-og, lobolja, lobogtatja.

30.

Zátrás kenyér, = tippadó, zakányos.
Oldalló-s út.

31.

Csepereg az eső.
Valamellyes jószágom nekem is van ott.

Septemb. 1.

fóttisztogató flackputzer lehet fótkivevő és
vízadogató-nak hívá egy füredi legény a hajdúst

Sept. 2.

füredi szó: Zepprente, venecse, mindenik = vrnige vrnyege. Elfűteni a kemenczét = elsűteni
Tihani Kálykás nép: befűlnek.
Zamárdi, falu Somogyb. Tó szamárdiak, v. dűvat felhöződi.

Sajátságos kifejezések.

E kis kajszi baraczk nehezen örvködik-meg.. Bocskai huszártól.

Se színe se fonálya. Bocskai huszártól. Promontor. Majus 18d 1849.

A hány nyelvet tud az ember annyi ember. Mondá Romsa András, ki bocskai huszárrá szoboszlai csikósból lett.

Mészáros Tamással bocskai zászló tartóval meg így kettőzünk:

Én. (eső esvén) Már most a tábor ázik.

Ö. A ki megáztatja majd meg is szárasztja.

Fülig ehetik belőle, Mondá Páhi Szily Ádám, = fuladásig.

Egy pátyi legény beszélé nekem Budán 1849. januarban:

Kárhottságom volt egy német katonával, és én meglegyeltem, de csak réznek ember volt.

Említék ezen debreczeni tészta
neműket.
Karimáskása ||
Tésztagomba.
Restderellye.

N. N. szeretőjére készített étel,
mit Kzmiklóson szoktak

Rá rákandította, Tehát Kandok
kandasz, kand, kandó, igye. Ilyen
Kendek, kendesz, kend, Kendő.
Mindég Kurjátt. Tehát Kurját-
ok, kurjátsz, kurjátt; Kurok.
Kursz, kur, kurni; Kurvó
Kurva, ki nyelvet kurjátt.

Holdföldem lábánál.

Holdföld, } Különkülön értelmű.
Dűlő
Nyilas.
Láncz. } Lészföld Kkunsz Miklós.

Tavali fias tehén vaja.
Egy hujjába ellehet menni. = egy
hajtással.

Kiskunszentmiklóson hallottam
szavak. 1849. jul. 18d.
Aczél István úr asztalánál.

Fonóka, gyülekezet melybe len
kenderfonás foly.
Tépőke, melyben e nyáron já-
nyok kisasszonyok honvédek
sebeihez tépést készitettek.
Kötőke, melyben nők össze
ülnek, s kötés után rendsze-
rint étkezés következik és
táncz.

Kkunszentmiklósi tésztanemüek
Lebbents. tojással gyurt, s meg
szaritott laska, mit lébe
főznek meg.
Forditottkása.
Oltásos pogácsa. Oltott téjjel.
Igen porhanyó, gyenge.
Görhöny. Kukoriczalisztből, ke-
ményeb a málénál.
Pite,
Szuszoga,

Fraholezi ej Bihanik.

12

csevegdegel argutio.
segid degelem adjuo. Fraholci.
csökcol-gatok.
enekel degelni, cantillare.
hukog, hukogat nnin a bagoly. Fraholci,
hol, hukol ej van.
incepto.
elkezdegelem
mendegeleek, incedo.

Igegyökkel élés tájankint.

Éj kiszik ömagokat itéletnek
napjára. Bécsi cod. 202.

Elrepték. Hallám Stáhin, Stek-
vni jel. 26d. folyamatában: El-
repültek, van. Amaz: repék,
repsz, repte.

^{2}Süst-og. Galantai kéz: = Sús-og.
3. Süster-og.

Szundottam. Stáhin. = Szun-
nyadsam. Schie van: szun-
dok szundasz, szund ige.

Kihez hasonltjam, Tarn: 37. 1 has-
tunnor hasonl-ít.

Sürtek, fortak. Stáhin, mondá
egy kokis ügyé Izsákra jött
Német katonákról így: láttam
mikor ott sürtek, fortak. Kö-
zönségesen: sür-ögtek, for-og-
tak.

Jödög, innen jödög-el.
Mend-eg — mendeg-el
éd-eg Edögöt, edeg edegel.

Ilyen:
Tip, láb, Mit tipsz lábsz. Tip, gyök
íze ugyan van: tip-eg. Láb után pedig

Rop-ok, ropsz, rop.
Ki mint szokta akkép ropja
nem roppján.
Mért csak rop-og, ropp-an.
Kis Viczaynál.

7 ~~Marci magvat tett Margi:~~
~~Danielis~~

Galantai gőz

Czibik = sovány, száraz, ingerca
gény

bibicz = bibicz

Birgés = rihes.

csipedés = kólika

kettőzve

El elment
Bé betekintett
Fel felvette
Által átalölelte
Ki kitekingetett

Mindjárt mindjárt
Összeössze tépve

15

Kiskunszmiklóson hallottam július 16 — 23.

Aczél István urnál.

Ácsánkodik = agyarkodik.

Egy hujjába. Egy hajtással.

Ez élő idén = folyó évben

Látszik hogy élő = évelő

Böngyő szőlő, = fürt. Az után van: böng-észni.

Börök, dunántul: bürök.
Az ottani bürü is hát
börő.

Fölözte a 200zat. Több volt két száznál.

Gyenes = Dénes.

Rávakarni. Jól rá vakartak = Megszidták.

Kézelő. Kéz elejére való.

pacsa = csunya. Délegyházán is:
Szabó János nevü embertől,
kivel a* Busító nevü csárdához mentem.

*Bona földje.

Felneszelte. Nozolta. Lármázta.

Faszgovgó, madár neve, mely a Kis Kunság trillői tóban hallat el. Kisebb a gólyánál.

Az az Ivazó govogó; összehuzva. Ivaz = ide s tova terjed. govog = kovog = nyül.

Jól ment a <u>sorom</u>. Ennek ez a <u>sora</u>. Nem az a <u>sora</u>.

kuka = néma.

Megeziczkéztek meg korgáztál a nyájamat, = el elloptak belőle.

~~Iharnékja volt. Ejnye be nagy~~
~~mehetnéke~~

Lenge nádas. Lengő

Egy asszonytól ki lányát
iszonyuan verte.

Mindég szomszédol.

Fülöpszállason:

Kurczina = szalonnacsörge
Ez a csásló fias, ez a nyerges
ló csikós.
Gabus Gábor
Komám = pajtás; Gyerek legény is egy
hija legénytársát.

Kiskunsági megkülönböztetések:

Szőlő körül.

Páhin.

Rekenye, első zöld hajtás, mellyen szőlő kezd mutatkozni. Ettől

Vessző, mely már sárga színt kap, kemény, s azon érik meg a szőlő.

Venyige, levágott szőlő vessző, száraz ág.

Késaljafa = Pázmándon. vessző = venyige.

Kaszáló, melyen szénát, sarjut kaszálnak, gyüjtenek.

Legelő, gulya, barom számára, mely rajta legel. Pascuum. E deák szót tisztviselők ragaszták a közmagyar népre.

Rét, sásas, zsombós, vizállásos füves terjedés, melyen réteges hantsokok vannak, de azért kasza is járhatja.

Rét tin reved után.

Kiskunsági 16

felfogtam. Nyalábolttam öleltem
<u>fülöpszállási</u>.
Mögembörködöm = emberré let
tem. <u>fülöpszállási. Asszony</u> mondta
megárt

ott Döbrentei Gábor 1830. Aug. 12d.

Javós öszvehuzva Jós. Tehát Javosló=-Jósló. Székelytől. Nem javoslok. Mészáros.

Kobola, Solti járásban a Duna fő-Egyjabodos mellékágán kiszakadó ér, melynek vize szárazsággal el-apad, befoly. = Kovoló víz-forgó. Mint a Székely Kabala = Kavaló

Megkotzonkodtam vele. Izsáki.
Innen: Öszvekoczczanás.

Nem adom én ennek az Istennek idejében. Izsáki.

Ögyíteni. = Egyíteni. Azaz: Övögyíteni. Övögö öszvehuzva: Ögyíteni.
Innen Ögyeleg.

Ujságol. Ujhírt mond. Az ujságolta, hogy...

Zsomb, zsombó, Másutt csak zsombék. Tehát zsomb 1ső fok. Zsombók 2d.

Homálytekin, kacérlatzinni.

Riangyás, mondá Széky Ádám a Balaton jege rivadása, repedése, rivangyás.
Jég közt tiszta síkvíz.

Páhi pusztán hallottam

Árvára maradt lány. Izsáki.

Bugáz: Babot hüvelyéből ki bugázni.

Csunya világot is csinál érette = Vezekény

(Izsáki.

Csög, ló csöge, térde gombja.

Csellenge~~amek~~nek a juhok = legel.

Híred előbb jön mint magad. Izsáki

Dimbődombó csöpölőség = gyimgyim. Izsák.

Elabázolta ~~a zabot a ló~~ =

~~zabát elforgatása.~~

Füllěd, ~~megfülled~~ a kazal, ha füllben, ~~[illegible]~~ eső veri: hülled

Ganyé = dohánykertek

Hucsli, poháralak melyet abrakportból mérnek. Hurcos, hucsi; 3 izés.

Lófogúborsó

Lepedezve gingatta = lebbedezve.

Szukol = winselt,

Serege = seregély. Seregő.

Tehát seregek, seregély sereg-eje, mert Seregő annak ege-eje, nevzője

Sipákol. Barmfiak sipákolnak.

Kaps: Nem kapsi ló, hanem igazi vonyós ló.

Hölcy, vetésben buzában annak magasára nö-vö szakálas fü, Ivölö hüvölö. Üres.

Fimak = Sarkon.

Ráczkeviben
hallottam szavak. 1849. jul. 14d.

Egy öreg földmívestől, ki ács
mesterséget tanult volt. Dél-ről
6 kor.

Gádony, Ráczkeviek borton.
mi helye.

Zátony, dunahordta porondos
part, mellék, melyen vesző bok.
nyodik. Zavad, zát.

Biró viselő embör volt.

A rácz, kétféle követő.

Tiszta = buza. Fenekesföld-
be tisztát vetünk; homok.
ba rozsot.

Szigetség = az egész Csepel
melyen 10 helység van. Egy
egy helység mellett pedig Szigel
van. Egy kijeb, Szigetség
nagy kiterjedés.

Sokáig beszélgetvén vele, elsőbb
czélt: Máskor kedveskednék
beszéddel, de most ehez vagyok,
meek, megyek. fölöstökön óta
nem ettem.

17

Lúdőrző 10 éves fiúval.

É. Hány lúdad van, öcsém.
Ő. 37 liba, 4 lúd, s velük egy
gunczi. (gunár.)
Én. Nem marakszanak egymással?
Ő. A lúdak megmeg csipdesik a
libákat, de ezek nem, anyjiokat,
hanem a libák maguk között
veszekednek, s a lúdak is.
Én. Lásd apa anya is meg meg üs-
tököli fiát lányát, apa anya is
összevesz egymással, de a gyerekek
nem bánják szüleiket.
Ő. Úgy ám. S nevete rá.
Én. Mikor hajtod-ki, és be őket.
Ő. Reggel sokszor meg a tehenek ki-
jötte előtt, este mikor ők sietnek
haza. Akkor én is meek. (Megyek)
Én. Kapnak-e hon is enni?
Ő. Míg kissebb voltak a libák, sa-
játat öttek (salátát ettek)
mindég.
Én. Hát te jól ellakol-e?
Ő. Reggel az asszony egy kis könyeret
délbe ételt küldenek, de este-
zel, megint csak keveset kapok.
Én. Élnek szüleid? Ő. Apám anyám
meghót, csak úttartanak.
Én. Mi akarnál lenni? Ő. Szücs. Én. Jól teszed

Ráczkevében
hallottam szavak. 1849. jul. 14d.

Hajósokkal a dunaparton.

Én. Honnan hozzák hova, s kinek vontatják ez ölfát hajójukon.

Egyik hajós. Hozzuk az ország jószágáról Makádról, visszük Pestre az álladalomnak.

Makád, Ráczkevén alúl fekvő magyar falu, a promontori urodalomsághoz tartozó, mellyet a csász. családtól a mostani kormány elkobzatott.

Másik hajós bort hoz csutorájában.

Én. Hát maga, ölelgetni valót szorít hóna alatt.

Ö. Veresbort iszok én ebből, Uram, ez termeszti-meg az asszonyvért.

Füredi Napló.

September 3.

Örebb, örebbik, ~~m~~ mondá egy füredi ember.

= öregeb, öregebbik összehúzása.

Tehát g, kimarad

Öëe, azaz övé, vagy inkább övéje helyett

Tulipiros vagy bákor, zölő = bakator.
a mi, bacca d' oro.

Ergye leányom: eredj leányom.

Apatika. = A nélkül, patika.

Porba heverő: fekete zölő nemes, igen
dutt függ, porig-ér.

Limbál a csónak, gőzös hullámkor

Sept 5d. Nyéken.

Kolontár, zölő neme. Sukorón ~~hijják~~ így
fejér zölő, zöke zölő.
Fejér és fekete Kadarka.

dec. 5'. Tápjóhoz Mártonnál

akkor lázult fel.

megkezdőjén nem voltam jelen.
eltökélitettem magamban
hallani hallottam, kérem szeretettel.
agyonra volt verve — nagyon ő volt verve.

Hogy a lakozás előtt is megveretést
vallotta 3.

Soran össze voltak menve, osztény mikor
én oda mentem, akkó má Borvay agyonra
volt [illegible]ütve

21

Peſt megyei fenyitő törvényszék Dec. 1ső 18..

Kukoriczamorzsoló. Szénvonó. Holtszén. Ardegró. Patkóverő.

Vivoda Jóʃef törzeli ember.

Szökött rab, Szökött katona. Édesgyökér, Vadalma.

Vadgalamb. Pogácsaalma. Spanyolmeggy. Ragadtnév.

Egyink, ugy mint a másik. Rab mondá; Komáromi.

Tehát. 1. Egyink, már kell másink

2. Egyik-ünk, másikunk.

másod-ik, harmad-ik

Máſodik-unk, harmadik-unk.

Elöbör, elöálom, elöbeszéd

Koplal, kop, kop-ol, kopol-ol = koplal.

Szépségözön, mondá Zalaſzentmártoni legény.

a kinek könyerét öszem, más legény.

Kárvallott

Örzetö = öröshelyte.

Módba hagyni, módos ember más mint mód-us

után mód, más annak a módja.

tekergényesen jö felém.

Havas rövidítve has

Kavas — kas

Tavas — Tas

Avas — As asó- asa

Rav-as ras, rás-t.

Sav-as Sas, mi sah-og, sajog.

Vav-as Vas.

Ev-es, es, juramentum és pluvia. esk = esö.

forgató.

6fom

Dec. 2d,

Pór, pórnép, pórság, Par-aj, Par-aszt (mint araszt, har-aszt,) = kerez – kereszt, (porosz-ó mint poroszk-áló)
~~F~~Fejérruha, fejérnemű, Ágynemű, virágoskert,

„Bátorkodom a Méltóságos Gróf Urnak kegyes előadására teljes tisztelettel alázatosan megjegyezni,"
Magyarul fel, a mennyiben, ilyes hunyorgó perben tekeredő" kifejezésekkel: Mond csak. A gróf Urnak előadására tisztelettel jegyzem meg ...

~~Zsírfejű járm~~. ~~Hegtserengő~~, ~~Félrefingó~~. ~~Szeberbehágó~~.
~~Kunaf~~, ~~v kígyhe~~. Kunaf.
Kerékkötő = az a Kerék kerülő.
Bagom a kutya istenedet, görincz
——— zöld istenedet,
——— tizenhárom istenedet.

Inkább csigassa = csendesítse.
~~Fordtára bizatta~~:
Majd körültegzelem a veres ebeket = felgyujtom házadat
~~Disznóhiztató kalicka~~.
pólya = pálya. ~~Pirinyó = Pirító~~.
hamarosan

Elsinkölte volna a pénzemet = elsikkasztotta.
~~feddetkezni~~, ~~tezés~~, ~~fogadós~~,
~~pakangós föld~~

5d

Nem is okolom ok-ol. ok-oz.
megtagad tégéd – hazugságban hágy.

Ha ehelyett: Nemes ember vagyok" így mondanák
Magyarországon: Magyar vagyok" peremet felebbezem
ítéletnek választom; stb. akkor minden különnépség hu-
zakodása megszűnő volna.

Nyelvt. 4.5. 24.

6.

Szólamsajátság[ok].

Saj. Kézir. 21 lev.

Elnevezések

Bel. Jud. új fejét, Szerelmes. Uram fia! felkiáltás

Tisztelemmel. Sainte

Lelet — Ördög.

Irlandnak Angliától elválásába

Sohavilág nem egyezend, van Budapesti hiradó 1844. lap 242.

azaz soha világ végéig sem.

Töled, hozzád, Hajh, Csá!

XV

Szólam sajátság.

különösség,

gyöngyöl.

egesseg integrum
sanitas l. Margit
élete 335 lap. Jegy
zésein kezdett.

Nógatni
tegetni

~~Képes kifejezés,~~ Schenectod Tehát az élet

Elrejtezett! benne nincs egy elrejtezett

Tolnában elfeledkezett magáról mintha magyarba lett volna.

Füzes ember forbicht. Jár bolyongó tüz.

mint emberjár lelki ismeret,

Uram Uram, Ördög Uram, szállok kendnek.

felelet: Állok elébe.

Uram Uram Gróf Hangony főispán Uram,

szólok Méltóságodhoz.

felelet: Hallgjuk a szép szót.

Katona dolog! fiam, mondja bizalmasan nem csak a magyar apa, de anya is, midőn a fiú elesett s elmegy pályái sírására.

Honor Ehre honneur, honore, honour (a magyarban becs, pretium. Onnan becs-ület, melyet a szív bír. Kisebb-ség pedig ellenkező. Tehát kinek becse ~~vi~~, van az, ezért igen Nagy, kinek víz, az kis-ebb, kisebbségben lévő.

Erkölcs, erőtlen, ő csak virtus, mely erő-től jő s azonnal ő is lehet közös. De erkölcs igen

~~Szorított azaz sietett, vágtatott. A lovas nemzet, midőn~~
~~nyeregkápájában ült, ösztökélt, szüntelen bottott a~~
ló két oldalát lábikrával, hogy még inkább vágtasson
~~Rajt buzdítá így a harczvitézeket.~~

~~XXI~~ Sajátság Uj, Hundemiber. 2.

Szárnya szegett lázdulta

katonaviselte ember

ki ma is evett.

manemett

Szivélyes kifakadásai, édes elnevezései

Szentem! mond meg. Lelkem barátom.

Édes Angyalom, Kedves galambom,

Édes Mindenem, Egyetlenem, Aranyom.

Egyetlen Araggyom, Kedves Jóm,

Édes jószá~~gom~~, így ~~kis~~ ennyi egy szakali asszony Szept. 28d 18[illegible]. ~~[illegible]~~

Kedves vérem,

Embere válogatja.

Hányával adják, p. o. a tojást?

Hármával, Négyével stb

az elégen tul, kellettén [illegible].

ki vagy? Jámbor v. Angyal

Hogy van a világ! Én jól vagyok benne

Vagy-bizony rosszul vagyok benne

Szent Öcsém.

Hogy vagy

Eszem adta.

Édes = Kedves.

Édes atyám
— Anyám.
— egy.

Édes testvérem
— bátyáim,
— barátom,
— Hazám

ol ví ik ige

om-ol omlik
bot-ol botlik
rom-ol romlik,
hají-ol hajlik.

Édes lelkem,
— szívem,
— Angyalom,
— Rózsám
— Kötyám,
— hugom
Édes ész
— álom

~~XXVII~~ Sajátsághoz

Ragadt-név adás

A palóczoknál, Székelyeknél.

Fejér megyében szokás a Zsidókat is mindeniket elnevezni; különösen a köz-birtokosságokban. p. o.

Pille János,
Marha csapás, a ki nagyokat lépik.
Orsó János,
Rongyos zsidó.
Galados.

~~XXXI~~ Magyar nyelvben sajátságok.
Parádon jul. 1842

1. Négy hangzon e betü. Más meg más e szavakban: sepredék, emberség.

2. Nagyon nagyon szép, — mindjárt mindjárt oda futott. Millyenség és határzó kettőzése.

3. A' magyar nyelv legeslegősibb. Azért kezdék, kik beszélni kezdének, midőn azon embercsoport, mellyből a' mai magyar vér, ezered ~~[illegible]~~ ezered évek keresztül leszármazék. Ők ennek mondhatják az, hogy tulajdon gyökeikből eredez, az emberi száj által kihangozásra képesült betűkből.

4. Hogy azon legősibb hajdanban a' nyelvkezdés magánhangzókkal indult, hihető azért mert a' gyerek midőn nem pesegni kezd, előbb is magánhangzót a e i o u ü betűket mond ki. És pedig még meg nem húzva, hanem röviden. Lesd ki csak a' játszani kezdő gyermekeit, hallani fogod. S ehhez a' magyarok 1. még a' XVIIdik századbeli írásmód is kulcs, és mutatja a' székely beszéd hallása: Édes, halal, így iratik ee-des halaal és a' Temesi beszédben. 2. A székely kiknél mint hegyeik között ma is, palócz pedig hallod: madar, szeker, inkább vadottabbaknál 3. A dunántulinál pedig mint hasonlóan a' régibb ejtése még inkább fenntartottabbnál röviden hallod: tol, töl, rol, röl. 4. Ugyan azon szavak rövid is hosszan is, 's a' ~~[illegible]~~, az accentus (ékezet) más

megkülönböztetésre. mutatja. Lakás más gondolkodás-
ra, más csinosításra. kar. Kár. kár ugyan kár.
Elébb volt: **ver**, mert veréstől lön **vér**. Elébb **ter**, azután
tér

5. Milyenségképző k a név után: **Tósok**, **Malomsok**,
Urfi édes.

6. Határozólagi mondások: Adverbialiter:
Isten igazába, ló halálába
Parádon gyöngyösi embertől hallottam: gyalog-
jába. ~~F~~ Ugyan az mondta: a Kenser faluját
~~F~~ el is [illegible] mind 5 fertály óra alatt.

7. Hangzóra mássalhangzó s erre [illegible] mindjárt az egy,
hogy egyik másikat [illegible] gördülő kimondással:
Gör Somoló, mondá egy 14 éves leány 1841. és
Somlyó, amellett Som-os helyről nevezé s
[illegible].
Nem tilthatja, mondá a Gyöngyösi asszony
Csirüke, hallám bodonyi embertől is csirke

Igehatározók sajátságai

	Erősebb	Még erősebb.
most,	most-an.	
ott	ott-an,	ottan-nak.
ita	it-en.	ittan-nak.
innen v. innec, onnan,	onnal-on, innet-en.	
ugy, igy,	ugy-an, igy-en	
mindig,	mindiglen,	mindigiglen.
örökké	örökkig,	örökön örökki, v. örökre örökkig.
tetszig,	tetszíglen,	tetszíglenec.
pedig,	pedíglen.	
mindjárt,	mindjárást.	
röviden	röviden.	
rejtem,	rejtene	
hajdan	hajdana.	
ifjan	ifjana.	

XXXVI Sajátsg.

maradván megmaradandatok } L. Rm. nyelv
kérvén kért. } emlék. I köt.
LIII^{d} lap

Bövében vagyunk
divatjába van.

olyan — olyan-abb féle.
ugy — ugyab
igy — igyab.

Borsodi palócz az mondja atyafiról kinek halálával, jószága másra marad: Ráholt á nagybátyja, s igy kapta jószágát.
Székely pedig: neki holt meg.

Borsod megyében Lenárd Daróczon élt még 1843^{b}. azon Bárdos Gáspár nevü insurgens ki Atkin-czind az mondá 1809^{b}. Nem — ked ezá pisztolyt, mikor kovája nincs.

Sajátságos, mert egészen keleties.

6

XXXV Számok.

Egy. Hindostanul Eki.

Kettö. Kei.

Harom

Négy,

Öt

Hat,

Hét, Ez régenten ugy lehetett hetö, mint a' kettö ma is fennvan; a' mi látszik a' Hetumoger-ből mi ő gyül Hétmagyarnak. L. Fejér Codex dipl. Tom. VII. Vol. V. Buda, 1841. pag. 29.

Nyolcz.

Kilencz

Tiz.

Tizen-egy.

Hegyke ember, – fel fujja magát
mint egy hegy, kis hegy.

XXII Sajátság.

nyájas ember. Az ökör, ürünek nyája van, ~~ökör~~ s különösen juh nyája, mert disznó egyetemes neve sereg, a szarvas markháé gorda s gőböly, a lovaké ménes. Tehát ~~[illegible]~~ azon dicséretnek itt által, hogy a juhász rendszerintibbe nyájas, rendesebb legalább, a kanász és csikósnál. F Mert a juhászok ~~[illegible] [illegible] nyája [illegible] nyája, s [illegible]~~ között is elég ül börtönben verekedés és lopásért, mert a nyájtartó gazda [illegible] mind nyájas.

fejér nép, = némber, asszony, leány, s szolgájában. Nép többes szám jelentés, mert több embert gondolunk alatta, mégis s mindenik csak egyről. Szép fejér nép.. fejérbe öltözés s nől jelente az. A némber maga ~~[illegible]~~ nyúró, asztali, titoki, szövő, varró, s fonó, juhájait.

tavaly, a multi évben az az tova, toval.
harmadival negyedivel azaz vas ünnepi. három v. 4 évvel.
~~ka~~ előtt

Velő, azaz csak elő, a mi elől van, a mi emberben legelső, a homlok alatt, agyban. Velő, s bélével benn van, mert ott az ész. Ilyen kimondásunkb leírásunkban, s az épen rade szónak a nemesebb beszédben csimodásait elhagyjuk.

F [illegible] az, hogy a juh nyáj, [illegible] [illegible].

farkas, csak azért mivel lombos nagy farka van.

Az elevenére. hatott

Szemről esett neki L. Spataki mon-
dás = megjegyzések.

Házas tüzes gazda: Eléjö Rákóczy ferencz
nek Galgócz várába 1704 nov. 28. Bertóti
~~István~~ István Szolnok vára főkapitányához írt
levelében, mellyet Pápay János neve titkára
is aláírt: Vevén ezen parancsolatunkat
hüsége (nem hüséged) szerint investigállya
Szolnoki praesidiumban lévő Híveink köz-
zül kiesedők s mennyin vannak házas
tüzes gazdák, az kiknek ottan jószágok
vagyon.

Öreg harang, öreg lány. Ez utóbbit lelém
Rákóczy ferencz saját aláírású levelében
mellyet titkára Ráday Pál is aláírt, Eger
ben 1705. márcz 19d költ Bertóti István
hoz Szolnokba: Nztes Szalontay János
Hídmesterünk az elmúlt őszel az mine-
mű nyólcz öreg láinczot. Emlícsént benne
Vitézl. Nzes Évai Ádám udvari Kapitány
és Gróf Battyány János.

Nem nyelvén halt meg. L. Spataki szó-
járás, azaz nem tett testamentomot.
nyelve szerint van temettetési rende

Meglátogatni, látogatóba menni, sok
látogatója volt, népiesen szerint valakit apró-
rít apróra venni s úgy látni, ~~úgy~~ meg körülte
s minden. Erdélyben mondják: láttatni hogy van
ill.

Temetés. A' gyök tem, innen temni
de a' mi inkább ~~tömni~~ a' szájban: töm-
ni. A' halottat tehát eltemik, eltömik,
földdel betemik, tömik. Temetés más tetetö
más által mint adatás, iratás

Hiszen szemére tér, S. Pataki szólás.
Elég szeme van [illegible]; szemrehányás.

Ugy restelem hogy, — Restellem ki-
menni. Ez sokféle bibit takar el, mit
szégyenlenék átallanék megvallani; s ker-
rani sem azt tudni hogy restségből.
p. o. esik az eső, fiakkert kellene fogadni
azon mennem, az nincs; s restelletem
pedig [illegible] pénzt a' [illegible]
kiadni.

Elégtévő hatalom, előfordul az Erd. Hiradóban
1842. 30d. szám 234 lapján, az az: végrehajtó
hatalom melly a' fejedelemnek adatott, melly
elégtévő hatalom. Ennek
fője tehát: az
egy értelmével mondatik: tegyen eleget, hozzánál.

Azt mondják ... beszélik ... hírlik ... híre van,
a mi franciául on dit, németül man
sagt, dicitur ... Magyarul még: dörög.
villámlik, esik, mind elliptis.

Meg kell, legyen, — mondja a' székely a'
Muszája helyett.

Napkelet, napnyugat, a' nap~~nak~~ kelése és
nyugása helyinek égi pontja. Mintha lenyugonnék
estenden.

felkél a nap,
világít a nap,
napvilággal. el.
hunyt a nap. nap
hunytakor; Még
inkább:

mintha felkelne reggel, a bámító tűz-
ár. Egészen keleties képnevezet. És ollyan-
leáldozik a nap, áldoztával dicsérd
a napot. Mintha áldoznék mikor le-
megy. Igaz hogy a legeslegméltóságosabb
oltár lángozata kerek egész világnak egyhá-
za környéin. Vagy a még nem keresztény
magyar, este felé hunytakor áldozott néki
imádkozott hozzá. Minden nemzet, melly
a régen-régen hajdan idők hajdanában va-
lami felsőbbnek megrezzenő érzésével a Nap-
hoz borult mint Istenihez, józan észe mu-
tatott. A nélkül setét, hideg, üres" a világ.
~~lleg~~ a létek szomorú. Az jött, minden
ét, vidámul, színt kap. Hold és csillagimá-
dó nép, szomorgó hajlamú volt. Bikát i-
mádva egyiptomi nép szilaj vad. Kígyóé
hagymát istenítette nép, szamár volt.

Ige egyesben, prédicatum többesben:
Kenetek.
Hová megy
Illyen a görögös lész Buttman
Grammaticájai.
júl. 9d hallám ablakomtól egy magyar
aszszony futtáig így kiáltá: Fogjátok
meg, lássa u.n. azt a kölkest ki e-
lőtte futott, de megfogta. A németi
fangts ihn. Így magyarban: azt
mondják, az bepiszkít, hírlik,
Apjok kiáltja a ~~gyű~~ gazda-asszony: Anyjok
kiáltja a gazda.
Komáromi: Osztozni annyi és mint vitatkozni
maradni mint osztályért ugy, meg
nevet szabni = valakinek csúf nevet
adni Komáromi

Elleppesét.
Javában van. Elleppesi: = legjobb idejét.
A javából adj ne a rosszából; ő áldozta le a
Visszahozzák időbe. = mikor még
nap. jókor, a nap még fennvolt.
Jól Mulattam, mulatni megyek, mulat elleppesi
az időt. Nénemtől már: a magamat
magát hogy üdül.

XVII Sajátság. Hang adások.

Ember beszél, szaval, énekel, dümmög,
fütyül, visít, sír, rí, nevet, kaczag,
hahotáz, kiált, susog, sohajt, Nyög = nyeg,
jajgat, kákicz, nyöszörög, vajudik (asszony)
rikkant. Morog.
Kutya ugat, kahincz, uvít, morog.
Ló nyerít. Nyög.
Kecske mekeg. Tehén, ökör bög.
Juh bég.
Macska mávog, mozdik,
Szamár ordít. farkas ordít.
Élefánt barczog. Kakas kukorékol
Kigyó sziszeg. Gyerek szeszereg, ~~pöszeg.~~
Fecske csicserikel.
Rigó fütyül.
Gólya kelepel.
Medve ruht.
Vereb csiripol.
Kánya károg.
Galamb turbékol, burukkol.
Gerlicze búg.
Madár hangicsál. fülemile énekel.
Mókus molog. Ökör, tehén bög.
Bika bömböl,
Egér czinczog, perczog, vagy korczog.
Sas vijjog
Béka rekeg
Lúd gágog
Kácsa sápog. Az apró kácsa pistyog Galántai
Kakuk kakukol.
Tyuk kárál.

Pacsirta tiriccsel, v. tirichol.
Rigó fütyül.
fülemile, csalogány énekel.

Kása pöfög
Óra ketyeg, perzeg
Harang zúg
Ostor suhog, pattog
durran.
Gyertya lobog
forró víz lohog.
fenyves suhog
Zápor zuhog
Hó szállong pelyhenz
Káposzta rotyog.
fázó didereg
Gunár pisszeg.
Darázs dong.

Faj szaporitás körülirt:

Asszony gyermekedzik, fiadzik, já-
nyadzik, babázik.

Kancza csikódzik
Kecske ollódzik gidózik
Juh bárányozik.
Kutya, tigris, macska, kölykedzik.
Tehén borjadzik.
Hal ~~ivik~~, tojik.
Madár tojást költ (Kövöl)
Emse disznó malaczodzik.
Tyuk ~~tojik~~ fióka, túd, tojik.

Puska cserszeg, cserszen
Ágyu szól, bömböl.

Nemiösztön végzésiek:
férfi = nő, baszik, tekér, katyvol, kamatyol,
gyönyörög, rácz, gyür.

Ménló hág. Kancza sárlik.
Bika gyékel, üzekedik
Tehén folyat, üzekedik.
Kutya forog. koslat.
Hal ivik
Macska vernyákol.

XXI Sajátságok.

10

Költészi kifejezések.

ű
Holdvilág
Napvilág.

Ki alszik a tűz.
Áldozik a nap.
Mennyekre fennü szikra.

Nap süt.
Hold szolgál.

Mire nézi a napot.

Szemem fénye. Szeme fénye.

Erő-nek nincs többe, haj-nak sincs.
Kossuth s ünnepélyes áll. ekkép az 1848-beli
Honvéd 23ik lapján. Őrzelő 23dikáról a 12d
számb. „Nem hiába szerelmes a szép hajadba
Kardos Kapitány.
Jó van egyszer másként, meg másként többesben
Javadat adom, Más javaitokat adom.
javatokat —
Jó: Erőket vett elé; melyet még használatlanok valának.

Ellipsis

Járást eleget jártam, azaz mi a járást illeti.

Adni lesz. adnám én mai nap. Heves vmegyei

Mulatni, [illegible] idő.

Ármányosa.
Egye csintalan leánya
Vitézek! szerető megszólítás.
Vitéz Hadnagy, Kapitány, Káplár uram.
Ember helyett: lélek. Hány lélek lakja e várost?
lélekszámlálás s embeszámlálás.

Sajátság.

Nemzetekhez szólás.

A magyar, földi,
A székely, atyafi,
A német, sógor,
A zsidó, zomfid,
A czigány, koma.
Tót nem ember,
kása ū étel
Szálfa nem erdő.

Tiszta magyar, a falu ha mind egy szálig magyar lakja.
Merő német, ha valamennyi lakosa sült német,
Csupa tót, ha csupaszig, minden vére tót.

Egy híjával vagyunk. Híja van. Valami teljes kerekszám lebeg, s ha ez telve nincs, akkor híja.

Édes Anyám, édes vérem. Ez a édes itt, annyi e mint dulcis?
Még a bizonyát is elfujta. mondják Vasban. álnok ténye bizonyít, nem mikor valaki hazug, mondás csak, elfuvás.
akkor a bizony volt hajdan
Ez látszik ebből, mi nagy [illegible] valaki: mint a szóra tartott időben, bizony-t mondotta.

Megemberelt. = úgy bánt vele mint becsületes emberrel bánni illik, úgy bízott benne. megkülönböztette

A fenyék-tés i menek a
kaparadisa hágy nevestedik
az asány gyerekesik

---

a tehen. bornyusik
a jü. bárányúsik
a lo. tsikúsik
a samár vemhesik
a disna. malatzosik
~~a kutya matska~~
a kutya kölkesik
a matska külkesik.
a mék rajsik
az egér. fiadsik
a ketske. áladzik
a nyúl. fiadsik
a hörtsök. külkezik
a tarkas fiadsik
a kigyó fiadsik

---

a madár. köt
a tyúk. köt
a lúd. köt
a galamb. köt

a disna
röfög
vagy
väkök

Nap süt.
Hold szolgál. felhő között bújdál.
Csillag csillog, ragyog.
Felhő lebeg. lóg.
Eső esik.
Zápor hull.
Szélvész dühöng, zúg.
Szél fú
Szellő leng, lengedez.
Levegő levegz, lebeg.
Hajnal pirkadik. Virad, reggeledik.
Est szürkül. Szürület. Estveledik.
Nap felkél. Napkelet. Kelés, kelet. Kevel. kél.
Nap lenyugszik. áldozik. Napnyugat
Nyugszik. Nyugat.
Dél meghasad.
Éjfél meghajlik.
Csermely a [illegible], cseveg.
Csergeteg. Csergedel.
Patak zubog.
Folyó folyik. = hosszú ívvel. folydogál.
Tenger, ő Balaton - Duna hullámzik.
Csap csorog, csordogál.
Víz, szappan, habzik.
Ember, lovak izzad. Megizzad, kiizzad.
Ló tajtékzik, habzik.

am, em, om ragnak 13
atlan, etlen -nel.
félelem^ag, félelemtelen félelmetlen
félelmes.
általjában eg ragnál, i, melyekb
a, e elnyeletik.
féregtelen kell van féregtelen
fertelemtelen van fertelmetlen
figyelemtelen figyelmetlen
fogalomtalan új fogalmatlan
folyamtalan folyamatlan
furdalomtalan

Avit ruha Altes Kleid
Ó kor, kori: Régi
— Ó bor Alter Wein, zalonna
246 Vén ~~Amber~~ Alter Mann
Öreg asszony alter Weib
Hajdani Öreg harang. ~~Alte~~ Glocke

Elisir 15
Isten teremtőugyse hallám aug. 16d 1844
a hídi Lőfalusi asszonytól.
= Isten teremtő úgysegéljen
Ugyan attól! Seregeknek Ura = Isten

~~Néhez~~

~~szil - unk vagya~~

~~27~~ 16

Példabeszédekben keletiesség.

Vasárnapi ujságban: 1846.

Arany elmének gyöngye a gondolata. 1846. junius 21.

Beszédnek, az egyenese jó, mankónak a horgasa. 1846. 383 l.

A mely foga fáj embernek, nyelvét arra teszi.

A mit kézzel ér az okos, nem hajtja bottal. jun. 7d.

Sok erő szakad még ezére. Máj. 31.

A ki velem verst, én is azzal verst. April. 19d.

Ebugatás n' hallik mennyországba

XI. Szólás hatalma elbírálása

17

Más értelmet adunk és egyebet teszünk é
szavat ; s lön [illegible].
vas-tag, tulajdonképp tag, vasból, kicsiny szür, szár-tól.
Szürke, grau pedig kicsiny síp
sipka, Rázzal pedig
Jobb hát sapka, lehet csapkából, mellyet a negédes legény
fejére félre csap.
Mészáros; hiszen az megett árul.
Jobb tehát husáros.
Agyonra ütöttük, más amit mint megholt,
agyánál ütöttük meg.
pedig csak amit hogy
s mondatik: agyon szurták.
Szarka, kicsiny szár, s pedig a csergő madár,
bizonyosan nem szarka, az az szár,
fázni; ha espenbe jól ruházni, ~~jól meg somfázni~~
csatázni, az gondolnád; hamarjást amit ezt mint ~~fáival vesz~~
fával megverni az az jól meg somfázni. ~~Hamar~~ s a
hideg érzésünk értelmére ez kiképlettel is, van csak úrig
mert amit mint fagygyal hideggel jól felfázni, fázni
ról gondolkodni
vas macska azért kelle horgony
hazafi. csak fia a hazának s
nyájas kedvű, jövés nyáj-tól, amit mint nyájjal
körül sergelődik. s a tatárosi másolás
conversateur. is.
52 lappján deáktul áthozott értelemben.
azaz nem, kellemes,
Szolgáló magára csak mint servens, férfira, ~~nem~~
éretik alatta.
~~leány~~ alkalmazhatni, azért csak leány mondatik.
~~ifjú~~ ~~legény~~ férfinál nem ~~szolga~~ legény a szolga
eredi édes szolgája. az mutatja ~~[illegible]~~ mint s
házi s odaragadt rész, ügyességes érzés
hold szolgát
Láz gyöke láz-adásnak, mint ár- áradás-nak
tulajdonképp tehát, hatóság elleni felbőszülés, zugás, az felforgatni akarás, rendből kicsapás. Azonban képmással fogyni
rejtve vérben kapott ideglázra, hidegtelés helyett. s jó.

Fejetlenség. Jobb anarchia helett. Mert fejétől fejet, vagy mint egy fejet tép. fejetlenség hát, midőn nincs még feje.
Kell. fejetlenség, mint szemtelenség.

Széplő, tulajdonkép querela latrofsi mi
folott. a' nyári széplő is.
Széplőtelen = panasz a' lehet ellene. Széplős tehát
kit panasz illet. így Széplős a' Ei. [illegible]

nem-es, kinek neme van, és nobilis, oftern jeles.
Nemzet, generatum, azonban Nemzet Natio is,
lábra való, akármi lehet pantalon is, azonban csak
a' gatyá~~nak~~ illendőbben tartott neve.

Segedelem, jö seg-ből, valamint seg-ít, s volna
seg-re ~~t~~ámaszkodás, erősödés. Képpel van innen
véve

jobbágy, jobbágyból való. Ma, colonus.
Illyen más értelem lett a' görög tragos tragos
ból bak és ode-ból ének mi szószerint bakének, s
Stoa, egy fedett folyosó neve volt a' városban melly alatt
tanítottak, s a' Stoicus tőles lőn belőle.

hajadon, férjhez menő leány.

Személy, ~~[illegible]~~ egy személye tart magánál,
lelyé, tiszteletesebb kitétel.

~~Kis~~ Kis asszony. azon-ból, a' férjnek azona
Asszony, régen a' asszony, mondé nejét, az maga azoná-
mert a' ki feleségének ~~[illegible]~~
nak nevezé.

Század volna harmad, tized, harminczad szerint, s divik. De
a' század rég, azonban felkapaszták Seculumul, s mi Gr.
jobb százer. ~~[illegible]~~ ~~ezer~~ Ugy van ezered is, ezernek írt 1706 Bessenyei
Berchényi Miklós csak István Brigadéros és Lovas
rit dec. 30. Bertóti Kecskemétre: Kérem azért Ke-
Ezredes Kapitányainak Ezred reductiójáb. Ugyan tőle
gyelmedet mind az Ezred mélt. fejedelem
Kécsén 22 9ber 1706. Mindazt inconvenientiáknak eltávozta-
az Ezred közte levő Regementeket olly rendben paran-
tására nézve az egész s ismét külön külön Ezredekben ta-
csollya venni . . .
lállatnakis össze hozattassanak Csongrád megyeiek hogy
Bercsényi Nyirávol 1705. april. 29. teszet a mélt. fejedel
Ugyan jobb rendet folytathassan hazánk szolgalattya!

Házas, tulajdonkép kinek háza van, mikor a ki ↓ lemmet
pénzes, feleséges; azonban utatta mindjárt külön háztartása lett.
mást vett értelmét. Jele hogy ollyan
azt a Palóczoknál nem.

~~XIV~~ 2 18

Szokás hatalma folytatás

Gyalogh hadakat is Ezerekre szabni..
lennék a' Ns. vármegyéktül proveniáló
azon öszve vett Gyalogh Ezernek fő ~~ka~~kapitányságához az Mélt.
Fejedelem~~ttl~~ [illegible] Nagyságos Haller Samuel Uré
méltóztatván decretálni

Apácza Abbatissából van, de tulajdonképen apácza, 's általjában csak annyi értelme mint kis apa. az alatta abbatissa van kifejezve általa, az alatta lévők ~~i a~~ éreztetik alatta. Zai azért ~~fek~~ fekete Domina kezdették. Zárdanőnek szerzetájai.

Mint Aristocratia, ez tulajdonkép a' leg jobbak uralkodása 's elnyomó féktelen Urak jelleme lett.

Mint ~~ποι~~ποιησ ποιεω 's egyéb hanem csak: a ‡ ποιηθεις megkészített, csinált, művelt, csak: a csinálás, készítés, művészés: ποιητης a ki valamit csinál, 's ime lön poëma költemény, poësis költészet, ~~p~~poeta költő, magyarul tehát még jelentéstelenebb.

‡ főkép könyv 's költem. készít

Szolgáló, csak leányra megy mindjárt ki pedig ~~lego~~ férfi legény kenyérért szolgál hasonlóképen szolgál és így szolgáló.

Inas, egyszerre mesterségre tanuló fiúcskára emlékeztet, pedig csak annyi kinek ina van. Értelme hát általánított, fiú ki jó izmos, inas.

a vámon ülötte Tatrosi maj. 32 lap.
a házban éjette ——— 32 ———

20

Észbejutások, kizedmények
besorozásra.
„Magyarszólam elemei" munkámba.
Gyömrön 1850.

Semmiházi, Czigányházi.

Tót ágas.

Pokolgyurta Miniszter.

Hopkirével. Hopkir, hovákir.

Hógulya. Hónak gulyája.

Olybást fogadjátok. 19' lap.

Vérnyom. Vérnek nyoma.

Kommenczió V kihagyással Conventióból.

~~Hószegi. Hónak szegje.~~

Menykő. Menynek köve.

Kaparnyél. Kaparnak —

Czudar kalafinta. Kattó, kaló

Vásárhitű.

Pereputyával. Kerülkuvító.

Nyomára került Arany trombita. Az örök igazság parancsolatára mondva csinálta Sárosi Gyula. Tizenkét és utolsó ke-kelletben in folio 24 lap.

XXV Házas élet szavai.

Atya, apa. Apó, após. bátya.
Anya, Anyó, Anyós. ángy,
fiu, ive. ivadék. onoka, kisded.
lány, jány-or, jámbor.
gyer-ek, gyer-gyó, gyerő monostor,
ger-eb, ger-enes,
meny, meny-ecske, menasszony
vőlegény verő—
vőfél, = verőfél, ú? vőfény.
Kérő, mátka, jegyes.
Kiadó,
Bizonyság, férj,
elvenni a lyányt, eljegyezni, jegyben jár.
eladó leány.
Szerencséje van a lyányomnak.
illyen - illyen leányt tart.
Kisebbik Uram, pazita,
Nagyobbik Uram,
Anyós, Napam asszony
Após, Ipa,
Apjok, Anyjok! szólítás
Nyoszolyó asszony leány
Nagy asszony, Asszony. Szép Anya, Jób apa, stb. Szép anya, Jób anya
Kis Asszony, Anna asszony
Leány asszony
Nemese nő kedvesi Urát. ez az
tiszte.
Uram, mondja a magyar asszony,
nem mai férjem.
Unoka (ú magyar)

A Bénének is csak öcse van

ük,
néne.
csecsemő
baba, bába
öcs
magzat
szopós.
hug
testvér
legény fia van
süv, sógor
ős = őz
Előd, Utód.
öregős
ded ős, ük
uj:
fivér
növér.
Nagybátya.
Szolgáló,
béres
inas.
apród.

4

Olvasás közben kiszedett új szavak,
eddig szokatlanabb összegyűjtései ok,

7

Uj vagy szokatlanabb s avult szavak,
többnyire olvasás közben kiszedve.

b lev.

chiefs

" "

7. Sáv

1842

1842.

lap. 672
675.
lev.

Sáv

Olvasás közben kiszedett új szavak,
eddig szokatlanabb összetételek.

életótalmi jog, Nothwehrrecht.
pártnézet . . .
közbocsánat — amnestia.
kormányember.
pártérdek.
dombormű, basrelief de inkább hautrelief.
nézpont
rövidítmény Kurzschrift
gyéd rend,
üzelem, mint hatalom.
álombolygó, = ami helyett: álomjáró.
mellvédfal, Brustwehr.
kézművelet Handwerk Világ 1842. 27. szám
vérmes remény sanguinische Hoffnung . . .
talaj, pavé, padimentum Honmok 1842
35ik szám.
kitrebizottság, fidei commissum Világ 1842.
82. l.
redöny, zsalugutter Ugyan ott 83 szám lap. 672
csempészet contrebande. ——— lap 675.
képlet = ami helyett képület, mint egylet.
békebelezési díj. Loskaufgeld.
fogyárd, verpfändlich, Hasn. Mulat. 1842. 84ik szám
334 lap.

fegyencz Sträfling Jelenkor 1842. 88d szám
608 lap.

erőszakoncz, Zwängling ugyan ott 608 lap.

Missionär küldöncz, Világ 1842. 725 lap.

annyitérő, aequivalens Jelenkor 1843.
april. 16.

engeleg, Világ 1843. april. 26.

mellettes, adjutans, Hírnök 1843, Sept. 17d
137d lap.

zajló, fanaticus, vakbuzgó és zajló, (mysti-
cus és fanaticus) Vandrák, A. philo-
sophiai ethika elemei. Lőcsén 1842
lap. 70.

szenvedékenység, önkéntesség, passivitas
spontaneitas, Vandrák, 71 lap.

önkormány Selbstbeherrschung, Vandrák 72 l.
álkegyes, 72 vezeklő büssend, 73.

Kajorn kerese, Társalkodó 1843. 79 szám 316 lap.

2

Hallomásból

Pesten 1842 octob. 27d. egy paraszt asszony veres kaggmás árul; kettős kis szála össze fűzve. Hogy hijják magok e kettőt együtt. „Mi fogasnak de itt fentőnek mondják.

Jelenkor 1843. Sept. 24. lap. 402. fogárd holmi fogárd aprósággal áll elő. Egy követ mondá e magyar nyelvi ujjitás a főrendi táblánál.

vártan várjuk, habolásból, Világ 1843. lap 686.

Hírlapok és mai könyvek olvasztában kezdett

Jv: új szavak Rosh

tánlejtési Voltigirzai nevelészet.

egyensulyozási, balanceiren

párvonal,

falábalási

pályatársi,

ugralom

fedemény fedél.

elmebeteg. elmekórság.

partör.

---

körület, Betrefactum.

ósdi, (régi) ebeni tehet ujondi.

---

katonaság

háromsoros

szerepelni. Hirnök 47 ki 1841.

halálsápadtság

kínyelenült.

elülegezni.

kórelnök, (legidősebb) — 48'

nőkórház = férfikórház

szükségeli, mai az i.
őrjintézet, Narrenanstalt. Hírnök
érdeli, levegő
merénylő, 50 szám
szellemkör, őrjbeteg, 1841.
// közlékeny
tebarátság Duzfreund

XI Okos elnevezések és szép.

vetkezik. az az vetekezik, = vet hány
lattardim magáról le holmit. mint ~~szó~~
rakozik, hagya-kozik.
Mert vétkezik vét-ből jő, az mi elve:
tés. egy vétek meg csal vétség levé
i crimen.

Tisz-t, ollyan mint saj-t. tisz-t. talán bene
gere disz-szel. a Tiszta - mennyi hogy
tiszta tisztség. tiszteket egy dísz-
szel, és mi szép hogy a ki tisztse-
get visel, dísze is van tisztának
is kell lenni

Szinlek az Urhoz, Bars megyei
Nagysarlói ember mondta Zsidónak
az az veszek az Ur színéhez hogy én
még láttam
Illyen Juhlik.

Csüggedj egy kissé, = kedd menjél előre
a lámpással. Mohácsi szó amyi
mint meg lattatban.

Természeti rendben van, család név s keresztnév után
az állapot, hivatal ezen.

Péter gazda, parasztnál.
István mester, mesterembernél
János deák, iskolavégzettnél, írástudó
Mihály úr, ki már kinőtt birtoki
Endre tanár professzor.
Miklós káplár, kapitány

Bendő főispán
Eszterházy nádor
Mátyás király.
Ferdinand császár

Azután lett, Péter gazda fiából

Gazda Péter.
Mester István
Deák János
Urai Kristóf
Káplár Mihály
Király István.

Hajdu, Csák,
Hozzád Zöld

Uj vagy szokatlanabb s avult szavak, mik nekem jöttek teszen

5

aggdada,	altes Weib.
Arnász	Mineur
alakitani,	formen bossiren in Wachs.
alakitvány	Bildung.
alázat,	Unterthänigkeit
árkász,	sappeur
bámész	Gaffer
boltozvány	Halle,
bölcske	Nachen.
Gáb	die Verführung
Gelefende	liederlicher.
Gellem, ármány	List, Schlauheit.
Gevere,	7, 8, 9 jährige Mädchen.
Guszámhegy	Kuttenberg.
Guta,	der Lümmel
dalláb	tact
dicshely	Pantheon.
égzár,	Himmelsring.
egyháznagy	Prälat
ékszerárus	Juwelier
tételej	elem, Element
elev,	elv, Princip.
étárus	traiteur.
fénylak	residentia
furola	Flöte
Gomboly	das Gewinde
Gubó,	Insektengespinst
gyorsutár	langsam
Hadavatás	Assentirung
Hadifék	Kriegsdisciplin
Hajótat,	Schiffsschnabel.
hangkellem	Wohlklang
hasonértelmü	synonimisch
hasonság	gleichförmigkeit
hasonszó	synonimes Wort.
~~[illegible]~~	
hatalmazvány	Vollmacht.
heg,	Narbe.
határörség	Grenzmiliz
homorú,	gewölbt
huzom,	Zug.
Illetmény	competenz
Intézvény	intimation
iraskórság	Schreibsucht
Kegyenc	Günstling
kénybecs	Affectionspreis
Könyör	Mitleid
Kütekedni	boxen
lángadozni	flammen
lass,	Langsamkeit
nemzedék	generation
nőféltés	Eifersucht
oktellenes,	unvernünftig
okszeres	rationell
Öntelék	Aufguss
~~P~~ pogonya,	Zwerg, junges Kind
radó,	Zauber
ravatolat,	rubrica
Szellözet	Luftzug
Sérvitéz	Invalide
Szélcsillap	Windstille

rendszabás	Maaßregel	
rivadal	Gejauchze	4
sornok,	Registrator	5 6
sírám	Thränen	8! 8!
századfő	escadron chef	
szendér	Schlummer	1
szózengés	rhythmus 8h	42
tagjáték	Gesticulation	b
térhang	Widerhall	8 2
tódulás	Concurs.	9
torzkép	Fratzengesicht	
tőzsér	negociant	
udvarolható	hoffähig	
üld	Verfolgung	
Vámjegyzék	Mauthtarif	
zengzetes	klangreich	
zárnok	sequestri curator	

Hirlapokban
uj szavak. kifejezések 1842.

párbeszély, dialogus Jelenkor Társalkodó 3ᵈ szám.

~~tápszer, Nahrungsmittel ——— 3ᵈ.~~

közfelbomlás anarchia Hirlap.

rajongó Schwärmer Erd. Hiradó 55 lap.

jobb mint rajongkodó ——— 53 lap.

~~kat~~ kitüzés candidatio

~~Korszellem esprit de corps. Társalkodó 15 szám.~~

ZENGELEM ZAVAI.

Magyar deák szó:
hangó, Musicus

8.

Etymologiai szógyűjtemények:

Zengelem szavai.
Hangszerek vagy zengszerek.
Vitézlők szerszámai s fegyvernemek.
Négylábuak és repesök elnevezése.

4 - r. 20 lev.

\# a zenebonáskodá

Azonban muzsika helyett a zene
már nagyon elterjedt, így a zenekar,
zenész.

ZENGELEM ZAVAI.

Sándor István feljegyzése zerint Toldalékában a Magyar deák zó: Könyvhez Musica volt volna magyarul hajdan: Hangó, Musicus, fidicen pedig Hangós. Tehát úgy lett volna: hangok, hangaz, ha- elévült ige után hangó igenévző, miként van még bong-ok, bongaz, bong után bongó, és csengő, csengős,

Az 1437–1441 közötti Bécsi codex 102d 103d lapján áll: igrecz kesség, mi a vulgatában: apparatus musicorum, a tatrosi másolat lapján pedig igreczek = tibicines, Igrecz hát tibicen, Pesti Gábornál még 1536 ban trombytás, Erdősinél 1541b. sipos. Igricze magyar falunév levén Zalában és Borsodban, máskint Igriczi, felvehető hogy azokban úgy laktak igrecz vagy Igricz-ív az az ivadék, miként Zakácsi-ban, Németi-ben, Tóti-ban Zakács ív, Német ív, Tót ív. v. ivadék. Czigányok magyarhonba szakadta előtt tehát azon helyeken tősgyökeres magyar igreczek laktak. Igr-ál, ugr-ál, mint haj-dan ivr-os, urv-oz.

Csak nem régiben még Musika hangzott, Latinban musica, s vevék oda is a hellen μȣσικη-ből, mi ott μȣσικη τέχνη. S lön Μȣσα-ból.

Μȣσικῶς lett musicus, magyarul is muzsikus. Μȣσικῶς, latinul: musice, eleganter.

Μȣσίζειν, költőiesen és doriaiasan μȣσίσδειν, canere, énekelni.

Énekelni úgy hogy a lélek zengjen bele.

Mert ἀμȣσος, a muzsátlan, a muzsikához nem értő, a hajdani görögnél annyi volt, mint: ostoba tudatlan. S Quintilianus zerént: Proverbium graecum: Indocti in Musica a Musis atque Gratiis absunt.

Aztán a legnyájasabb illemzetű míveltségekhez vegyünk mi zenebona-ból zót.

Mert zene mondva, ezedben van azonnal bona is, a zenebona-val zengésbongás, tehát méhnek darázsnak bongása, s verekedők korcsmai zenebonája. Zereted-e a zenebonáskodót. Zürzavarnak dért‡

Azonban muzsika helyett a zene már nagyon elterjedt, így a zenekar, zenez.

‡ Zür-ét akár Zavar-át vedd, mindenik zavar, kettő pedig együtt még zavartab zür.

zenéz. Mert összerakása, könnyü. Mert a játékszintapon mindig látni, gyakran hallani elsimitá azon zavartság ezmejét, melyet a zenebona költe.

Így hajtának kerez-
tül a páholy és
csöd sürgetői, e
zók mellékértelmein,
s a páholtatásnak
csödörösen üzék.

Zene, lett leggyen első lépés, megkésértésül, s hátha másodok, zengelem lenne. Ez a türhető jónál, sokkal jobb.

Am, em, om vag igen festő.

Am-os, roh-am.

Zerelő, félelő, után van zerelem, félelem.

Zengelő után lehet: Zengelem.

Zenés helyett aztán Zengelmes,
mint hatalm-as, nyugalmas,
Zenész, zenér helyett Zengelmér,
Zenéi, Zengelmi.
Zenekar, Zengelmeskar, zengelemkar
Zenészkar, Zengérkar, Zengkéséret,
Zengelmérkar, zengelemkésérét,
Zengelem-nél a dalnak, dallamnak
csak kellemes zengelme van ezedben,

Zengelmies is több jelentésü mint Zeneies.

S mikint nyugal-om és nyugodal-om; győzel-em és győzödel-em közt különbség van, mert amaz kiseb, emez terjedeb, úgy keveseb körü zengelem, zéleseb zengedelem.

Zengedelem, nagyzeni, tán Orchestre is.

1.

Ugy vala Ária, Melódia, Nóta,
mind európai zerczmény. Chorus-
ból? lett Kar is.

αρι görögül = igen, nagyon, felette, valde.
αιρω, felfelézem, attollo.

Ária, olaszban, levegő, zellő, külső tekintély,
ének, dal, mód, sor, Cantare a aria,
csak hallam zerint énekelni, nem
művésziesen.

Aír, francziában épen sokféle jelentéssel.
Zéngelemre nézve = hangsor hangozatsor,
melyen a dalzöveg foly. Air caracterisé,
sajátságos ária, chanter un air, énekelni
dalt, dalolni, un air a boire, ivódal,
livre d'airs, dalkönyv daloskönyv,
il ~~elle~~ n'est pas dans l'air, nincs hangja, hangtalan.

Aír, angolban, is levegő, arczvágás, állás,
lény, ária, ének, dal. Gentle airs, anyhe zellő, soft airs, gyengéd hangok. stb.

Arie, németben csak dalminősége.

ÁRIA, magyarban is csak a zöveg éneklése
minőségét jelenté eddig. Zép áriája van
ám ennek...

Tetzenék e Kegyeteknek e helyébe: dalár?
vagy dallár? Volna véve dallároz ige
3d zemélyétől, mit Perlaki Sándortól mint Győr
megyében divatost hallottam. Dall, leve dal-ol
özzehuzásával. Vagy lenne dal és ár, egybetettével.

Arioso, lenne aztán daláros, dalárosan, dallárosan.
Gyönyörü áriája van, volna: Gyönyörü dalára,
Nagyon daláros.

Méli és ωδη, összetéve melodia.
méli. mész. melos: ép tag, kikerített vetzet
ωδη, tüzes ének, hév ének.
Melódia, hát nyájas hevü éneklés.
Ha lehetne-e nálunk: hangita, hangitsa.
Hangita, hangít, hangít-ó után, a mi
hangivít hangivitó-ból van, ugy
lenne, mikéne lóbita, bóbita, lób iv.
itó, bób-ivitó-ból.
Hangitsa pedig a fülemile vagy dala.
báj hangicsálásának tőzava.
Az olasz melódico, melodiosamente, me.
lodioso lenne: hangitás, hangitósan, hang.
itói.
A franczia: mélodieux, mélodieusement,
hangitó, hangicsáló, hangitóan, hangi.
csálósan.
Az angol: melodious, melodiously, melo.
diousness, mint olasz és franczia után.
zat, úgy, miként mondók! De az angol
elnök úgy sem melodious. Itizen an.
goknál és zsidónál a czigány is dal.
osab, dalárosab, dallamosab, zengelmesd.

A latin Nóta = jegy. S a magyar ebből
mint igyrecz, vagy hangjó, avvagy zene és
zengelemjegyekből Kótát csinált.
Nota, dallam jelentéssel lön dallam,
vagy dalam. Megkésértém s elfogadák.
Már hát ezután nem ad notam, nem
Rákóczy nótája, hanem dalama, úgy Klap.
ka dalama Kossuth dallama. Görgeiet el.
kapta irígy dühének zele. Ezénél Kádár
nótája

nótáját is fenmaradandóbb.

XOROS görögben, énekesek tánczos-
ok serge, csoportja, köre, körzete. XOREIA, tánczolás.
Az után monda a deák: Chorus.
Olasz pajtásunknál: Coro, sereg, csoport.
A zéditő francziánál: chœur, zengérek
vagy zengelmérek, igricsek, muzsikusok soka
együtt, így éneklőké; éneklendő rész, éles
rész a chœur számára.
Angolúl: Choir, kiejtve kweir. Choral
kóhrel, karból való, kari.
Németül, Chor, Allgesang.
Magyarban: Kar. S ez itt ízzcút:
közik karral, mi szerint ennek van
jobb kara, bal kar-a. S e kar lön
kar után, mely kar-ax, ezzme szerint
kar-ol, kar-oz, kar-úz, melybe kard
jő. karoz, karozás karozat-ból
helyesbb került elé karz-at, galéria,
chorus, és így a zenteggyház chorusa
nem e görögből jött, hanem kör-ül
ker-ülő kar-ok arra támaztása után
is ker-ekedhetett.
Hanem, thár a játékzínen énekelő csoport
már bizony XOROS chorus, chor után
zülemlék.
A ki tud rá valamit találni, kés-
értse meg. Kördal körének után, Kör.
dalos, körénekes,[2] Kördalostöm ? Dallostöm,

OPERA, elözer tett énekesjáték, ezután

daljáték, dalmű, énekmű.
Operaház, dalműház, melyben legin-
kább csak énekesjáték s tánczrémaja-
ték folyt, dalongó után lehetne:
dalonda.

Συμφωνία, deárul concentus,
egybehangzat, együtthangzó, mi
kint görögben is σὺν cum, és φωνία
sonus van özzesítve. Deárban cum, canty.
Nálunk 1437 – 1441 közöttről erre
hangoslat jő elé. Ugymint a tatrosi
másolat 166ᵈ lapjára első hasába aljáu van:
halla a hangoslatot és a kart, au-
divit symphoniam et chorum. Diva
tehát akkor hangosl, hangosol, han-
gosolni, hangoslani ige s hangoslás,
és abból kézité Bálint és Tamás fer.
enezes, symphonia kitételére a hangos-
latot, de újnak tetzett még is Pesti
Gábornak, mert az még 1536ban a helyett
vőjgasag tetemént monda, csak körül-
irással, Erdősi még 1541ᵇ. épen: sípo-
lást, ernyedten.

Hangverseny. Franeziául: Concert,
melyben zenészek zenekedvezők hangjai
versenyeznek, vagy énekesek hangadásai.
Német csak azzal maradt. Angol épen,
mint több eredetisége van a Magyarnak
effele zenedmiekben.

Alt

Basse, francia kezdvény, hang legvastag-
gabbja nevéhez. Onnan lön a német
Bass, vagy az olasz basso-ból.
mely ott alrészt is jelent, és általában
al-t, alsót, mikénk a franciában
is. Magyarban sokáig bassus dív.
telenkedett. Kényesb ajakon lön: althang,
bassista, althangos. S még ez is hamar
kétértelmüvé a pajzánkodó magyarnál. Ger.
chük hozzá valami csinnyábbat v. egyene-
sen a hang minőségét kitevőt.

(I)

5

Nyelvészeti Szemelvények.

I. HANGZEREK vagy ZENGZEREK.

1. Többnyire természeti hang után elnevezvék.
2. Mutatják miféle zengzet dívott a magy. annál még keleten, mit vön által később Európában.

Búgósíp. Mivel búg. Sírdogál mint a gerlicze. Talán innen a hibás brugó, mert ha ellenünk van is két mássalhangzóval kezdenünk a szót, ujab időben a magyar nyelv mintegy fitogatja hogy br-t is ki tud mondani.

Bőgő, a mi bör-ög : börög-ő összeránt ásával: bög. Böggő-nek is ejtik két g-vel Somogyban, Vasban. Balaton mellett pedig brúgó kobzi, a neve. Helyesebben van bög-ésről. Vagy

Brugó lám burrogó hangjával, is, talán. Perényi-t is lám Prényi. nek ejtik.

Czimbalom.

Csimpolya, székelyföldön és erdélyi vár-
megyékben. Máskint tömlős síp. Magyar-
országon: duda Talán a fúvónak belé-
csimpaszkodásától. Csimpol ige-ből.

Czitera, czitora. Latinul Cythara,
, abba c / görögből. Kitaszd.

Csukahegedő, hegedü. Hozzá, kes:
kény, mint a csuka.

Dob, dob, dob, hangjától, mely dob-ol, dob-o
franczián, tambour. A bécsi 1437—1441 közötti codex 102
lapján: dobnak fuzatta. Mint zsidóban
Rézdob, Pergődob. toph, Gyarmathy már onnan származtatá.

Dob-oz Doba, magyfalu Veszprém vm. Dobolyi, Dobocka,

Dúda, duvad ige összehuzatvan v
kiejtésével lön dúd, duvadó után
pedig dudó dudá. Leschka a zlávi
dudy-ból vezi. Mindenik természeti hangjá-
tól, s így a Német is. Dudel tackját. A
magyar dud gyöktől van: dud-ol,

Dorombb, dor, dor, dorom, dorom hang-
ja után. Dorom-ó után dorom-b
így, miként] gom-ó, lom-ó, rom-ó
] dom-ó után] gom-b, lom-b, rom-b, (romb-ol.)
] dom-b, S mükel Németül Maultrommel, illyül
Bromba, olaszul tromba, szlávul: drumbla,

Gyarmati már hajlott volna kétessé tenni
ha eredetileg magyar e. l. Gótár, melly-
ben sok magyar gyökhöz hasonló hangu
idegen nyelvekbeli szókat rendbe szedett.
Bécsben 1816. Pedig az ilyeket minden
nemzet a maga hangjellemének képesc
kapta-fel.

Furulya, furugla. Kifurtság ánál.
Olyan kerulya, vagy Veszprémben kur-
ugla = zúvoni. Fur ige után fur-ol,
fur-ul, már aprózó, minő bor, ár,
der, ser, ör után bor-úl, ár-ul, der-ül.
ser-ül, ör-ül. Fur-ul-ó igenévből:
furula, furulya. Furtlik, tágas, fur-ult
lik v. lyuk, kicsiny, minőt ita a billegtő ujak befednek,
s kinyitnak.

Furvola, franciául: flûte, olaszúl
flauto, angolúl, flute, németül:
Flöte; magyarúl ezen dőtig, flauta,
flaúta. Ez utánra már: furvola.
Fú, fúr után aprózó igeül van:
fúr-ol, valamint ír, csúr vagy csúf,
lov ló után ir-ol (honnan irolá-
ból irola irolya, ibolya) csuf-ol,
lov-al. Fur-ola szintúgy képzelteti
a panaszló flautába fuvás gyengéd,
ségét. Furvolás, Flötenspieler, furvolász,
furvolázó, furvolagyárosz, furvolatan.
itó.

Fujosra, Sándor Istvánnál, Tibia, fistula.

Gardon, gordon, a bögő hasonzava, s így, a Székely híjja. Gar és gor van Gar, s gor zómag után. Gar gor pedig = Kav, Kov, honnan Kav-ar, Kov-ol, Kov-ál-og. Gavaró= Kavaró öszehuzattából lehet Gárd, s onnan Gárd-ony névvel öt magyar hely, Fejér, Somogy, Hont, Nógrád em. — Gor gyöktől van gor-omba. S a gordon hangja bizony gor-omba.

Gordonka gardonka, francziául Bassette. Olazúl bassetto, de itt új Mésü bárány bőrét is tezi. Németben Bassetl v. Passetl, mert ott B hang gyakran P. S a magyarnak oktondíja eddig Passettizott, mai okosabbja: gordonkáz.

Harsonya, most az olibi Trombita. L. ezt:

Hegedü. Heged-ez, hegedz, heged, hegedő után, azért dü és nem dü. ~~Van~~ hev-ed ige után. Hev, hevma hi, hij, hija. A hegedü lapja, fája, belöl üres, heo, hév-on van, hija neki. Így van Eged hegye Egerben ev-ed v. eved után. Így revedő után Regede, helynév. ‡ A Székely, Barkó, Palócz ajkán: Hedegő, s itt is a hió, hiü, ezmejétől. Hev-eg vagy hev-eg ~~igéiben~~ u, v, úgy lön d-vé, ~~mikint~~, bev-eg, kev-eg, riv-eg igéktől

Hárántsíp, mert háránt van véve.

‡ De, máskint meg, beheged a hegedőfélben levő seb, s a heged-ez, hegedz, heged ige hát mit jelent? A sebnek behegedése, annyi mint a seb hev-jára, lyukára, a hol hev van, befedő bőr kerekedik, vagy hártya. S így meg annak látjuk képét, mikint van a hegedü hev-jára, ürére, hijára, vékony lapka kerekítve, fektetve.

jött: bed-eg, ked-eg, (ma, pedig) zid-eg.
Különben meg g is cserél d-vel.
Mindegy hát

Hegedövonó, hegedüvonó, vagy hedegövonó. Azonban
1437 —

Húr, úgy összerántva v kipenditésével uvor, huvor után, miképen av-ar, kav-ar, zav-ar, ev-er, iv-er, ov-or kov-or, tuv-or után lett: ár, kár, zár, ér, ír, ór, kór, túr. Hvarodás pedig és uvorodás huvorodás, mindegy. Húr, összeivandik.

Karvas, karóas után, Kicsiny hegedücske, keskeny, könnyü. Csak mintegy fél karra való. Megszarmaztatása hát nem kar-vas, hanem karv-as. Így lön karó-al után is karv-al. mely karó-ol, kar-on van. Dicsérék három magyar embert a Kisbébai csárdán éjfél tájban, hogy czigány helyett, ők is tudnak szépen hegedülni, egyik első, másadik contrás, harmadik bögős volt. Dejz, uram, mondá első hegedüsük, volna csak igazi jó nagy hegedüm,.. de mit csináljak ezzel a nyomoru karv-assal.

Kintorna. Az általam 1483 — 1490 közé lett, vagy az 1483—1490 közé tettem Górycodex

— 1437—1441 közöttről van a Bécsi codex 102 lapján: hegedő. 1508 ból pedig Halábori Bertalan Papnál a XXXII^d zsoltár 2^d versében: Hegedőben valljatok Urnak, confitemini domino in Cithara. Telegdinél 1638^ki kiadásb. Advent 1 vasárnapi préd. 13 lapj: Hegedü, sip, dob, trombita zöngés.

Ord lapján van: És mind a nép örül
vala ... orgona zóval kintornával ... és
mind egyéb vigaztaló állatokkal. (Ál.
lat = Zer.) 1508. Halabori Bertalan
papnál a XXXIIIdik zsoltár 2d. versében:
tizzerü kintornában dicsőítsétek neki,
in psalterio decem chordarum psalli.
te illi. (domino). És annál: Kintornál:
jatok urnak, ki Sionban lakozik. Ká.
rolyi Gáspár 1590k. vizsolyi bibliajában.
a IXdik zsoltár 12d versében pedig van
kintorna helyett: Mondjatok dicséretet
az urnak, ki Sionban lakik. S ez
a Vulgatában: Psallite domino, qui ha.
bitat in Sion.
ψαλλω, fidibus cano. ψαλτηριον, in.
strumentum quo psallitur. Molnár Albert
nél, tizhuru négyzegü hangjegyáli zenészám.
Zabó Dávidnál: Kintorna, lant, koboz,
kobz. Kintornálni, kobzolni, lautolni,
hárfázni. — Azaz egyik sem tudá, tulaj.
donképen, mi, volt. ǂ Hajdan mondák,
irák, ingyenáin Kéntorna, Kénytorna,
kényszerenti, kéjes, Kéjtorna, És mivel
torolni Bertalan papnál, annyi, mint
kedvesen énekleni, Kéjtorna volt Kéjdal.
ló kéjénekli, melynek 10 hurjáu több.
féle hangon lehete kellemesen, s keserve.
sen kipengetni. Tehzenék-e hát
Kéjtorna, Kénytorna, a franczia
arpe, az olasz arpa, s onnan: arpeggio,
a német Harfe kitételére
Kintorna legyen nem bánom, a német
Werkli, mellyel a madarat zegénye kénoz

ǂ Zékelyföldön az kin
tornál ma, idétlenül
énekel, s kinoz. fület.

De

2a,

a magyar honvédet, Rákóczy, Kossuth,
Klapka indulójának abból 1830ik. septem.
berben kiindulásával. És kintornázott
Leyer-ével a budakeszi sváb is, míg
a Virányos még Sauwinkli Auwinkel,
zugligeti volt 1848ban kezdett kivezni
oman. S midőn azon Leyer vizza
jövend, az is kintornád lezen.

KOBOZ, KOBZ. Kov-oz kovó után,
V-nek b-re változtával. Kov-oz = for-og,
helyről helyre, mint a kobzó is,
ki minden helyen Kop-az-ik. Kob-oz,
üres-ít is. Olyan dovoz, rov-oz után
Dob-oz, Rob-oz. Koboz latin értel.
mezője Molnár Albertnél, Pandura,
lyra. Lyra könnyen vehető Leschka: deri:
vandum est ex slav. Kobz et kobza,
quo etiam Bohemi Russi atque Poloni
utuntur. S vehető örömmel Gyarmathi
nyomán, ki testudo-val magyarázza.
Ellenben a tájszótárban; koboz = bögö,
Kobza Kemence alatt, öreg hegedü; kobza = kobzó
öregen koboz; koboz a pálóz mikor
lép zaggat, mint a király fiscusa, kopzó.
ja, kopo-intója, kops-azikja, ki embert
kóborná lezen.

KÜRT, KIRT, KÖRT, KURT. Kürt = kiürít,

lön iwürit-ből
fürt.

miként a palócz egybesít, mert ő Ki:
ütöm helyett Küütöm-öt mond. Így
Kürt, Kiir-it. I cserél ü-vel.
Kört, Kör-it, i kiesve
Kort, Korit. — — miként hor-it
után Hort.
Leel kürtje, bizonyság, miként volt a hajdani
magyar vezérnek egy egy kürt is nyakában.
Vadászkürt, erdeikürt.

Lant. Lam-it, után, miként Hant van hint
ham-it után. Mutat erre, Int, (mi a
bécsi codexben s tatrosi másolatban Im-t.
him-t. Lam megvan lamp-os méz-
ben, mit meg lom-os, lomp-os magy
aráz Lamgy, hamgy után lön langy,
hangy- miből hangyó után hangya.
Lam-p-os méz, valami össze lam-olt
lom-ozott édesség, puha, lágy. Lant-
orna is lágy bél, hártya. Lant-on
bélből van a húr, s hangja édes-s
langy, midőn meglengül v. lend-ül.
A lant így meglendülő langy lang.
Képzelmesebb elnevezés mint a görög
πλεκτρων, összezövés, mint a római
testudo békahajról. A lengő langyos
langu lant bájtő hangzatát undok
béka szine nem zavarja. Oztán a
setétlő Kölcsey igazat mondott? hogy
a magyarnak poezisre nem volt ér-
zéke —
Csaholcsi és Bihari zsókönyvében: Barbi:
ton, vagy

ton vagy barbitos, a mi; Schrevelnél:
instrumentum multarum chordarum.

Képletesen van már lantról véve
ag milyen öved aglant, Molnár Albert-
nél, lyra inverata, vetus deliramen-
tum, silicernium. s vén zerelmes
azzonyt kefélé meg Faludi Ferenez
"Egy aglant van Gyöngyös táján"
"kezdetü mardosói gúnyában."

Ellantolt zó, talán van, el illant,
elillantott' elforgatásából, il elhagy-
ásával.

Lant Molnár Albertnél: Chelys,
testudo, lyra, lutina, Barbitum.
Lantolók, testudinem pulso, cheli
ludo, fidibus cano.
Lanterna. membrana, laterna.
Lant meg Baranyában = dal, slan.
lani = talalni.
Lantorja, Erdélyben, ablak hólyag.
ból. Lanterna, székely ajkon: mar.
ha gyomrából levont megszáraz tt
hártya, s ablaknak lámpásnak haz-
náljak. S lant végre, hártyából
lom-ivott lamított puha mi.

Nyirettyü, = nyirett ivü, lófark-

ból, szerényből. Székely hívja így a
hegedű vonót. Olyan: pergettyű, zü-
attyu, pergető zivatár után. Egy
pergett ivó, zivott ivó.

Orgona, Görögül Organon, a mi: in-
strumentum, opus. Fulzanar ki ezt azért
fagyarná magyar gyökből, mert Orgonának
puszta s virág neve, igazán magyar.

Rivattyu, rivantó, rivonya
lehetne a Posaune, az olasz
Trombone.

Sip, sír után, melyből van sír-ót.
Egy: zírni zípni dohákot. Bécsi
codex 102 lapján van: sipnecc zó-
zatta. Hijába teszi ki Gyarmati a
latin sipho-t csak illyr sip-ot,
sip, magyar.

Táragató, Visító éles hangja tárog,
s meg alábbvaló, neki terül keserve-
sen, s megint lassúl. Ad Rákóczy
Ferenczet s Beregszegi Miklósnak, a
magyar

haza akkori alkotmányaére vivott vezérek
idejében 1700 — 1710 között keredett.
Egészen magyar zivély keserű zengelem.
zere. Csak is magyar szabad kebel
érti, érzi; úgy tapasztalám angol.
Midőn 1839/40 ben Miss Pardoe a pesti
német játékszínbe vezetém s ott Rákó-
czy dallamát, az indulóvá alkalma-
zottat hallá, nem találta helyét
megindultában. Hát még ha tárgya-
tával hallaná Kegyed, mondám neki,
miként ön 1829 Balassagyarmaton
gr Keglevich Gábor főispáni beikta-
tásakor. Rémes sip a német
szarbó természetnek, félt, hogy hallatára
rá dühödik megint a magyar, tilal-
maz, sokáig. S lesz még is idő,
melyben honi zengelmére e tárgyaban
újit, tökélyesít, s a magyar gyáz-
hatk tezi dallójára.

Tambura, Perzául: tanbur. Berg-
zázi németül Leyer-ner mondja. S
ezt hát Keletről hozák Árpádnak táborá-
ban a dalnokok. Horvát Endre Árpádá-
zókalauzolaszánál: Tímbora = hozzukás
karcsu czimbalom, melynek négy réz
v. aczél húra van, Czitara Zabásu.
Trombita, franziául trompette, németül
man trompeten, s franziában a Trompeter
is trompette. Talán már Sigmond vagy

Albert király német trombitásáról kapta
le a magyar, mert az [illegible] 1437–1441beli
bécsi codex 102 és 103' lapján áll már, trom
bitanac zózatta. De még akkor a tibi:
cent ígreczének is mondák, meglehet,
oly cserésen, mikéntǂ kémet és ispiont
ma. Torombitás torombitált azonban
már azon magyar lovas hadseregnek, mely
Mária Thereziától a habsburgi csa.
ládot még leányágban is hazája nya.
kára ülteté. Hanem, kiáló 1848ban
és 1849b. [illegible] trombita ~~hallgatott~~ har.
sonya harsantá-fel a magyar jog-
védő huszárt, s a muzajozó népnek
e zavát is kihánya a magyar
nyelv havasi csergetege, minel
bélé hullott izéket.

Tilinkó

ZONGORA kezdé Barczafalvi Szabó Dávid,
Zigvárt fordításában. Gyarmati meg azt
jegyzé-fel hogy Vogulban „Schongurt =
eine Art Zitter mit sechs Saiten. Dávid
urat kaczagá a regényolvasó világ, Gyar
mati Schongurtjáról kevesen tudtak s az-
ok is nevették. Ez újab időben mely az új
zavakat már vizsga nélkül is kapdosá, Kunos
Endre lökte megint elé s a Klavier, a Forte
piano, Zongora lön. Már Kisazzonyaimnak zon.
gorázni! Zongbong pedig épen oly zavar.
hangra van, mint zenebona. De fatum, magyar.
ál értelem lesz még a zavakon is. Zeng-ere
következetesebb lett volna, zeng, zeng-er, zen
gerő után. Ilyen: Zem, zemer, zemerő, Zem
ere, Vagy nem kell a sok e-t szaporitani. De
zavarni még kevesebbé az eszmét.

virgina, virgina muzsikai zengéri zer. A soltárban ill: Lantokban
virginákban és hangos cziterákban.

„Ne virginálj annyit" így a székely anya, kis gyerekinek midőn az,
idétlenül sirogat.

ǂ sajtót sutut és prése,

Vitézlők szerszámai s fegyvernemek.

Ágyu. Ágy lön avagó igésnévző összehuzásából. Avagok, avagsz, avag, avagó = előrehátra forgok. Ágy igének igésnevzője: ágy-ó, s ez u és ó szerint lett ágy-u, mint lap-ó, szomor-ó után, lapu, szomoru.

Álgyu. Ál van aval összehuztával; avaló után álgy, s így álgyó álgyu.

Balta, Nem-e ivalító-ból van. Persául paludak neve, távolab van ennél. Csovoltó után van Csoltó, Kovolító után Kolta.

Bindász. Hoszú keskeny ácsbalta. Szabó Dávid Kisded szótárában. Olyan raga milyen: tombász.

Buzogány, buzdogány. buzogó igés nevző és ány rag. Kinek fejét, testét buzogánnyal buzogáltják meg, vére buzog ki. Beregszászi szerint törökül: buzdoghan, Nafi effenditől kit hivatalosan fogadtam el, 1845 február 15 dikén buzgan-t hallék.

Csákány. Csákó után. Csák pedig van Csár után. Csár meg csavó-ból. Csákány csav-art vas markolattal. Ernust, II Ulászló kincstartója kiadásaiban a 63 lapon van Engelnél: et muzeum cum Celtheselyo Chakan infringerent. Celtheselyi +

Chakánt" minek olvasod? Nem-e, széltő" Visegrádon
sulyu csákány. I Károly m. király #

Csapó, = széles pallos. Juditról
a Holofernes kivégzőjéről áll
Gonyeodex 59d lapján: és az
ö csapóját ki az feje
felett függ vala, ki vevé.
Csida, nem dsida.

Dákos Szabó Dávidnál: rövid kard,
gyilkos kés. Szabó, külön. hand-
zsár-nak mondja. Molnár Albertnél
sica, pugio. Dákoska pedig si-
vala. Dáka falu Pápa mellett
van Veszprém vm. A gyök
hat dák. D és B között betü-
csere lévén, bak. bak-ó tün elé,
a mi, és ki, szúr.

Dögönyeg. " oly pálcza kiben be-
töl handzsár van" Csáholczi és
Bihari Szókönyveiben. Fennforog:
Megdögönyöztetik. Szabónál: ma-
gában heggyestört elrejtő pálcza.

Dárda. Molnár Albertnél, hasta,
lancea, veru.

Faltörő, ágyu neme. Buda visszavé-
telekor 1849b. Majusban hallám
magyar tüzértől: faltörők is ér-
keztek mái Komáromvárából.

egy csákányt ajándé-
kozott János cseh ki-
rálynak, melynek árát
akkor 200 ezüst márká-
ra tették. Budai fe-
renz II köt. 413 lap.

Csatakigyó, feld.
schlange. Zilágyi
Magyar emléklapok.
1850. IId füzet,
124 lap.

Fegyver, átaljánosan mindenféle hadi-szerszám neve, mely kivált vasból van. Fegy van **Ivegő** öszerántása-bol. Iveg pedig = forg. fénylik, hajol. Er emlékeztet Er-őre, s gy fegyv-er = forgó erő, a mi fegy-it, fegyelmez, d és g s gy cserével fed, fed-ez, fedd.

Fegyverderek, Bornemiszánál 1578b. Ördögi kisirtetekről, 66g. lev. 2 lap: Mint a strázsán álló vitéz, nem szunnyad.. hanem mind sisakia, mind pánczéla, fegyver-dereka, paisa, kopiaia, puskaia, pallosa, bottya rajta vagyon, minden felé felel, ha mi zördülést hall. —. Comenius 1685b. kiadása 286d lapján vas fegyverderék. Der Harnisch

Felvető. Ernust vagy Hampó Sigmund II Ulászló kincstartója 1494–95 közötti kiadásaiban, Engelnél a 65 lapon, áll: pixis felwethe. = vető. Az az: mortarium. Talán a mai mozsár ágyu.

Gerely, Horvát Endrénél.

Göbecs. Schrot. Srét.

Goly-ó.

Gyorsággyu. Colubrina, tormentum velox. feldschlange. Sándornál.

Hirlövő mozsár. Várakban volt. Gróf Forgácsok levéltárában H. H. alatti nyaláb mutat egy jegyzetet e czimmel: Ezek az nagy fogiatkozasok Bujákban" s en-nek 3d pontjában találom: Egy hirlövő mozsár is kivantatnék. Hat taracz vagion az helben, de az harom ujjom is bele terne az gyujtó lukában ugy kiestek.

Ezen irat 1600–1610 körüli.

Handsár, Dolch, Pugio, Comenius Orbis pictus. Lőcse 1685. lap. 287.

Handzsár, hanzsár. Bornemisza Péternél 1578ból van: és azonban általveri handsárral. 1558bol Zolthay István Egervára Kapitánya levelében Zay Ferenczhez: „Küldje meg! ennekem az hangár nyelet is." = handzsár. Rumygelvenl. II köt. 140 l.

Hegyestör. Bornemisza Péternél 1578ból: Vagy ucha mint a kővár és mint az erős áldgyuk, szakálosok, kétélő (ü) pallosok, hegyestőrök

botok, laptár igen használnak, ha okos és eszes
és gyors emberek forgolódnak velek." Ördögi ki:
sértetekről Öss levél Hosztétör.
1 lap.

Hegyestör (keszperd) Com.
mening Erbijpiceny Löge
1685. lap. 287.

Iv, V ví I gyéltével lj. A ki iva:
zó ijazó volt, az Igazó, laz,
Iász lett. V úgy marada-ki mi
kéne Csaholeni ví Bihari Szókönyv-
vében: Ovom, kibuvom, halósüveg
helyett van: Oom, kibuom, halósüveg.

Kétélü hozzátör, Schlacht schwerdt, Marokhatt markolat manubrium. Comenius 1685 lap. 287.

Kard. Karó igenévszóéjjel Ó-ja úgy lön
d-vé, miként lön terő-ből terd, mi
ma: térd. Kar-ad úgy mint terj-ed.

Kés, a tatrosi mái-
solat 75d lapjain =
gladius. " kivevé
a kést ví "czapván
a papok fedelme kol
ajához kivagák ő
fülét.

Kurtány rövid
ágyu. Szabónál.

Kopja, Kovó-ivó
összetételből. Kovok
Kor után van Kop-ok.
kop. Ivó-ból lön,
jó ja. Iv, irit á
mi. Kiinput, terjed.
Értelme hosszura ki
nyujtható forgatható
fegyver. Kopjával
jót kaptak az ellen.
jól megkop-
még akkor
Capio deák
hangját sem
Akkor nem
daliái. Kap
Capio-ból

Kétélü hozzátör, Schlacht schwerdt, Marokhatt markolat manubrium. Comenius 1685 lap. 287.

Kés, a tatrosi mái-
solat 75d lapjain =
gladius. " kivevé
a kést ví "czapván
a papok fedelme kol
ajához kivagák ő
fülét.

Kurtány rövid
ágyu. Szabónál.

Kopja, Kovó-ivó
összetételből. Kovok
Kor után van Kop-ok.
kop. Ivó-ból lön,
jó ja. Iv, irit á
mi. Kiinput, terjed.
Értelme hosszura ki
nyujtható forgatható
fegyver. Kopjával
jót kaptak az ellen.
jól megkop-
még akkor
Capio deák
hangját sem
Akkor nem
daliái. Kap
Capio-ból

Kaptát bizony nyelvtan. 1551.

Kelevész, hosszú fegyver, Lánsa dárda, kopja. Sándornál.
Lánsa, der Spiess. = Dárda, Comeniusnál 287 lap.

Mordály. Azaz mor-og-ály, morgály, d ví
g úgy ejtetvén mikéne hazug ví haz-
ud, sugár ví sud-ár, forog-ul ví
fordul. Mor gedig a mord-ály-nak
természeti hanga. S mor igének nő-
zője mor-ó után Mor-d megint úgy
mikéne kar-ó után van kar-d. Mord
ember ki olyanokat mor-an mint
a mordály. Mordályság ő 1563 beli
fogott birák (most esküttzék) ítéletében
így jő elé: hogy Ferencz deákot ha-
Zánál mordálysággal aggyon ütötte volt
Remyelvenul. II[d] köt. 1840.
Mozsárágyu.

Nyíl. Ivel, ivil ige után Ivek nyí-
lettével.
S nyív után V-nek l-lé változtával úgy
mikéne szív után szíl. Nyíl, nyív-alt.

álmosan említi a debreczeni
Ugyray István ingyi között ő-lé

elé: Kopija 9 darab. Kopija = kopivó, kovcivi.
Comenius 1685b. kiadása 286 lapján: payss.
Ezenyi

Pais, paizs, pajs. B-ből P-vé lettét
mutatja bajtárs-ból, pajtás. Így kere-
kedik pais, bajos-ból mert pais
kelle baj-os, párbaj-os ügyhez bajví-
váskor. Baj-O-s szóban Ó-nak k-re
változását pedig látod kamOS-ban.
A mi és ki ma: kam-is, vala
hajdan: kam-os. 1551ből Ugrai holmijei között áll: Pays
5. Rmay oklevel. II köt. 84 lap. A IIId kö-
tet 70–71 lapján álló 1567b levélből Nagy
István komáromi alka-
pitánynak látszik hogy a
pais bőrrel volt behuzva,
gyentár = gyantár volt
rajta.

Pallos.

+Pistoly, pisztol.

Pozslár, Horvát Endre Árpádában.

Puska. Bornemiszánál 1588b. jő elé: ha
ő maga is nem forgolódik az bottal, puskával
1551ből Ugray ingói között: Puska 4 darab. Pűska palaczk 3.
Rmny oklevel. II k.
85 lap.

+ Pattantyú. Pattantó. Ágyu neme. Onnan
pattantyús, ki a körül dolgozik csa-
tában s elpattantja.

Puskaportartó
palaczk, Comenius
Orbis pictus, Lőcsén
1685.

Puzdra, Molnárnál Corytus, Gallanum,
Szabónál, nyiltartó. Puzdora is. De
már ezt milyenszőnek is hallám így:
puzdora ember = hirtelen felbuzdaló.
buzdorodó puzdorodó. Nyiltokhoz ezen
eszmének semmi köze. De kitalálnók
puzdra értelmét ha búv-oz igét
összehuzva veszszük. Búv-oz = búz.
Buzgás és búv-ás eszméje együtt.
Tehát nyiltokba búvtatják bútatják
a nyilat. Abban azok elbúva. Azonban
közel volnánk itt az R, Á, rá fogdrához.

hagyjuk hát inkáb tudatlanba.

Seregbontó, bombarda, Csaholcsi és Bi-harinál. Szabó pedig Magyarság virági-ban, táboriszer p. o. golyóbis.

Szabla, Büki Mihál ingói öszveirásá-ban fordul elé 1561b. egy ezüstös szabla, dömöleski, Más dömöleski szab-la parazt módra. Dömöleski = damascirt. Damascusi módra. Vranchich Antal irá 1538ban a székelyekről " Arma illis cassis calybea, lorica hamata, gladius turcicus, Zablam dicunt. Scriptores rerum hungarica minor. Ed. Kovachich, Tom II. p. 113. Forró ‡ Szab ige után vele Szab-ol, ennek igés nevzője Szaboló, innen Szabla. Szabó után Szabolcs is. Kaszabol is eszünkbe jut. Comenius Orbis pictusa 1685b. kiadásának 287. lappján, bagláros hasonzóval áll. Zablya jelzője hát ‡

‡ Pálnak 1619 kijött Curtiusa 374d lappján áll: Kinek az oldalát Cleander szablyával által veré.

‡ boglárosság.

Szakálas, hoszú csövü nagy agyu lőszerszám, melyet a várfal lyukába dugtak s vele onnan czéloztak, lőttek. Fekténél mintegy szakál volt fogantyúja.

Sugárágyu. Krasznahorka vára kapuja előtt 1845b. láttam egyet, mely 1547. Bebek ferenczé volt, Vékony hoszú

Számszeríj, faltörő kos vagy sulyok. Ágyu neme. Számszeríjjal lövöldözni. Szabó Dá-vid.

Szapoly, ásó kapa, ásó lapát. Szabó Dávidnál. Árkásznak való.

Szuronygyak, = gerely hajító fegyver, kopja, csida, dárda Lánczra. Szabónál.

Szuronyz. Bayonnet Bayonne városában kezdik csinálni, onnan neve. A német Bayonnet-á teve. Magyar katona szájában lett: Bangyéta, Bagnéta, szókelyesen: Mongoléta. Szuronyt úgy tudom Helmeczi kezdé. Szuronyt szegezz, Damjanics vezérszava, 1849.

Tarattyu, vetny instrumentum. Sándor nál.

Táresa, kijel prais. Horvát Endre Ár. jrádában.

Taraez, taraczk ágyu. Raga, mint baraez, baraczk. Gr. furyáchéknak ott a hirlövő mesénél emlitett nyalab iratában, 7d pont alatt áll: Mind az taraez kokra egyaránt csorvg az essö.

Tegez. Bükky Mihály ingónak 1561beli összeirásában fordul elé: Keth teghes nyil. Remy elvenl. II^k. kötet 170 lap.

Teg-ek, tegz. teg. (teg-ö) után van tegnap tegü után tegönap teghnap = elforduli nap. leforgott nap. Teg után teg-ez, úgy mint

fed után fed-ez. Teg-ből van tek,
tekő, innen meg tek-e, és tekenő. Az
ezme hát gömbölyegi forgás. Tegez, teges,
e szerént gömbölyűre összehajtott nyíl-
tartó, Tekercs, takaró. Molnárnál
pharetra.

Tollaibot, ált Comenius Orbis pictus, 1685b. lap. 287. Ércel
mezve, furkó és buzogány által Talai tolvajbot.

Tör, minek pengeje kételü. Virginia co-
dexben levő Apácza szabályok 27d lappján
áll: a Király rea övedözvén tompora-
ra az ö kételü törét. Tehát kételü
kard is, minő Kinizsyé volt

Vasgallér, torquis, der Kragen, Comenius, 1685. l. 286.
Vassüveg, Bickelhaube, Comenius, 286.

Vért, Iverő igésnévzőnek összehuztából
lön vér, Iverít hajdani ige, össze-
rántásával pedig: Vért. Ilyen névző:
Ört, Hört, Szirt, Kürt, Ovorit, hovor-
it, Szivorit, Kivorit összehuzta után.
1552ből van Báthori farkas marhái között.
Egy lófékire való vért, három cheye. Rmnyelv.
II kött. 88 lap.
Vitez öltözet

Csótár, 1561b. Bükey Mihály ingói kö-
zött: Chotar egy lóra való. Rmnyelv.
IId k. 170.

Sisak. Rmnyelvemlékek II kötet 88 lap.
Báthori farkas és felesége marháiról levő
jegyzetben 1552b. Aranyozott sissak. Ott a
84 lapon: Ugrai István ingói között: Syssak
5. darab. 1551b.

I.

A) Vad és házi négylábuak elnevezése.

II.

Repesőké (Volucres).

III.

Halaké, a körötte.

1. Egerben 1843.

Madarak elnevezése.

Mad-ar, Somogyban Kapos Mérőn, a ki ma-
dar nevű. Ki bazsar-am. És madár valóban =
vadar, a mi bódorog.

Ger²licze, gerle, átfordítással gilicze,
gyönyörű költéri képezmény. Mert a szelíd
madarban folyvást, kínapunkint melegszik
a ger, gerj, s gerjedez egymás-
nak hizelegve.

Sas, suhog repülése mint a szélcsapodáste
sás.

Ölü, ölv, azaz ölő, mert apró madarakat
öl. Tik ölő kánya nem.

Pity-er, mert énekében pityereg.

Barázda billegető, mert mindig a baráz-
dában billegteti farkát.

Pacsirta, mert pacsban pocsban
azaz porban ugyan, mi hamar pocs lesz
fendik,

Sóly-om, melly madárra, nyúlra, suly-al
vág le. O és U között bánicsere.
Onnan Suly-om. is neve.

Vér-cse, mivel körmöl, orrával csíp,
vérét bocsát.

Hol-ló, mindig ugrál, jár kel, hol-ol-ó, hol itt
hol másutt.

Varju vagy vargyu, s varnyu, betű
cseréssel j, gy s ny között. S ezen
ju, nyu = nyó rag valamihez közelítést
jelentvén, és v s b között is betűcsere
levén, varju azon a mi a bar-om
körül van. Mert var-ból var-ás,
seb var van.

Kes-ely, azután Keselyü, kesel-ő.
Kes teszen csupaszt, mezitelent, mert
Kes-e tehén az mellynek bőrén hely-
van gyérebb szőrrel, innen a kese
lábu, marha. S a Kes-ely-nek
pedig nyaka szőrtelen tollatlan,
csak kevés pelyhü. Így a kés,
cultellus, valami sima, így a
Kés-a fa falkapott, lehornyolt
bőre lehuzott darab fa.

Gun-ár, guny-aszni Szabolcsban
s Hevesben jó helyre leülésben el-
terjeszkedve heverni, pihenni. S bizon
a hím lud, mikor az anyaludra
gunyaszkodik, gun-árkodik.

Ez hibás. (mert gunaszcani
hunyaszcani k, g
és h közötti betűcse-
rével. Jobb gon-gyöt
mely anyi mint, el-
om-lik, a hogy an,
en, on = am, em,
om gyökcserénél
fejtem Bud. 1844.

Lu-d.

Récz-e, recz-e, értelmihez reczés
vettetett, minél gyűre hár recz.
A réczének lapos széles reczés
orra van.

Kacsa, Kács-a, mert kácsog.

M 2

Madarak elnevezése.

Budán 1844.

Héja, költéri elnevezés. He vagy hi, űrt értelmez. Azért Erdélyben ti hiú, méllyenségző, mint hiu, (te gyökből honnan le-el lehel) a ház fedele közötti űr, hi, hizak, vacuum Vasban héj. Fenn tehát az úgy nevezett ég űrében he, hi, hiu, héj van, s madár mely ott fenn kereng, az héja, az abban fenn héja-z.

Négylábuak elnevezése.

Arszlán törökül is: nálunk oroszlán
nevezzük: oroszleány.

Hiuz, mert hi-t, hézagot kapar.

medve
talpas
lombos,

farkas.

Tehen, lön teh-em-től, egyéb teh-etség,
gazdagság.

Ju, júh, mert jó.
Ló, betűcserével mert jó.

Ök-ör, = ök-öl, mert ök-öl, ökl-el.
két szarvával, s két
nagy értelmét mutatja az
és ik egy
ik-től lett ik-er. Tehát ökör
két szarvat is mutat. betűcserével.
borjú, bornyu, eleinte bar-jú,
mert nem bor gyökből hanem
bar-ból van, mellyből bar-om,
bar-angolás is. Ju és nyu rag
ahhoz közelítőt, hasonlót, mutat
kicsinyében a millyen a gyöknek,
mint porhanyó, savanyó, borjú
hát kis barangoló, kis bar-om.

macska, azaz moska, mint mindég
mordúl.

I.) Önálló fejtegetések.

9

Némelyeszinének több szóval is kitétele.

17 lev.

1

I.) Önálló fejtegetések.

a.) Némely eszmének többszóval is kitétele,
tehát nemekben bősége.

A — Y.

Törökbuza, Kukoricza, Tengeri, málé.
lélek, pára, — ész, értelem, okosság.
haj, szőr, fan.
mell, szügy, tőgy.
marok, ököl, tenyér.
tanult, tudós németül csak Gelehrten
Hitványger.
Hitvány ember

Részegség szavai. Lassúsági.

Részeg, = rez-eg. Lajhó
Kótyagos. Rest
Ittas, Cikkjében nem ittas. Fürge,
Iszák. Tohonya,
Ittkányos. Máté,
Garatra felöntő. Renyhe,
Kortyándi. Pihe,
Bor. Borostondi. Dög.
Lomha.

Elidegenítése.

Elidegenítette, címzál befejezés
tolvajol, tolvajlani.
orroz, orozni. Jószberéndja a Sétatér öre mondi 1845ik május 19.
lopni.
csenni, csen gyök mutatja hogy ez
csín-nal csinálamással történik,
annyy alattomosan.
ötkörmölni, elötkörmölte
eltulajdonítani.
Ötön venni.
Hajjra kapni.

Szülendő asszony

Terhes
Teherrel van.
Nagyon van.
Várandó.
Máskint van.
Amúgy van
Nagy hasfel van.
Babázandó.
Gyerekezendő.
LeBetegülendő.
~~Szülendő~~
Nehézkés.
Megtetemezett.

Felnőtt leánynál:

Hajadon.
Leányzó.
Szerencsevárandó.
Férjhez menő.
Eladó jány.

Dologtinap
Dologtevő nap.
Hétköznap.
Mivelőnap ezt Lelesz hallottam 1845.
Paraznap.

Törpe
pulya
Tömörzsök, [illegible]

Vastag.
Tömött testü.
Tundi. Kis tuskó.
Zömök.
Züllött
Tömzicske, Paksi 40.

Pillangó.
Lepke,
Pille.

Hüvelyk.
Bütyök uj, Lelesz hallo

3

Táj tavi
Nagyok Tájék
Vidék ividék
Környék
Körö Körny

Orfuvó,
Zsebbevaló
Zsebbeli
Zsebkendő
Kezkenő.
Zsebkezkenő

Testvér, Édestestvér. fivér. Nővér
Apul egy.
Anyul egy.
Édes egy.
Egy méhben feküll néne, öcs, midőn Margit ⌈ és 353ᵈ.
1272beli életirása 299ᵈ ⌈ lapján áll. E
Egyhasu.
Testi atyafi, Margit 259ᵈ lapján.
Egy méhben feküll atyafi, (azaz fivér) 339 lapon.
Atyafiui. Guary codex 25ᵈ lapján áll: hogy ez megő árultmánának ez tizenkét atyafiui, (u. m. József 12 testvére vele együtt.

Kancsal,
Kertbenéző,
Sunnyi.
Bandzsal.
Sanda.
Tizenkettőre néző. Nagykőrösi szó.

Koros asszony.

Rajtam túl, rajtad túl
rajta túl.

Vénasszony.
agdada. Aglant, agnő. agkofa.

Rajtam kivül, Rajtad
kivül, rajta kivül.

Banya, banyiló.
Vén szatyor. Szipa, szipirtyó.

Zöldre megválva, tőled
megválva, tőle megválva.

Zarattyu, tororty.
Vén szanyor.
Bányók.
Nyanyó.

Após,
Ip, Apjoka. Az én apjokom mondá Krajnyik Imre kinek lányát vette sel.
Kazinczy Ferencznél
Apjoka hallám Beregszászi.
Angyos, Beregszászon hallottam: Anyjoka.
Nap,

Nagyanya, apa,
Másik apám, mondá
Bene János, kisalmási
előfogón Pest vm. 1845
május 28.
Másik apám másik
apja = Öreg v. Nagy
apám, Öreg v. nagyapja.

Apa, ehhez: édes apám.
Apó. csak magára.
Apska. ez is hizelgéssel csak: Apka!
Atya. Atyus.
Tata, kis gyerek szava.
Táti. ~~apóka~~, palócz gyerek mondja kedveskedve így szüttel. apuáka. Székely gyi:
[apuka.

Anya,
Anyus. Anyuska.
Mama.
Anyó, vénebb asszony.
Anyaka, székely gubi gyerek mondja anyjának hizelgve.

Uj.

Invalidus. Divatlan.
Hadastyán. De ez hibásan
van Aggastyán nyomára,
mert Aggastyán = Ágoston.
Tehát csak ag, győz van
benne, ahhoz pedig ás, asty,
ú tüzhet.
Rokkant katona. A ló rok-
kan meg.
Aggkatona. Akadályos a
G és k kimondása.
Sérvitéz.
Csonkavitéz.

Színház.
Játékszín.
Játszószín.

Nyassán.
Pőrén
Öltözetlen.
Pongyolán
félmeztelve.

Butyor.
Bengyele,
Bugyola.
Nyaláb
Kötölék.
Csomolék

Holmi.
Poggyász
Gula
Czucraj,
Czugolék
Ekzeminencza.

Dajna
Tefter
Fenyeres
Talpas,
Talabor.

Latyakos
Czafatos,
Lucskos,
Pocsékos,
Csajk-os, }
Csetres. } Farkashidán szójon ön.

Ízhetetlen' leczufolása:

Bibasz.
Bangó.
Balga.
Balgatag.
Bamba.
Bolyókás.
Buta.
Bösze
Csába, Csámpás
Döre,
Eszelős.
Ergyás.
Fajankó.
Gagyuta.
Golyhó.
Gubajakab
Háványos
Hetrepila
Holdas.
Havas.
Hüle.
Kaba
Léhűtő

Lidérczes
Málé,
málészájú
nádrabugyá
Nádrabőrös
Ostoba,
pimasz
ragyivátlan
szerdás
süsü.
szájabátó
bárédok
botor
buszma
Koplegyes
Szuszma,
ököllel ütött
ökörtérdü
Tájszótár. 299 lap.

Csajbutty = féleszü
Tájszótár.

Dilló, Zója.

Derde, féleszü.
Győr vm.

Japcsi:

III. 5

Hasonszók.

Napáldozat.	Nap áldoztakor
Napnyugat.	Nap nyugtakkor
Napenyészet.	Nap enyésztekor.
Naplemenet.	Nap lementekor.
Naptávozat.	Nap távoztakor.
Naprejtezet.	Nap rejteztekor.

Fattyugyerek.
Zabgyerek.
Orozva költ gyerek.
Szerelem gyereke. Német után.

Hosszúszilva.
Beszterczei szilva.
Kajszi szilva.
Magvaváló szilva.
Aszaló szilva.

Itt jól megfogan, fogamzik.

E föld jól megvallja = hozza.
Itt megöröködik.
Szereti e földet.

Fejős juh.
Czángó juh. Stáhin.

Csirkehívás.

Csire! csire!
Csirüském, Csirüském.
Csirö, Csirö.
Csiröke, Csiröke.
Csibe, Csibe, ne; dunánul.

Csutora, Kulacs. Veresgyurka.

Csipedés. Gutaman. Pozson vm.
egy Nyitra | Bars Hont.
Zegezés Veszprém vm.
Kiplalás Erdélyb.
Hasvágás.

Káram
vagy Káramkodás rovata.

Eb teremtette, kutya teremtette,
Eb adta.
Milliom teremtette. Ilyen, olyan teremtette, kinélkül
kutya jéDom teremtette.
Bazom teremtette. Hóhér teremtette.

Kötélgyártó
Kötélverő
Kötélverő.

Óráś. Óragyárt
Óracsináló. Óra
mívesz.

Mocsok,
Piszok,
Szeny,
Rücsök

Hábú nemei.
Gyalom,
Pióné,
Bóné
Varga
pirity Sándornál.
Billentyű.

Kimenyül
Kificzamodik
Kimarjul
Megrándul

Csörgető Baranyáb.

Kereplő.

Akaratos.
Makacs.
Furtfejü.
Nyakas.
Keménynyakú.
Magafejü.
Konok.
Agyafurt
Makranczos.
Türkös. Türkölödző
Törzsökös fejü.

Csörge, Göcsejben.
Töpörtyő, Őrségen!
Kisütött zalonna. Kemenesal:
Pakráz. Székelyföld:

Illyenné lett: Improvisatore
Hevenyész,
Rögtönző,
Rögtönész a ki u. m. rögtönön

Vak,
világtalan. Vak veri világtalan fejére.

Eb, vigyázó:
Kutya, juhász kutya. őrző, kutató:
czenk.
Szelindek, czellengő czellengés.
Kuvasz
Kopó
visla
Mészáros kutya.
Komondor. Kamó, Kamond.
Agár,
uszkár

Kanrécze
Gácsér
Gácsor
Kácsor
Kácsor

Ige kender, gombolyag
Zseréb
Pázma,
Kita. Sándor Szabó után

Zsizsik
Zsuzsok
Sisek
Búzaféreg
Gergelicze.

Zsineg
Madzag,
Kötőke
Kötélke
Nyüst
Spárga.

Bíb
Bób
Bugolya,
Bóbita Szabóinál.

Holdvilágos
Holdkóros
Holdas
Holddaljáró
Hovajáró.
Holdbolondja.

Baszni
Börczölni
Besavanyítani
Gyürni
~~Gyönyörögni~~
Patkolni
Püsni
Tekerni
Toszni
Tökölni
Megtenni,
Ütni.

felesinálni
felépíteni

Szamár.
Csacsi.
füles kemencze alatt.

Menyecske.
Ifjú asszony.
Heverü. Gyergyai székb.
Házai jány. Tászozai: házba vali.

Patkány
Hercz, Baranyában.
Pöczegér.
Malomegér.

Szitál
Langyház
Permetez } az eső
Szemzik
Szemerkél
Esdegel
Erdélyben és az es.
Szemerkezik az eső
Hallottam ~~[illegible]~~ a
Dunaszigetiek lévő kis
Oroszii embertől 1843. Máj. 14.
olyan mint ejér-kezik.
Morzsóázik az eső. Hallotta Somogyitól 1849. jún. 24.

Överzény
Szütyő
Tüző
Gyüjző.

Tücsök
Prücsök
Szüttyő
Szüttyőke
Kabócza
Őszike.

Egykerekü.
Talicska.
Targoncza.
Torboncza.

Ludfi
Pipe
Liba
Zsiba

Uj elnevezések Kiskunságon és
a Solti járásban.
1849beli szaggatott
német banknóta szelete.

Csuszabangó.
Csipetkebangó.
fertálybangó.
Szeletbangó.
pillebangó

Biling szőlő Veszprém vm.
Filleng.
fürtszőlő
Böngyű Kunszmiklóson
Csömbölék, Páhin.
Csömbő Izsákon.

II.

Hasonlzók.
Pátkán, jul. 27d 1849.

Bóka, Kiskszmiklósi. Ötze
van hozzá: buróka.

Csimatz.
Büdösfereg.

Csálé, Csá
Cselő, Cselőre, fülöpszállási
Kkunszmiklósi.
Hozzád, }
Jobbra. }
Cselő, Cserő, cserőre is.
fülöpszállási.

Hajsz, Hojsz, Kiskszmiklósi.
Tőled. }
Balra. }

Kificzámít.

Kificzamodott, Vasban.
Kimenyült, a láb, kéz
Kimarjult Erdélyben.
Megiramodott, Somogyban

Lásd Szabó D.
ficzamni

Egybejárások.

Kinyugvás alvás fokai.

Pihen.
Dőlöng.
Kinyujtózik.
Nyugszik.
Nyugodogál
Elterül.
Restelkedik.
Henyél.
Lazukál = henyél
Jász szó.

Szemét hunyorgatja.
Laposakat pillant.
Hunyorog.
Szendereg
Bóbiskol
Gyökkenc.
Szundikál.
Alszik.
Horkol.
Horlyog.

Csirke
Csirőke, palócz
Pislen.
Pizse,
Pityke, Kisteleken.
Csibe.
Tyukfi:
Tikfi

I.

II

Hasonszók.

Öszeirva Kiskunszentmiklóson
júl. 19d 1849.

Egres.
Piszke. Kiskunszentmiklóson hijják
gy.
Közmete. Erdélyben
Csipkeszőlő. Veszprém vm.

Czifrasás. Vasban.
Pántlikavirág. Kiskunszent-
miklóson.

Csomó. Kereszt. Kalongya.

Abrosz. Asztalravaló.
Hamvas. Batyunak való lepedő,
de asztalra is teríthető. Kkszent-
miklósi Khamvós = Khamv-as.

Pocsárlani. Pacsa = csunya, el.
revült.
Fecsérleni. Elcsákyszalmázni.
Elherdálni. Elkallani.
Tékozlani.

Laki ember sóti járó.
Terhelő, (ló hasakötő
Hasaló.
Heveder.
Nyereglekötő.

Vásár.

Országos vásár.
Heti vásár.
Baromvásár.
Lóvásár. Rukavásár, [illegible] ember mondá Sárközbül.
Zsibvásár, melyben a nép zsibong.
Gyalogvásár, melyben gyalog járnak / (Kiskunság).
Rőfös vásár.

Holdföld.
Nyil. Nyilas.
Dűlő.
Mindenike más mértékü.
Léczföld, 10 öles széle, 300 a hossza mikint Kkunszmiklóson hallám.

Mezteleu.
Puczir, Lelegzt.
Csupasz, Miskolczon.
Czibak, Jaszón.
Czupér, Bodrogkeö.

Béka,
Mázó, Lelegzett.

Kátyol, Vasban
Pocséta,
Kottyant, Lelegzett.
Pocsaj, Hollyúréton Fornában.

Szárnyas egér, dunán ul.
Böregér,
Cziczusperhács, Lelegzett. halott 1846
Tündelevény, Kapunyában. Lelegz mellett.
Pilinaiz, Jaszón.
Denevér.

Pacsirta.
Pityer.
Süsétek Adaminál.

Gyöngyikém szavai
Lahhoz: Szülöttem Adaminál Mari kind.
Hékám
Gókám

Tutaj, tutaly.
Talp.
Szál
Szály-száj Tiszaujlakon hallottam 1846.
Lábófa, hallottam Halmiban.
Bábuk, Kustynál. Bezzeg. lápendel.

Bicskás
Zsivány
Rabló
Útonálló
Duhaj, Paksi igi.
Haramja.
Tolvaj.

Fösvény,
Zsimár, Baranyában.
Zsinár,
Kupori.
Zsugori.

Pers. Persenet.
Jaradék. Jak.
Pattanós.
Hévar. (Hévízjvara)
Kökej.
Perzedék, Pörzedék.

Jeleség,
Hibás,
Nő,
Gazdám asszony.

Sikonkázik, Erdélyben
Csuszkál Vas vm.
Iringál Tisza szélen.
Szállindóz

Tehén és ökör sokat együtt		csorda.
Disznó	———	csürhe
Juh, kecske	- —	nyáj
Ló	———	ménes
Rideg marha	———	gulya.
Hízó marha	———	sőre, göböly.

Ostor pattogás
Durrantás
Csörrenés
Csörrentés Tisza széle

Ugat
kahanit
Kohant nagyot,
Ujít = (ivít.)
Kávít Székely földön.
Csehel, Székely. (Cserhel
kovát)

Farkas
Toportyán féreg Somogyb
Rosz féreg Tisza szélén
Pest m.
Lesbeny, Székely, Tájszótár.
Kórátzó féreg. Tájszótár. Székely.

Szaporítás

Nőstény
Magló disznó Tisza széle általjá
Pest m.
Eme, emse,
Böge ~~Tisza széle~~ Solt járásb.
= Mánta göbe.

14

Szepentyó. Kemenesalatt.
Kirugó.
Szatyus, Győr vm.
Félrefingó
Férfikermelő. Kemenes aluttias.

Pocsék
Pocsadék
Pocsolya,
Pocs,
Pocsaj,
Pocsalék,
Pocséta.
Mocs.
Mocsár.

Törökbuza, mert Törökországból jött
Tengeri mert tengerről hozták
Kukoricza mert kukorodik.
Málé, mert mál-ik.

Mindenke,
Szeméremtest,
Pina,
Picsa.
Valag.

Burgonya, mert bur-og,
Pityóka, – mert pity-eg, fityeg.
Kolompér, Grundbirn.
Krumpli; Kurumpli.

Evet, Gyergyóban Gikban
Mókus, mert mók-og, mók-ál,
Czibabó, Székelys. = Czirogó
Csaj. Sándor Istvánnál. Csav-arog.
Csakó, = csavó. ~~Kültag~~ mondja a Tájszót.

Csóré.
Meztelen.
Czibak.
Csupasz.

Rendetlen, kicsapongó szerelem
tündérei.

Személy, már bizonyos két értelmü.
Midőn azt mondják, nőtelenről,
de nősről is ő kegyelméről"
Egy személyt tart magánál,
már akkor az annyi hogy álla
me peitit.
Szóbeli személy.

Lotyó. kin a sok itt ott hálás, rendi-
ben fel sem öltözés miatt a ruha
csak lotyog. kinek fara lottyen
lottyan.

Czafri, göcsei szó.

Czafrinka. Czaf és csuf

Czurhó. Azért te én czurhó vagyok, a Papának
menye vagyok. Megizenem felségének
Gyürüt küldjön a menyének.

Kurva.

Hazaju. Kászonszéki szó. Jászjósai.

Szajha.

Czéda.
Czudri, félremenyó személy. Kemenesali.
Czula. Czileczula. h Czurhó, pápa vidéki.
Czulhó. Kemenesali.

Ringyó.

Rima,
Ribá,

Ribancz.
Szingyula.
Hingyula Balaton mellett.

Gólya.
Gagó.
Czakó.
Eszterág.

Baka.
Bakancsos.
Gyalogkatona.
Fika.

Nemzetség.
Had.
Czirák.
Család.
Háznép.
Cselérd = cseléd. Ormánságon.
Baranyáb. Tájszótár.
Ivtok,
Ijtok.
Tegez.
Puzdra.

Nyulánk.
Nyurga.
Nyulttestű.
Karcsú.
Nyuszka, nyul helyett is.
Sudár.
Vékony.

Csias
Sias.
Ravasz,
Cseles,
róka
simaszájú
Csalárd.

Árnyékszék
Félrehely.
Buda Erdélyben.
Pervata.
Zajtó, Recsken.
Kamaraszék, tatrosi másolat 164 lapj.
Gyalogszék.

Pacsirta.
Szántóka
Süsétek. Szabónál.

Hamvevő
Koppantó
Koppantyu, Galancán.

Kukoricza dunántul
Törökbuza Erdélyben
Málé
Tengeri.

Filemüle görögtől
Dalabáj, Hollók
dalár Debreczenből valaki
csalogány Kazinczy szava,

Tök
Disznó dinnye Erdélyb.

Eső permetezik.
Szemerkél. csepdegel
Szemzik. szitál.
Lanyház, lanyházik.
Lanyhácsol az eső, hallottam.
Leleszen 1846.
Csepegdel
megeredez

Dologtevő nap, dunántúl
Művelő nap, hallottam Lelezett. 1846.

Kettősök.
Ikrek, erdélyi.
Egyhasiak, Csabi fogadóban hallám Beregvm.
1846.

Hernyó, dunántúl
Hernyó, Abaujban.
Hernyó, Lelezett.
Hornyu, Kolosvárott.
Hirnyó,

Ritka — Ügyetlen
Gyér — Fehérben
Rigálytyos — Esetlen
Élhetetlen
Töhötöli, Patkó 30.
Léhütő
Czikó, Balatonmelléki.
Takó, Paksi 30
Ostoba
Együgyü.

Tavasz tavazó tovazó
Kikelet Kikelebi
Kicsergő. Kisön csergedi
= Kisön tavazgatt.

16

Fintori
Finczos

Gárros,
Máást lenéző.

Hetyke,
Széllelbélelt.

Gőgös.
Hányjaveti.

Kényes.

Nagyralátó.
Nyegle.
Duzma, innen duzmadt, b és d közötti betücse-
rével Sándornál buzma, elatus arrogans
insolens.

Nagyratartó.
Önhitt.

Kérkedő.

Hiú

Dicsekedő.

Magafitogtató.

Fejefenhordó.
~~Dötö~~ Dimos, Tájszó
Hollárzó. Győr vm. Tájszói.
Hasamenő; Kevély felsedrile fiú. Székely szó.

Lásd. R. m. Nyelveml. kis köte LV lap. 1838.

Büszkeség szavai, vagy önérzeté.

Kútartós.

Kevély,

Dölyös,

Negédes,

Gangos,

Jennlátó, a Vizsoli bibliában 1590ből fel látó, Sirák III. 19.

Büszke,

Jennhéjazó.

Jennjáró.

Magahitt.
Magatányó.
Daczos,

Jelfuvalkodott.

Dagályos.

Jelhöben járó.

Dölyfös,

LVIII

10.

Való értelemről, képletesen egyéb értelemre vitt szók.

4-r. 4 lev.

LVIII

Való értelméről, képletesen egyéb értelemre vitt szók.

Valóértelem.	Képletes.
fajtalan, kinek faja nincs, kinek faját venni nem lehet	fajtalan, = buja, minden szoknyát felemelő.
mész-áros, ki meszet árúl.	méz-áros, azaz husáros. De az jött a tót maszar-ból. S bolondság husáros helyett mész-árost mondani.
csintalan, ki nem csinos öltözetében.	csintalan, ki vásott, illetlen kifejezésü,
legy-ezni = legy-ekkel bibelődni, azokat elhajtani. Mint pipázni, ék-ezni, köny-ezni, = pipával füst-özni, éket valamibe verni, köny-el áz-ni.	legy-ezni, csinyán ó:valmazni; legyező-azzal hivesiti magát a leányzó, azaz mint ha magáról a legyeket elüzni.
fázni, fázzok, fá-zak, fáz-tol, = fával ótal-mazni magát, fá-val bánni.	fázni, = hideget érezni, s akkor füt-ekni fá-val. hogy meleg jöjön a kemenczétül.
fáz-ékony, a ki hamar fát vesz elé.	fáz-ékony, kit hamar ér fázás, hülés.
szór, szór-ás, = elszórni valamit, rendben nem tartani. vagy kihányni, pénzét el szórta, kihányta.	Szór a falusi gazda, csép-lő, szóráskor, buzát, rozsot, árpát stb. = fel veti levegőbe, hogy a neheze velője lessék, ócsója elszórassék.
Ócsálni, ócs-ó-nak, hánya vetettnek tartani, jó létéhez képest drágának nem [illegible].	Ócsálni (ocsárlani hibás, â kell ide r.) becsmérelni.

sótalan étel	sótalan beszéd
hirtelen,	hirtelen ember,
szemtelen	szemtelen kutya,
orczátlan	orczátlan
szét-lel, mi a szét-lel jár, Nis	szélyel, széllyel, szélytt mi széllel van szövve. igehatározóvá lett.
szem oculus	szem, = mag.
szem-es, fejes, fül-es, akaratos, nyak-as,	
lóher vagy lóhere, = mint a lónak heréje, töke, monya, ereje. er-e. Er gyöktöl.	három levelü fü, mind épen úgy van egymás mel- lett három levele, mint a ló here, ugyanis két gömbölü tök között a fasz.

hegyke, kicsi hegy
Innen benigazódol hetyke.

nem-es, kinek már irás
ból tudható nem-e.

ör-eg,

nagy, termetü

ügyes, kinek sokféle ügyre
baja van,

rántás, megráncsani
ráncsotta

at

hegyre, felfuvalkodó, ki magát
egész kis hegynek nézi.

születésre nemes.

öreg harang, öreg ember.
nagy lelkü, szivü.

ügyes ki sokféléhez,
ügyekkel jól tud bánni.

rántás, konyhában
ráncsotta

~~207~~
1

~~284~~
2

11.

Czirákném · keresztném.

33 lev

~~207~~
1

~~204~~
2

c.) Czirákner.
Kerestner.

~~284~~
2

Igésnévző" utan lett jellemnevek.

Sok van véve Magyar és Erdély-
országi Tiztinévkönyvből"

Agyó" Samuel. Agyok" agyz. agy, agyó"

Baczó" Mátyás Budai Ferencz lexicona.
Baczó Mihály"
Basó
Bedő" Sándor.

Bodó" Pál. Bodok, bodz, bod. bodó.

Csedő" Ferencz.

Daczó" Péter.
Dakó" Sándor.
Darkó" Antal,

Daskó

Diesö János

Dorgó Gábor

Faragó Péter

Forgó György

Forró Ferencz

Fozsó Károly

Furó István

Gedö József

Gegö

Görgö

Haró Imre

Hankó József

Hozó Bernát

Iko Péter

Jakó Ádám

~~205~~
3

Jóó István
Kandó
Kellő János
Lehő Péter
Moryó
Nyitó Farkas
Nyiró János
Parázsó
Pergő Celestin
Potyó Ignácz
Pikó
Sikó István
Simó Ferencz
Zántó Gergely
Tankó

Tegő Alajos

Váró Mózes

Zámbó Dani

Zugó István

~~206~~
4

Kalendariomos v. Naptáros keresztyén nőnevek.

1. Mikor a női keresztnevet a plebanos magyar csecsemő jányra ragasztá, azon görög latin, német Zlán, zsidó zöt vagy ki sem tuda a züle mondani, vagy unta, mint idegen trátolt hangot. Tehát elforgatá vagy hasont valamit forgata-ki. Lön tehát a magyar apa anya, mindenfelé már itt Europában zólamajtók, s mivel egymáskól távolban furták faragták az utált keresztyén nevecket, Rákba Rápeze, Vág folyójas mellett is másképp, Tiza Kükülló és Olt partain megint mas-kint kerekedtek a hangejtések.

2. Akkor mutatták a latin görög keresztnevek kimondását, ma meg magyarra tehetjük inkább a még fenmaradtakat, miként Aurelia, Constantia, lön már: Aranka, Szilárdka. Tetzhetnék hát Pudicitia, Pulcheria, Virginia helyett: Szemérmes-ke, Szépike, Zőzike. Ka ke ray na: lunk egyébként is kedves kicsiségi, képel: hetnők hát azzal az Artatlanka, Jámborka leányzót. XIId ivzázbeli véreink Öseink is nyelvükre járásból kezdik, Mariskát, Julin-kát.

3. Ha a jányneveknek sor zámosabbá lön mint Párizspápainál és Sándor Sokféléje XIId da. rulja végéu van. Angol s Franczia Königek olvasottából divatba jötteket és már fel kell vennünk.

Ágota. Agatha szűz, vértanú. Benaptározva Februar 5dikére; melyen megholt 251 esztendőben. Kr. után. Szentágota puszta neve, Fejér vm.

Ágnes. Ági. Talán Annos is ez. Német után: Nezzi, Netti. Januar 21d.

Anna. Anis, Aniska, Anika, Anikó, Nána, Nina, Annók, Panna, Panda, Nani. Pendzsi. Anka, Annácska. Anikó, Erdélyben divatos. Nána, parajdi palóczmagyartól hallám. Falu e névvel Veszprém vm. melybe svábat szállitottak, mert Esztergomb magyar falu. Puszta Pest vm. Magyar falu: Tiza Nána. Van Alsó és Felső Nána.

Antónia. Tóni.

Anastasia, mint Neste fordítá el, azon elegyes gyűjteményben lévő naptárban, mely mellé a „Látjátok Feleim" temetési beszéd is kötve. Sándor István Annos-nak és tevé

Angalcta, Pánczél Péternek fiusitott leánya volt, és)

Aranyka, Aurelia. Munkácsy, Latinosis Aureliát nevezte úgy, midőn Rajzolatnihoz mint igen szép magyar jány képét adá.

Alexandra. Francziásan Xandrine. Magyarban: Sándorka, fiúra értetik. Lehetne hát talán Győzike. Gróf Keglevich Gábor jánya Xandrine szelíd lelkességével volt legkedvesebb Győzike. Férje nem tudá megbecsülni.

Amanda Szeretke, Szeretőke

Apolin, Apollónia

Aurora, Hajnalló, Hajnalka.

Bátori Anna, Drágfy Gáspár özvegye, ki Középszolnok és Krazna vármegye főispáni hivatalát vivé I Ferdinand helybenhagytával míg György fia, mige örökös Főispáni, értkorra jutna *) midőn jánykáját egy kiáltá, Nána, kedvesem. Sándor István hát megvétve gyanítá Nánát Ananiásból kapottnak.

*) Erdődi várában ő tartatá meg azon reform. egyházi gyűlését, melyet Ura kívánt össze.

) Drági Tamásnak, felesége, kinek Turóczi ajánlá Krónikája egyik részét. = Angelica.

Benigna. Magyar Benigna Kinizsy
Pál felesége, 1515b költ imádságait
l. Rmny. IId köt.

Bianca olaszul, Blanche franciául
Blanca latinosan, Fejérke magyarul.

Barbara, latinul. szűz vértanú. Magyar ajak 16 féleképp
czifrázta el: Borbála, Boris, Bóris,
Bori, Borcsa, Borcza, Biri, Bábi, Bábiza + másan
Birike. Borka. Zsigmond kir. † feleségét Borka királynénak hitták.
Bertina, Albertina, Berta, Bertike, Berczike.
Boldogitóka. Latinul Beatrix, olaszul:
Beatrice. Ha olyan minő Mátyás
királyé volt, akkor Bolonditóka.

Caecilia deákul. Magyarul lett Czilia, Cili,
Cilike, Czéli, Cziczella, Czecze, Czucza.
Caelestina. Magyarban lön Tini, Lezti:
Lehetne, Égike.

Dora, másként még, Dorka, Dóris, Dorottya.
Ez utolsó egészen Dorothea-ból. Mária
Dorothea Nádorné jószivüsége tiszteletére
Pesten Dora utzát kell vala feliratni.
Dorottya magyarban bajuszos agleány nevévé
is vált.
Durus lön Drusianná-ból. Rusinta is.

Elisabeth után lett magyarban, L és R
cserével Erzsébet, Örsébet, Erzsi, Örzsi,
Ersike, Örzsike, Erzsók, Bözse, Bözsi,
Angol után Beta, Betti, Eliza
Érdemke lehet Valentina-ból.
Emma.

Ezter, Ezti, Eztike, Ezterke,

Eulalia, szűz ~~írtani~~ magyarban Láli is.

Etelke, Etelka, Telka, Telike, Tilike.

Euphrosina lett Fruzsina, Feruzsina, Jurus, talán Rusint is. Chiapy Eufrosina 1558. Rm. nyelvemlt. II. 148 l.

Éva, után kerülte Évi, Bébi, Évuska, Viczi, Vicza. Gömbös Viczi Högyészben Vasban.

Flóra, Flórika lett midőn két mássalhangzót már ki tuda ejteni a magyar nyelve. Lehetne: Virágos.

Francisca. Angolosan. Fanny. Fanni. Onnan magyarban: Fannika. Ferikének Ferenczkének nem lehet jánynévül ejteni; mert fiút hivunk úgy.

Gabriela. Marad így, mert Gábriska, fiúnév. Hanemha Gabrinkát elfogadnák. † Itt kivi nyelvünkből a nemi különböztetés hiánya. S látszik, miért kell Gabriel nevet magyarra fordítani.

† Gabriesit, hallottam.

Györgyike, lehet, Georgia, Georgina. Az e nevű virág pedig Györgyike.

Győzelemke, Victoria.

Hajnalka. Auróra. Gr Batthyáni Hajnalka, Vincze jánya: Zrinyi Hajnalli, v. Hajnalka, ~~Zrinyi~~ Györgynek a Nemet újhelyben ‡

‡ 1671. April. 30. fejevettnek jánya, a híres Ilonának nővére.

Hatalmaska, Potentia. Potentiana.

Helena, lett Ilona, Ilon, Ilonka, Ilka. Akármelyik, lehető írásba is. Mert ~~így~~-e bár, társalgásban szólítjától az Anyát s jányát aprózott elfogadott nevén, s midőn levelezimzetét írjától, vagy halála jelentését, akkor ~~már~~ Ilona, lesz Helena stb. Zrinyi Ilona György jánya, Előzer Tököli Imre

nejei, annak holttával Rádóczy III Ferencné.

Igazka, Justina.

Irén[illegible]
Izabella. Zapolyai János király neje, é utána Királyné.
Jamborka Pia. Mere Pius = Jámbor.
Az Erdélyi Hiradó Pius Pápát Jambor
nak irá.

Johanna, Janka, mere férfi gyerek Jankó.
Janesika.

Josepha. Franczián Josephine. Németesen
Pepi. Magyarul: Peppus, Pepi.

Jenke lin Eugenia-ból. Keglevich
Jenke gróf Kisazzony.

Julia Julius nőneinje. Julia - Juli Glazil
Ciulietta.

Julianna, Anna úgy ideértve mindenMarianna-hoz. Julis, Juliska, Jé L cserével
Luli, Lilla, Lili, Julinka, Lolli.

Judith. Dudi, Tarács Dudi, hivák
Kemeny alatt Vasban e dukai születésű
Költőnőnket, kihez Berzsenyinek
titkos epistolája van fenn. Jutka
olyan gúnyos lin minü Dorottya.
Juczi nyájas értelmü. S tetzik-e Judas.

Kamilla. Milla.
Klára. Sághy Felician jánya Visegrá-
den. Ott tizenyéves Kalára neviü volt.
Kalári.

Klarissza.
Kegyelemke, Augusta. Eddig németesen
Guszti. Gusztika, a hogy Augustával
is dolgozni hivogatnak.
Krisztina, görög deákosan Christina. Krisztinka.
Krizska. Későbbi átvétel. Lehetne Keresztyenke.

‡ Zentkatolna, Háromzéken hajdan Zentkatalinfalva, nevvel.

Leopoldina, Poldina.

Katalin lett Chatharina után R-nek ismét L-lé lettével. S lön még. Kata, Kati, Kató, Katicza, Katus, Katuska, Katinka, Katolna‡. Koloska, lehet a mi Scholastica volt. Ludmilla, Milla. De magyar anya nem adja ezt lánya nevéül, mert nem akarja luddá nevelni. Ugy kerüli Leokádiát, mivel Leokádiát egy legényke sem venne el.

Lucia után lett Lucza

Loiza kerüle Aloysia-bol, valamint Luiz a franczia Louise-böl honnan a Német is Luise-z. A franczia pedig Ludovicust tevé Louis-vá, ebböl züllettetvé Louise-t.

Lórika, Lóri Lorka, Laura Eleonora után származott.

Magdolna. Magyarban: Mancza, Manczi, † Manczika, Dolna. „Még most hála Istenemnek, Manczim csókolgathatom, Jer Manczi jer Mártsd vizsádat Tajtékzó poharamba" irá Kazinczy Fe: ∴ renez melegen 1788ban, a Magyar Museumban,

† Magdus.

Mária, Mári, Mara, Máris, Máriská, Marinka, Márisko. Mi neve a lányának? kérdik Bodonban egy palócz magyar asszonyt. Mara, felele. S Ezembe jöt báró Kemény, Márisko gróf Bethlen Sándorné. Ugy Beneik Marinka atyai nagyanyám.

Margit, Margita vált Margaretha-bol
Margita falu

Marcsa inkább Martha-ból csinálom
Mária után, melyből Sándor István
vezi, Crescentia. közelet is.
Nővike, Orsolya kereszlett Ursula-ból. Márta, Drági Tamás
Orsika, Nem volt dalias férfi, ki Medvécske egyetlen egy jánya
nevet adott jányának. „Szerelmes Orsikám, Mátyás kir. idejében
így kezdé Nádasdy Tamás Nádor, feleségéhez Kanizsay Ursulá-hoz levelét
1552. Novemb. 25d. 1553b. januar Bat. 15d.
April. 12d. Novemb. 6. Kivüli czímzete
pedig. Spli Magnifica dne Vrsule de Kanysa &c.
Palka, Paulina. Ha csak tetzik, méltóz
tasték tetzőében kitenni, vagy csak Pau:
linazni.
Petronilla, Nella, Nelli.
Pirroska, 12. László király jányának, vagy
a hogy Királybábaországgá irná, herczegkis-
asszonyának neve, lön Prisca után.
S ebből lett még: Pirka, Piróska.
Pólika vált Polyxena-ból. Erdélyben zokásos.
B. Daniel Pólika
B. Wesselényi Polika, Paget Jánosné
Gr. Bethlen Pólika
Philippina, Filöpke?
Pudentiana, Zégyellőske. Rebaka, Rébi.
Rózalia, Rózsa, Rózsi, Rózsika
Sára, Sári. Sárika
Sarolta, Latin Carolus. ebből francziául Charlotte,
Charles; Carolina pedig
innen Sarolta, Lotti.
Sebe vulgo Sabina.
Sophia jörög után van Sófi, Zsófi, Zsófika.
Bölesike, lehet: Bölcseség,
Susanna, héber után lett. Zsuzsánna, Zsuzsa, Zsuzsó,
Zsuzsika, Zsuska.

Szemérmeske (het Pudicitia.
Szépike, Pulcheria.
Szerénycke, Modesta.
Szilárdka Constantia, Constance,
Gróf Kun Lázlóné Gróf Gyulai Zilárdka
Szüzike, Virginia. Ha tetszendik, ke,
vezetéknek kegyed így, jányát, ha pedig
nem, legyen Terez után következő nem.
Theresia, Tercsa, Teresi, Terike,
Terka, Therézi.
Vidámka Hilaria, filora.
Virágz. Virágos. Virágosa,
Összeírva most a ka, ke ragal végző-
dő s ujonta végződhető nőnevecket, így:
Aranyka, Ártatlanka, Aniska, † Birike,
Boriska, Czilike, Boldogitóka, Dorka, Er-
zsike, Erdemke, Eztike, Etelke, Evuska,
Fannika, Györgyike, Hajnalka, Hatalmas-
ka, Ilonka, Igazka, Jamborka, Jenke, Ju-
liska, Klárika, Kegyelemke, Kereztyen-
ke, Katinka † Lívika, Mangika, Marin-
ka, Orsika, Pirinka, Pólika, Zegyellőske
Rózsika Szemérmeske, Zépike, Zerénycke
Zilárdka, Züzike, Vidámka
† Bábika
† Lálika
Sárika
Tilike,
Így tehet ezekre mint nőnémket kép:
zelőtökre a figyelem, miként Zolgaló a.
lett akkor ij nőit értünk, midőn „jány"
zó nincs mellette. S vezetéknev utáni allá-
sok épen rázoktathatnak.
És az eddigi nyelvben is találunk mintha
különböztetni akarást, fiúk nevei kő, kő vég
zetűek, mint Benkő (Benedictus) Dankó (Daniel)
Ferkő, Ferkó, Jankó, Markó (Marcus) Laczkó,
Palkó, Gergő, Pistikó, Simkó (Simonka)

Cziráknevek v. Vezetéknevek.

1.

Milyenségről, sajátságról, jelzőség.

Első vezeték, második Keresztnév. A vezeték milyenző-ről, igenévzőről, véve.

Ábos Antal.

Álmus, Álmos, fővezér, mivel anyja Emesu azaz Emező, kit Álmus apja Ugek Denthonban, dentü magyarhonban 's vőn nőül, álmát látta vele. Anonymus Historia ducum Cap. III. Us raggal volt hajdan: hom-us, alázat-us

Angyal.

Antos, Péter. Fejér cod. T. VII. Vol. V. 1211^{bol}. 180. Ajandok cum filio suo Buhtuhe.
Ajándok.

Ápor Lázár. Apró igésnézvő mutatja aporok, aporz, apor ige voltát. Ritus expl. verit. van: Opour.

Árpád, ma Keresztnévnek van véve, Hajdan jelzőnév volt, nyilván árpa jelről mely a fővezér arczán lehetett.

Aratás, Fejér cod. T. VII. Vol. V. 1221^{bol} p. 195. Aratás filius Laurentii.

Atila, helyesebben Etele. Oly betűcsere minő darab, rakottya helyett dereb, rekettye.

Baÿ Gergely, Máramosi czirák.

Bajza Abakuk. Bajza jó Kassai Szókönyvében.

Bakó Péter, Poson vm.

Bakos, Mihály. Híres czimbalmos czigány volt 1820 – 30 között. Bav-os után. Kinek baka volt.

Balember = Balamber.

Bajuzos László, áll a felsőbánya jegyzőkönyvéb. 1580^{b}.

Ajanduc, 1137k. adomány levelben, adott ember neve. Fejér, cod. Tom. II. pag. 92–93.

Balog Pál. Balog van Iwalog hej:
dani ige után I elhagytával. Balogh
pedig iwalogió után.

Barát István

Basó

Beel Mátyás. Beel van Bevel
után V ki ugrásával. Beel lön Bél is.
így Bakonybeel = Bakonybél.

Beö, Bü János. Bevö után Beö,
Beö után Bü. Beövit, beöit
után beöitö meg Beöthi, Beöitöw,
Beöthÿ.

Biró Márton.

Boldog Mihály.

Bonz Péter Komárom vm. czirák.

Bonczokos után lehet: Allendzukus.
B és M közötti olyan cserével, mikint
egri ajak Magazin helyett Bogozint
ejt.

Borsos Tamás, eleje
1598beli végrendeletben
mely Zichyvásárhelyt költ.
Borsos Márton.

Bornemiza azaz Bornemizó, bornemivó.

Both János, 1489–1493 közöttről jö elé
a Rmnyelvénél. IId kötete 39e lapján.
E név, lehet ivodó v. ivott után,
mi kinyulást, vékonyulást jelent.

Bóth, Ung vm. czirák.

Botka István ~~Somogyi~~ czirák.

Botos Péter, Sziget oltalmazó 1566. Zrinyi
Miklósnak gyalogjainak egyik hadnagya.

† ját lyukat vágott,

Botond, magyar vezér, ki Kozinvár érczkaput

Bud, Máramarosi czirák.

Buzás

Csaba, Etele kisebb fia.
Csán, Ritus explorandæ veritatis-ban Chyan.

Csák,

Czakó v. Chakó Mátyás. 1559. Rmny. II. 1591.

Csekő Gábor. Csekevő özzehuzttával.
Csekk, csekz, csek, cskő Csike
Csekcsek csekcsez csekcs, csekcső
Cseklész, férfi neve Ritus Chagnez Chetgulez.
Csernel.

Csikó. férfi neve. Ritus expl. Chicou.
Csintalan Kata, erdélyi tiztinévtárban, vmegyei
bába neve Csipő
Csipkés Sándor
Csonka Ferencz
Csorba Illyés 1570b. áll felsőbánya jegyzőkönyv.
Csorba György. Csontos Benezze. Csoron.
Csókad, Csókadi, hölgy neve Ritus explo.
vandal veritatis-ban: Chouead.
Csomborad, férfi neve Ugyan ott: Cumpur.
dinus,
Csongor Péter, Dobola ön abispán 1622-1629.
Csupor Gergely. Csupor Pál, tótországi bán.
Pamó Elek, Dese vmegyei.
Dés. férfi neve Déves, rövidítve V ki:
gitésével Dees, innen Dés. Dévek, dévez
dév, dévik = dívek, dívez, div, dívik.
ligúr-jós-dévásu. divásu. Latinul vettik
ki deus-nak, mitint a Ritus explo.
vandal veritatisban áll. fejér cod. T. VIII. Vol. VII.
Dévő Zirák Nyitra ön.
Dobó, István, 1557b. van levele Romyelvemlt II kötet. 735 lap
Dobos Peter.
Dögös Ritus expl. férfi neve. Dögeus.
Ekölés. Ritus explor. verit. férfi neve † Ekel, Ekől, falu.
Élteső Ferencz.
† Sándor Istv. Achilles-nek
Ellák. gyanitá, de
Ember Pál.
Engedelmes István.
Erdős János.
Erős Mihály. Ritus expl. Ereus.
Erővégh. Evör után Eör. Devögő után
Devégh.
Erzsényes József

Dallos Gábor
Darvas József
Delij Gergely,
1557. Romyelvemlt
II köt. 123 lap.
Deres Ferencz. II
138 lap.
Domjé
Edes Gergely.

Finta István. fejér cod. T. VIII. Vol. VII. 155. Stephano de Fynta. 1336.

Forgács

Forgó György.

Forró Pál

Gedő József.

\# Gazdag = Kazdagh Balás követjelentése Rumyelv cont. II köt. 130 lapj.

Gerő Péter.

Gyerő Mihály.

Gerő nem Gregoriusból lett midőn Benkő írá, mert Ger gyökből van: Ger-el, ger-eblye, Ger-enda, Ger-ege, Gyer után gyer-ek, Gyer-gyó.

Geczö, Kidiu Erdélyb.

Illos.

Fegyveres. Károl. Fejér cod. T. VII. Vol. V. 1211 ből. 179 Ugr. Hiszon cum filio Fegyveres.

Fejes Máté.

Fényes Elek.

Fiacs. férfi neve Ritus expl. Fiachia. = Fiacsja, Fiacsa.

Fodor Miklós. Fejér, T. VIII. Vol. VII. 136. áll. Nicolao dei Fodor filio, Mikov. 1321b.

Futamoth czerák Ugocsában.

Foztó Péter. Fövényes Mihály Heves vm.

Frater György.

\# ~~Gegő~~ Elek.

Gonoz, férfi neve. Ritus expl.

Geiza = Győző. Midőn 1835b. Ahmet Ferik Fethi pasát hivatalosan fogadám el mint Vd Ferdinandhoz küldött török követet 10 napig társalogtam vele. Kérdvén neve értelmét azt mondá Fethi annyi mint győző, ezt később választotta, mert minden török vehet fel jelzőt. A keleti magyarnál is így volt. Győzőt Geysának Geizának irák-le deákosan a barátok.

Gombos Imre.

Gömbös János, küggyészi család Kemen alatt.

Gyönyörű, hölgy neve. Ritus expl. venit.

Genurach.

Hajas Lajos. Genesen lakva. Hajós Péter.

Haragos, Ritus expl. Horogus.

Hamar István.

Hozzá Demeter.

Igaz Samuel.

Irnák.

Jámbor Pál. Pius. Joo Péter. Jovó után. Pest vm.

Jólegény. Ritus expl. Jó legyen.

Jobágy Péter. Ritus expl. Jovbagio. Tehát hajdan volt job ágyu.

Kabós Daniel. Kavós után.
Kadics, Kadicha vezér. Kadicsfalva.
Kaján Sándor
Kános Mihály. Kedd. Kardos Gábor
Kedves István. Kemény József gróf.
Kérő férfi neve. Ritus explor. Kerec.
Kesefű Mihály 1523b bosnyai püspök
Kiss Mihály. Keres-ből & kepen.
dulttével Kecs, Kias. Ket S & kihagy-
tát érezteti.

Kond, Kont
Könes, Ugocsai czirákenie.
Kötény, Cuthen kun vezér neve. Sándor István szerint.
Kücsid, hölgynév. Ritus expl. Cusid. Ma
Lábatlan Gergely. T. VII. Vol. V. 1841. áll 1211 től. Kücsin, Kicsiny.
Látomás, Győr ed. Latomas filius Choruka, és 179 lapon
Lassú István.

Lehel. A 7 vezér egyike. Nagy lehő, lehelő
volt† H kiugratásával Leel, a 2 E
összehuzásával Lél, korántsem Laelius-
ból. Turóczinál meg Leel, s már Kézá-
nál is. Érseklél

Legény, férfi név. Ritus expl. Legyn. Lencsés
Lésö. férfi név. — Lesen.
Lusta, — — Lusutha.
Madaras — — Modorus.
Maradék, Ritus expl. Morodec, Moro-
deku.
Melegh István.

Mundzukus azaz Boncsokos.
Mosolygó István. Czírák Szabolcsban.

Nagy István. Rit. expl. van: Nog, Nogio.
Nemes Ádám gróf.
Nöes, férfi neve, Rit. expl. Nuez. Ma
összehuzva: Nős.
Nöetlen, férfi neve Ritus — Nuetlen,
Neuetlen. Ma, nötelen, nötlen.
Oros, innen Orosháza, Ritus.. Vras

Kanyó Lázló.
Kadidscha neve volt Mohammed pró-
fétá nejének.
Könyves Tót Mihály
Kurucz Péter

† Turóczi k.
fejezetében Lelö.
neve Lelu.
Biharban Lehelösy
czírák van.

Lépes Bálint

Majos Péter. Czi-
rákné Szabolcsban.
Manó.

Nyitó farkas.
Nyirő János.

Ősöbő, hajdan Usubu

Ördög (Eordeögh)
István Doboka vm alispán 1675–77.
Ördög András fija volt
Esküllőy Andrásnak, onnan
mondja Tódor, az Ördög név.
Mert nyilván Ördög egy frater
volt.
⌉ ber, ⌊ Ber-ény

Pogány Kristóf 1570b
áll felsőbányai jegyző
könyvéb.
Potyó Ignácz.

Pethe,

Sánta Lajos
Száraz Gerő
szekér Joákim.
Seres Lázló
Serkentő. Ritus expl.
Serkentou.
Sinkó Sebös,
Sikó, Ritus expl.
Sicou. Sándor Istv.
Csikó-nak olvasa,
de ismerek Sikó
czirákot.
Szecső Péter. Fejér cod.
T. VII. Vol. V. 1211ből. 1781.
Lukeö filius Zecheo.
Zámló Gergely, 1592b
áll felsőbányai jegyz.
könyvéb.

Öböl, hajdan irva: Ubul
Örös, férfi neve. Ritus expl. Eureus.
Pakó István.

Perém Perény, férfi neve. E Ritusban Sándor István, Primus-ból gondolá vettet. De az csak R,,Á = rá, fogd rá. Ar, bár után lám van ar-ány, bár-ány,⌉ cser, után ⌊cser-ény, er, ker, mer, szer, ter után lett er-ény, ker-ény, mer-ény, szer-ény, s van ter-ény. Így Per-ből Per-ény

Pós, e czirákni ma is fennvan. Poos irással is volt s ez mutatja Pohos összehuztát. Povos után lőn Pohos. Pov poh pedig Kov-os után P és K csere. vel. Kov = forgás, mint a pohos has.

Péntek, Sándor István szerént Pentecostes-ből. Világosabban Pilgramnál azért,
Pető Pethő, Potyó ferencz, Schemat. Transylv. Univ.
Puskás ferencz. Gyergyói székely czirák.

Radó. Sebus
Sebes Josef. Ritus expl.
Szemere, Ritus expl. Scemer, Scemera.
Szenező. Ugyan ott, Scenezeu.
Szentös Szentes. Ugyan ott: Scentus.
Szerető, hölgynév. Ugyan ott: Sceretea.
Szerelmes, Serelmes, Zalában a csatári Kolostornak adott ilyen nevű jányt Magdolna, Márton ispán nyc. Fejér, T. II. p. 92–93
Szerencsés Imre
Szél Rebeka: Hajdan irva: Szeel.
Széles Mihály. Kecskeméti czirák.
Széles Gyurkó
Szegény, Fejér cod. Tomi VII. Vol. V. Pag. 195. 1221ből filius Zegen.

Zikó István
Sikos Pál — Zánti Gergely.
Sipos Pál, erdélyi bölcselő.
Szolga Ferencz. Süttő Péter. E czirák Barsban.
Tábori Ersók. Ette volna meg a ...
Takson, fejedelem, elforgatva Toxus-nak hibás
írásával. Ritus expl. Tocsun. Jankovich Miklós azt mondá
Talyiga Mihály. — nekem: tok os lehetett
Talabor, Talabér Endre. — Tanalchu.
Tikos — Tanáles, férfi neve. Ritus expl. — Tankó Albert
Titkos Ferencz. Terhes Samuel. — Tetemi
Budai főbíró 15
Tollas Károly.
Tompa Samuel. Ritus expl. Tumpa.
Tompos Mihály.
Torkos András.
Töhötöm. I Béla Névtelen cancellariá-
nál Thuhum Tuhutum = Thötöm.
Nagy tetemű ember neve, vagy tehetős-é.
Om, ém, ny ugy függedt tehet, töhet igéhez,
miként él, szerel, tét-ből lön él-em, szerel-em,
tét-em, miből tétem-eny. Margit 1272beli életírása 278' lapján van:
Tökés Péter Törös Mihály, Ugocsai czirák. megtenzeum, azaz meg
Utáló. Hölgy neve. Ritus expl. Utalou. tözöm, a 279diken "
Varó v. Váró Ritus expl. Varou. férfi neve. melyet én teuttem"
Váró Mózes. azaz én töttem.
Vállas Antal. Ritus expl. Varnog. férfi neve
Várnagy.
Vendég. Végh István Vegö-ből Végh — Veer farkas.
Vérbulcs.
Vay
Vönöczky Veneczky Jakab. Alexander filius Jacobi
de Veneczk, ält Fejér cod. Tom. VIII. Vol. VII. 1322b.
Víg László.
Zoltán. Zsolt. Zoltán czirák Ugocsában.
Zay Károly gróf
Vitéz
Zámbó István, 1559b Veszprém megye alispána
Rnyenel. II k. 157 l.

Igésnévző Ó-ja Ő-je lett A, v. E, U, Ü.

Minémüségről, indulatról adott Vezeték nevek.

fennforgó, v. forgott név. — Ige névzője.

Aba. — Abó

Barra öszvehuzva lön heverő-ből here. — Bavaró. Bavadó, bavadító.

Batta

Besze, Bezek, bezez, bez. — Bező. Bevező.

Bende Pál, — Bendő

Berde Áron. — Berdő.

Ilyen ferdék, ferdez, ferd után Ferdő. §

Bóka Elek Somogy vm. — Bókó

Boda Pál — Bodó

Csere — Cserő

Csia Antal — Csivó, Csió.

Csoma — Csomó

Csóva Mátyás — Csóvó.

Doma* — Domó

Duga Péter — Dugó.

Esze Gábor ezek. ezez, ez, ező = evő.

Etele — Etelő, Ételő.

Mint Kétel-ő, hetelő, Turócz | k. XIII. fejt‡

Fekete, | Finta elejét. — Ivekedő. Vekedő.

Gara Máthéus — Garó.

Gergye Gábor — Ivergő, v. Gergő.

Gunda — Gundó.

Gyula — Gyuló.

Gyenge Péter — Máramaros: czirák Wengő, Gyengő.

Hazuga Hazugó.

Hüve Jósef — Hüvő. Hüv-es.

Iza, Bornemiza, Izok. izaz. iz, izó = ivó.

Kanya Mihály — Kanyó.

Kecse Péter — Kecső

Kese — Kes-ő

* Fejér cod. T. VII. vol. V. 105 l. 1135ből. Contigit quosdam fugere, quorum nomina sunt Wosos, Doma...

§ Fejér cod. T. VII. Vol. V. l. 179 van 1211ből: Pulsatores hi: Berd cum filio suo.

Csiba Mihály Posom vm. Csibó.

Csicsa Csicsó mágkine István. Pitus expl. Chicha

Etthre, ... É. Athyla dun. ‡ zetében ill: hungarico taxati qui Ethele dictus idiomate est.

Hatala. Hataló hatolok, hatol ige után. Pest vm czirák.

Kemő
Kendő

Keme khun vezér
Kende Ungh ön.
Keve, vezér, kevek, kevz, kev, Kevő.
Oman kéj, kéve, kev-cly. Keve hát kéj-es
kev-cly ember volt. Kev-es van kev-ves után
Kéza Simon Zalán Géza után.
Kónya Domokos Kónyó
Kóny helység
Korda Ádám Kordó, Kordéba.
Kósa Kovos = Kós, Kósó Kovos-ó.

Lada, Ladok, ladz, lad, Ladó

Mara László, 1755-1763 Dobola. Maró.
 itt. főbiró

Pára Antal Párok párz pár Párú
Pár után van pár-ol, párol-oz.
Pethe Ferenez Pető
Pócsa Ferenez Pócs-ó. Pocs után pocsolya.
Mária Pócs.

Pósa Pózsa, Pós-ó, Kós-ó.
Ritus expl. Pousa. Sándor István gondolá
Pauluenak. De pos gyöktől van pös-ár,
pos-oz.

Rada Anna Radó. Ez is czirákneu.
Teke Lukács, 1540-1547
főispán volt Dobola ön.
Sebe András Tegzö. Czirák Ugocsában.
Tegze Pál.
Vita Samu Vitok, vitz, vit Vitó. Vida, Vidó uram.
Innen vitál, vitálkodik.

Ércz ről, abból valókról.

Aczél István, kiskunsági kapitany volt Csákány Andr.
Egy hetet töltöttem barátságos házánál 1849b. julius lan
Arany János. Garas Mihály, Borsod ön. Forintos Ilyés.
Réz Mátyás. Pattkó János. Pénzél Pál. Német Stanzer.
Vas György gróf. Vasas, Ritus expl. Vosos.

Czirakneveck, színről adva véve.

Barna István.

Fejér György Ritus explor. Fehera.
Fekete Ferenez. — Feqnete
Stamvas Péter.
Reöth Samu. Revek, revz, rev, revő
után revett revött. S c Revött, V
kiejtésével Reött, Revöth.
Sáros, Gergely
Szederjes Ferenez
Szeg v. Szög Mihók. Ritus explor. Secca
Juscus. Szeghalom, Secgedhalom
Szőke Márton

Folyókról.

Vörös Péter.
Veres Imre
Veressy, Bádokon, Dobokai is.
Vecer Farkas.
Tiszta Gábor
Zöld Péter.

Hímoród-i

Rábu Miklós

Tiza László

Elng Ádám

Növényről.

Árpási. Árpás nevének iva, ivadéka.

Bab Mihály.

Bors György
Borsós Jakab, Ld Lajos magy. király tanítványait
Cseresnyés Ferenez.
Dinnyés Mátyás
Fige András
Körtvélyes József.
Lilium János.

† Egyszersmind titkára volt. Nevét deákosan Pisora tevé.

Rózsa Péter.
Szalma Gergely.
Szegfü János.
Zeder Fábján.
Tök István.
Tulipán Jenö.
Viola Gábor
Virág Benedek.

Halakról.

Czompó Gyuztáv
Csík Péter.
Csuka Menyhért.
Fogas György
Kárász Pál.
Márna Gergely.

Madarakról.

Bagoly Gáspár
Czinege Ferenez
Csiz Mihály.
Csóka Sándor.
Gólya Mózes.
Kakas Ferenez.
Kakas, Udvarhelyzékben
Kánya Vilmos.
Madár Antal.
Póka Ferenez
Rigó Péter.
Sas Mihály
Szarka János
Tikos, kinek sok tika ityóka van.
Varjú Pál.
Veréb Elek, Heves vm.

Izröl. 45
Boros Péter. 13
Edes Gergely
Kesenü Mihály
Seres Ignácz.
Soós

Bozár Mátyás
Darázs Elek
Dongó Ferenez
Sárkány László.
Szipoly Kelemen
Szúnyog Elek.

Héjja Szerény
(Modestus)
Gödény Imre, Ugocsában.
Hollo Péter, Borsod vm. Cucus azaz Kokos.
Rétus expl. ma is: Kokos.

Seregély Imre.

Elefánt Nina.

Nyúl János.

Kornis Gáspár
Unicornis.
Kós Mihály. Heves
vm. Kovos v
ki pendülő ével Koos
Kós.

Barbély Georgij, 1581b
irásban Marosvásár-
hely lakos

Borbély Miska, a
híres restaurator, de
nem restaurateur fran-
czia értelemben, hanem
megyei tisztválasztáskori
Zabolcsban Hevesben.

Eötvös Jósef b.

Fejzés ferencz, főbíró
Doboka vm 1685–1702

Négylábuakról.

Bárány Boldizsár
Farkas Sándor. Farkas természetéről.
Ritus expl. Forcasius.
Göböly Tamás. Nagybányai kamara
ispán 1480ban.
Medve Pál. Ritus expl. Ursus, Ber-
nardus. Nyúl Péter. Öz István.
Róka Imre
Tulok Sándor. Vidra István.

Kézimesterségről, foglalatosságról.

Ács Mihály. Aranyáz Pál. Szabolcsi czir.
Apostol János.
Asztalos Béla.
Bács Kelemen. Bányáz Imre
Beretvás. Mózes.
Bodnár Péter. Bodnár, bodon után
magyar. Bognár = német Wagner b.
Borárus, Balás.
Csapó Dániel.
Czimbalmos Ágoston, kiről dalos köde
Csizmadia Sebestyén.
Dudás Károly.
Esztergályos Bencze.
Fazékas Pál. Fésüs László.
Forintverő János, Nagybánya főbírája
1597b.
Gerencsér Miklós.
Gulyás Márton.
Gombkötő Péter.
Haláz Bálint
Hámos György.
Hegedüs Péter

Czímnévről, Karbeliségről, tiszt.
ségről.

Apostol József.

Bolond Bálint azt
vele a neve Zapolya
János király udvari
bolondjának.

Barát János.
Bán Ferenez,
Basa Miklós, Bíró Márton,
Császár Dávid 1597-beli jegyzőkönyben áll Felsőbányaiban

Császár Ferenez

Deák Ferenez.
Érsek Mihály
Frater György.

Hadnagy Mihály.
Hegedüs Péter.
Herczeg Miklós

Hivatal Antikó, Lendvay zsinéz
neje

Huszár Károly.

Varga György. — Emlékek IIIdik kötete 1181. lapj.

Ispán György
Kapás Miklós.

Kapitány Imre

Katona Mihály.

Király Péter

Kulcsár István

Mester Ferenez

Pap Gábor

Püspök Gyögy.

Vajda Gábor

Vezér Daniel.

Vitéz József

Kötélverő Lőrincz, előfordul 1598ban is, végrendeletéb. ~~mikor Székelyvásárhelyi lakos~~, így írva: Én Kötélverő Lőrinczy Székely vásárhelye Marosszékben lakó. fiát pedig nevezi Köteles-nek, így az én kistebbik fiam Köteles István.

2~~48~~
16

Ijgyártó Pál. Ihász v. Juház Péter.
Kádár Endre
Kazás
Kalapos István. Kalmár György.
Kenyeres Károly
Kereskedő Péter, 1480b. Nagybánya városának esküttanácsa.
Kerekgyártó Alajos. Kerekes Ferencz. Kerekes Péter 1589b. áll felsőbánya jegyzőkönyv)
Kertész Móricz.
Kocsis Kázmér. Korcsmáros Mihály, Vas vm.
Kovács János   Kulcsár István.
Kosaras Dani   Péter, Doboka vm. 1735-39 főbíró
Kőmíves Köblös Illés. Kulcsár István
Lakatos Bálint. Lantos Sebestyén-nek írá magát Tinódi, lantjáról 1554b. — Lantos Lukács 1589b. jő elő felsőbánya jegyzőkönyvéb.
Madarász Jósef.
Mészáros Lázár.
Mihelyes Károly.
Molnár Péter.
Nyerges Vincze   Nyírő Kálmán, felsőbánya 1578b. jegyzőkönyvéb.
Nyilgyártó
Paisgyártó
Pásztor Imre.   Német Binder-ből.
Pintér Kálmán. Sáfár Pál 1724-26. alispán Doboka vm. Serfőző Ignácz. Schematismus Cleri Transylv. 1846.
Révész Lázló.
Zabó Gergely.   Zappanos Péter Bihari ezirák.
Zakács János.
Zekeres Óbert.
Züts Lázló, Nagybányai zücsmester 1480b.
Takács Éva
Tímár Mihály
Vadas József
Válaztó Bálint 1480b Nagybánya tanácsbelije.
Varga István. Varga Mihályné 1555beli levélben jő elő. Rmagyel. emlékek IIik kötete 118l. lapj.

(Pattantyus Lázló, 1597b apr. 19d. Zékelyvásárhelye (ma: Marosz kelt levélben van! Pattantyus Lázló ev felsége udvari zolgája.

~~Császár Dávid 1597b áll felső-bánya jegyzőkönyv.~~

~~Bara Miklós~~
\# ~~Bíró Márton~~
~~Bán ferencz~~

\# ~~Tisztségről, állapotról.~~
~~Császár ferencz~~
~~Deák ferencz. Diacon~~
~~Hadnagy Mihály~~
~~Herczeg Miklós~~
~~Hóhitat András.~~
Lendvay Zinizugja
~~Huszár Károly~~ bár.
~~Kapitány Imre~~
Katona Mihály.
~~Király Péter.~~
~~Nagy Gábor~~
~~Pattantyus Endre~~
~~Püspök Elek~~
~~Vajda Dániel~~
~~Vitéz József~~
~~Vezér Péter~~

Zoldos György.

Népről nemzetről, mely közöl Magyarok közé zakadott vezetője.

Boér Sándor. Havasalföldi Oláh nemes
neve Bojár, Boér.

Bolgár
Bosnyák Péter. Burkus ferencz.
Cseh János. Cseh Panna.
Czigány János. Nevezteté magát később
Zigán-nak. Hőgyészi evang. Pap ute. Kemeny alatt.
Dán
Görög Demeter . Horváth. H ita I. Horváti, horvát iv.

Jász Mátyás.
Kún Lázló gróf.
Lengyel Bencze.
[Pál, kinek özvegye 1363t alapitá a pápoczi prépostságot. + Benigna atyja, Kinissy pál özvegyé 1494b. Magyar [Balás. + Magyari Lázló =
magyar iv, ivadék.
Moldován Péter. Szabolcsba Moldvai.
Morvai Ugocsában. Morvából. H ita is I helyett
Németh János.
Német iv, ivadék.
Oláh Miklós, a borzasztó arczu.
Olasz
Orosz József, Ritus expl. Vrez, Urész.
Rácz Péter.
Szász Károly.
Taljan Tallian . Székely Sándor. Ritus expl. Siculus.
Tatár ferencz. Zerecsen Lázló. — — Saracenus.
Tóth Mihály : tót iv.
Török János, feleségének fejét üttete, hogy szolgájával kapta. Bornemiszánál 1578. Török Bálint
Török Máténé 1598tól ivad. Mansvajártelytt
Zsidó István.
Nincs Angol, Spanyol, franczia, Svéd.

Várról, helységről pusztáról,
a hova való volt, melyet birt.
És Keresztnevéről, hol attól származásra mutat.

1. Itt Irc vagy Y-psilonra megjegyzések.
2. I annyit tesz mint IV, Ypsilon
pedig mint ij = iv. V lett Y.
3. Y nem különösen csak nemesember
jellemzője, mert erdélyi nemes czirák igen
sok írja nevét I-vel. Vaktába pattogott tehát Jókai Móricz az Y-betü
ellen, ~~18~~48 Aprilisben Életképei számában

Beöthy. Beöcsi, birtokyü után.
Mert Beö után van beö.

Alapi, Gáspár. Alföldi. Agárdy. Appony. Azalay.
Almasy Almádi Ist. 1675' föbiró Andrásy. András
ivadéka. Dobdza ön. Ajkay. Ajtai. Aragyi.
Aranyosi. Árvay Baisányi, Balajthy.
Baloghy, Babay Bátori
Bajcsi Baranyai Bárczay, Básthy
Bajkai
Bódai Berzsenyi Baloghy, Balogvári
Bessenyei György Beresényi v. Balogh ivadéka.
Bezeredy Bogyay
Batthyáni Bocskai Böleskei.
Baranyi. Báróczy Böry
Berenye Boronkay Bedöskuthy. Bezdédy. Zabolcs.
Berzenczei
Bicskei Bilkey
Bozóky. Bossányi
Bedi Mihály 1544. Bozay Bözörményi.
Csáthy Bihari Csiky Buday. Budaházy Bölöni.
Cziráky Csapy Ferencz. Csengeri Cserey
Csokonyai Csomafáy. Csery
Csulai Csefalvay
Csuzy Barsban Csáky, Csák ivadéka
Dabányi Csányi. Czagányi Barsban
Darvay

Geczi Lénárt 1548 kapitány
Bonmiszánál 1578.

Daróczy Dersy Debreczeni.
Derenesényi Dési. Döbrei Lőrincz 1558.
Dobokai Dóczy Kny. II k.
Dengelegi Dombháti János 1592' Döbrentei
áll felsö tanya jegyzök. Dömsödy
Dobozy Dirczky Döry Dizsnósy. Hontban.
Dobai György Diószegi
Domahidy, Ugocsában. Erdödi Enyedi
Ebergényi Ernyei Erdélyi
Edvi Edelényi Esterházy Enesey Győr vm
Erescei Emödy
Egry

Fékesházy Geljerth
alias Gellért, áll a
Rmny. IIs. k. 112 lpn.
1555-ből

Fáj
Fehérváry
Földi
Futaky
Galaczy, Dobyka ún.
Garay Gara iwadéka.
Géczy.
Genesy
Gyulány
Györy
Gyürky
Gyömrei
Gymbay

Gerendary
Gönczy

Haraszthy Péter Ungban
Hardányi . Hamvay
Hatalaború Bertalan. Hedervary
Homonnai
Hertelendi,
Hegyi,
Héthejei

Ibrányi
Ilosvay Samuel
Inkey
Irsay
Illyési, Illyés iwadék.
Karamesy Gabriel 1559.
Kállay
Káldy
Kalotai
Kálnásy Ferencz 1557. Kálnoky. Kálnay.
Rmnytelvem. II. 123/ Kamuthy Kamondy
Karácsonyi, Grabanus Karolyi = Károly ev,
iwadéka, v. Karacson nem hajdan Károly
ker Zsitlik. volt Károlyi, Karvalho
utáni.
Kassai.
Kátai
Kanizsai
Kőrösfkenyi
Kőszeghályi

Kazai
Kazinczy.

Földváry
Füredi
Fogthüy
Feledi Lestár kassai ka.
pitány 1553-ban.

Gyulaiusy Gyuthy
Gyalókai
Gyöngyösi
Gyulai Gyula iwadéka
Gyulavesi vali.
Galgóczy
Gőztönyi. Györy Györy

Homoky Ungban
Hubay
Hunyadi
Huszti Lukács 1589.
alj fehértábla jegyzők.
Halmágyi
Halálthi, Halasy
Hodossy

Ianti Pál; = Ivanti
Ungban.
Ikelfalussy
Jármy
Jánoky. Jókay.
Keczeli János, ~~tót~~ alispán
Kecskeméti, Kénesey
Kellemesi Kéry
Kéthelyi - Vasban. Kerkapolyi
Kisfaludy Kerestúri
Koktai Kolontáry
Komáromi Koltay,
Kornyáthy Koppányi
Kornyany Körösi.
Kőlesey
Közegi
Kőszeghy
Körmendi, Körmöczy
Kubinyi
Kuthy Lajos 1555. Rmnytelvemk. II. 115 l.

II

270

18

Láczay
Laborfalvi Róza. Anyja neével Benke. Én
adam neki Laborfalvi t, mind anyja óda
való volt határmezékről.
Ládonyi.
Laskai.
Lángi
Laky.

Madarassy
Madácsy
Madocsányi Magocsy
Magyari,
Makláry
Mándy
Margitay
Markovcsányi
Marossy
Mátrai
Majthényi
Munkácsi
Mulonyai

Nádaskai
Nagyidaay
Naményi
Nánaki
Nánási
Nándorry
Nátafalussy

Orskay Antal
Óhidy
Olgyay
Ohody
Ordódy
Orczy

Lenkey, Lethenyei
Lévay. Legrády.
Liptay Lendvai
Lónyai
Losonczi.
Lovassy
Lüley
Mádaay
Negyeri
Nérey
Nesterházy Mezősy Zemplénb
Miklósi
Miskei
Miskolczy
Mólotai
Mocsáry
Mohácsy
Murányi
Mindszenti

Náprágyi Demeter Nádudvari János Debr.
Nemegyei Nemesányi a. főbiró 1648–1665.
Nógrády
Németzeghy n Zágyj. mert Zegy-nek
is olvasható.
Nyáry. Nyár is.
Nyiry Istvánn.
Nozlopy.
Ozstopáni Miklós
Ozlányi
Ozorai
Óvári László

Ölbey hajdan Eölbeoÿ Evölbeö.
Öry – Eöry
Örsy – Eörsy.
Paksi
Pákei
Palóczy
Pankotai
Pápay
Patay
Pataky
Pósvay
Posgai
Puztai

Radványi
Ráday
Ragályi
Ramocsai Pál 1575. áll felsőbánya jegyző-könyv. – Rákóczy
Raskay
Ratkay
Recsky
Rettegi István alispán 1755-59. Doboka vm.

Sághy
Sallay
Sárkándy Pál 1558. Rny. II. 138. l. Sarmasági – Sándorházy
Sárosy
Sárvári Sárközy
Sasvári
Somai Gergely 1591-1631 közp Doboka vm. főbíró. – Sávolyi
Somody
Somosÿ – Somogyi, Somlyai,
Sóky
Soproni

Péchy
Pereyi
Perényi
Perlaki Perneczy
Pélÿ
Piri
Piricskei
Pécsy
Puky
Putnoky
Prónay

Récsey
Rédey
Répásy
Ribiczey
Riggiczay Rimay.
Rozgonyi
Rudnay
Rumy
Rutkay

Segesvári
Sekonai
Sélyei
Semsey
Semmi házy
Siklósy
Simaházy Simonyi Zemplinb.
Sisáry
Söngyéni
Söptei
Surányi

Zabady
Zacsvay
Zalay, Zalkai
Zalóky, Zalánczy Veszbar
Zapolyai
Zapáry
Zatmáry
Zebeni Antal 1833 alispán Dobolca sn.
Zegby
Zegedy
Zecsödy
Zéchy
Zéchényi
Zéky
Zelepecsényi
Zelestei
Zemerei Veszbar
Zendy
Zeniczey

Zobozlai
Zombati
Zopsori
Zölgyéni
Zölösy

Tabdy
Tahy
Tajnay
Tályai
Tamási
Tapolczai
Tarczai
Tarczali
Tárkányi
Tarnai

Zénásy
Zendrey
Zenczy
Zentiványi
Zentimrey, Szentkirályi
Zéplaky
Zepsi
Zerdahelyi
Zeremlei
Zerelmei Miklós
Zeredai
Zeredayei
Zerenesy
Zigethy
Zigliget
Zikzai
Zilahy, Zilággi, Zilvásy, Zilly
Zinnyei
Zirnay
Zönyi
Zuhai
Zuhányi
Zurdoky
Züsy
Tarpóczy András. Elöjö 1556 ban. Rmnyelv. emt. II köv. 189 lap.
Tarródhazy Tasnády
Tassy
Tatay
Telegdi
Teleki
Telekesy
Telepi
Temesy
Ternyei
Téthi

Tevel
Tibay Tihanyi
Tinnyei
Tinódi Sebestyén
Toldy Miklós
Tomory
Torday
Tornay

Udvardy
Udvary
Udvarnoky
Ugby
Ugrai
Ugróczi
Ujhidi
Ujfalusy
Ujhelyi

Váczi
Vadnay
Vághy
Vajki
Vajnay
Valazkay
Vályi
Vámosi
Vanyolai
Várady Veresy
Vejkei
Vendéghi
Verbőczi
Vereczki
Veresmarthy

Tömördy
Törcky Szalábai
Tungsughy
Turánszki Túri György
Turay
Turóczi Türey, Kidén Erdélyb.
Tüskevári
Tyukodi

Ujlaki
Ujvári
Ujvárosi
Ujvilági
Ungby
Ujhidai
Úri
Úzoni
Uzdy
Üllei
Ürményi

Váraljai Varkócsi
Varasdi
Varbói Váry
Várday
Várkonyi
Varsándi
Varsányi Benedek 1744
Dobóka vn. főbíró
Vasadi
Vásárhelyi
Vasvári Veczdi
Verseczy
Versegby
Veszelei
Veszprémi
Veszkényi

Viczei, Kidéu Erdélyb.
Viczay
Videfalvi
Vinnay
Visky
Visnyei
Vitnyédi
Zalányi, Kidéu Erdélyb.
Zágoni
Zákonyi
Zámi
Zámory
Zankay Szalában
Závody
Zeleméri
Zichy
Zólyomi
Zoványi
Zombori

Viszlay
Vizokay
Vizkelethy
Völesey
Völgyi

Zsadányi
Zsámboki
Zsombori
Zsóry
Zsarnóczay
Zsembery
Zsebeházi
Zsekkey Szaláb.
Zsitvay
Zsigárdy

Két Keresztnév

Első ragadtnév, mely az előbbi valóságos cziráknevet elfeledteté. Második új keresztségbeli. Ezek már homályosíták az ősnemzetiből származottságot, mert hölgynévről is kelteké.

Abrahám Marton.
Ádám György Adorján Péter. Hadrianus.
Ágoston Károly. Augustinus.
Ágota Péter. Albert Mihály
Ákos Mihály. Achatius. Ambró Benede. Ambrosius. Aladár Elek. Olodany
Ambrus Elek.
Amade, Ferencz. | Béla nevtelen Cancellá
rámil | Hornodeus. Azért akkor Omode.
Angyal Elek. Angelus.
Anka Simon
Antal István.

Ányós Pál. Anianus. A tatrosi 1466-
beli másolat naptárában Anianus =
Annos. gyónti.

Bala Péter, Blasius.
Balás Daniel. Balási, Balai ivadéka.
Bálint Ábrahám.
Barabás Miklós, A tatrosi naptárban Barrabás apostol. = Barnabas.
Barta János, Barthelomaeus. Szinjátszónk
Bartal, György. A tatrosi másolatban
Bartallus apostal. Bartholomaeus.
Bartók, Párizsjárásainál Bartholo-
maeus.
Bánk Mihály. Bánk bán. Bánk falu.
Bene Ferencz. Párizsjárásainál Benedictus.
Gak Bene-t kapta ki hát a magyar,
mikéne 1849ben Windisch grätzet a fejér
megyei falusi nép csak Windisch-nek
hivá.
Benke Mihály. Magyar tiszt. Benedictus.
Benkő József. Benedictus.
Benedek Péter. Benedictus. A tatrosi
másolat kalendariomában, s. Benedek
apát. s Benedictus abbas.
Bertalan Endre. Albertina.
Bertalan György. Barthelomaeus.
Bertalan-ból lön Borics/Bereczki Péter. Bereczk ivadéka.
ő, a magyar korona Bereczk, Briccius.
következő. Bernát András. A tatrosiban még
Berenáld püspök, Berenardus Ber-
naldus abbas.
Birtók Mihály. Barthelomaeus[2]
Bogomér Imre Bogomerius.
Bogdán Péter Bogdanus.
Bocsárd Elek, Burchardus.[2] falu is
Boldizsár Endre, Balthasarus.

Czeczc Péter. Sándor István Caecilius
nak találnzá.
Czirjék Dani. Cyriacus.
Csépán György. Ritus expl. Stephanus
után, human István is.

Csonád.
Damjánp Ferenez. Damianus. Lőn Demjén is, miként: darab
Dan Péter. } Daniel. dereb.
Daniel Elek.
Dávid Ferenez. Daniel Polyxena
Demeter Márton, Demetrius.
Diénes György v. Diénes, Dionysius.
A tatrai másolatban, Diénes püspök.
Ferenez. 1745 s 1746 l. Dobola ön. l. alatt pán.
Domokos / more. A tatrai másolatban Da.
mokos. Dominicus. Sz. Domonkos
életében 15 Domonkos. Párizspápainál. Dósa, Donk.
Domos, is.
Detrich Mihály. Detricus, Dietericus.
Turóczi XII fejezeit 1 k. hungarorum in
idiomate halhatatlan Detrich dici meruit.
Innen Detrichem falu
C.ből itt úgy leve tt, mikéne Emericus
C-jéből Imrich, Emrich, a hogyan
Emericus dux a tatrai másolatban áll.
Dönnát Sándor. Donatus.
Dora Mihály. Dorothea. Megéne sok † Ambró,
az deje felkapva, mint † Bene, Windisch,
Doros Péter. Drusianna után lön: Deerus,
nem ebből-e aztán Dorosma.
Döme Deme Károly. Demetrius? Így volna? vagyigen
Dora, Bene, Deme. De lehet: dömn, dömes
után ő, a human Dömös-öd van. Mert 1263 beli okirat megkülön.
Egyed Antal. Aegidius böjteli Deme-t és Demetr
ust fejez codex 349 lap
Tomi VIII. Vol. V.
Ernő Beneze, A tatrai másolat kalendariu-
mában Ernei martir = Hyreneus martir. Aug. 26.
Ernei tehát Ernő is edicta.
Elek Miska, Miskolczon. Tokajival kereskedett Bécsbe
Berlinbe, Londonba. Alexius.

Fábján Gábor, Fabianus.

Ferus Ágoston. Franciscus. Áll e név 1515b. Kenyeleveml. II. 12 lap. Párizpápainál nincs Ferus, hanem ferkéd, ferkó, ferencz. És van Frank, mit bizonyosan nem magyar kezdett,

Ferenczy István. = Ferencz ív, ivadék.

Filep Gábor. Philippus.

Gáborján Péter. Gáborján falva Biharban. Sándor István Cyprianus-ból gyanitá. Cebrián hihetően onnan eredett, de Gáborján nem inkább Gábor ivam-ból-e. Ján, jány ivam-tól ivam Gáborján tehát Gábor ivám-ag ivadéka.

1830b. Gábor, tanár volt Budán

Gábor Imre. Gabriel.

Gál István. Gallus. Mutatja ebből lettét Szent Gál, helység Veszprém vm. Sanctus Gallus után. Így Gálfalva. De Gáld úgy van Gavaló után mi-ként Káld, Kavaló után.

Gáspár Károly. Casparus.

Gyárfás László. Gervasius.

Gerson

Gillyén Anikó. Ismertem ez okos asszonyt Zarándban. Gilianus, Chilianus.

Héder Mihály. Hedericus.

Herke, Henrik. Budai ferencz poly. lexiconán. Berze. F péter vizit név alatt.

Illyés Pál. Elias. Sopron vm.

Imre János. Emericus. Bölcselet író.

Incze Samu. Innocentius.

Izsák Ferencz

Izsép Márton. Eusebius.

Ivánka

Jakab István. Jacobus.

Jakó Jakkó Lőrincz Jacobus Ritus

Jankó Péter. explor. Poson vm. Joannes. Vas vm. Genesey és Jancsó

Jancsó Pál, jeles m. vigjátékos. Jancsi=
Jancsó. Jenő, Péter,
Jób László. Jobus.
Jónás Dániel. Jónás.
a Ked lelkit, legyen olyan
Józsa Péter. ... Apja volt, mondá D..
becsületes milyen
Emilnek 1845^{i}. Kinizsi Pál titkárát Somát
írát Józsefnek és. Józsának és s a' Anyelvemt. II^{d} kötete 104–105.
+ Ugy vala hát Józsi Józsa, mikint Mari. Mara. lapján áll: En Luka
! Most Józsát Józsuéból eredett József, aláirása pe
dig. Josephus Luka
nek hiszem. 1553. +
Jósika Miklós. Kedvelt regényiró. Parvus
Josephus. Olyan Pistika, Jancsika, Marika.
Justh Péter. S. Justus után. Csontai, ha övék, Triészti egyházá
ban.
Kajdán Miklós, Cajetanus.
Karácson Péter, Ritus expl. Karachun.
Karacskya. Gratianus.. Budai polg. Lexicona II^{d}.
Károl István, Ritus expl. Kokas v. Kakas
Kelemen Lajos. Clemens. Mihály. Gallus
Kálmán Pál, Colomannus.
Kostyán Imre. Constantinus. Kostyál Ádám
Kompolt Máte, Complotus, Compoltus.
Azon Csépai v. Istvánnak/ki, Zuka nevű
jószágát Imre, királytól nyerte, kit fia
volt: Cséz és Kompolt E kompolt
ivadéka lön. Kompolthi Pál, Péter, st.
Kozta János, Constantinus. Koztavár
Constantinopolis.
Kozma Antal Cosmas Cosmus.
Kolos Mihály. Claudius. Kolosy
Ferencz. Kolos iva. Kolos László,
Kolosi János, Budai Ferencz polgári lexi
conában II^{d} kötet.
Korlát Mihál, elejő 1557. Anyelvemt. II köt. 122 lap. Carolus.
Kóczán József. Talán Cassianus.

Ladomér Imre, Lodomerius, Wladi-
mirus.

Lampért János, velem tanult Sop-
ronban. Lambertus.

Lázló György.

Lázár Bencze. Lazarus. Eleazarus. Lazi.

Lenárt Péter. Leonhardus.

Lipót János. Nemesmagasiban, Vas
vm. Leopoldus.

Lőránt Mihály Babán Vas vm.
Rolandus.

Lőrincz Elek. Lau-
rentius.

Luka Sándor, Lucas. Luka József meg-
ismervénye 100 ftról a Rmnyelveml.
II kötete, 104 lapj. áll. Vendidit ipsi ⊙

⊙ Luka filio Stephani,
Van fejér cod. T. VII. Vol. V.
1275 bül p. 403.

Lukács Péter.

Máté Sándor. Mathaeus.

Mátyus János, v.
Mattyus, Matthaeus.
Csák Máté-ről lön
Mátyus földe.

Márton József. Martinus. Marton György

Manó István, Immanuel

Marczell Mihály r komáromi kereskedő.
Marcellus.

Meskó Imre, Mieczislaus.

Menyhért László. Meinhardus. Páriz
pápaiba Bod Péter elvétve tevé, Meny-
hártot: Melchiornak.

Mihály Sándor, Michael. fejér cod. T. VII. Vol. V.+

+ 176 l. 1211 ből. Mihal cum
filio suo Mihal.

Mika Antal

Mikecz Ferencz, Micatius

Mikes Kelemen, Micheas

Mikó István. Mikó ősi szó, ~~mint~~ Akó, bakó, csikó Ritus expl. San-
dor István helyettesítésül vevé Mikót Mi-
chaelből. Mire fejér cod. T. VII. Vol. V. 183 l. 1ste
~~some vinitores~~. Sutk cum filiis Nicolao et Mickus ⸸

⸸ 179 l. Miku cum fratre
suo, 181. l. Vidus cum
filio suo Mihál.

Mirizló Bencze. Miroslaus. Mirizlaus an-
nak ivadéka.

Mór Gergely. Maurus. Móri Gáspár, 1559. Raych. II. 156.
Móricz Péter. Mauritius
Mórocz Mihály. Babán Vasban Mauritius.
Jókai Mór helytelenül kezdé Móricz helyett Mórt. Látzik a különbség.

Orbán Péter, Urbanus.
Ozvát Endre. Oswaldus. Ugocsai czirák

Pál Andras. Paulus.
Péter Jósef, Petrus. Halason kiskuns. Pop
Piroska Mihály. Hevesben. Priscus, Prisca, vagy Kevesenné Piros volt a cziráknér kezdö.
Pongrátz János. Pancratius
Pötörke István, csákvári edényárus 1830^{b}. Pötörke, Pétörke, Péterke.

Salamon Péter, Sánka Lajos. Samuka Sámka.
Samu
Sándor István; Sebök
Simény Biri. Magyar zinjátzóné. Simeon.
Simon Florent.
Sebestyén Gábor. Sebastianus
Soma Péter. Cornelius. Samu helyett Soma, nem helyén van; Bod Péter is megvété.
Simkó Elek. Simkó = Simonka.
Zaniztó Mihály. Stanislaus.
Zoboztó, Sobieslaus. Ugy Zoboztói.

Terestyén Péter. Terestyénfa Vas m zombathelyi járásában. Tristianus. Fejér cod. T. VIII vol. VII. 1323^{bie} 159 l. Tristianus de Zecheud.

Valent Ersi. Val. entin.

Tódor Endre. Theodorus.

Vida László. Nem Vitus-ból mikénc Bod Péter irá, hanem Vid után Vidó ige-nézőből lön Vida úgy mikénc Vidó ből Ida, Nagyida. Vid gyök után van: Vid-ám, Vid-ék, vid-or. 1135ből áll Fejér cod. T. VII. Vol. V. 105 lapj. Péntek, Wyda, Vendegh cum uxoribus. 5 azon Gy mutatja. Vidó-ból jöttét. 179. lapon áll: Chidur filius Vida.

Vidos István. Ichez Vitus után. fejér cod. T. VII. Vol. V. 181. lapján 1211ből van ez fratre Vidus.

Vinczc Péter. Vincen tius Mihály. Vincentius Vinez Alvinez. Telvinez. Zakariás Mihály.

Vitos Gergely. Vitus-tol-e vagy Vit gyök -ától, melytől lön vit-ez, vit-ász, vit-őrlya.

Vitalis Mihály.

Zsiga György. Sigismundus, Zsigmond.

Zsigmondy Péter. Zsigmond ivadéka.

A hány keresztyénnél itt már egymás ra kapva áll annyi sirja lön a jel. lemről vett keletics magyar (elneve-zésnek: Ajándok, Almos, Árpád, Borsó, Bús, Bonczokos, Barna, Deli, Erős, Fekete, Gyöző, Gyula (Gyaló) Gonosz, Halálos, Haragos, Illos, Kevés, (Kevő) Legény, Lusta, Merész, Nagy, Maradék Ormos, Örömös, Perge (pergő) Serken-tő, Szeg, Tehetős v. Tehetem, Vérbos, Ez így, esett-ki képzelemből az Alak, Csók adó, Édes, Fehér, Gyönyörű, Jó, Kedves, Kiesid, Szép, Szerető, Virág, nőnév.

És, látszik egész vakdühvel irtották e Keleti jellemneveket Románad deákba bőzült

bőzült papjai a pogány magyarból, mert
lám a keresztyénné hasolván erőszakolt
németnél megmaradott Gottlieb (Amadeus) Gottfried,
Hermann, Traugott, Theophilus Ro:
mánál magánál pedig Constantinus, † Deodatus,
Custodia, † Felicitas, Marcus Aurelius,
Marcellus, Innocentius, † Regina, úgy † Potencia.
a sokistenü Görögből vált keresztyén:
nél Achillaeus, Chrysostomus, Philippus,
Hector, Helena. Lukianus, Panerátius,
Theodora. De a magyarfejü Szláv is
megtartá Milozt-át sb. A magyart
feltkriztusította. Szláv és németfajú
pap már akkor irta minden ételei
s árpádi nemzetiséget, mert Estáni.....
király, Gizela német asszony papnevá
ban fogadá csak a papot csak a német
papot, s magyar „jövendő" akarta ahoz
ez nem volt.

Nem is választhatta volna e fennebbi
görög latin, Szláv, német keresztneveket
a magyar züle önönmaga. Hanem,
vivé bába vagy ki. Papphoz a „ceremi"
pogánykát, s mondá: Simon Pap!
fiunk van jányunk van, keresztelje meg
te Kegyelmed. Simon Pap, feltüté
Szentei névtárát, s a mely nevet vagy
a zületés napján talált vagy a keresz-
telésén, a gyerekre sütő.

Így tapasztalám zokaiban ezt ma is
Recsken Hevesben palócz vércink kö:
zött a derék plébánosnál, 1843ban s mivel
ezt a palóczságon több tiztitársa tezi,
abból láttam mikre van a természetfiai
nak szép és mulatságos neve, sőt mesolyogtak
is

is, mert a palócz ajak Apollóniát,
Bibiánát, Leokadiust, Virgiliust
most is ejjen úgy elforgatja miként
Están király vagy még a jerusalemba
bolygott Endre magyara, Elisabetha
ból Bösit, Leustachiusból Lestárt
ezergályozott-ki.

E lld Endrén jóval innen járt már
a nemzetiségét kereztyénséggel megsértett
magyar világ midőn czirádneivé kereszt
nevet vön. 1300 ig jöttek elé még ke
leties jellemnevek, ókleveleben.

S az hogy' történt. Elejénte elhagyák
a czirák vagy jellemnevet, és hivák a
gyereket car kereztnevén, miként maig.
A gyerek legénnyé hajadonná nevekedék
és hivák mind zokott kereztnevén.
Legény, embernyi emberré vált, hajadon,
asszonnyá, s maradt még is János gazda,
és Katazzony. S ezek gyermeke lön majd
János Miska, meg János Janna, miféle
maig folyt olyan családban melynek oka nem
igen van régi nevét fenntartani

Várazón és Istenmezején hallám Heves
megye mátrai járásában palócz-magyar két
háznál mikéne hivák gyermekeket Estánéknak
és Pétöriéknek. Értve volt nagymint ez alatt
az egéz háznép; maty Están és Pëtör gazdá-
hoz mint család fejéhez tartozva, növ fiak, az-
zony emberök, gyerekeik, családok. Így gondolám,
azon ïék ott annyi mint ik-ék, ik, után,
miből a még fenforgó ikadék, ikadïck,
ikadickék is van. ïék-nél V ki tön
heppentve, így esett a nyilván ïzïék jö-
nél i, izïck után, maty Balaton mellékén
gocsejben Kemenyalatt, izïck, az az apró ik,
Gömörben

mely asztalnál összemorzsalts ivezett, s már
hát előtt szehullott összetöredezett széna, zalma.
Most nyilvánult-ki előttem, ezen családi
nevezések, Árpádék, Batthyániék, Hunyadiék, Gyulaiék, Rákoczyék, Wesselényiék
értelme s több minden családé. Söt a
hivatalban tisztségben levőkhöz, asszony s
gyermek nélkül, tartozókéi is, midőn Vas-
ban s mindenütt halljuk mondjuk: Kapitányékhoz ment, Papéknál járt, Mesteréknél is volt, Tisztelletes uraméktól
került. Könnyen felverem már midőn
a Tájszótárban Szeder fabián gyűjteményéből ezt lelém: Jakabék András,
mondva Jakabiék. Jakab nevű embernek
András fia. Jakabék alatt értetik Jakabnak felesége, háznépe s András oda tartozó. Így, papék szolgálója, mesterék gyereke.

A két keresztyén név, mint Máté Sándor,
Balás Mihály, azaz Máténak Sándora,
Balásnak Mihálya, a keresztyénes latin
nyelvben genitivus által volt kitéve:
Így, Adami, = Adámfi, Bartholomaei, | Benedicti, | Danielis, Ernesti, Literati, Hieronymi
Bertalanfi, Corneli, Davidis, | Fabrici, Fabini, Venturini.
Figuli, Hederici, † Josephi, Justini, ▵ | Marci, † Institoris Literati
| Michaelis, Pauli, Reguli, Sartoris, Seve- | Molitoris
rini, Stephani, Textoris, ⌝ Valentini, Vic- ⌝ Urbani
toris. Bornemisza nevezé magát Abstemiusnak. Fodor-ból Crispus.
Erdösi-ből lett Sylvester, † Kovács-ból
Fabri, † Veres-ből Rufus † sat. a XVI száz-
ában, midőn pap és tudós a deák nyelvbe
bolondulának, a görögösködők pedig előálltak:
Bartholomaeides, Cornides, Joannides,
Melanchton, Rotarides, Simonides, Stepha-
nides, Stanislaides † szirák nevekkel

† valami kénye fra-
ter neve lön: Lupini.

▵ Litterati Péter
1566-1595 Doboka
vm. alispán.

Három kereztnév.

Első, nagyapáé; Második, apáé. Harmadik, kit illet, ez apának fiaé, a nagy apának unokájaé. Például gróf Bethlen László Hunyad vmegyei volt főispán fia Pál, ennek fia Gergely. Pált hallottam hini Erdélyben László Palinak; Gergelyt: László Pali Gergelynek.

Pál most Pesten lakik. Gergely magyar hazai áldozat lön 1850b.

Ics-re kimenő neveink, Horvát s ráczok közöl váltak Magyarrok között lakókká s egészen is magyarrá.

Ily nevek könnyen s híven vön ajakára a magyar, mert ICS végezet magyar is, IVÖ után, mikint Kavö, toló-~~kál~~: kavics, talics- mutatja.

Vics = fi

Némelyik ily hazatársunk még ch-val írja nevés

mikint még hajdanból az ősi magyar is

Andrejkovics.

Athanaszkovics Pláti

Augusztinovics.

Badics. Bakics.

Bánovics. Bartakovics

Blagoevics.

Blaskovics

Bujanovics

Bertics.

~~225~~
26

Csaplovics János.

Csekonics János. Zsombolyon.
Csóries.
Damjanics, a legmagyarab száz. A legemberebb ember.
Demkovics Elek
Dohovics Wazul
Domnikovics Ferenez
Draskovics

Dugovics

Dugovics Titus.
Dvornikovics.

Festetics

Gudics
Gyurikovics György

Hersics
Holovics

Ivanics
Ivanovics
Jagusics

Jaksics
Jankovics Miklós

Joannovics
Josipovics

Juranics László.

Kacskovics
Kassics
Keglevics grófok.
Kossovics
Korizmics
Kovácsics
Krezneric Ferencz.

Laczkovics
Latinovics Eszter.
Lipics.
Lukics

Marics
Martinovics
Matkovics, Markovics.
Nunkovics

Adriani
Adami = Ádámfi.
Alesi, Alesius. Alexi, Augusti.
Bartholomaei Görög

Bartholomaeides

Benedicti

Cornides

Cornelii,

Ioannides

Davidis

Danielis

Rotarides

Ernesti

Simonides

Fabini

Stephanides

Fabricii

Stanislaides

Figuli

Gaspari

Hederici

Hieronymi

Josephi

Justini

Institoris

Literati

Molitoris

Marci
Michaelis

Pauli
Petrini

Reguli

Sartoris
Severini
Sculteti
Stephani
Supini

Textoris
Valentini
Victoris

Abstemius
Alesius, Madár
Brasicanus
Crispus
Dionysius
Fodor

Melius Juhász Peresi

Paulovics
Petrics
Petrovics
Pravdanovics

Parcsetics
Pyacsevics János gróf.

Radics
Rudics

Simonesics János
Somsics Miklós
Sorsics József
Subics
Szuesics
Turkovics

Szávics Szlemenics Pál.

Uzsovics

Vitkovics Mihály

Vratarics, Hevesben, kit ott V nélkül
Ratarics-nak hínak.

Zubovics

Ezutánra is jó zivel atyafiságosodik
össze a Vellics magyar minden okos
honnáttal ráczczal szabadság s közösjóg
ügyében.
Tót és Lengyelből magyarrá lett
jó rokonok az oczki, ovszky, ánszkis
ragos nevüek.
Andreanszky

Barthodeiszky
Benyovszky
Buluyovszky
Cserneczky
Dubraviczky
Fiktóczky
Gavanszky
Jeszenszky
Ludomerszky
Liczkovszky
Mednyánszky
Nyisnyánszky
Párniczky
Podhrádczky
Pulszky Ferencz
Radvánszky
Scitovszky
Trsztyánszky
Záborszky
Vallaszky

Kossiczky

Bellohorszky.
Benyiczky
Buesánszky
Csemniczky

Ebeczky.

Frivaldszky
Hrabovszky
Krahovanszky
Luzsénszky bárói
Nozdroviczky

Potoczky
Podhorszky
Rakovszky
Reviczky
Zsuborszky
Turánszky.

Zábrádczky
Veleczky.

$lv = fi, fij. = fiv, fíj.$

NAK. NEK ragjai.

~~231~~
29

Két névző együtt.

1. Elsőnél nak nek tulajdonító rag
hija. Másiknál a rag.
2. Keresztnév és fi sorul itt egyvé.
Ú. n. például: Istvánfi. Az az István-
nak fia.
3. Fi-t irás hajdan j-nal, mi azonban
nem y, hanem j, mert fiúk, fiúz,
fiú igének v-je itt j-vé lett, s
fij-val értve volt fij. Fi pedig
iv cseréje, s fió = fiu annyi is,
mint ivó. Iv után van iv-adék.
És fi mindannyi iv-ó ivadék.
4. Itt sem szükség hát y-hoz kúl.
díjni írásból mintha csak nemességi
névnek lete volna megkülönböztetője.
Akárki fijához írták, írhatták.
Nemesemberek nevéhez csak azére
látszott tartozónak, mert azok szá-
mára kell oklevelekben maradandóan
5. Nem csak keresztnév után van nyel-
vünkben fi, hanem egyéb elnevezés
hez is párosult.

1. Keresztnév után:

Abafy
Ábrahámfij v. Ábrahámfi.
Andorfij Andorfi.

Angyalfy, Angyalfi.
Angelus is van keresztnévül
Antalfij. Antalfi. Antalnak fija.

Bánfy. Balásfy.
Bálintfy.
Bernátfy.
Bertalanfy.
Benedekfy.
Bogdánfy.
Csépánfy. Horvát lev. Gyökeres nemzetségben. 108 l.
Dersfij. Ugyan ott. 107. l. 1266-ki másolatban.
Desőfij.
Dömötörfij. Somogy vmegye követválasztói jában 1843-ban. Pátró nevü falubol
90 Dömötörfij-t olvastam a Nemesek
nevsorában, Kapuesvárat.
Edenfy, Edönfy. Ödönfy.
Gergelyfij.
Gálfy
Gyerőfy, Gyerőfij. Györgyfij. Györffi. Kimondásban gy
György Dobola vm. elmaradtával csak Györfy hangzik.
főispán volt 1675-1683.
Gyulafy. Gyulafi. Gyula Julius ma-
gyar nevül van véve. Gyula, kelti
magyar név volt, s az, Gyulá után.
Istimfy.
Istrefij. " " "
Istvánfy Istvánfi.

Jámborfy. Jámborfi. Jámbor = Pius.

Kendefy.

Kelemenfy. Kelmenfy.

Laczkfy
Lászlófy
Lénárdfy.
Lórántfy. Lórántfi. Lóránt = Roland-us.

Lőrinczfy.

Máriafy.
Mánfy István, erdélyi.
Mátéfy Mátyásfy János, erdélyi.
Mihályfy

Osztfy.
Ödönfy, Eödönfy. Edenfy. Othon, Otho,
Ottó után lehete. Ma felkapták eleinte
Ödönt Eugeniusra, az után lön Eugenius
Jenő, Eugenia Jenke, s Ödön = Edmund.

Uj magyar család nevek:
Bátorfy. 1848 decemb. végén ebédelt Perczel
segédtisztével. Ön belgiumi franczia vagyok, mondá; Bátorfy nevet is adák rán
Derékfy. volt Echterling.
Kalmárfy. — Kramerlauf.
Mayerfy Mayer
Pálmafy. Palmberger Félfy, Félfi, görög nyelvtan írója
Ránfy Rauftl. Várfy volt Bergman

Pálfy. Pálfi.

Petőfy.

Békefy

Péterfy Salamonfy.
Sándorfy.
Szövérdfy István, erdélyi.
Simonfy
Zovárdfy. H. gyökeres nemz. 109. l. Várfy.
Zsigmondfy.

Apafy
Gyertyanfy
Himfy Delenfy
Zsákfy.

[illegible]

[illegible]

Eszmenévzők után

~~Apafi~~
~~Gyertyanfi~~
~~Atyafi~~, Atya után levő iv, = fi. S így jö azután Anyafi, ki anya után iv, rokonyúl.
Bánfy, bánnak fia. Csizmadiafi.
Ebfi; e haragos mondatban: Ebfia külömb.
Férjfi. férjnek iva. ivó, tojás folyója.
Hazafi, ki nagyon szereti hazáját.
Kifalyfi. Tinódinál Ezdil lön tekéres.
Kurafi. Kurvafi. Nagyon kurvakulan esik.
Katpnafi.
Papfi. Polgárfi. Nemesfi. Parasztfi. Molnárfi. Pórfi. =
Herczegfi, Bárófi.
indul Paraszt gyerek, s ez utánja arisztokratiai ságát nem nem mondják úrgyerek.
Hadfi. Harczfi.
Urfi. Ur fiu. Átaljában ugy uri renden levő nem fej.
Tojásbol kelők kievök, u. m. Repesok.
iv, ezeknél lett fi, megfordítva, fordítva.
Baromfi, átaljában házi madár, mely bar-angol udvaron.
Bagolyfi. Bagolyiv. Bébiczfi, Büdösbankafi;
Czinegefi, Csókafi.
Darufi;
Fogolyfi; fürjfi.
Galambfi; Gerliczefi, Gólyafi. Gólya viszi a fiát.
Hollófi.
Kányafi. Kányafiakat szedni.
Ludfi. Nádasdy Tamás 1544beli Maj. 11. költ levelébe. Ludfiakat is küldeni. Ludfi másként liba, zsiba.
Madárfi, átaljánosan.
Pókafi = pulykafi.
Rárófi, Réczefi, Rajtafi, a ráczok így hivák Damjanich fekete és veres-
Szárcsafi, Sólyomfi. sapkás zászlóaljait, mellyeket Rajta! kiáltással tüzeli rá.
Tikfi = tyúkfi.
Varjufi, Verébfi. Varjúfi, Igy kezdőlajt szolgálat jók puszták.
Legelsőben hát tojás iva, ivadéka lön így elnevezve, azután mene férfi nevére által.
#

Nemzetiv = Nemzet.
Nemzet iva:
Ausztriaifi, Csehfi.
Magyarfi; Angolfi;
Németfi. Athenaifi.
Oláhfi. Oroszfi;
Francziafi.
Portugallfi;
Spanyolfi.
Tótfi.

Hali = kaltyás.
Flerijes ha 70 éves is.
Solymosan Udvarhelyszéken
ismeretes Matéfi István Ur.
fit bs nevét mar nyi
a ulv. Tinódinál is
igy 1554b.

És így van iv megfordítva helyről vett nevekről is:
Budai Buda iva, Budaiv, v. Magyariv.
Pesti, Föld-i, földiv, Magyarországifi;
Augsburgifi. Budaifi. Badenifi. Bécsifi;
Czegléd: Debreczenifi. Egrifi, Fejérvárifi.
Győrifi. Halasifi; Kecskemétifi; Kisperényi
Nagyifi: Losonczifi; Lyonifi. Miskolczifi,
Marburgifi. Nánásifi, Pápaifi; Pünsifi.
Regensburgifi. Rozsnyóifi. Sárospatakifi. Szombat-
helyifi. Kolosifi; Vásárhelyifi Veszprémifi.

~~XXIV~~ Kereszt nevek. s egyéb. név.

31

Jákóhalma, Jászberény melletti jász falu. Jákfa ped. vas megyei.

Jacob-us-ból tehát: Ják, és Jákó.

Claudius Kolos

Juditha,	Hevesen: Kedves Juczóm.
~~Archiepiscopus:~~	~~Érsek.~~ A és É
~~Canonicus~~	~~Kanonok.~~
~~Diaconus~~	~~deák~~
presbyter	Esperes.
plebanus	Pelebános – nem: plebán
~~Praepositus~~	~~Prépost, Perepost.~~
~~Chorus~~	~~Kar.~~
Immanuel,	Manó, miként Egerben Andró.
Sabbas	Sebők
~~Satanas~~	Sátán
~~Graecus~~	~~görög~~ ~~Judaeus Zsidó,~~
Sanctus	Szent.
~~Andreas~~	~~Egerben~~ Andró.
Sigismundus	Zsigmond Zsigó.
Wladimirus	után Bogomér, mint V és B, D és G között betűcserével.
Aegidius	Egyed, Egerben Egéd-hegyen Deső Ebből Desőfy.
~~Theseus~~ ...	~~Dezső~~
~~Cletus~~ ...	Kilit, kiliti malom
Scholasticus	Kolos; Scholastica tehát kellene Koloska.
Eusebius	Izsép, falunév, Eusebia Izsépke.
Desiderius	Dérs! innen Dersffy

Constantinus	Koszta
Constantius	Szilárd
Constantia	Szilárdka
Eugenius	Jenő Eugenia Jenke
~~Anastasius~~	Ányos Anianus
Anastasia	Neste és Annus.
Micheas.	Mike, Mikó, Mikes.
Leopoldus	Lipót.
Hadrianus	– Adorján.
Hippolytus	Ipoly.
Hilarius	– vidor
Victor	győző
Conradus	Konrád
Modestus	Szerény új.
Apollónia	Egerben Apolló.
Amadeus	Amadé; Omode.

Dános	Dionysius
Dezsér	Desiderius
Ders	magyar ősi név

123 46.
47
170 46 k.

Keresztnevek.

32

Csicsa, mondá Szily Adám Páhin dunántul, nyilván Baranyáb. István női gyereknél. Istók már nagy legényé.

Gyura, Kiskszmiklóson = Gyuri.

~~Magdus, Páhin, Magdalina.~~
Mágda is anyj.
Misa, Páhin, Miska.

12.

Társalgási czimzés

4-r. 2 lev.

Szebb lenne. ~~így nevez~~
kiki nevezése-vel hi-
vatalával, születésé-vel
mint: úgy: főbíró Ur,
Alispán Ur, Főbiztos Ur,
Kir. Tanácsos Ur, Báró
Ur, gróf Ur,

F egyesek a

1839ben megyek a Sz. Mártoni főapátsá-
ság zárdája hosszú szobasor során.
Szembe jő velem egy szűrös ember,
pázmándról. Ö hozzám. Kérem, mondja
meg ki az a Ö, melly szobában lakik
a páter N.? Erre mondám, az ember, F3
nem tudja mi czímet adni, tehát az 3
személybeli mondjátok s Ö-t választja.
kíméletesen; aztán hova mondá, családi
kocsisa pedig Urai Ujfalut a pelebános
zám: Hát Ö mit izen a 3'
uramunk.
Tehát láttuk hogy a czímezés a 3'
személyre is válik: úgy kis Uraság,
ged, Uraságja, Nagyságod, Nagysága,
Méltóságod, méltósága. S midőn egy
mondjátok: Engedjen meg Méltósága, mint
ahogy kevésbé izet rejtik, mint Méltósá-
ga így szól: Engedjen meg
ged! A czímezés divatba a VIIIᵈ
század kezdődött, a szolgákkal és
Urtól függött embereknek eltűrésig s azon
1517ben ~~[illegible]~~ a Kassai bíró, Ac.
gediás pétermi „Tisztelendő" Uram-
nak. IIᵈ könyvi
A. R. m. nyelvemlékei Ike Kegyel-
levelekben előfordul. XI — XIV század
med. S nyilván melyekben az Uraság
ból jöve le, melly bíró nevezte.
mint Kegyelem.-mel
lett.
Komjáti Benedek udvari pap, írá
előbeszédét Frangepán Katalinnak
Te Nagyságod mint a ki Nagy
asszony voltál sok birtokkal

Gyarmati, midőn ütközik meg a Te-n
nyelvű Kegy-ed-ben. Az aranykereszt-
tel játszani pecsovicsé volt mohácsiaknak

végére: S az egyenlőséggel megszólító nyelvből ki-
különcködésből forma. u. m. Kend, Ur, nemzetes Ur,
Tekintetes, Nagyságos, Méltóságos, Nagyméltóságos, Herczegség-
es, főméltóságú, felséges Ur

XIII Egerben aug. 16án 1843.

Társalgási czimzés.

Keletről a magyar még semmi czimzést nem hozott
s még őseink előbb századaiban
nem élt azzal, hanem általjában
Te megszólítás divatos. Ember tehát
emberhez emberrel egyenlőségi érez-
tette, mikén a római is, sőt ma
még a tiroli. Mutatják ezt a mostani
formulái: Uraság*od*, kegyelm*ed*,
felség*ed*.

A fővezér czimzete nem volt egyéb:
hanem csak *Ur*, hajdan *Or*, azaz ‡ kiálló
kitűnő, ‡ mikint az *Or* az arczon,
miből a hegy *Or*-om is lőn. Árpád
nevezetessége tehát: Az Or = Ur.
És így hihetőleg még az ‡ királyok ‡ árpádi
idejében. Az Ur, jó elé 1542b.
kivált mellyben János ismégre zápolyai
Bátori az Országbírájái írt az
alatt. A királynak király Or = Ur.
És a megszólítás minden 3d személyre
értett volna, válva a.j szemközt
mondjuk: *mit akar az Or*, szolgája
az Ornak, de ez csak akkor már
midőn a *Szolga*, az alázatos, hízelgő
csúszó mászó tól-től átvétetett.

A magyar falusi földész, ma is
tegezi feleségei, úgy tegezi öccse
földes Urat Árpád és vezérei
s a királyok pedig akárkit tegeztek.
De a magyar földészünk magázza
Urát = urát, úgy magázta a fegyveres vitézlő népi, s alsóbb sorsú,
a 3d névmási személyben, elöljáróit.

Míg ő volt gróf, hogy a Magyar között csak nemes ember és szol-
ga volt, különösen és. Köznemesből lett Kormányzó, Országbíró, s
fia mégis czímetlen. Ide kell tenni ősrevételemet ;

XIV

Két féle czimzés.

Te van benne	Harmadszemély
Kegyelmed	Kegyelme hol van
Kegyed	Kegye adta-ide.
Uraságod jö-e	Urasága jö-e.
Nagyságod	Nagysága
Méltóságod irt-e	Méltósága irt-e
Kegyelmességed	Kegyelmessége
fenséged	fensége
felséged	felsége.

Mindenikkel élnek, a harmadszeméllyel épen Közemberek.

Benedekszerint: Hová való Ö.?
Galandi kocsis: Nekem: Hát ha ö neki tetszik.

De a 3' személy két értelmü lehet

Witz, német szó miként lehetne magyarul?

2)

13.

„Witz" német szó és miként lehetne magyarul.

1847.

Másolat saj. aláírással. 4-r. 17 szám l.

való vágy.

a)

Witz, német szó miként lehetne magyarul?

Felolvasás végett a bölcseleti osztály szakülésében, junius 14d 1847.

Áprilisben volt tanácskozatunkban ugy egyezénk be csecsés társim, hogy a melyink olyan bölcseleti műszót, melynek nyelvünkön még nem keletkedett helyes neve kifejezni megkésértene, ülésünk eleibe terjesztem.

E hónap 3dikán bennem az lobbana meg, hogy „Witz német szó" magyarul talán Élcz lehetne. Mert abban bölcseleti felfogása szerént él kell legyen, s azon él-nek per Ozemi kell.

Szóm lévén a velem egyháznál laló Frankenburggal az nap, megemlítém neki, s ő az Életképek 23d. számának junius 5d költ 747 lapján mindjárt így élt vele. „ hol a németre akarván szerző élczelkedni (witzelni) a magyart egészen tönkre teszi.

Az erre junius 8dikán megjelent Pesti hirharang meg így hozta elé Frankenburg nyomán, „ ... az valóságos tény, s kiván sem prózra élcze (Witz. t. Czuczor ur szava, mellyet ellehetne fogadni. "Hanem jön. ő meg e harang így csendült: Nem hézagpotló élcze (minapi számunkba tollhibából csuszott élcze helyett a máv jelenvévő élcze *) az, mit most elmondunk, hanem

való vágo

valódságos tény .... S a *)hoz ezen jegyzéve-
vevé a szerkesztőség: A „dercze" és „dércze"
szavak különböző értelmét kitalálmmk nem
nehéz, de ha „élcze" alatt Witzet kell értenünk
ugyan mit jelent akkor, élcze?

A szót tehát zavarba hóza a harang meg-
repedt ércze. Stanem a kapást rajta, mint
készak pótolón, mutatja az érez megkon-
lása. A szó azonban talán életre kaphat.

Mert vala idő melyben azt gondolók, csak
maradjon meg: virtus, principium, argumen-
tum, s íme, erény, okfő, elv, védv, hangzik:
rény, vajrémybe fúlván.

Minapi ülésünkben religio helyett Szi
lassy társunk egélyt ajála, s nem támadott
ellene kifogást.

Philosophiát pedig közmegegyezéssel
bölcselet-té tettünk.

Egynek talán majd élcz kell, másnak
élcze; miként, ildomosság jelelevzése
után Szemere pál, ezzelyt szemele-ki

Witz a némettnek igen saját szava,
e négy betüvel ő, a léleknek oly villámla-
zát fejezi ki, mely néha mulattató, máskor
levérző. A legszentebb igazságot elnyomará-
sából világosságra hozza, és meg szemtele-
mül el is nyomja, enyeleg és metsz. Jám-
bor szívély mindig csimyán pattantja
el; rosszlelkün pedig akázmin kereztül gá-
=zol

=zol vele, csak hogy tönjént kapjon szív-
telen hinesága.

S különös, hogy épen a németből fakadt ki
ezen értelmezet találó szava, ki egyébaránt
nem fejlett még sok élczes főt, legalább nem
kapható még a német nép, a tulajdonos élcze-
ség jellemzetét: Sőt a német élczelkedés még
Jean Paulnál sincs mindenütt bizonyos ol-
mósság nélkül.

A német zsidók élczesebbek, lám Börne,
Heine, Saphir egész külön zsidó élczüek.
Zsidó közti jelette ritkának is van szivélye.

A franczián azonban egy nép sem tesz-ki,
sem régi sem ujab. S amál szives élcz van,
Prince de Ligne-nél, szívtelen is elég, s ebben
Voltaire a fő.

Pedig a franczia a Witzet, élcz-et csak
körülirással fejezi-ki. Mert nyelve, jány-
nyelv, anyjától a latintól nem maradá rá
gyökér.

S valamint a régi római szótalan ma-
radott ebben, ugy az ő társtója a hellen.

Hellenül, Schmidt 1832beli görög néme
kézi szókönyvében ἐυτραπελία, κομψότης,
ἀμφιλία, εὐτραπελία = Witz, élcz.
ἐκφυμα, ein Witz, witziger Einfall, élcz,
élczes ötlet.
ϑίμλος, beissender Witz, maró élcz.
εὐτραπέλος ἔργα, Witzbold, élczmző,
élczvadász.
λεπτολογία, Witzeley, élczezés, élczhányás.
ἅβρειος,

ἄστεῖος, κομψός, witzig, élezes.

De Papoe 1842–46beli görögnémet bővel szótkönyvében ἀστεῖότης = csinozat, finomság, és csak ezekről vett elmesség. S mivel ἄστεῖος, α, ον, melléknév vagy milyenző, sulajdonképen annyi mint városi, πόλιτ = város után, élez ezen heller kitétele csak a városi finom-magaviselettel simasággal járó elmésség, símárdság. Ítát a simátatlan falusinak természete s néha igen jól találó élezre hol marad. És ἀστεῖότης is emélfogva nem egyéb „városias-nál, s azcsme csak olyan, mint a német Hof és magyar udvar, franczia cour után, a Hofich, Höfling, Udvari, Udvarias, udvaronczcourtisan, fogalma.

κομψότης is főként inkább: Artigkeit, feinheit, Schlauheit, módosság, csín, finomság, ravaszság, símárdság.

κομψολόγος, csímal, elmésséggel beszelő, símárd.

ἀστεῖα pedig gefälliges Betragen, Benemen, Artigkeit, nyájas magaviselet, és ἀστεῖος schmeichelnd, listig, berhörend, csalárcsnoszárd.

εὐτραπελία, az εὐτράπελος-nak nyájas lelkes magaalkalmazása, s innen kellemesség, elmésség.

σκῶμμα, Scherz, Spottrede, Spass, Neckerey, Witz, enyelgés, gúny, rávzedés, faggatás, élez.

σκῶλος, Stolln, Spott, hahota, csufolás.

Lexikologia

Lexikologia, spitzfindige feine Rede, Unterscheidung, szőrszálhasogató sima beszéd, vizsgálat.

Mindenféle csín és kellem képviselője lön a kellemél Alkibiades, póznánál állott elé a bevárkodó csipdeséjben Aristophanes, s a fiatal miveltség kifejtőjéből bűvabűrt elé a solfelé elagazó nevezet, de a sulajdon képeni Witz kereszteletlen pogánygyerek maradt. Miért monda Steader! hogy a mikez egy nemzetben eszme születlett, akkor, nyelve szót is alkotott. A „sales attici" már körbekerekítésre jutottak. S a görög „Városiság" nyomát követé a római „Urbanitas" is.

A római „Sal", nyelvéből való nyagan, hanem a liberti sales, szabad rétják, urbani sales, csínos udvariasok, csak hasonlatából vétetvék, hogy az élez a beszédnek oly sava, miként az életnek ízt csak só ad.

A rómainál, ingenium is akara lenni a mi élez; ingeniosus az élezes. Ingenium értelme azonban, csak azt mutatja, hogy ingenium emberrel született lelki-tulajdon, de így mélytudomány felfoghatóságát is jelenti, miként a francziá ingenieux, ingenieux, képzelteti. Szükségében vala hát csak a rómainál. Élezesen = ingeniose, memoriose, scite, élezetlen, élezetlen meg: demens, hebes,

bes, incipiens. Terentius és plautus vis comica-ja már keresett kifejezés, nem egy tan-el egy szóban élcz értelme. S a mit nálunk élczül kell vennünk, annál bizony kiülönb élczeket villámoltatott-el az újab világ művelt vége, a mai éles elme vagdalkozara.

A valján csak ó's anyámasszonya beszéde nyomán maradá: Nála a csípő gondolat, lebbenő élcze: ingegno, spirito, forzighiezza d'ingegno.

A dévaj francziánál: esprit, pointe, saillie, trait d'esprit, bon mot.

Élcz-es Witzig nála: gui a de l'esprit, ingénieux, spirituel.

Élczes fő, élczes ész, Witziger kopf, = une tête ingenieuse.

Élczes gondolat, ötlet, Witziger gedanke, Einfall, une pointe, saillie, un trait.

Élczelés, Witzeley, affectation de dire des choses ingenieuses et piquantes,

Élczelni, witzeln, affichez le bel esprit.

Élczkedő, élczelkedő, Witzling, bel esprit manqué, diseur de bons mots.

Ezen kedő kodó u. mint magyarban már a helyes mértéken túl csapkodó.

Csendes rendet tart: a hányó, szánó, pipező, bánó; túlos és gyaporos már a hánykodó, szánakodó, pipeskedő, bánkodó.

A franczia hát ebben azzal bir, a mire szava nincs. Olyan mint a szerény lángész, több

több a beltüze mintsem kimondani képes volna.

Saillie szava pótolná, hanem ez annyi mintsegyedül a magyarban: oda szúrás. nem minden élcz pedig saillie, az élcz néha áttartalan jánykа.

Im ennek tudott saját keresztnevet adni, naiv, naiveté szavával. Az élcznek pedig épen e naiveté, a dajkája; mikor ennek öléről reppen-el, akkor egészen amor kecsü, belebegi a világot, mindemütt és mindig szerencsés. A szende élczben oly báj ingerkedik, a minő méltóság a fellengzőben meglep.

Hanem az élénk franczia, e hiányát Calembourg-aival hidazza-bé, melyet Bievre marquis XV. Lajos korában hozadivatba, midőn a párisban élt veszteljai gróf Calemberget, franczául rosszul beszéléséért kiconsulgarai. Ez elforgatott szójáték, jen de mot, midőn a helyesirás nincs számba véve, hanem csak a szó kiejtésén perdül.

S e jen de mot, legtöbbnyire élcze a francziának, azzal szólama tele van, mert egy szónak többféle tárgyra is lehet vinni kapni értelmét.

Élcz a spanyolnál is csak: ingenio, espiritu.

Élczeskedni = afectar ingenio, sutilizar.

Élczeskedő

Élczelkedő, Witzling, ingenioso, hombre sutil.

Élczes, élczesség, agudo, ingenioso, espiritoso.

Élczes fő, ingenio despejado.

Élczes gondolat, pensamiento agudo.

Agudo (= acutus után) mutatja itt, miként keresé a spanyol is a gondolat éle körül a kifejezést. A szó, az elmés mondat épen a lélek éléről lepeszegett gondolat.

Az Angol meg a német utánazója. A német Witz, az ő nyelvében Wit, wit tiness, másképp: cunning.

Élczes annál, he is witty, he has, good parts.

Élczes fő = witty, ingenious, witted, a wit.

Élczeg, he make use of witticism.

Élczelkedés, wittiness.

Hanem az angol véralkat meg sajátságosan humour-t szeszszenvgere-ki elmé jéből s kedve duzzantából. S a Swift-e kedés meg sterncség jó humor vagy rossz humor szerént élczeg délczegen és félszegen. Majd élcz perczeg abban, majd keserűség, miként szesze tartja, s azért is nevezé ezt magyarban a szivélyes élczü

gróf

gróf Dessewffy József szeszélynek.

Magyarban is a Witz, soláig csak elmésség volt, a Witzig, elmés. De nem alaránk azzal megelégedni, mert az elmésségnek magának egy bizonyos inhinntója maradna még kifejezetlenül, vagy az a pattanat, mely a mint mondjuk, az ostor végén csattan el. Az élének nem volt neve. S azt mondá hát nem tudom ki, legyen a Witzling elméncz, a Witz elménczség.

Így törekvék a magyar elme, a Spiritus és Anima, a Seele és Geist külön kitételére is, mert megfeledkezék az egész ujjab magyar világ, hogy a Spiritus Sanctus, Heiliger Geist az ótestamentomi könyvek 1437- és 1441 közötti fordításában már szent szellet, volt, Gorneniza péternél pedig 1578ban „gonosságos szellet" áll; nem tudá mindenik a szellet szónak Vas vármegyében még mai is fenforgását.

S ön kitéve hinlcsár egykori Hazai tudósitásaiban 50 forint, jutalom a Geist magyar szaváza.

Most már Seele = lélek, Geist = szellem, vegytani értelemben pedig Geistnak több szava él magyarban, mint a Németben, mert az lélt és szeszt is mond. Ellenben Heiliger Geist és Spiritus Sanctus

most

most is csak szent lélek maradott, noha ez valóban helyeseb volna „szent szellem" mondásával.

Az elméncz, úgy elménczkedés meg nem csak lebegésben maradt, hanem már egyenest a német Witztzel kezdének iróink élegetni.

Az elméről vett kitüzés hát nem kapott-fel.

Igaz, hogy az oly átaljános, minő ingenium, spirito, esprit, bonmot, s a magyar „jó elméjüt, gonosz elmejüt, tompa elméjüt" mondván, sem a szójáték élét, sem gondolat vágását, csipősét, nem találá-meg elme szava körül, elméjében az nem fordula meg. Továbbá, ezen kifejezések: „háborodott elméjü, elméjében zavarodott, nincs tisztában az elméje, dibdabságon futtatja elméjét," a német Gemüth értelmével találkoznak. Elme pedig Molnár Albert szókönyvében mens, memoria, ingenium, elmélkedem ratiocinor, imaginor, considero; elmélkedés, meditatio, consideratio; elmélkedve, meditabunde. Elmés, elmésen nála is csak ingeniosus, memoriosus, scitus, perspicax, ingeniose, memoriose, scite által van meg kiszakosan pótolgatva.

Igy értelmezé Molnár óta is elme szavunkat valahány szótárirónk, Nagy János

pedig

pedig „Egyházi műszótárában" azon jelzőket is hozzáadja, melyek elméhez nyelvünkben illenek: eszes, okos, eszélyes, esztelen, oktalan stb.

Elme szavunk valóban a lélek munkálatinak nem csak egy szakasztott gondolatát, vagy egy gondolat megvillanását jelenti, minő pedig a Witz, hanem a léleknek magának inkább hasonszava. Sőt elvontabban teszi magát a lelket. Mert a lélek szó szívre is háramlik ezen jelzőkkel: jólelkü, roszlelkü; ellenben jóelméjü, rosz elméjü, csak éles vagy tompa elmét jelent.

Az elme mintegy eleje, elem-ője az embernek. Lelke munkál, eszmél még akkor is midőn az elme zavart, bódult; de tisztája vesztetten, a lélek míve is felhős. A lélek anyi mint a szem almája, szövete, szerkezete, az elme mint annak látó fényképe. Ha ez homályban, vagy kifolyva, csak életlen darab az alma.

Elme hát egész lélektanról elészállt szó. Indnól-e kikapni, miképen lett olyan: alma, csalma, szalma, kelme.

Nem számítható ide: selma, pálma, mert az: Schelm, palma.

kelme = materia, áru, portéka.

Vilma, falunév Kővárvidéken és Belső Szolnokban.

Eléb

Élébb azt vegyük szemre, hogy ó ezen kö-
vetkező szókban változott a-ra

duzamó után lett, duzama, duzma.
gyom-ó, dom-ó után, gyoma, doma.
homó, rimó után, homa, rima.
csuszamó, csiszam-ó után, csizma.
gucsmó, kucsmó után, kucsma.
Így leve. kelem-ő, vilamó után, kelme,
vilma.
És alam-ó, csalamó, szalamó, elem-ő
után: alma, csalma, szalma, elme.

Nem ide való bővebb kifejtése. Másutt
arról.

De azt még itt lehet megemlíteni, hogy
valamint elme után felvehető elm-él,
elmé-l-és, elmé-let, mert van is, elmel=
kedés, ugy lön: eszmél, eszmélkedés után
helyesen elévéve: eszme, s eszmélés, esz=
mélet.

Ha pedig már élcz kielégíthetné a mit
kereszünk, milyen hason alakítás ajálhat
ná!

Az betü G, L, M, N, P, R betük után va
pergzentve.

G után:

Bajcz = bajusz.
Fajcz, népes puszta Movon vm.
Hajcz, másként hajsz. Ahöz-hajtó szó!
Bejcz, mfalu vasban.
Vejcz, Veröczénél: Veysz,

L után

L után:

Álcz, hajdanban. Majd álcs = ács.
Belcz — — belcs = bölcs.
Szelcz, népes puszta Tornában.
Velcz, falu Megyes székben.

I e sorba jöne élcz. Él meghnzással
cvel után van. Igy lön bél, dél, fél
kél, lél, nyél, összehuzással bevél, dev-el,
jev-el, kev-el, level = lehel, nyev-el után

Továbbá:

Pol-cz, Nyolcz,

M, N után:

Láncz, a kasza nyakának kapcsa.
Láncz, lavam után.
Láncz, a mi egy ravam. Láncz, Láncz,
Enczenbenczk, Szemcz, Szencz, mnező=
város Poson vm, németül Wartberg.
Tehát: Szemő után.
Pincz, mfalu Nógrádban. Oman pinczog.
Vincz, mfalu Aranyos székben. Oman
vincz-og, vinczároz.
Koncz, komó után.
Göncz, mmezővároz abaujbaw. Gömő.

P után:

Apcz, mmezővároz Hevesbew.

R, után:

Arcz, aró után,

Bárcz

Bárcz, népes puszta Bars vm.
Harcz, haró után
Karcz,
Márcz, maró után homan: márt.
Sarcz,
Ércz, érő után
Bércz,
Fércz, férő után. Oman: férczel.
Gércz, most oláh falu Szatmárban.
Percz-perő. Oman: per-eg, perczeg.
Zserczcz mfalu Borsodban.
Zircz, ziró sziró után, homan szivt.
Orcz, puszta Somogyban.
Korcz, kor-ó, = fordulo.
Morcz, moró, mor után mor-og.
Pörcz, pörö, kicsavart szalonna.
Sur-cz, súró, a mivel súrolnak.
Surcz, falu ugocsában.

Midőn pedig Elcze felvételére hajlanék a közérzelem, akkor ilyen hasonzavalhoz lenne segédére.

B után van Rábcz-a.

J után

Jajcz-a.
Klejcz-e, mfalu Abaujban.
Bojcz-a, falu Hunyad vm.

L, után

L után:

Pálcz-a, Tálcz-a, Malcz-a, falu.
Zsolcz-a, Szelcz-e, helység.

M. N.

Gáncz-a, összegamolyt étel.
Kancz-a, kamcz-a, kamni való.
pincz-e.
Ezen támhang szerént van: Mancz-a,
Boncze, Incze, Vincze.

P után:

kapcz-a.
Repcz-e.

R után:

Barcza, czirákn'ev. Bárcza, falu.
Várcz-a, falu közép Szolnokban.
Tárcza, uj. Tarcza, havasi folyó Sárosban.
Dercze.
Gércz-e, falu Vas vm.
Pércz-e, katlan alá való fiatal tik.

Szcz után:

Orcz-a.
Vorcza, falu Hunyad vm.

Szcz é's Orcza között látszik legjobb az nagyanaszonság, és hogy cz után a csak azért lett volna, támhangzónl, mert a magyar szólam még a szó végén is kerüli mássalhangzók csoportjait, s a

s *a* és *e* hangzóra támaszkodik. Példa ehhez a temetési beszéd 1172 beli másolatában lévő *mege*, holott ma csak *meg*, van ajkunkon. Ekként van Bornemissza Péternél 1578ból: *tompor*, az elefánt erős az ő tomporiba, . . . annak tompori között, s ez pedig ma: tompora. Igy lön: lóher, máj, méh, zuz, helyett: lóhere, mája, méhe, zuza; sőt fölösleges toldást is mutat az: alá, felé, közé, rá, hozzá helyett fenforgó: alája, feléje, közéje, rája, hozzája.

Egyéb titka is van itt még nyelvünk ilyen szavainak, de azt másutt szándokom felfejtenem, különben hosszúra terjednék, mert oda több példa lenne elhozandó.

Rövidre húzva itt: én *élcz* felvételét azért ajálanám inkább,

1. Mert, ez oly szó percz, milyen a Witz.

2. festi is a gondolat élnek villanatát.

3. Övézőleg mondva: élcz-e, az ő élcz-e, suhantóbb lehet költér sorában, mintsem élczeje vagy élczéje.

4. *Élcze* könnyen csak *Witzchen* kitételére forditatnék, noha ezen *cze* itt nem kicsinyitő, hanem gyaporitó, de az aprójában.

A ki azért hajlanék inkább élcze-hez, mivel ezután lágyabban ragad *cs*, *gy*, *ny*, *sz*, betün kezdetü szó összeraktásban, figyelnünk kell ellengördítésére, mert „élczcsipés, élczgyártó, élcznyaggatás, élczszurás" összezése igazán kerülendő. Hanem osztán ezen iropajtás minden ilyen kocczanást félrevitsen, és ne írja: érczszobor, lánczszem, szarvasszarv, parancsszó, hadtan, földteke, üveggyöngygyár, pénzszüke, vakondturás, köpenynyuzó, stb, még pedig ugyan csak *és a többi*, mert efféle *hangaládály* nyelvünkben bizony egész halom. A felelet hát az ellengördítésre: Ódd magad minden ilyen kocczintástol.

Lássa egyébiránt az Iróság. Azt meg magunk szemlátomást látjuk, hogy csak egy pöttön szó el vagy nem fogadásában is ~~[illegible]~~ űzi szeszélyeit önzés, malacsság, bálványzás, gyülölség, s nemi asszonyos *csak azért*-oskodás.

Döbrentei Gábor mk.

14

A Magyar szólama Ásiában és Európában.

4-r. 9 lev.

Platz vala kún betűrend, vésőirás.
va. Turóczi, P. I. c. XXIV.

De Róma papjai a magyar nemzet-
ségnek is mérget adának be, deák szólamuk-
kal.

A Magyar zólama Ázsiá-
ban, és Európában.

374 — 469.

Atila vagy Etele khunai vagy
Hunnai, vagy Bajan, Karam
Khanok Avarai, olly alakú zólamon
beszélnek, minőn Árpád magya-
rai.

Birnánk csak annyi sort helyek-
ből mennyi a temetési Kingyörgés 1000
— 1038 közöttről, elkumna Schlötzer
Herder, Becket fitymáló népe.

És ha volna csak egy janeziza is
K. előtti 209 ből midőn Csingvang Sinai
császár vádfalát Mete király khunai ellen
elkörzé, inkább értenők azt mi mai magy-
arok is, mint a német világ, Ulfilas
nak az Arius hite követett püspöknek
mösogoth nyelvre fordított 4 evangyelio
mát, Kr. utáni 360 — 380-ból.

Atilának meg asztali dalát ha lehetne
hallgatnod.

Ha fennvolnának Zsuzsi kún nyelvén
melyeket János püspöpnek Ravennánál,
Leo pápának tolmácscsal mondatott,
Oztán mit madárról ejtett, késérőihez.
Natis vala kún beszéred, vésőirás.
va. Turóczi, P. 1. C. XXIV.

De Róma papjai a magyar nemzeti
ségnek is mérget adának be, deák zólamuk
Kal.

Turóczi még azokat is az "idvezítő" latinra csavará, miket a monda magyarúl zállította le.

Így a khun magyar nyelvre csak néhány zemély és helynévben ismerhetünk. Turóczinál Aladár, Etele fija, Chrimhildina nevü német⌈

⌈ herczegni nejétől.

Átelköz, inkább Etelköz. Atelkuzu, F Atelközö. Atel, Atyl, a g. c. szerint #

Áthyla, Bendeguz fija, Cap. XIII. qui hungarico idiomate Ethéle dictus est C. XIII. S a Schwandter kezében volt kéziratban is Ethéle. Atila dolmány helyett hát Etele dolmánya kellene ejtenünk. Ala, ele, ila, ola hasonvégzet van — Csudabala, Zala, (kabala) Keczele, Bodola, Pongy-ola, zavainkban. S a nyelvjárását mutatja Pantaleon-ból Pentele-nek lette. Bala, Keczele, Bodola pedig lőn: Baló, Keczelő, Bodoló, Pongyoló után, s Ethele hát Ethelő-ből. H mutatná Ételő voltát. † Etele, Krizeus után 445$^{b.}$ 144' évében. Turóczinál. Budai szerint 45~~4~~. 50°. évib. ‡

Balember összetéve, Balamber hangrendben.

Béla khun vezér neve. C. X. Említett kéziratban Wele. Ez lehet Welő. Chela Csela iva-pá után, l elhagytával.

Bendekus a kéziratban, kiadásban Bendeguck, C. X. ‡ Bedő zirárnév Zékelyföldön ma is van. Bendő zó is fennforog. S az után van: Bende. Ma ezt: Te Bendeguz, kövezőt, erőt, vas ott gyereknek, s embernek mondják, ki bendős.

Ethel tatárnyelven = víz. Tehát vízköz.

Ez hozá a Donon át a kunokat, 374. s foglalá el Dáciát 376$^{b.}$

‡ és Bendeguz a XXIII C. mi legjobb.

Ilyen: Kendő, Kende; Mendő, Mende.   2

Bewda, Buda, Bendekusnak fija,
tehát Etele fivére, kit a fenhéjazó
megöletett volna, irigységből.

Budavára, C. XVII. Óbuda, írva
Wbuda, ugyan ott.

Csaba, Khabának is olvasható.
Etele fia, görög császár jányától.
C. XXIII. Csaba falu van Pest, úm.
Piliscsaba, Rákoscsaba, úgy Békésben
Borsodban. Három falu Kaba néven
Biharban, s

Czyglamezew, C. XXIV. Czigléd? Kézirat. Chiglameci.

Ed és Edemen, Etele unokái Dengezich, ics,
Csabától. Ez visszatére apja halálával Etele idősb fija
a régi kunlakra, hol nagyapját Bende-
gúzt igen megöregedetten találá. An-
~~nak, a tanácsára~~ nem Zittya nemzetbeli hanem
Corosman jányt vötte el Zomszéd népből
valót, s attól lön Ed és Edemen.
C. XXIII.

Ethewl folyó, Zittyában. Későbbi neve
Don. C. XVI. fluvius Ethewl sive Don.
Ethewlkewz, Etelköz. P. I. C. V. VI. Így
van ma is, Bodrogköz, Csallóköz,
Zamosköz.
Erdeelew, a Kéziratban. Erdewelwe, nyomtatásban C. XXIV.
Erdeelew = Erdőelő, erdőelje, midőn Kiskunszentmiklóson
1849b. juliusban hallám "kézelő" = kürbodor a kéz tején, elején.

Erdő helyett erde, úgy miként mentő, bendő helyett mente, bende.

\# Erdewelwe = Erdőelve azaz erdőt elvéve. Kolozsvárott van Hid elve azaz Szamos hidja elvéve azaz város víz. Akár

\# Gyula, Etele egyik vezére, C. XVII. Magyar cziráraiv. S mezővárosé Békésben.

Hunor, C. V.

Ellák, Atila fija

Haláltalan Detreh.

Hernach Hernák v. Irnach Irnak. Etele fija.

Kewe, Bendeguz fia, Etele fivére. C. XIII. Khun vezér. In hoc praelio Kewe capitaneum interisse… sancti vi pro memoria ibi columnam solennem lapideam erexerunt, locumque illum Keweoza vel Kewehaza vocaverunt. …prout id apud Hungaros fieri solet, Keazo appellari C. XI.

Kewe lön Kevő után Kev-ek. Kevz, kev, éjéből.

Keve Kevi Csepel szigetén. Ráczkevi Sigmond király ideje óta.

Keazo, nem olyan e mint Várazó, Medgyazó, Zikzó..

Kádár, C. X. reitorem, nomine Kádár
virum sapientem & ad id idoneum
quod lites sopiret dissidentium furesque
et latrones castigaret. S enről lett
a biró neve Kádár is. Maig fenn a
Kádár mesèje.

Kadicha, fivér Belával és Kemével.
C. X. Kádiesfalva, Udvarhely zékben.
Kadács, hasonlóan ott.

Kelemfewld, C. XI. Transmatah
igy ipsa Sicambriam danubio, in
ed parte ubi nunc illa Kelenfeuld
locata est, propter quod et eadem
hoc vocabulo denominata dicitur..
Kelö után Kelem igy mint
elö, élö, folyó után elem, élem,
foly-am.

Kerecheth, C. V. et aves Legisfalck
quæ vulgo Kerecheth vocantur..
Keresen, Kereseny, sasfajhoz tartozó.

Keresend m. falu Hevesben.

Keme, fivére Belának s Kadiesának
C. X. XII. Capitaneorum, puta Belam,
filium Chelae de genere Zemen,
ortum, Keme et Kadicham fratres ejusdem
Kemö után Kemek, Kemz, Kem
igéből, mint Emö után Eme, emek,
emz, em igéből, Kemö-ből: Kém.

Magor, C. V. Magivor, Magyar.

Mundzukus, görög íróknál Mundiuchus. Magyar írók szerint Bendeguz, tehát Etele apja. Betűcseréssel. Nem-e Bonchokos?

Zazholm a kéziratban, nyomtatás szerint Zazalom. = Zázhalom. C. XI.

Zekel, kéziratban Zekiel, C. XXIV. Siculos, ipsorum autem vocabulo Zekel se denominasse perhibentur.. Isti nondum scythicis literis obliti, eisdem.. in baculorum excisionis artificio dicarum ad instar, utuntur.

Zoward, Etele vezére, C. XXI. Ilyen Agárd, Bogárd, Csalárd, Fönerd, Zilárd. Nem-e azért Zoárd, mert áradó zovu zavu, beszédü volt. Zó lön zow után mikint tow, tow-ból ló, tó. Zoáré, zoáru. O lön D. Capitaneum Zoward de genere Zoward.

Tarnokwelgh, Tárnokvölgy, C. XI. Welgh lön welgö után, Mai Völgy pedig wölgö-ből. Úgy hevölgö-ből hölgy, tövölgö-ből tölgy. Welgh-nel volt írva.

Oktár v. Ottár Khún fejedelem, Mundzukus v. Bendeguz avagy Bonesokos fivére. Olyan Iktár falunév.

Roás v. Ruás. Bonesokos és Oktár fivére. Míg Etele felnevekedéséig ért-korra míg Bonesokos fia s így fejedelemségben örökös, kit nagybátyja Oktár és Roás fejedelemkedett. Rovás helyett V kihagyásával ma is hallható Roás. Ruvás helyett pedig Ruás.

Titza, Titze, Lelezte hallottam 1846/c.
a Tiza egyik ágát Titzének. C.X
van: ad ripas alvei Thiscia,
C. XI. ad ripam Titia. Kéziratban
Thiscia, quæ hodie est Tibiscus.
Eredete iviti vitézö. Ivi elmaradt
Tivitezö-ből meg vi lön elnyelve,

Thetem, C. XI. ad littus fluvii
Danubii inter Thetem et Zágalom.
Fl van meghuzó jegyül, az nélkül:
Tétem. Tét-ő után ugy lön tétem,
mint tető vető után tet-em,
human tetem-es, meg vetem, mi:
ből vetem-edés van. Thethem.
van az Emlékezzünk Régiekről
énekben is: ugy: Az Thethem.
ben el fel thethened. Révai
elegyes versei, Poson, 1787. 28/c.
A másod th itt magánhangzó meghuzó
jegyül. Thetem hál: Tétény, Tétem,
Thethem pedig Tétém, Tétény.

Avar magyar.

561 — 826. körül.

Avar, Nagysomlyó hegyén levő elavult, tavali füvet híjja születésem helyén Nagyszöllősön a magyar ember avar-nak. A tájszótár említi balatonmelléki meg Székelyföldi szónak is, dévettes el. azott, megavarodott fűvel.

Av-ol, avz, av, íze után van av-ad, av-as, av-ul, av-at, avad-ik, avad-ag, = avatag. Elforgottság, megavultság, régiség, töródöttség eszméje.

Avarárk, Avarárok, melyek az avarnép felhányt. Nyoma látszik földben felülről, Hatvan, Árokszállás, Eger, Tokaj felé. Elfogadhatólag fejti, Aventinusnak e kifejezésétől, qui murus avarare a Teutonibus Haga Heccag vocari solet. Budai Ésaiás Magyarország históriája I. Köt. Harmad kiadás, 1833. lap. 44.

Csörz árka, ezen Avarárk.
Csörö után, vagy csör-örő, csöröröz után Csörz, olyan, mint av, avaró erő everő, oró oror-ó után arz, honnan arz-ol-ány arzlán, erz-ény, orz-ág.

Jugur, Jogúr, avar kán neve

Kandics, görögösen írva: κανδιχ, azon követ neve kit az Avarok Konstantinápolyba Justinianushoz

nianushoz: Kandi = vizsga, vizsla,
Kandizni, Kandózni.

Kagán, Khagan, Chagan, özze
huzva G kiejtésével Khan, és
h kihagyásával mely meghuzó j'eggyül
van Kán. = Felülleviő, felügyelő,
fejedelem. G, Gy kibillesztve a magyar-
ban. Kegyelmed lön Kelmed.

Zsingis tatár kagán helyett is, gar
kán, Kazárok Kozárok kánja.
Perziában ma is a várparancsára
neve: Khan.
Ma gar helynévben élő Tárkány
zavunkat Kállay Ferenz m. akad. rendes
tag Tár és Kán özzetételéből eredett
nek bizonyolta hiztóriai adatokkal. Tár-
kány mundá hajdan volt: Tárra fel.
ügyelő,

Tárkány, magy. falu Komárom vm. Biharban,
felső Tárkány Borsodban, Kistárkány Zem-
plénben. Mezőtárkány Hevesben, Nagy-
tárkány Zemplén vm.

Thudun, Tutund avarkán neve
Zodán is.

Vetvár, Vettvár. Mai Moson vm.
hol Óvár van. Midőn az avarokat
már megkeresztyénitették ott Episcopatus
Vetvariensis lett. Feldvár Fetvár, föld-
vár voltára is fakada gyánu.

6

Atelkuzu,, Atelközö

Almus = Álmos, úgy mint hajdan várus, alázatus, hamus, ma vár-os, alázatos hamos.

Megere, Kozár-magyar vezér neve; Meggyerő Meggyer.

Tarián Kozár magyar vezér neve Tarján

Menu Morout Menő Ő elejével Mén.

Magog, Mag ir-ogi
E
Eleud, Elöd, Elő után mint Zecsöd, Ordód

Cundu Kondó = ma Kandó.
Ound Ond,

Igur, vagy Turfán. Magyarok
ősi hona. Deguignes szerint

Abulgazi szerint Igur tartomá
nya lakosainak neve Uigur
~~ráj~~ része Unuigur volt

Igricze számos

Ugrami . . . .

V vagy U elmaradt gya zis
nál ivinád lü imád.

~~ázt~~ íz

Lebedias

Ogek, kán, Ugek Turóczi
nál. Pray is Ezt veszi Álmus
atyjának.

Magyarokkal 7 kün vezér
Ed, Edumen, Ete, Bunger,
Ound, Boyta, Reel.

IV. 18

Ha, O és hó rag és gyökcsere.

Jegyz. I és O közötti hangcserének bizonyítása: irvos = orvos, int-ovány = or. tvány. Idősöb fának van avas aduja, oduja.

Jelentése eredetileg idő, most folyó és igen régen elmult, úgy hogy egészen ó-ság-

15

Ha, O és Hó rag és gyökcsere.

Jegyzetek Horvát Istvánnak a Hónapról irt czikkéhez.

9 lev.

Ha, O és hó rag és gyökcsere.

Jegyz. I és O közötti betücserének bizonyitása: irvos = orvos, irt-ovány = ortovány. Idősebb fának van avas adu-ja, oduja.

Jelentése átaljában idő, most folyó és igen régen elmult, úgy hogy egészen ó-ságba, ős-iségbe, elöttz-ültségbe szolgál, s mintegy elfejéredik.

Értelmezésül szolgál:

1. Ha, ezekben soha, valaha, néha.
ha, ha = idő kor. Innen van: hány? A palócz ezt: mikor lesz a vásár? így kérdi: Ha lesz a vásár? Késő hára.
2. Hébe hó-ba, azaz egyszer másszor mikorón ideje jár.
3. Óta. Mióta? Azóta. Idő mulás.
4. Hó pénz, azaz leforgott időre való.

ó hébekorba, melynél h és k cseréje is látszik, s az hogy ~~kor~~ hajdan khor mondatott.

A rejtélyesen összejátszás fejtegetéséből jöhetünk világosságra vele,

Ah! sorban.

Ó! kiáltasz fel, fájdalomban, mely jelen időben bánt. Ha elmultra emlékezel, s akár kedvesen, akár borultan, megint Ah, Ó, szalad ki ajkadon, s lett és lesz oh-ajtás jövőére, sohajtás oh-ajtozás a multba az ó időbe, ó világ képei közé. Felfel hangul pedig a vágy, öröm, harag, s hallszik a kirepülő ho, ho! majd meg ha, ha! mindenike idő eszméjét sejtetvén akkor midőn a felkiáltás érzelme, borús. És valamint egyéb legkisebb természeti ki hangolást is jegyző szó gyökeül kapott ki nyelve megindításakor a magyar, úgy jellemzé ezen, oh, ho, ha kilehentést is, képletesen idő gyanánt.

S a' szólamot eredetileg így magából
kapkodva készült nép, össze vissza is for
gatott némely szót, s az elsőbbek, mely
már 'nyelvén járt, képét fordította egy m
későbben ahhoz mért szó mellé. Így lön
a hajdanib tér-ből, későbben rét
így talán a reg-ből ger, ~~mint~~ a' reggeli
~~[illegible]~~ nap ger-jedte után, s ekképen
ím itt ah-ból ha, ó-ból hó. Mi:
dön pedig ezt csak Á, A', rá fogd
rá-nak néznéd, méltóztatnál ezzőbe
venni; hogy akképen fejeltetik O elébe
h, és leve hó, miképen omlitás, urok
elébe lehelltetik a h, s lön homlitás,
hurok, ugyan azon értelemmel. A' és
O pedig naggyon sok szóban cserél, mint
az idetartozó Ovas, ovult = avas, a:
vult szóban, s az időnek kornak ké:
pét festő O lett, ha, ezen ha mg
hó. De a fejér pelyhekben leeső
hó, mondod, azon az ők fejérségü
tömegben földet terítő
Hó mikint egyezik O-val. Feleled:
1. képletes rávitellel. Az ösök ideje
vagy s és sz közötti betűcseréjével
Ösz ök elöszöri fejérlö koráról
lön a hó neveztet 2. Így fordul ki a
Ho-l, mely szónál l segítő raggal van
'hat Jakay szerint
Jelzi (a nap kelte előtti világosuló időt, ha-
tánzólag. De a csak egy l betűrag miatt
igen elreppenő lön értelme, s a csak egy
szótagot szédesíteni többíteni hamar a:
zért szerető magyar hogy szájában több
leggyen, meg toldá még egy al-lal, s
lön hol-al = hollal, v és l közötti betű
cseréjével pedig holval. Így van az
1437 — 1443 közötti bécsi codex 8dik lapján:

2 leggyen, á mint Jakay, di
= hozá a Rm. nyelvemlékek III^d
kötete 303^d lapján hason-
lításait, mondván, hogy ~~hó~~
fejérségét, fényessége egymásé fejé-
ki, s innen e hó = ~~mix~~ hóka, hol
mine, holnap, hold, holló; pol, moritur
= ~~Dat~~ hó, forogva hu-l és
terült el, majd egy kis (az
nap éri, s megint elfor-
dul, el mulik mint a
forgó idő. Söt O és u
közötti betűcseréjével a hol
= hul, hull, s h és v,
meg v és m közötti betű-
cseréje szerint pedig a mi
hul, elmul.

4

Ha ho, hu. gyök.

1.

Ha jelent időben forgást. (Kört.) Innen: Noha, soha, az
az sonha ez pedig volt egykor semha; valaha.
Hát? még? mondják ma is Vasban. Az irásnyelv
akarja: hová. Így volt: toha, s lett to-
há, v és h cseréivel pedig tova, tovább, tehát,
néha, mindenha = mindenkor, s ez mu-
tatja, hogy ha idő, kor jelent. Ebből fej-
lik ki, miként a hó-nap is a és o kö-
zötti betücseréivel hanap-ból lett, mit mutat:
Boldogasszony hava, Sz. Iván hava, azon
ha ugyanis melynek körében Boldogassz.
és Sz Iván napja esik. Havas pedig, ki
azon körben a hold változataskor elsőben is
változik

2.

Ho, magyar ajakról kihangzás, döbbenéskor, s a [illegible]-e
megállitáskor, rákiáltás. És, a midőn legelőször
mettze, ha véljük, hogy a keleti melegéhez szokott
pillantatva meg a fejér pehelylyel fedett föld:
magyar által, Azért is lehetne ez
hó lön rá kiáltás.. a legkevesebb földrész ≠ világos i-
elfogadható, mert még a hold, dől
virradtakor meglehetett: hol, (reggel) mint valami
hóka. Ho tehát: ~~[illegible]~~ csak ha-ból változ
fehérlő ≠ jelentő; megint
hava, mert Kor-ány, hajnali pitymallat,
Hol, melly anyi mint reggel

reggelt kezdeni, világosodást mutat, setétből
kifejérlést. L ottan segítőben. Majd lön:

Ho-l? ubi? hol-val, hol-tal, de az csak ollyan nyo-
nap
masabbítás mint, reg, helyett reg-gel,
nappal; s azt, ezt, ott, itt, helyébe:
aztat, eztet, ottan, itten — sőt az-
tat-at, ezt-et-et, ottan-nak, itten-
nek. S mutatja hol-nal ha-bol lettét
a holval-ból elforgatott hajnal is,
mellynek l betű j-vel, v betű n be-
tűvel cserélt, s láttuk hogy hal
azért lön hol-ba; hogy a vízi hal,
és azon személy, melly meghal, el-
különböztetve. Azonban
hal, legyen
~~ne~~ hald, lett hanem
Hol-d, a mi havonként újulva,
a körben világosodik meg, s fejérlik.

Egy
És így a kerek pontocskát kezde ten-
Hóka olly a ló homlokán pej, vagy
ni melly a szőr között fejéren tett ki-
fénlik

holló, ellene
van a világos
fejér színnek,
hanem ha tollai
fényétől volna.

v. ho-b,
Ha-hoz Ho-hoz ragadt betűket van: ha-d, ha-d, hal,
ha-ny, har, ha-t, ho-d, ho-gy, ho-n,
de már e szavak a ha, ho-hoz ragadt
betűk értelmezését jellemzik. p. o. d betű
fed-és jellemző, így hod-ály, ha-d, így
láguk ki-d-vál.

hovínap hónap.
hovó ösz. hó.
hovolónap holnap
hovoló ösz. hól
idönap idnap.
lnnep.

tegönap tegnap.
évönap évnap.

55

463 ½

654 / 43 ½ x
466

5.

644

456.

Tisztelt Főhadipénztárnok Ur.

E Budakerületi országbíztosságot 1848beli Novem.
ber hójától 1849beli

3

hovolo holónap holnap

idönap idötö = epülö

idnap ídek, idz, id

tegyönap

Ablegény

aglegény

abú –

dandás/ég = igen sűrű kömött, hendő

hal = ival pejar

chav chal = ~~chavod~~ hal mont

havad hall

havad hal

mezett = mezei lak

lgyöt = viggyös Viggyont

lgyönt Viggy-egy, ont helyett

meggyek – meek.

mënlö mënülö

csalérd van

Lehet hús falérd halérd, él-érd, cselérd

Kell-érd, tel-érd, csillérd.

tányon foly

~~meg tölöv~~

~~eltakar~~

~~mégis elás~~

m

Szombaton Szent András havának 28. napján. 1807

PESTRÓL.

AZ Oskolai fáradozásokban meg öfzült Méltóságos L. Báró Schaffrath Leopold Váczi Kanonok Ur, Ildai Apatur, és a' Pesti Gyimnaziumnak sok eſztendökig vólt ſzorgalmatos Directora, törödött egéſzségére nézve nyugodalomra lépett, és ezen utólsó fáradságos hivatalát letette. Melly e nézve Fő Tiſztelendö Egervári Ignácz az Ájtatos Oskoláknak Magyar és Erdély Orſzágban Fő Igazgatójok Tiſztelendö Aigel Glycerinst az Ékesen ſzóllásnak a' Pesti Gyimnaziumban sok eſztendöktöl fogva váló nagy érdemü Tanitóját ugyan azon Oskoláknak tellyes örömökre Directorrá nevezni, és ezen hivatalba tegnap beiktatni méltóztatott. —

A' Pesti fő Oskoláknál a' Tudományoknak karai e' folyó Nov. 25-iken válaſztottak Dékányokot: és ugyan az Istenes Tudományok: Nagy Tiſzteletü Korbélyi Mihály Urat a' Theol. Doctorát és az Egy házi Történeteknek Tanitóját; a' Törvényes Tudományok: Tek. Tudós Méſzáros Mátyás Urat a' Törvények Doctorát, és az Európai, 's Magyar Orſzági Statistikának Tanitóját; az Orvosi Tudományok Tek. Tudós Bene Ferencz Urat az Orvosi Tudományok Doctorát, és a' Törvényes Orvosi foglalatosságok Tanitóját; a' Böltselkedö Kar. Tek. Tudos Stipsits Aloys Emanuel Urat a' Régiségeknek Tanitóját, és a Könyvtár második gondviselöjét. —

MAROS VASÁRHELYRÖL. 10-*dik Nov.*

N, Maros Széken, Kál nevezetü Faluban, a' mult hónapban a' ſzüret elött, midön egy ſzabad Székely ember a' maga földén sánczot ásna

a' réttye körül, két ásó nyomni mélységre egy cserép fazékban talált holmi régi Görög pénzekre; a' mellyeknek leirását közöljük a' Régiségekben gyönyörködőkkel.

Az elsönek; egyik lapján vagyon: egy aſzſzony emberi ſzép fő; az homlokánál indulván haja fonadékja hátra megyen; hátúl a' két fonadék mintegy Kontyba ölzve kötve; feje tetejeröl a' fonadékig ſimmán lefésülve; hoſzſzukó görbe fülfüggője, vagy fül fürtye, hátul a' kontya allatt a' nyakán kurta kondor fürtök; a' kép körül kereken apró kí ülő pontokból egy czirkalom; e'körül más vékony linea czirkalom; ezen kivül is kereken a' pénz ſzélén hét kicsiny fél pais forma, bennek Csillagok; köztök három három pont. Ez a' fele domború.

Második lapján: A' közepén kereſztül két linéa Görög irás; fellyül ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ, alol ΠΡΩΤΕΣ; a' kettő között hoſzſzan által egy ſzeges buzogány; körül a' pénz ſzélén két folyó borostyán ág; mindenieken kivül hat hat fenyő levél forma nagy levél, belöl négy négy; a' Makedonon felett egy-A-betü: ez a' fele kúpás.

A' másik pénznek egyik lapján: egy ſzép emberfő-Bakhusé-homlokán 's feje körül egy pántlika Diadema azon feljül, két felöl két leveles veſzſzö; ennek végén a homloka felett két ſzöllö gerezd; a' fülitöl hátra megyen egy a' végén le horgadt berbécs ſzárv; hátúl mintha a' Diádéma alá fel volna hajtva az haja; ez alábbis a' nyakán apró fodrokba lefoly; Ábrázattyán kicsiny homlok; egy egyenes nagy Éneás orr, tellyes ábrázat; egy fürt fül haj: ez a' fele kevéssé domború.

A' más lapján. Egy igaz Férfi kép Herkulesé-jobb kezében egy ſzeges buzogány; e'között 's jobb labaközött egy-M-balkeze a' tsipöjén; erröl a' karjáról lefügg egy oroſzlán bör, bal felöl ez az irás ΕΡΑ-ΚΛΗΟΥΣ; alol ΘΑΣΙΩΝ; jobfelöl: ΣΩΤΕΡΟΣ; ez a fele kupás. — Minden pénz igen ſzép, eredeti, ſe nem hamiss, se utánna nem tsinált, 15 próbás ezüst; akkora kiterjedésü mint a' mai két garasos, de zömök, egyik egyik egy latot nyom, a' mi találtatott mind égyütt ötfontnyi. Azomban kérjük a' Görög régiségekben jártas hazafiakot, hogy ezen pénzekröl való tudós jegyzéseiket velünk is közleni ne sajnálják.

Holnap, ugy mint 11 dikén S. András havának a' sokadalom főnapja. Noha az út a' nagy sár mián nem kedvez, de már egynehány naptól fogva ſzép üdö lévén, már is ſzámoson jelentek meg mind a' Kereskedök, mind a' vévők. A' tiſzta búzának piatzi árra 3 Rfl. az elegyesnek 6—7. márjás, a' rozsnak 4—6. máriás, a' török búzának 4 5 máriás. A' dohánynak mazsája 15—20. Rfl. a' tehén huſnakfontja 7. xr.

a' sertésbusnak 14 xr. A' mi az idéi Gabona termést illeti nállunk jó közönséges volt. A' ſzüretünk igen ſzép üdöben esett, egy kevéssel bővebb, de valamivel a' borunk alább való léſzen a' tavalinál.

BUDÁRÓL.

Mivel némelly Kálvinista Superintendentiák Ô Felségének jelentést tettek azon kegyelmes Rendelés ellen, melly ſzerént az ő Bábáiknak kötelességökké tétetett, hogy ſzükség idejében a' Katholiknsoknak Gyermekeiket megkereſzteljék; azért Felséges Urunk ne hogy az ollyan veſzedelemben forgó Gyermekek a' Kereſztség Szentsége nélkül meghaljanak, kegyelmesen azt parantsolja, hogy minden Bábák a' Törvényes Hatalom által arra ſzoríttassanak, hogy afféle veſzedelmekben, midőn kétségesnek látják a' ſzülést, mindjárt megjelentsék, és Katholikus ſzemélyt hívassanak: ha pedig ollyan a' veſzedelem, hogy a' ſzükségbéli Kereſztséget tsak a' Bábasághoz értők adhatják, akkor az ollyan Katholikus ſzemélyt a' Kereſztelés különös módjára is megtaníttani tartozzanak. 6. Oct. 1807. K. L.

RÖVID TUDÓSÍTÁSOK.

Champagny Ur elvégezte már a' külsö dolgokra ügyellö Ministeriom oſztáljának rendbe ſzedését. Az egéſz Ministeriom ezután három nagy Oſztályokból fog állani. Az elsö a' Politika és Diplomatikai levelezéseket foglalja magában Spanyol, Portugal, és Olaſz, Nápoly Orſzágokkal nem külömben Rómával, a' Török Fényes Portával és az Americai egyesült Tartományokkal. A' második Austriával, Burgus, Dánus, Svéd, Oroſz Orſzágokkal, a' Rénusi Szövettségben lévökkel, Hollandiával és Helvetiával való diplomatikai dolgokra ügyel; mellyek is, a' mostani dolgoknak hellyheztetésökhez képest, sokkal tetemesebbek, mint az elsök, a' mellynél lévö fö tárgyal, Angoly Orſzággal tudniillik, mostanság minden legkissebb levelezés függöben vagyon. A' harmadik Oſztállya a' Ministerriumnak az idegen Tartományokban lévö Consulokra és kereskedesbéli tárgyokra terjeſzti foglalatosságait.

A' Bavariai Udvarnak végképpen meghatározott rendelese ſzerint, a' Jesuiták Augsburgot October végén el hagyták. Ezen Rendelésbül még azok sem vetettek ki, a' kik Augsburgi ſzületésüek. Eſztendönként 400 Rhf. fognak kapni, mellyekböl mindegyik Bajor Orſzágnak azon a' hel-

lyen élhet, a' mellyet a' kormányszék kinekkinek kinevezett. Ezen helységből egyiknek sem szabad ki menni az Elöljáróknak tudtok és engedelmök nélkül: Kettönek, annál inkább többnek egy városban lakni nem szabad.

Lord Gower Nagy Britanniai Minister ismét kérte Szent Pétervárában, hogy az Ö Udvara, és a' Pétervári Udvar között újittassék meg azon Kereskedö Egyeség, melly eddig fen volt: de Románzow Gróf reá nem állott. — Ezen nagy érdemü Gróf Kereskedésbéli Ministersége mellett üdeiglen a' Külsö Dolgokat is igazgatja, 's ezen okból maga szállásáról az Országló szék épületébe ment vala lakni.

Olly hír vagyon, hogy az Angliai Seregek Sziczilia szigetét elhagy ták, és a' Királyi Familiát 's az Udvarnak kintseit Máltába késérték.

A' Franczia Nyelvet és Literátúrát Tanitó boldogult Dureau de la Malle Ur hellyett a' Nemzeti Institutumnak a' szép Mesterségekbéli osztálya Picard Urat válaszotta maga tagjává.

Müller János Kir. Tanátsos Urat k:vel Berlinben hosszasan beszélgetett a' Franczia Császár. Most, midön Tübingába készült elmenni, Bonaparte Parisban hivta. Ezen jeles Svaiczer nagy ditsöségére az Ö Hazájának elkészítette a' Svaiczer Történetnek 4 dik részét is. Egy idötöl fogva a' közönséges Histórián dolgozik.

Napkeleti Indiában a' Katholika Religio igen elterjed az Európai Missionáriusoknak iparkodások által. Nem tsak egyenként a' Familiák, hanem egész Sereg Népek kereszteltetnek meg. Verápoly tartományban magában majd 35000 áldozó számláltatik. Travankore és Kokin tartományokban már Érsek vagyon, és 2 Püspök, 3 vagy 4 Karmelita Kalastromok.

Ezen szerentsés elömenetelen felindúlt az Angol Napkeleti Indiabéli Kereskedö Társaság, 's mivel a' Katholikusoktól tart, azt végezte, hogy Protestans Missionariusok is küldessenek oda. — Másutt is nagy igyekezettel dolgoznak mind a' Katholikus mind a' Protestans Missionariusok, hogy a' Nemzeteket a' Kereszténységre vezérelhessék; de az a' hír még sem bizonyodott meg, hogy a' Chinai Tsászár megtért volna.

RITKASÁGOK.

October 24 dikén egy Párisi Játékszínben nevezetes Énekes Darab (opera) adatott elö, ezen nevezet alatt „Trájánnak Diadalmi pompája" Az egybe gyült népnek sokassága rendkívül való vólt. Már déli 12 órakor, a' tartós essözésre semmit nem hajtván, számosan állottak a' Czédulát váltó boltnál egymásután sorban. Az Énekes Darabbal tökélletesen megelégedtek a' Halgatók. Illyen fényes Játék Darabot nem

is láttak a' Parisiak, még azon ſzázadban sem, mellynek fényessége annyira hirdettetik. Nem kevés érdeme az ezen, a' történetekhez hű 's minden hihetetlenség vagy kigondolt dolgok nélkül való játék Darabnak, hogy annyi kellemetes, pompás, és felséges képeket ád elő: de még nagyobb az, hogy benne egy ollyan Fejedelem mint Trájan, ſzép versekben, nagy meltósággal beſzél. Némelly czélozásait is hamar el értették a' Hallgatók, és tapsolással fogadták. Szép és kellemetes gondolat az p. o. hogy Trájan úgy adatik elő mint a'ki betsüli és tiſzteli Győzedelmeinek közepette is, azon Társainak emlékezeteket, kik a' vitézségnek mezején életöket fel áldozták, és a' Győzedelmi hintóban egy ollyan vezérnek viteti fegyvereit, a'ki Vitézségének jutalmát nem vehette, Szerentsés gondolat az is ezen Darabban, hogy azon öſzve esküvés, melly a' Darabnak folytában kitetſzik, egyedül tsak a' hódolt és fogoly idegenek által koholtatik; mivel Rómában; sőt az egéſz Birodalomban Trájánnak egyetlen egy ellensége sintsen. Olly érzékenné teſzi az ember ſzívét ezen Darab, hogy tsak nem az énekes Játék határán túl hat. Kifejtődése pedig egy a' leg ſzerentsésebb és leg váratlanabbak közül, mellyeket a' Párisi Játékſzín valaha látott. A' felékesítések rend kívül ſzépek és fényesek vóltak; tsak nem ollyan valóságot képzeltek, hogy az ember egyenesen azt vélte, hogy Romának fő piaczán vagyon. —

Ezen Darabnak Szerzője Esmenard Úr.

Nem régen, némelly Talbot nevezetű aſzſzony, Páris és Sevres között fekvő Isti nevü faluban, egyſzerre három leány magzatokat ſzűltt, a' kiket is önnön maga ſzoptatja. Terhes állapotjának utólsó napjáig egy kosárban mindennap zsöldséget hordott a' városba. A' helységbéliek ez alkalmatossággal nagy segedelmekkel viseltettek ezen ſzapora familiához.

A' MAGYAR NYELVBÉLI VISGÁLÓDÁSOK.

A' mit régebben Otrokocsi, Kalmár; utóbb Pázmándi, Beregſzáſzi, és Gyarmati; nem rég Révai, Versegi, Kazinczi a' Magyar Nyelv terméſzetének visgálásában tselekedtek, arra ébreſztette Hazafi társait a' Hazai Tudósításoknak Szerzőjök Leveleiben többſzör előhozott példákkal, mellyek vagy név nélkül, vagy Szűzvári, Szegvári 's más ilyen nem tulajdon nevek alatt találtatnak. Megújítja most is azon

nyomozásokra való ébreſztését, és ugyan annál buzgóbban, mivel el vagyon hitetve, hogy még nyelvünk' virágzása Arany Üdejét el nem érte. Ha tehát a' Franczia és Német Irókban még mái nap is ſzámtalan külömbözéseket találunk, nem kell irtóznunk saját nyelvünkben azon igazságtól, mellyet *Horatius* mondott: *Multa renascentur, quae jam cecidere, cadentque, Quae nunc sunt in honore vocabula.* Azért ide foglalom Boldogréti Víg Láſzlónak értekezését:

A' Hónap ſzó hibás Magyar nevezet.

„*Nem tudunk Magyarúl*“ — E' ſzavakkal buzdította leg elsö letzkéje alatt el mondotta beſzédében Fő Tiſzteletű Révai Miklós Úr tanítványait a' ſzorgalmatos nyelv tanúlásra. *) Sokak vakmerö állatásnak tartották a' koron ezen ijeſztö ki ejtést a' hallgatók közül, 's én is, meg vallom, e' réſz nyomait követtem mind addig még hoſſzas visgálódás után el hitettem magammal, hogy *valóban nem tudunk Magyarúl.* Úgy beſzélni nemzeti nyelvünkön, hogy mást gondoljunk, 's mást jelentsen az, a' mivel gondolatainkat ki magyarázzuk, nem téſzen Magyarúl tudni. Vagy úgy élni Magyar ſzovainkkal, mint ha velök éltünkben éſzünk az ébren létel helett tsak álmodoznék, nem téſzen e' annyit, mint önön nyelvünket tsak imígy 's amúgy érteni? Teljes illyetény hibákkal, mellyeket el türnünk lehetetlenség, anyai nyelvünknek mái ſzokása; a' mit hogy világosan el hitessek azokkal is, kik saját véleményök ſzerént *jól tudnak Magyarúl*, e' Hazai Tudósításokban néhány példákat egymásután örömest elő ſzámlálok a' tetemesebbekből. Ezekben láthatni, mi igen fontos igazság lappang a' fölebb említettém Nagy Magyarnak rövid, de tsipös, 's egyſzer'smind tanúlásra öſztönözö kifejezésében: „*Nem tudunk Magyarúl*“ — Bontzoljuk föl tehát okoskodva leg elöſzör is a' hibás *Hónap* Magyar nevezetet.

A' *Hó-nap* ſzó (*Mensis*) ſzemlátomást a' *Hó* és *nap* két gyökér ſzovakból ered. *Nap* a' latán *dies-t* jelenti: mit jelentsen itten a' *Hó* ſzó, azt bajosabb meg mondanunk, mert *Hó*, bár miképpen visgáljuk a' dolog velejét, mindenkoron tsak a' latán *nix*-et fejezi ki anyai nyelvünkön. Mit teſzen pedig az e' féle beſzéd *Nix-dies*, vagy *nivis-dies*? A' Hónap ſzóval bizonyosan nem ezt akarjuk mondani, hanem tsak ezen egyes nevezetet *Mensis.* Azt mondjuk é tehát a' mit mondani akarunk?

Érzették imez elö adtam nehézséget azon ſzorgalmatos Tudósaink, kik a' *Mensis* ſzovat majd *Hol-nap*, majd *Hold-nap*-nak írták, hogy a'

*) Joannis Nicolai Révai Prolusio 1. habita. 1802.

meg mutattam heltelenséget elkerülhessék. De ezen mód sem segíthet keverékünkön, mert *Hol* a' régiségnek bizonyítása után annyit jelent igazán, a' menyit a' *cras* latán szovatska (elhagyom rövidségért a' számos példákat); a' *Hold* név pedig egy értelmű a' *Luna* latán nevezettel. E' szerént ismét *Crastinus-dies*, és *Lunae-dies-re* akadunk, a' mi nem kisebbíti téveledésünket, hanem jóval nagyobbítja. Azt mondjuk e' ki tehát a' Holnap és Holdnap szóval, a' mit valóban ki mondani akarunk?

Nékik, hogy e' homályból ki vergődhessenek, reá fogják erőnek erejével a' *Hó* szóra, hogy nemzeti nyelvünkben nem tsak *nix*-et, hanem *Mensis*-t is jelent. Legyen igaz, bár nem igaz is, állatások: így sem boldogúlhatnak magyarázásokkal. Vélekedésök szerént *Ho-nap* e'koron se fejezné ki a' *mensis* latán szovat, hanem inkább azt tenné, a' mit Róma nyelven a' *Mensis-dies* teszen. Már pedig a' *mensis* a' józanúl gondolkodó ész előtt egy *egész*; a' *mensis-dies* pedig tsak különös *részе* az egésznek. Hogyan lehet a' különös *részt* az *egész*-szel egynek tartanunk? — Úgy itten is mást mondanánk, mind a' mit valóban mondani akarunk? — De e'nél szorosabb hibák is folynak ime' vélekedésből, midőn e'képen beszéllünk mindennapi köz szokásunk után: *Május Hó-napnak tizenotödik napján*, 's a' t. Illyenkor, ha beszédünket híven latánra fordítjuk, ezeket mondjuk: *Maii mensis diei decima quinta die.* Szörnyűség! — Nintsen egy napnak 15. napja mostani kalendáriomunk szerént, kikkel beszélünk illyen álmodozva? Vagy ha ébren vagyon bennünk az ész, érti e' igazán azt, a' mit nyelvünk beszél? Ismét nem azt mondjuk ihol! a' mit mondani akarunk. —

Valóban nintsen tehát szova anyai nyelvünknek, mellyel hiba nélkül ki ejthetné a' *Mensis* nevezetet? vagyon hibátlan szovunk, bár mi azt nem esmérjük, mellyel élünk ma is, 's éltenek hajdan boldog öseink is. A' Pesti Fő Iskola Könyvtárának némelly 1506-dik esztendőbéli Magyar kéziratábanezeket olvassuk: szent György *ha*, Pünkösd *ha*, szent András *ha* 's a' t. Mit jelent itt a' *ha* szó egyebet, mint a' Római *mensis* nevezetet? 'S nem élünk é mai napiglan imé kiejtésekkel *né-ha napján* az az *aliquando*, igazán szóról szóra *alicujus mensis die*; *soha-napján* az az *nunquam*, igazán *nullius mensis die*; *vala-ha* az az; *aliquando*, igazán szóról szóra *erat mensis?* nem találjuk-é fel nyelvünknek mindenkorbéli szokásában a' *hav-am hav-ad hav-a*, birtokos nevet, es a' *havi* adjectivumot? *Ha* tehát maga egyedül *mensist* jelent; 's a' *Ha-nap* egy a' *Mensis-dies*-sel, és a' régi írókban találtató *minden-ha* azt jelenti valósággal, a' mit a' latán nyelv *omnis mensis*-nek nevez.

A' nyelvbéli tudatlanság; melly a' *ſzova*, *tova*, *hova* 's más e'féle birtokokból hibásan *ſzava*, *tava*, *hava* nevezeteket, tsinált, idő jártával a' *hó* ſzovat (nix) a' *ha* ſzóval öſzſze keverte, 's úgy eredett a' mai rémítő *Hó-nap*, melly elöſzör *Ha-nap*-nak íratott és *Mensis dies* jelentett eredeti képen. — Midőn így beſzélünk a'kor álmodozással nem vádoltathatunk, 's azt is mondjuk ki, a' mit mondani akarunk.

Azonban még egyéb haſzna is eredhet e' kifejtegetésemnek. A' *Ha* ſzóval meg esmérkedő Magyar Tudós, azonkivül, hogy a' *né-ha*, *so-ha*, *vala-ha* kifejeséseknek igazi értelmökhöz eljut, fön akad imé' ſzólás módokon is: *valaha meg esik*, *vala há ra meg történhetik*; Mellyeket latánúl igy köll forditanunk *erat mensis quo accidet*; *ad erat mensem qecidere poterit*. Nem foglaltatnak e illyetén ſzólásokban ſzembetünő ellenmondások? Jol mondom *vala ha megtörtént*, az az: *erat mensis*, *quo accidit*: de nem mondhatom *vala ha meg történhetik* az az *erat mensis*, *quo accidere poterit*. Inkább mondjuk *leſzen-ha*, *mellyben ez meg történhetik*, 's igy nem beſzélünk álmodozva, 's azt is fogjuk kifejezni, a' mit kifejezni akarunk.

Tsak ennyit mondok most egyſzer Tudós Hazafiak! arról, hogy *valóban nem tudunk Magyarúl*: nem sokára ismét példát adok más tárgyra nézve is állatásom bizonyosodására. Kotelességtek ſzoros visgálat alá venni minden föltételeimet.

Boldogréti Vig László.

Leánykáknak való ſzállás és Oktatás ajáltatik.

Egy olly Érdemes Személy, a' ki maga is nemes vérből eredvén több Kis aſſzonykáknak oktatásaik által már meg bizonyította, egy jó Anyának, és Oktatónak tehetségsvel bíró alkalmatos voltát, most különösen jelenti a' Nemes Publikum előtt, hogy némelly Kisaſſzonyokat az Aſſzonyi Német illető mindenféle ritkább munkákban oktathatna. E' mellett az Irás, Olvasás, Számvetés, Historia 's több haſznos tudományok előadására is kéſz volna; Valamint a' külföldi Nyelvek tanúlására is alkalmatosságot ſzolgáltatna. A' kinek efféle neveltetésre ſzüksége volna, bővebb értekezés eránt magát Pesten a' Lövöldöző útſzában 296 Szám alatt a' felső emeleten jelentheti. —

Nyugodjál ez éjel és holval lévén — ‡ Megjegyzésem szerint
(E holval lön, l és j, meg v és n pedig
közötti betücserével hajnal. ‡ (Hol tehát új fordultával
nyiló világosodást jelent, fejérségét | mint a hó-ét. | mulékonyságot
Nem ide tartozik | ennél fogva

Hol van? mert az nem időt, hanem
helyet jelent, midőn mondják hon jársz?
= hun forogsz? l és n közötti betücse-
rével | van az hon-ból, midőn a
Székely ma is így teszi kérdését: Hon
van-e Pistabá, midőn a Magyarországi
ok nélkül monno-
Itthon van-é-t mond,
bizonyoláskor kellene
sítva, mert ezt csak
venni: ezzel: de biz itt hon van. Hanem
a világoslágos, felfejérülést képeztető hol-
hoz tartozik

Hol-d, mely majd olyan sárgás hamvadt színü
milyen a hajnal pitymalata, majd olyan
fejérkesen szürkülő mint az idősülni
kezdő ősz, majd világos fejér mint a hó. De meg, főbb értelme
hunen került összetétellel szerint forgó, változó,
időnkint.

Holnap azaz jobban érthetés kedvéért írva:
elforduló
hol-tal nap, az újonan felvirágzó hol
napja. E helyett hónap, csak az
l szokott elnyelésével van mondva miként
alma, szilva helyett áama, óma, szíva.
Minekelőtte most a 28, 29. 30 v. 31. nap
köridejét képeztető hónapról szólnánk,
nézzük előbb a hó-val cserélő

Ha értelmét. Valahány szónak vált, ehhez
ragadt betüivel, mind annyi a fordulását,
értelmét lebegteti. Ilyen: ha-b, a mi
lebeg, forog; ha-d, a mi fedez, elfed,
forog, mozog; ha-g, a ki mozdul,
hágy, a ki halad s maga után há-gy
mást; ha-j, a mi hajlik fordul; háj, a
mi megint haj-ló; há-k-og, a kinek torka mella

mozog, forog. (há-l, vagyon *al* után, hánon meg inkább himités után, de ide is illethető mert a) hány forgatható, forgatva tétetik lóra, há-ny, kérdésül: hány napja?, majd később mikor óra vagy *idő* is volt más: hány az óra? mi; időt jelent; há-pa-hupás, = összevissza forgatott, ha-răg, ha-ncz, miben a vér, sereg forog; ha-s, a mi, dombordón fordulós; (ha-sz-on, talán asz-ony, a ki sürög forog); há-t, mi az ember teste elyének megfordult fordított része; ha-nyu, minek háta felett is hátra előre *forogó* nyaka van; (há-z, mely sokféle összeforgatásából emelkedett, azonban ez inkább hoz közelítő ragból van, honnan ház-aig.) S így *ha* mind forgást mozgást milyen az idő, jelentéssel lévén

2

1

16

Nyelvtani jegyzetek:

Igenévzők.

107 lev.

TEVO

'Mikéin ev-ek, és lev-ek

1

2

6, Igenévző, mint Névző és milyenző.

TEVO,

Mikéne ev-ek, és tev-ek

Igenévző" egyszersmind névző" és
milyenző".

1. Az av, ev, iv, ov, öv, uv, üv szó-
magvige sorban levők másutt elhagyva
tűnnek-elé. Itt egymás után.
2. Némelyike személyt, helyet, eszközt
i jegyez. Ezek külön állnak.

Av sorbóliak, divatban
vagy könnyen lehetnének.

RAVÓ. Ravok. rav-k, ravó. Jenfonv: rovó.

SAVÓ. Sav-ok, sav-k, sav, sav-ó.

Ev sorboliak.

EVŐ. Ev-ek, ev-ek, ev, evő. V lévén
s, sz-é, jenfonv. Esz-ek, ek-ek,
ek, evő; Az igenévzőben megmaradott.
Esz-ik, különálló ige.

LEVŐ. Lev-ek, lev-ek, lev, levő.
Épen így ejtett v és k mikénc
evek-nél.

TEVŐ. Tev-ek, tev-ek, tev, tevő.
Mikénc ev-ek, és lev-ek

VEVŐ. Vev-ek, vev-ez, vev, vevő.
Mikint evő, levő, tevő.

Iv sorbóliak.

IVÓ. JÓ. Iv-ok, iv-atz, iv, ivó. V kihagytával: jó.

DIVÓ. DIÓ. Div-ok, div-atz, div, divó. V kihagytával lön: dió, a mi tömegben csuzosan divik, nő. Div-ik Különálló ige, nem div-om, divo után. Divó ma is hallzik Vasban. Gömöri barkók ajkán gyivó.

FIVÓ. Fió. Fiu. fiv-ok, fiv-atz, fiv, fivó. V kipendültével fió. Ó lett U s így van fiu. Meghuzójegy itt V kihagytát érezteti. Fivó előtt f így van, mikint Vimád volt még a halotti megszólitásban Isi Isthán király idejétt, mi most Imád.

HIVÓ, hivok, hivsz, hiv, hivó. hiszek, hiszesz, hisz, hivó.
HIVŐ, hivek, hivsz, hiv, hivő.
RIVÓ rivok rivsz riv,

SIVÓ, sivok, sivsz, siv, sivó – rivó.
V kipendültével Sió.

SZIVÓ. Szivok, szivsz, sziv, szivó.

VIVÓ. Vivok, vivsz, vivó.
VIVŐ. Vivek, ~~vivsz~~, viv, = Viszek, viszesz, visz.

Ov sorban.

ROVÓ, rovok, rovsz, rov, rovó.

Öv sorban.

JÖVŐ, jövök, jössz, jön, jövő.
Hosszú ő-vel jössz, jő, azére mivel
v kimarad.

LÖVŐ, lövök lövsz. lön, lövő, ki; jól van.
ül, lő.
Lövő, magy. m. város Sopron ún,
hasonlóan Kalában. Magyar falu Borsod-
ban, v olyan szabályban.

SZÖVŐ. szövök, szövsz, szön, szövő.

ÜV sorban.

BUVÓ, buvok, buvsz, buv, buvó.
Búsz, bú, meghúzójeggyel azére, mi-
vel v elpendült.

FUVÓ, fuvok. fuvsz, fuv, fuvó. Fúsz, fú,
v elpendültével.

ÜV sorból

ZÜVŐ, néhol, <u>lövő</u> helyett.

NYÜVŐ, nyüvök, nyüvsz, nyüv, nyüvő.
Kendernyüvő. Rukanyüvő. Ü é
E cserével nyevő.

AB sor.

Az ön ugyanúgy AB.

ABÓ, után van Aba. Abok, abzs, ab, abó, Aba
BABÓ, CSABÓ után van Baba, Csaba, helységnevek,
FABO, magyar családnév.

Igenérző", milyenző" gyanánt.

„Kedves, szerelmes" helyett hajdan: szerető".

Margit életirásában 1272.

275 lap. Ők szerető" atyámfiai.
279. "Nem dec szerető" leyányom, te
születd vagyonk e.[2] IVd Béla király
kérdése. Tatrosi codex 1437–1441.
51d lap. Ez en szerető fiam.
Győry codex 1483–1490.
10 lap. Jer mi szerető asztalunknak..
36. Szerető" fiam
37. Akarom én szerető atyám.

Virginia codexben 1500 elejéről
20. Azért urbar szerető" atyámfia.
51. O én szerető hegaim
52. Az teremtő" Isten a ki titeket
szeret. Imen: Teremtő" Istenem!
64. Ei szerető Atyám
69. Szerető Atyám.

1553beli Levélben melyet Bakocsay
ide Lőcse főbiráinak. Rmagyclvemt. III köt. 9 lap.
Szerető" uraim és barátim.

1506beli „Egyházi
XVI lap. Ez szerető
XVIII. — Szerk. szerető

1552. Desewffy János levelében, Rm.
nyelvem. III kötet.
89 lap. Vitézlő Uram és Barátom.

1558. Lévai Hadnagyok. Rmnyelvem.
III kötet,
146 lap. Vitézlő uraim és szerető
atyánkfiai.

1575. Heltai Krónikájában.
81 levelen. Szerető bátyám.
Egy Szólitá Morsinai Erzse, bátyját
Morsinai Gáspárt.

159

1592. Moson vm. Marczaltöry György levelében. Rm.
nyelvemlékek II kötet 267–268.
5

Szerető fiam, uram . . .

Jo walaszth warok menth Szerethé

fijamtwl, wramtwl.

Igenévzőből an, en raggal milyenző, határozó s névző.

Élő-eleve.

Igenévző. Milyenző, Határozó. Uj ige Névző.

Élő eleven. Elevenen. Elevenít ség.

Eleven, = elevény.

merevenít.

Mer-ő, Mereven. Merevenen. Merevenseg.

Mereven, = merevény. televény.

Telő televen,

Szel-ő Szele$\overset{v}{m}$en. Szelemeny.

Ő itt V-vel cserélt ugyan de V meg M-mel.

Ger-ő gereven, a mi lett gereben.

Haj-ó hajovon hajodon.

Igő igöven idegen. Igöven = ingóan.

Lehet tehát Cselevenít.

Csel-ő után cseleven. Cselevenen. Cselevenség.

Felevenít.

Fel-ő. Feleven. Felevenen. Felevenség.

~~Gyerevenít~~

~~Gyer-ő. Gyereven. Gyerevenen. Gyerevenség~~

~~Gyereven-után van~~ Gereben.

Kel-ő. Keleven. Kelevenen. Kelevenség.

Lel-ő. Leleven. Lelevenen. Lelevenség.

Nyel-ő. Nyeleven. Nyelevenen. Nyelevenség.

Tel-ő. Televen. Televenen. Televenség.
Televen-it.

Fér-ő. Fereven. Ferevenen. Ferevenség.
Feregenit.

Kér-ő. Kereven. Kerevenen. Kerevenit. Kerevenség.

Nyerő, nyereven, enen, nyerevenet.

Talán
Kaló mi Kalovó kaloda,
mint hajó, hajovó hajód-om.

Göllő gölövő gölödény. Kölö

Erdő

Ardó, aradoz, arad
Erdő eredet
ferdő feredek
Ordó Orda
Hordó. Gordó Gorga.
fürdő.

Kendel Kendek kend

Andó
Kandó Kandol, kandass. kad
Endő
Bendő
Kendő
Mendő lett Mendi.
Ondó
Rondó ronda.
Indó

1. Itt az igenévző, mikint hajdan névzőül is vették.
2. A mint Ó, Ő felcseréltetett, s lön U vagy Ü, és most névző.
3. Az igenévző O-ja Ü-je, vagy a mai névző U-ja Ü-je, cserével lett V, és ezen V. üt cseréi b, d, g, h

1. Aró. Áru. Árv. Árb-ocz
2. Báró. Bárgyu. Barv. Báród.
   Báródság
3. Csaró. Csarov. Csarovó.
   Csarodó Csaroda.
4. Daró. Daru. Darv. Darvas
5.

Erő".

Berő" Berü. Beru, Beruc.

Cserő" Cserjő" Cserje.

Derő" derü derh-enyi"

An, en, on, ön szóvéggel
az igéjük megbővül,
s lesz Neizővé:

Ich,	el-ig,	el,	el-en.	Ellen-ig.	vagyon.
Vagyok,	vagy,	vagy,	Vagyon.	Vagyon.	
Lesek.	leses	les	lesen.	Tehetem	Tehem
Lesek	les	les	lesen.		

Külön kell a csak milyenzőket.

14

Igenévző, részesülő mint főnév és milyenző is.

1. Hajdanból fenforgók, s ismert értelműek.

Jelenidő.

Adó, a ki ad, és a mit házi s hadipénztárba közre ad.

Arató, ki arat, és aratóba jár. Ez tulajdonképen már tétető ige névzője. A tevőige vagy tevés igéje ar-ok, arsz, ar s onnan aró. Annyi mint körbe forgó. Arató pedig, körben forgató.

Ásó, ki ás, és azon ásóvas, melyel ás.

Aszaló, falunév, gyümölcs aszaló, és emberi. Aszóbor, = aszu.

Asztató, ember és tócsa.

Állazó, Vas és Veszprém megyében n közbecsusztatásával állanzó.

Áruló.

Arló
arolok, arolsz arol,

Adó
Bedő
Gedő fedi
Gedő
Kedő
Meddő
Idő
Odó
Bodó

Aszó, Hosszú aszó.

Ap-ó,

mint Nográd helyett Nongrád.

Bákó

Benyiló, kis cabinet, és a benyiló ajtó.

Bejáró, az erdélyi nemzeti fejedelmek Camerariusának neve volt. És az udvarra, hajóra bejáró hely.

Bimbó, Erdélyben bingyó

Bíró, ki jószágbíró, valamit elbíró, megbír, s a ki bír-ál.

Bőgő, a bőgőhegedü és bőgő már. ha, ökör.

Bucsuzó, ki elbucsuzni, bucsut ven. ni (jobban: bucsu venni) bucsuzó-ba 'megy.

Buggyogó, a térdig érő tortyos né-met bérhe vagy nadrág; a buggyo-gó beszédü irkantó, ki fereseg mint a felbuggyogó víz.

Borító v. burító.

Bőgő.

Csáké, a huszár fejéü, s a csáké szamu tehén, v. ökör.

Csicsó falu, Csomó.

Csapó, a ki szürposztót főző, kall, és a ki csap. Osztán csapócsiga, turbo. Sándornál.

Csangó, Sándornál, nem szép hangu harang, Melynek hangja tehát ide s tova azaz nem összeillően csang. Csángó magyar, Csikban Szépvizen tul Moldvára felé eső szeleken, s a Moldvában lakó Csangók, kik magyar nyelve élüt a rendes ma. gyar kiejtéstől, kik Csangatak, bong tak, elbarangoltak a nagy seregtől.

Ó s' Ő végzeü Igenévzők.

Ide meg elül

Aró, Erő,
Haró, Derő,
Karó, Merő.
Csav-aró,
Hev-erő.
Kavar-ó, Kavaró.
Abaró, abarók, abarz, abar. Abara.
Habaró, habar, Habara.
Töbör-ő,
Hadar-ó,
Hederő. Pedrő.
Peder-ő, Pedrő.
Fodor-ó, fodró.
Sodor-ó, sodró.
Pödörő, Pödrő.

Magyar-ó, magyoró.

Begyerő.

Mogy-or-ó.

Bögyörő.

Akar-ó,

Takar-ó,

Vakaró,

Teker-ő.

Sokor-ó, Sokoru.

Kökör-ő.

Kukoró. Kukoru.

Szamar-ó, Szamárd. Csombor-ó, Csombor-d.

Szemerő, Szemere Domboró, Domboru.

Tomporó, tompora,

Homor-ó, homoró.

Szomor-ó', Tokor-ó', Tokor-ú, szomorú,
Gömbör-ö",
Gyömör-ö",
Gyömörü", gyömöre-ö

Kömörü", Kömör ö",
Tömör-ö" Tömörd.

Fanyarú', fanyar, fanyarú.
Kanyar-ö',
Sanyar-ö',
sanyaru.

Gyönyör-ö",
Könyörü", könyör-ög.
Szönyö"-gönyü

Kaparú',
Tepertő.
fakaru,
Szaporú, szaporu. Szapor=szépor.

Vakaru'.

Keser-ö",
Oszpor ö",
Köször-ö",
Oszporu.
Köszörü.

Nyöször-ö.

Öszlör-ö",

kuzstorú;

kuzstora

†Csitorú Csitri.

~~Katorú~~ †

Kotorú, Kotri

Kutorú Kutri.

Sustorú,,

Detető,

†Gyitorú,

Detrő,,

Gyitrő,

Lehetne

Mere vas

tavar.

Tavar-ó,

Kövér ő

kövér,

Labor-ó,

Labor,

Cseber-ő,,

Kadarú,

cseb-er.

madar.

kadar, tó.

Szeder-ő,

szederj

szeder

Odorú,

Bodorú,

odor

bodor.

Gyakor-ó,

Szekerő

Bokorú,

Botorú,

Ökörő

Ikerő

Iparó

Gyaprorú,

Ostorú,,

Kemerő

Csemerő

gyakor.

szeker.

bokor.

botor.

ökör

iker.

ipar

gyapor.

ostor.

kémer

Csemer.

Csekő.

Csipő, hol a leány vérkonyánál meg- Csipteto,
csipheted. Hová a magyar férfi
berhéjét azaz nadrágát szijával csipé,
mielőtte azt nem nyaklóval vi:
lelé. És a csipó finak. Cséplő.

Csorgo,

Czipő, csip-de, csip-ből csip után. A mi lábot csip, czip. Czipelő,
Csengető után lin csen.
getyü. Csengetőt hoz
meg csengető.

Csorgó mváros Csorgó pedig
Erdélyben,

Csomó.

Dagadv,

Daridó, daridóba jár

Dobogo, Vasban Somogyban: fahid, mely
dobog mikor rajta szekér megyen. Es
dobogó szív.

Dugo, mivel korsót, palaczkot bedug
a dugó személy.

Dulo, a Székelyföldön azon széki hiz
mi Magyarországon és Erdély vár.
megyében is: Szolgabiró. Erdély
fejedelemségnek mai napig deákul
kijövő Schematismusában: Három szék-
hél áll: Dullones, Aranyos szék.
nél: Dullones Commissarii: Udvar
helyszéknél: Dullones et Rectificatores
Commissarii. A Székelynél ez ra:
gadtnév, s mutatja hogy azon
hiztvivelő, menyegző dulást viszen
vigbe, miként a dulló árvíz. Dulni, falu.

Dölő, egy dölő föld melyet a nem
csak pamlagra dölő bejár.

Dongó, légy

Delelő, kut körüli hely, melyen a delelő
marha delel. Ebédi állomás.

† Egyenlő. Egyenlek, egyenlesz, egyenl, v egyenel ige nincs. Ilyen. hasonló, hasonlok, hasonlasz, hasonl v. hasonol nincs.

Ebédlő, melyben ha van mit
jó ízün eszik az ott ebédlő.
Elesztő szó ugy emeli a lelket, mi
kénn kalácsot a sörélesztő
Eső, a felhőkből eső.
Erdő azaz eredő még csak lenne,
azonban már álló nagy fák összeze-
ner neve. Futásnak eredő pedig
csak kifutásával áll meg.
Evező, a lapát ü, ember is.
Emlő. Éleszto.
Esküvő, az esküvő völegény eskünére vi
si menyasszonyát.
Fedő, házfedő, fazékfedő.
Fogadó, Erdélyben csak így magára,
Magyarországon vendégfogadó.
De Pesten a magyar Színházzal
általellenben más, helyesen csak
fogadó a fejér hatyunál. Helyház
melyben a szobát, szobával fogadó.
Forgó, a kulpagon, és ház körül for-
gó, oztán forgóréze.
Fésű, ő és ü közötti betücserével
pedig ugy fésü, mikéne véső=
vésü. S meg f és v csere után
fésü, a mi a hajat szétvési.
Fertő, egyben fert-ek fert-ez, fert
ige után. Fert igegyökből van
fert-őz, fert-őzt-et.
Foglaló, előpénz melyel a vett áru
le van foglalva: s foglaló ember,
ki másét elfoglalja.
Folyó, csak magára víz nélül. s
folyópénz.

Fárő, jól megfárő, 4 kö-
ből fárőü hold.

Farazó, a hajón kormány
evező, s a ki sokat
faraz. Szán, farol.

foglaló.

Ferdő. Feredő.

Fonó, melybe fonóleány jár, s ott
fiatalsággal fonakozik.

Fejérítő
Felelő. Responsor. Erwidr.

Furó, melyet furófaragó ember fur.
Furu is úgy, mint véső, fésö
helyett vésü, fésü.

Fogató, a ki elfogat, befogat és Páriz Pápainál Ansa, manubrium, Hefe, Handhabe.

foltozó

Függő, mi fül csipetyűjéről függ,
s némely dolog függőben van.

Fentő, fent-ez, fent-ez, fent ige
után, a kerek

Festő, a ki színnel fest, azaz színt
ereszt terjeszt, Képfestő, arczfestő,
szobafestő, vászonfestő, selyemfestő.
Tehát itt észel-képzelemmel dol-
gozó s csak kézmunkás is egy kar-
ban tevé. Az ujább eszmélés
azt mondá; kinek művéhez lelemény
-ész, ízlés, lelki alkotás kell, az le-
gyen festész. De, ez csak annyi
mint fest-ez; a hogy oszt, foszt,
után oszt-oz, foszt-oz, fő elej. s
ez, oz, aprítórag nem viszi külön
való személyre az eszmét. Az, ér
rag mive az inkább, s bujt-ár,
tünd-ér, kajt-ár [képére hát, he-
lyesebb: fest-ér. [fogl-ár

Fűtő, melyet fűtőszolga befűt. Fűző, sinór és a ki fűz.

Forduló. Egy fordulóban megjártam.
Tegyünk egy fordulót. Menjünk ki Füstölő. Füvelő.
Egy fordulóra. Egy tour-t tanczolni. Egy fordulót.

Fésö után fésü, melyet
hajadat fésed = vésed.

Forgó,
Forró
Folyosó, Gang, és orbáncz neve Zeryliub.
Futtató, lópályatér melyen a futtató futtat.

Talán fűzitő.

Fűzitő fabrica.
Furó, kovácsműhelyben, és a' furó szél, ember.

Gedelő ü Gedellő

Gyarló
gyarolok, gyarlóz.

Gyórő falu
Gyürő
~~Gy~~

Gyülő. Az Erdélyi Hiradó 1845ik. 68ik lapján áll: Haase parancsár, (ott parancsnok) az őrház ba küldött hogy nagygyülőt verjenek.

Hasonló.

T15 mig hintó szekér.

Gombolyitó, mire a gombolyitó házi asszony fonalát gombolitja.

Gyujtó, Erdélyben czirákner, vagy csatádner.

Gyömrő, Pest vmegyei falu neve, gyömör igétől, mely = gyömöz igével. Tundere, frangere, torquere.

Győző, árpád véri fejedelem neve. Geiza, Gyeza.

Gyürő, mi lett gyürü, midőn féső, vésö, furo, = fésü, vésü, furu. Gyürtöt ujára gyürő.

Gázló, Gázló ember. gazlóban menni.

Háló. Halhaló. Rőtháló. Veledháló.

Hágó.

Hordó, melyben hordásra bor, pálinka, pénz viz, szesz van, s a ki hordja, az is hordó. Legyen ez, hordár, mondá Horvát Lázár. Rajta! Trager, ezután hordár.

Hajtó, a ki hajt, mint a hajdó, hajdu.

Himlő, a mi arczon testen elhimel, vagy elhimlik, elhintve van.

Hintó, a mi téged benne ülöt, majd erre majd arra hint, hint-ál, de kényelmesen.] Hintő vagy himtő, is hint után van, de a szólam intéző ész különbséget akart vele.

Hizó, melybe vetik a hizót, ludat, disznót.

Het-ő. Het-ek, het-ez, het után, hmen hét, mi már kihet-ett, hat-nál hetöd lett. Onnan Het-ő magyar, ki nagy het.

ésü, hatásu volt.

Hibbanó.

Hadaró.

Hizó sertést hizóban hizlalnak. Hizóba vetik.

Idvezitő,

Itató, a ki itatóra visz marhat.

Iró.

Jósló.

Induló. Marche, kezdete. Indulót fúni. Induló ember.

Kaptató.

Kapó után lön kapu.

Kanyaró, = apró csecs, s a' ki.

Kagyló. Cochlea, concha. Kagyol ige után.

Kandaló

Kaszáló, rét is, ~~k~~melyen a kaszáló kaszál.

+Keményitő. Kezitő.

Kalló, melyben a kalló ember, posztót kall, = összchányatja.

Keresztelő.

Kikötő.

Koppantó,

Kötő, után lett Köpü t és p cserével.

Korhantó,

Kérő.

Kongó, rézpénz, mely kong.

Kelő, állatkelő helyett, s Kelőtepsi.

Kerülő, Margit 1272beli életirásában annyi mint ambitus. Kerület. 276 lap.

Kereskedő. Arra kerülő, menni. S erdőkerülő.

Kerítő. Háló neve is, kéjleány hajhászó asszonyé is.

Köritő, Palócz igy hija a circinust, circulust.

Kémlö Virginia codexbeli Szt Ferencz élete 39 lapj: látván mind ezeket az kémlöt. 38d lapj: és ennek kivöl kémlöt vala. 42d lapj. Nem de mondtam e, hogy én éretem kémölködvén ne menj.

Kapadozó = kapodozó, hajdan Speculans, Sándornál s Nagy Gábor szerint Tudgyüjt. 1835. VII köt. 38 lap.

Kapó = kopó. Kap igétöl, s nem kop-ik után.

Kelepelö.

Kérö.

Kezdö.

Késö,

Közletö.

Langaló, Erdélyben kenyérsütéskor elöre sütö lepény, dunántul lángos. Lángoló szív

Legelö, hely és a mi azon legel.

Legyezö.

Lejtö

Levelezö.

Levegö, Nógrád szélén, Herenden, lebegö.

Leányzó, ki ugyan csak dérik mint leány. Mint a sürü hab, habzó.

Libbentö, ~~népes~~puszta neve Somogyb.

Linkö, hajlós, hegyoldal, völgynek ereszkedö. Vas vm. Azaz ling-ó, leng-ö.

Lovagló melyen a lovagló lovagol. Reitschule.

Lobogó,

Lopó,

Lugzó,

Lógó.

Löve"

Minő. Alsó. Belső. felső.
Tulsó, Innenső.

Makó,
Mázoló,
Mérő.
Metélő.
Merő.

Mezőő,

Meszelő"
Mohó.
Mosdó, tál is, és a ki abban mosd.
Moty-ó.

Motol-ó után lett motóla, matóla.
Mulató,

Nádló
Napoló.

Nőző, azaz nőző, a ki nőt=nőt veszen. Tehát tulajdonképen az ige: nőz, nőz-ek, nőz-ök. Z és Sz cserél.
Nyujtó kocsi nyujtója. Lajkanyujtó.
Nevelő ki a nevelőbe adott gyer
mekeket neveli, nem növeli.
Nyomtató ki buzát, rosot, árpát
zabot borával kinyomat, és jó rozs
könyvet nyomtató. Ez lehet nyomdász.

Szkelő Székely
Lehet hát
fékelő fészely
ékelő ékely
bekélő? békely
lékelő lészely legely
kékelő készely
sárolo sárolty
tárolo tárolty
márolo márolty
okolo okolty
bótkolo bótkolty
csókolo csókolty

Olvasó.

Ondó,

Öntöző, kertben mellyel az öntöző, öntöz.
Padló, lópadló, a' a ki padot. pálló.

Pengő.

Pukkantó.

Porzó, porzó, mivel irásadat beporozod, a' a porzó gyerek.

Pillangó egy pillongó, a' lepke neve is, a' dunánul a falusi lyán czipőjén levő kis fényes karika.

Rigó = rivó.

Rakó, falumi

Reszelő.

Sarló
sarolok, sarolj sarl

Szabó,
Sarló.
Szálló, ki vendégfogadóba száll, és mestérlegény ek Szállója, Herberg.
Só fogadóba sok Szálló van minda
Szolgaló,

Szopró.

Számoló. a' ki számot ad, és számot vet. Számoló irónak.

Szántó,

Sepró

Szülő, anya helyett. Édes szülőm, szülém.

Szétáló melyen a szétáló jár.

Szerő.

Szellő.

Sütő, falunév Esztergom vm. írva ugyan
Sütttő – ned. de a két t felesleges. És
a ki süt, németesen pék. Süldő
Szerző, jószágszerző v könyvszerző.
Tapasztó, ki tapasztóval tapaszt, sároz.
Távgatás, a késeven Rádóczy sípi és Talpaló, nadrági ejtő
ki ajtóc távgat. gyalogló.
Temető.
Terhelő, löterhelő, terhelő munka.
Törlitő

Turó,

Tatarozó, Zapfenstreich. Karczagon
hállottam 1814 6. n tatarozóra harangoznak. n Volt este, 9 kor.
Távgatás. Tatarozó idő, midőn
hordanak,
Tarló
Tiló.

Teglázó
Tereselő.
Törlő. Törülközö.

Tüzö, ha gyüszö, gyüszü dizö.
Uszó,
Usztató.

Ülő, a kovács műhelyben, és a ki
ül. Ülővas. Ülőpad.
Utazó.

Vasaló.
Váltó,
Vakaró, lóvakaró, segvakaró, és va-
karó a sütőtérnében még összevakart
tésztából sült kis kenyér, mely külön
böztetésül vakarcs is. E cs lehet.
Ne hát másuta is elválasztó, különböz
Vonyogó. tető.

Vontató.

Véső, után vésü
Vonaszító.
Vontató.
Veszö,
.....

Zugó.

Kelyes tehát ujbol:

Bolygó, planeta.
Csemegező.
Értekező, ki Értekezőt irt a Pesti hirlapba.
Elelmező. Elemző.
Ellenkező.

Foglalkozó.

Haladó, = Marche, Pesti hirlap 1845. junius 3d. a'rkumáromi derék midvéta'ban.

Heverő, hely, melyen a heverő nyug- Hevenyező.
ző, hinó egy pipád heverőben?

Hangoló, Stimmer, s nem egészen
zongorahangoló, mert hosszú, s
hangja zonghong-ló.

Idvelő, gratulatio s gratulans.

Igazgató.

Jövendölő, prophéta Jós magyar.

Közepelő Centralista.

Keringő, Walzer. A táncz neve Virginia codexben leiró a.
is az azt járvé. Keringő nevü pálcza szabályok 20d lapján
hogy van, Gömör megyében. Kerengő = ambitus, folyvó mos Gang.

Körözö. Circinus.

Költö. Tojásköltö, versköltö, pénzköltö. Ezért legyen poeta, = költér.

Kötelezö.

Lábotó.

Látogató. Karte de visite.

Mutató.

Meghivó.

Mivelkezö

Mutató.

Müködö

Napló.

Nyugtató. [illegible] nevet a' [illegible] a' [illegible] [illegible] -val

Pesgö, Vin de Champagne. Bor hozzá tétele nélkül valamin gal asszuszölö már bórt is jelenti

Rajongó. Erdélyi Hiradó 1846. Martz. 10.

Rendezö, Regisseur.

Rögtönzö

Szenelö.

Sülyeztö. Színházban.

Találkozó, lehetne rendez vous.
Stell dich, ein. Mert ezen a franczia
csinosb értelmet rosszul fejtő Stell dich
ein után a kezdett légy ott is ugyan
legyes. Találkozót lehetne mondani.
„Ekkor ekkor találkozóm van. Talál-
kozónk itt itt lesz.

~~Törlitő a bécsi 1437–1441 közötti codex 251 lapján, annyi mint statuarius és annak maisan mondva: műtereme.~~

Tudakozó, nem kell hozzá: intézet.

Telelő.

Tüstentelő, Improvvisator. Gr. Dessewffy Jósef kézíratában. Hasonszavú:
Hevenyész.

Választó. Vállaló.
Vállalkozó. Entrepreneur.

Vendéglő.

Vigadó. Farsang helyett. Szavalta ötvös
Életképek 1845. dec. 13. lap 776.

Bejáró.

Apró aprod, apross Apor, apori

Gyapró gyaporok gyapor

Gyapor lön divatté.

Kapró Kapor került nyelvre. Kapor

" Szaporó szapró lett szapora Eper eperé eperj.

Eprö Eper forr fen.

Cseprö apró csepp seper,

Seprö seprek,

Tipró tiporod, tiprok

Kupró kuporó.

Szopor falu. v. kopró.

Ab-ó,
Fabó, galádnie.
Lzabó.
Ebó". leta Ebe.
Gebó", leta geb-e.
Hebó" — hebe.
Sebó".

Ibó.
Csib-ó, leta ciba.
Ribó, — riba.
Zsib-ó = zsiba. zsib-ongi.
Zsiv-ó.

Obó.
Bobó- leta Boba.
Dobó. Doba.
Lzobó. leta lzoba.
Öbö" sorban (uiuus).
Ubó.
Bubó, leta buba, bubó.
Gubó = guba.
Hubó' Huba.

Garabó: garabó

Ferebö"

Czibabó = czikó.
go czigogi.
Karabó garab
garag-ó. =
gorogi.

Kubó lett Kuba.
Übö sorban nincs.

Cs. Cz.

Acsó lett Acsa,
Bacsó bav-ó.
Csacsó, lett csacsi. Csavó.
Dacsó. Dacsó.
Kacsó, kacsa, kacsa, kacs.
kacs kezü.

Ecsö.
Gecsö" lett Gecse.
Kecsö.
Lecs-ö.
Tecsö.
Vecsö" lett Vecse.

Csicsó.
Picsó lett pisza. pis-ó.

Vicza.
Ocsó, lett Ocsa, ocsu.
Bócsó, bocs-ó. bov-ó, bolyongo.
Tocsó = tócsa. tov. tolyg.

Bös-ő bölcső.

Bucs-ó, lett bucsu bucs-ából.

Csucs-ó, lett Csucsa

Szucsó = Szucsa.

ücsö ming.

4. Ag-ó.

Bag-ó,

Gag-ó, gag-ó.

Hág-ó

Rág-ó,

Vág-ó,

Ég-ő

Bég-ő lett Bega.

Cseg-ő lett Csega

Gégő — gég-e,

Reg-ő — rege s régi.

Szeg-ő.

Zeg-ő szege.

Ig-ó, lett iga. ivó
Bigó — biga
Csig-ó csiga
Rigó, riv-ó.
Mutatja hogy a többi is v-vel.
p. o. ivó, biv-ó, csiv-ó.

Lehet új
zig-ó vivó.
Szigó = zivó.

Ig-ő, lett ige.
Fig-ő — fige. ficus.
Hig-ő, hige. Talán másol.
Ógó
Fog-ó,
Rogy-ó, lett rogy-a.
Lógó,
Bögő
Nyögő
Füg-ő,

L. Galgó, Kédelgő
Omgó. Ongó lett Onga.
Ergő Erge,
Mozgó.

Ar-ó, áró, Bgró lett Lehet ej. barm barom.
Har-ó, faln, hár-ó Harm, haram-ia.
Kar-ó,
Rár-ó,
(Tarró tarób)

Ér-ő" Derő" Ere, lett derü.
Jérő"
Gyer-ő.
Herő" lett here,
Kérő", Ker-ő.
Merő.
Szerő", Szerü.
Terő, lett terü.
Verő.

Ir-ó
Birró.
Cirró lett cirra. firó.
Hir-ő" Szirő".
Nyirő".
Szirő" lett szire.

Or-ó, lett orm orom.
Gorú lett gorm Gorom.
for-ó forri.
Gor-ó.
Lehet új Gyór-ó.
Kór-ó,
Sor-ó, soram Szór-ó,
Szuphe. Tor-ó, tork, torka.

Ör-ő karczagen a ürü
Bör-ő a bürü
Tör-ő. lehet törem.
Gör-ő
Dör-ő
Kör-ő,

Ur-ó,
Fur-ó, furu. lehet furam.
Gyur-ó,
Szurú, szuram.
Tur-ó, lehet turam.

Kivetkezik
Akar-ó,
Vadar-ó.

Kanyar-ó.

Ürö a mi öröl. lehet ürem
Burú — bürü
Gür-ő.
Gyür-ő lett gyürü. Gyürem
Kür-ő
Szür-ő. szürem.
Tür-ő. Zür-ő. Türem

3 Ad-ó, avó. adv. adn. ad.

Rad-ó, rav-ó rov-ó.

radot, radj, rad.

szad-ó" lett szád.

Bed-ó" galádnév. Beder, bed

Csed-ó" csedek, cseg. Galádnév.

Fed-ö, feder fedj, fed.

Ged-ö" geder gedj, ged. Galádnév.

Med-ö" meddö.

Red-ö" neder, redj, red. = rev.

Szed-ö",

Véd-ö", véder, védj, véd. Id-ő" = ig-ő".

Csid-ó, csiv-ó, lett csida.

Id-ó — ida.

Gid-ó gid-or, gid. giv-ó.

Zsid-ó, zsidor, zsidj, zsid. zsivó,

a ki zsir, zsiv-og.

od-ó, odor, od, ov-ó = kenlő

odó = odv- ium odv-ar.

Bod-ó, bov-ó. Ez Boda.

csod-ó, lett csod-a.

csud-ó, csud-a,

dud-ó, lett dud-a,
Rud-ó, — Rud-a, fálu,
Üd-ő jobb id-ő,
Süldő jő
Áldó sorba, Tüd-ő.

Áld-ó. töb nincs.
Old-ó
Lehet: Fold-ó,
faldó, Told-ó.
Szeldő,
Süld-ő

Ard-ó.
Erd-ő,
Ferd-ő, fürd-ő.
And-ó,
Ond-ó, ontó.
Bend-ő.
Lehet. Indó, Ingó.

11. 29

5 Ahó,
Bahó,
Hahó, havi.
Rahó,
Lehő
Meh-ő lön méhe, mev csak meh.
Tehő lett teh-em.
sb.

6 Ak-ó,
Bak-ó,
Csák-ó,
Lak-ó,
Mak-ó,
Rak-ó, Békó,
Ekő nincs fékó,
Vékó lett véka. vev-ó ~~vikó~~
Ikó,
Bikó lett bika = biv-ó bevisó.
Csikó csiv-ó.
fikó — fika.
Rikó — rika
Vikó vika = véka.

Ókó
Bokó lett boka bon-ó = fordulό
mókó lett móka

tokló.

Bökő
Szökő
Zökő
Buk-ó,
Csuk-ó, lett csuka, csuvó.
Dukó Duka. dug-ó elvan
dugva.
Szukó lett szuka.

6 Áló Álló
Csaló,
Daló, Dalló Háló Halló Haló
faló. Kallό
Kal-ó
Máló
Nyaló,
Paló palló
Szálló
Talló
Való.

Vataló Vatoló = hátoló
Kandalló = hamvaló. valamint
van tüzelő, szenelő úgy ioli hamvaló
s' lön kandalló.

Élő"
Belő"
Csélő" lett csele.
Jélő"
Kelő",
Pelő", pelh.
Szelő", szellő.
Telő". lett tele
Vel-ő. velek velz. vel.

Ilő
Csil-ó csillo.
Szilo.
Tilo.
Vilo.

Ollo
Hollo.
Szólo
Tolo.
Volo.

Csobol-ó.

Ölő Dölő
Lölő Lölle
Szőlő

Uló
Duló,
Fuló,
Gyuló,
Hulló,
Muló,
Nyuló,

Üllő
Csüllő
Düllő
Füllő
Hüllő
Küllő
Süllő

---

7. Amó
Gamó,
Hamó,
Emő

116.

Apró aprod

Aszó
Bassó
Eszö
Beszö
Uszó
Iszó lta isza
Tószó
Kószó lta kósza
Üszö
Gyűszö Tüzö.

Ázó
Fázó

Űzö
Fűzö

31

Igenévzőhez.

D és R, l/s elnyelése, midőn V.

Arló, kimondva Álló.
arol-ok, arolsz, ar-ol, arol-ó.
Barl-ó után Barla.

Gyarló,
gyárol-ok, gyarol-sz, gyaroló Gyalló
Gyalla.
Harló után lehet: halló.
har-ol-ok, harolsz, harol = hall.
Hang hasonlása. Mert hal-ok halsz hal.
egyéb.

Kalló, = kar-ol-ó,
Karolok, karolsz, karol, = kall.
vagy Kav-ol-ó?

Málló, maroló s mavoló?

Nyaraló, marad

Palló, padoló?

Sarló, saroló Salló
Sarolok, sarol-sz, sar-ol.

Tarló, taroló, talló

Zsarló, zsaroló.

Ellő, evel-ő után e, vagy
er-el-ő után? er-eget,
Cset-ő után Csele.
Cövel-ő, v. cserelő.
Delelő, dél után derülő
Gyerlő után van gerle.
Kellő, közepe, kerülő.
Nyelő,
perlő,
Serlő, kher ser-el után
Szellő, van e kerelő után
vagy Kerelő után.
Telelő.
Velő, verelő után
hrlő,
Csillo,

Ollo ol-ó

Hollo, horol vagy hol-ol-ó.

Üllő, kovácsnál örölő, ürölő
könyökkel forgó.

Csüllő csür-ül-ő.

Füllő, fülök, fülig, fül.

Küllő, körölő, kör-ög.

Süllő, sür-öl-ő a mi nagy
fürög.

Züllő, zür-öl-ő.

Ulló

Dulló, dur-al-ó.

Mul-o,

Nyulló,

Tulló, tul-og.

Aneló
Csoboló
Gomboló

L kipendül
balól baól ból
belöl beöl böl

V elnyelve s az által kész
Csavoló Csalló, mert a Du- csavarog.
na benne csavarl-

Igenírző jövendőbelije
Nézző és mulyenző
gyanánt.

Állandó

Igésnévző vagy Részesülő jövőidőbelije, mint névző, és milyenző.

Értjük általa: —nivaló, s ez, eszmenévzővé teszi.

Névző.

Állandó. Állok, áll-asz, áll után.
Állanivaló

Bámulandó. Bámulok, bámulsz, bámul.
Bámulandó marad a lángész műve, mindig.
Bámulnivaló.

Bánandó. Székelyes.

Elegedendő oltalmunk Isten, áll Medgyesi Pálnak I Rákóczi György hamva felett 1649ben tartott prédikációjáb. Váradon, 1653. Nyomtatta Szenczi Ábrahám, 24d lapon.

Esztendő. Eszt-ek, esztesz, eszt, néha, de megint felelevenítendő ige után, mert olyan, minő még a mai: oszt-ok, oszt-asz oszt. Ászt-ag és aszt-al, s ászt-at = ázt-at szókban van a hajdani aszt-ok, aszt-asz, aszt ige, így ösztön-ben, öszt-ök, öszt-esz, öszt; Ist-en † szóban isztek, isztesz, iszt vagy ist-ek, ist-esz, ist, egykori ige, uszt-at igében a régi uszt-ok, usztasz, uszt, üst-ök és ezüst- szókban, az elévült üst-ök, üst-esz üst. Molnár Albertnél: fenvolt még: eszten ez nap, octavo ab hinc die. Esztendő az nap pedig tette: Hoc ipso anni die. Esztendő, a mi kitűzött naptól fogva, kitűzött közben foly. Év, a mi elmúlt.

Esztenivaló.

Értendő.

Fecskendő. Mutatja hogy fecs-ek, fecs-esz, fecs hajdani ige után így volt fecsk-ek, fecskesz, fecsk, ige,

Csiklandó, nőszemély szemérmének belső része, pöcske. Balaton melléki. Tájszótár.

Elegendő, elegedendő, ide jó-e?

† ist-ek = üst-ök
ez-ist, ezüst

a hozzam es-ek, es-ek, es igéből esk-ek,
esk-ek, esk igé lett. És a fecseg-ek,
fecsegek, fecseg után jövő fecsegendő
is egyre megy.

Forgandó.

Halandó. Halok, halsz, hal.
A halandó halhatatlant is alkot. Em.
ber ki csak meg fog halni, de jelenben is úgy
vétetik. Szép költői név.

Hallandó. Bécsi codex 174 lapjain: Hallandóvá
leggyűrt Azotommak városában.

Ingandó, Bécsi codex 38 lap. ő mond in-
gandójának száma a kisdedtől fogván
a nagyiglan. = Mo-
bilia.

Illendő. Illek, illesz, ill. Illemivaló.

Idvezülendő.

Járandó. Még több járandóm (bérem) van benn

Jövendő. Jövök, jövesz, jön = jő.
Jövendő' rejlése, halandó sejtése.

Kelendő.

Kárhozandó.
Kellendő, 1506. egyházi vegyes könyve LXXI lapjain.
nyájasságom legyen neked Kellendő.
Levendő után lett levendő, leventa,
ki hőssé lesz, hanem még ifju leventa, gar
leendő. Ilyen.

Leendő. Leszek, lesz-ek, lesz.

≠ mellek mondandók.

Mondandó. Mond-ok, mond-asz, mond.
Mondandóm van. Bécsi cod. 133 lapján " egyebek ≠
Mulandó. Mul-ok, mulsz, mul.

Sajnálandó.

Teendő". Tettek, tettek, tett. Tanivaló.
Ezzel sok a teendőm.

Várandó. Vár-ok, várt, vár.
Terhes asszony, kényesebb neve.

Veszendő". Veszendőben van a dolgom.
ügyem.

Uj lehet:

Ápolandó. ápol-ok, ápolt, ap-ott.
Gyermek, kit apa, ap-ol.

Birandó. Bir-ok, bir-t, bír.
A mi jószág, valakire száll.

Esendő". Es-ek, esett, es.
Azon vész, mely egyre esik.

Gyógyítandó. gyógy-ított, gyógyított, gyógy-ít.
Az jó-ít-ok, jó-ít-ott, jó-ít, javít, javít.
Beteg szónak hasonértelmüje lenne.

Háramlandó. Háramlott, háram
lott, háramol.

Irandó. ir-ok, ir-ta, ir.

Irendő, ir-ok, ir-ta, ir.
Sebgyógyításra való. ir.

Mosandó, mosnivaló szennyes ruha.

Nyerendő. Nyer-ek, nyer-t, nyer.
A sorsjegy, vagy a mit nyeremény-nek kéz.
Dénár kitenni, pedig még csak nyerendő,
nyerhetendő. Nyernivaló.

Nyelendő, nyelgétől gyuvrázatról,

Osztandó. Oszt-ok, oszt-ott, oszt.
Dividende. Osztanivaló.

Örökletendő. Örököl-ök, örök-ölt, örök-ök.

Örökösülendő.

Vendő.
Sok vendőm van. Vennivaló,

Virulandó. Virul-ok. virul-t, virul.
Szép gyermek jány neve.

Milyenzőül.

Ártandó, ártok, árt-az, árt.
Áll a Guary codex 9d tapján,
ártalmas helyett.

Állandó idő.

Bámandó

Bámulandó képet fest, szépség
lesz.

Becsülendő Uram.

Büntetendő.

Dicsőülendő léler.

Eredendő bün.

Forgandó. Forog-ok, forog-az, forog.
Vagy forgok, forgaz, forg.
Forgandó szerencse.

Hajlandó.

Halandó ember.

Hiendő dolog, Telegdinél, 1638ik kijött predikatiói 306 lap.

Jelentendő, Zatroi másolat 226 lapj. 2 hasáb.
mert megjelentendő vagy te magadat.

Káromlandó.

Káromlandó cselekedet és hazaárulás.

Kötelezendő = Obligatoriades. Kötelező
vény.

Láthatandó jel, Telegdinél, 331 lap. Ford.

Láthatandó cselekedet,
333 lap. 1638ik eli
kiadás

Leendő magyar haza, mely művelet. szemzetet, szabad fejlődést mutat elé.

Mulandó világ.

Oszlandó társaság.

Szánandó.

Sajnálandó.

Sietendő. Siet-ek, siet-sz, siet. Vagy
inkább sietyed-ek, sietyed-sz, siety-ed, s
ty és j cserével, sijed-ek, sijed-sz, sij-ed,
A ki siet, szintugy sijed, sijü-ed, sijv-ét.
Nem elsietendő munka, nem kell el
sijeszteni = i és ü cserével: sülyesztem.

Tisztelendő. Tiszted-ek, tiszteltz, tiszt-el.
Tisztelendő Ur.

Veendő. Elveendő lány. Elvevamivaló.

Viradandó. Vir-ad-ok, virad-sz, virad.
Vir gyökből van vir-og = virág, vir-ul,
Nem jő tehát virr-ad, v virradandó.
Viradandó nap.

Vigasztalandó. Tatrai másolat 226 lapja első
hasábján: vigasztalandó szent szeretet ád.

Fokításra.

Állandó-b, legállandób, legeslegállandób,
Bámulandób

Tiszteledő-b.
Bécsi codex 134 lapján: mindenekénél tiszteledőb
vala.

Igenévzőnek vagy része-sülőnek multja nevező gyanánt.

~~Avitt, avitt~~
avult.

Betüraga: t, ott, ett, ött.

Aszalt, midőn mondják: egy kis aszalt-
at vettem a gyerekeknek.

Bolt, bol-ok, bol-sz, bol, után, hon-
nan gyaporító igéül forog bol-ong
a ki ide s tova hajlik fordul. Bolt is forduló.

Csípett,
Dégett, Erdélyben, Magyarországon kalamaiz = dagadt.
Emett, Hiszen émett vagyok. Em-ek,
em-sz. em ige után.

Esküitt, Szolgabiró törvényes társa.
Esk-em, esk-esz, esk-ik ige után.

Folt, f és v közötti cseréivel vol ige
után. Margit 1272 körüli életirása
281 lapján van: akarom, hogy minekelőttö engemet ad-
nátok házasságra
testemet elmetél-
jétek foltonként.
Ez = darabonként,
folt, hát valómi
volé-mi dirib-
darab, a mi vol.

Gyapott, csak gyap-ok, gyap-sz
gyap ige után lehetett.

Gajdult, = megittasodott. Székely szó.
Görnyedt, Tájszótár.

Agott, maisan aggott.
Boldogult,
Bözült, a bözült.
Csökött, ki mi növésében csek-ély lett. So. mogysági.
Dohodt.
Dohott.
Dicsőült.
Ernyedt. Tájszótár.

Hanyatt feküdni. hunyok, hunysz huny. hanyok, hanysz, hany
Hányok, hánysz hány?

Halott, hal-ok, hal-sz, hal
ige után.

Herélt, castrato, herél-ek, herél-sz,
her-él, Herél az ki here körül
forog.

s a szegény herét gonosz késsel ki fordítja.

Holt. Elfeledtem mint a holt. megholt. Horvolt

Huttyadt, Hutjadt, éhség gyengitette, szárította ember. Jászói.

Elemedett.

Elitélt.

Értt = érett. érek, érsz, ér. éri.
Mi-értt, Az-értt, Kedve-értt. mun.
Kaértt. De a két tt-bül
Idvezült lön egy. Ez mutatja hogy egy t lett. Mint
a többi hónál s csak egy hatt, csatt, hogy egy.
ötvar, rövid

Korhadt, ki már megvénült, korholva van.

Kábult,

Kárhozott.

Kihült.

Költt, Kelt. Datum. Levél költtye, datuma.

Kesedt,

Letyhedt, teste elereztő, Kemenesali.

Mentt,

Metélt, száraz metélt, túrós metélt.
Metéltet ettem tyúklevesben.

Menekült

Megboldogult

Megszakadt = sérült.

Megett. Megek, megsz, meg. ö

Helyett, helyek helysz, hely. ö.

Kivülött, kivülök, kivülsz.

Hurrott, Baranya Ormánság = hurut.

ertt = erett, ~~erek~~, ~~ersz~~ er. erö.
s erö mán lett
csak ér.

Miért = mi eredésére

Munkáért munka eredésére.

Levált, pharisaeus

Elött, elek, elsz, él, elő, elva.

felett, felek felsz fel.

Alatt, alok alsz al.

Mellett. Igehatározó lett: mellelek, mellesz, mell, után.

~~Ít~~
Ét vagy evett összehuzásából. Ét- mint étel.
It — ivott ——— It — it-al
Ot — ovott. ——— Azért az 1508beli irott oda ovott, Ovakonyás. Otth. vagy régi egész ót
Itt, hajdan ith, ~~id~~ ivett, össze huzva. W

~~Olt ott~~ — Ótott, hidy eied fagylalt. Székelyszi.
Ovatott.

ovolt
Olt folyó Háromszéken Fogaras vidékén.
Ol-ók, ol-ás, ol igétől, honnan ol-ó (olló) is.

Önött, Istennek önöttei = válatztottai. A temetési könyörgés 1171 körüli másolata végén áll: ü szenti és önöttei. Ajakon élt hát akkor ön-ök, önsz ön ige. Ennek igenévzője önö, s ebből lön ö és ü közötti hangzóval: ünő.

Öröklött.

Örlött. ~~Ölte~~ = biga. „Legyen elég örlöttetek: Nemzeti
Nincs elég örlöttem még rétére. 1848. Octob. 21.
lap 553.

Őrült
Pityett, pittyett, lelöggő, leesett, pittyett ajaku.

Nizző Rántott után len rántotta.

Gát gavott kavott Ráhtta zavatott-

Hat havott ~~Együtt egyet eggyő~~ együtt.

Hát

~~Lat dott~~ Ötött kiötötte, nyelvével. övött
után lett öt, innen ötöl, öteh
ött, ötött.

~~Zát tavott~~

~~Zátos~~

~~Zátt, tavolt~~ - Rázott, télen ha istálóra szonel
a szarvasmarha rázottat vét a
béres, eleibe. Azaz, szénát szalmá-
val ráz össze Vas, Veszprém vme-
gyében. Ráz-ott, ráz-ok, ráz-ak,
ráz ige után.

Zát zav-ott

Ét Ett = evett.

~~Gett Gevett~~

Hét hevett Romlott faluneve Doboka vm.

Két kevett

Lét levett

Rét revett Sérült.

Tét,
Téth Solt. Sovolt.

It ivott Ith göry VI.
Sült. sivült

Hit hivett

~~Att~~
Sit sivitt Szelt.

Szentelt, husvétkori hus, kalács.
Szaggatott. Turós kigyanemü példabeszéd. Ne.
ki esett ... mire a két gyerek a' turós
szaggatottnak.

Revő revött

fevött sevött

fevöz sevöz

evvött bevött

Eöt beött

Egyhatarúzó 10 csere
Gett :
Gett giva

Szülött.

Kietlen = Kévettlen
Kéjettlen
Kéjtelen elforgatás.

Szorult. Sándornál. Pauper in necessitate positus.

Ot-ott ovott
oth vagyon Görg XIV.

Tébolyodott
~~Tett~~.

Ett, Jött = evett, jövött.

Tegett. Sándornál.

Rátót = Ravatott.

Milyenzö
Mit : mivel

Vett ije = Ivett:

Vasalt, = Bazalt, Basalt, oly kemény tömör szikla mely mintha vasal-va, vasazva volna. Alatjában Vasalt. V és B között csere van. Bazsa rózsa új tömöttségéről kapta nevét, mert nagy kerek feje, öröltyi naggysággal sűrűn tömören összezomló levelü.

Vádolt vagy vádlott.

Volt. „Magamat … ajálom" mutatja Urnak jövoltába, voltiba volt-nak névzőségét, Vol-od, voltz, vol, ige után
Igy jövoltáé kikérem.
Roszvoltát utálom.

Züllött.

Zabáltt, zabáttt, jó testben levő kövér ember, vagy marha. Göcsei.

Öl	ött-evez
Öth	övött
Fött Gött	fövött jövött
Köll	kövöle
~~Lött~~	~~lövött~~
Sött	sövött
Tött töth	tövöt göry codex II. Töttöz
Ut	uvött
Guth	guvött
Fütt	fuvött
Guth	guvött
Küt	kuvött
Rüt	ruvött rand. revett.
Sutt	suvött

Lehet ujból.

Álzott, maskire, maskara. Kezdette P. Horvát Lázár, Honderü 1845. lap 92.

Áprolt

Bizott, Bizottam, bizottad, bizotta. . Bizottamat küldöm.

Béperesitett.

Fagylalt. Ezt ugyan Erdélyben még 1846. hallottam Kolosvaratt. Ha nem látszik ujsága.

Hatalmazott, felhatalmazott, Plenipotentiarius.

Horgolt.
z

Jelölt, jelelt, kijelelt. Candidatus.

Ovott, a Pesti Hiradó 1845beli Nov. 2d. számban levő 294 lapján áll: a' képző példányintézet ovottjairól (kisdedeinek.)

Kiérdemült, emeritus.

Kegyelt.

Küldött. Vármegye küldöttei. Küldöttem elmondja dolgaimat.

Szembesített.

Unatkozott.

Milyenji nenji
Kedvele ember
~~Épült~~ ház
Ásott kő

~~Írott kép~~
~~Földöttlab~~

Igésnévző multja, Névző és Milyenző, ꜰ gyanánt. ꜰ Igehatározó.

I. Névző.

1. Itt V belü kiejtésével, s összehuzással származott névzőink, forganak elé. Ugy azok, melyek most gyökül állanak.
2. A mai kettős tt irású Igésnévző multja, hajdan csak egy t-vel volt.
3. Mutatók: Ett, Iött, dött azaz Evett, Jövött, Lövött.

V sorban,
ATT összehuzva Avatt, s így, lön Atty-a, népespuszta Fejér vm.
ÁVITT. Mutatja: avít-ok, avít-ak
avít ige voltát. Avít után, avító,
avított, minek összehuztától lett:
avitt.
BATT után Batthyán mfalu Fejér vm. És
BÁT is lön Baratt barott összerántá-
sa által. Hajdani igéje: bar-ok.
barsz bar, baró; barott. Ma
is fenforog: Neki bavazkodott, ba:
vázkodott, mi annyit tesz mint
neki meredezett, mikint a bát-or
ember, ki, bávány s bolondulva csap
a veszélynek. Gát-or gyöke Gát
fenforog Bát hasonhangzatjául.
Báth mezőváros pedig Hontban, tóttal.
felső Alsó Bátka, magyar falut Gömör-
ben. Bátony, magyar falu Hevesben.
Hajdan, vala irva Báth, Bathori,
H érezette. a meghuzójegy elmaradttai,

és

vátó-nál Ó elhagytát.
BATTA Pest vmegyei czirákneó. Bavatt-ó = Batta.

CSAT Magyarországon CSATT Erdélyben,
Csavott öszverántásából. Csavok,
Csavsz, csav, csavó, csavott. Csav
értelmét mutatja Csav-ar. Csat,
vagy Csatt igen is csavolni csavarni való.

GÁT öszvehúzva Gav-ot, ma gav-ott.
G és K cserélvén, tehát Kav-ot. Ká:
va értelmezi. Gát, a mi körül kav-áz

HAT szám. Hav-ot, hav-ott' öszvehu:
zása. Hav-ok, hav-sz, hav, havó
havot, = haladás, hat-ás. Hajdan
íva hath V kilebbentése jeleül.
Hat-ár, Hathalom – havotthalom. Hatvan,

LAT, lav-ott. Lat-orcza, Lat-kócz. A mértéki lat
van Loth után.
HÁT, ember háta.

TÁT, TÁTH, m. falu Esztergom vm. Tav-ott,
öszvehúzása. Tav-ok, tav-sz, tav, tavó,
tavot, tavott. Tav, tov, után van
tavitás, tov-itás, értelmezi: tova,
tov-áb. Tát után, tát-os, = tav-
ít-os. Igen tov-uló, tav-uló, tával
ba sietö, táv-ozó sietö jó futó ló,
Száj-tátó = tavító, szélesitö. Tát falu
neve, tova terjedéseire. Ha val iratása
hajdanias. ♩ Tát-om, ~~nép~~ helysége Somogyban.
Táttos falu Háromszéken = Tavatt-os.
Tált-os, távolok távolsz, távol, távoló F

F távolt, ki távol-ba
néz, nézett. Tált-os,
távolba néző, ahhoz
értő.

♩ Táttába vittèk = távottá
ba, távoztába.

VAT, VATH, magyar falu Veszprém vm. Vatt,
az az Ivok, ivsz, iv, ivó, ivatt. I el.
nyelve, mikéne a temetési beszédbeli: vimád,
helyett ma: imád, van.
VÁTH is magyar falu Vasban. H-val
iratása I elsipcsét jelenti. Váth
lehet Ivadó után és.

ETH falva, Háromszéken. Evck, evtz, ev,
evü, evett. Összehuzva: Et, Ett, Eth.
Ev = forog, forgat. Ethfalva tehát,
forduló, fordulfalu.
Es mi volna Ethele, Etele.[2] Tu:
róz: 1 Rész XIII fejezetében: Athyla,
qui hungarice idiomate Ethele dicitur
est. Eth, tehát itt is, evett összehuz-
tával; lön s annyi mint: forgott: Ele
pedig van, elő után, mikéne, Szülő
után: Szüle. Kézelő, homlokelő,
pedig téven kéz elejére, homlokelejére
valót, ethelő Ethele, nem lett volna
e forgás elejére való. Forgó elő.
Et-éd, falu Udvarhelyszéken: Ethéd.

ÉT, mi után, ét-el, hasonlóan evett,
összehuzásos.

BETH falva. Udvarhelyszékben. Bevett. Bev-
ek, bev-tz, bev, bevü, bevett. Értelmében
bevülés

"bevülés bővülés" vissza. Bévett, = beth
hát annyi mint igen bévült bővült. S
így Bethfalva = bővült falu. H-val
iratása, jelenti V kimaradtát.

Bethlen családnév meg jöhete Bévett-
len = bővetlen, után. Budai Ferenc lexi-
conában ugyan Bethlen Olivernél az áll,
hogy ennek atyja kicsinyétü lett volna,
de onnan Bé étlen. De, mivel H-val
irja e czímét, nevét, kihetőb Bevett-
len' összehuzásából eredése, mert tt
ott V kiugrását mutatja. Bévetlen
= igen bő, gazdag.

Czeth, czethhal. Az 1437–41 közötti
Bécsi codex 107b lapján van: Urnak ceth
190diken: a ceth az elvetettel benyeli.
Czev-ek, czevz, czev, czevő czevett
ige ugyan volt, mert czevő után forog
fenn czev-ek, czövr-ek, azonban ceth,
nem igen czevett, összehuzása. Deák
Ceta, v. Cetus után lön ceth. H-val
iratája erezteti H elmaradtát. Czet, cze-
te, vízimalomtárti gúzskötél, a dunain, jöhete czeve-
bül. Czetkény, ha-
sonlóan. ℓ. Tájszótár. CSETT, csev-ek, csev-sz, csev, csevő, csev-
ett. Ez összehuzva Csett. Vasban Vez.
prém meggében lőhajtási szó. Csett!
te! kiálltják a lóra. = Mozogj, nyulj,
mint a csevő csöve.

Tájszótárban áll: Csetebota, Csetes, Cset-
tenni, stb.

Cset-ény, falu Csetnek. mezővárus.

HE't

KET

KETTŐ, Kevett összevonva. Kev-ek, kevz, Kev, kevő, kevett.

LE't

LETT levett, összehuzva. Lev-ek, lev-z, lev, levő, levett.

PETT, összehuzva: pevett. K és p közötti beütésével lehet. Kev-ek, kevz, kev, kevő, Kevett, = fordultos. Pevek, pevz, pev, pevő Pevett, Pett-end, nyers gyurja fejér anyagban. Annyi volna mint Kett end. Kevett end. Oda forgatott, összevissza / mint a Petty. Petten, Pettyn, kicsi pu: lyaság forgatottság szava.

RETT = revett. Rev-ek, revz, rev, revő, revett. Magyarázza: rev-es. De REVES fenn is forog. Rett-eg faku Belső szobrok vm. Rett-egek, rett-egz. retteg ige. = Reveg, remeg.

TETT, = tevett. Tevek, tevz, tev, tevő tett: Ugy tsn sz és v egyéjével tezek, tezz, tezz, mikéne evek, evek után: ezek, ezz, ezz.

Tett-et, tett-etes. Zárt e-vel.
Csit-i, csivott.

BÓTH = bovott. Bovok, bovz, bov, bovó, bovott. Fordulás, elbevás egyneje.

CSÓTH, magyarfalu v népes puszta Vesz. prém ún. Csovott. Csovok, csovz, csov, csovó, csovott.

FÓTH, mfalu Pest vmegye vácji járásáb. Nem, fovott' öszehuzása, mert annak értelme nincs, hanem 1vott után van. J elhagyásával v V-nek F-fé változtával. hvok, ivz, iv, ivó, 1vott. Annyi mint: hozzába terjedés.

GÓTH magyar családnév Vas vmegyei nemes magasiban. Kiejtése ott: Guóth, v ivva v ijjy. Góth-nál Gov-ott, Guóth-nál Guv-ott van összevonásra. Guvok, guvz, guv, guvó van kuvó. kuvott után. K és G cserélvén. Kuvni = hunyni; gy.

LÓTH, bibliai név. Lovott. Lovok, lovz, lov, lovó után lót. S Lótok, lótz, lót, lótó ún Lóth. Lótni futni.

MÓTH, magyar Zsiráknév.

TÓTH. Tovott. Tovok, tovz, tov, tovó, tovott. Tova, tovább szövött. E' ha innen volna

a

magyarország felsö vidékeibe tolt, tót nép neve. Szlávok után kerüle. tolok, tolsz, tol, toló, tolt igének L betüje kiugratásával eredett volna is, állhatna. Lám folt, volt, Vas megyei ajkon: fót, vót. Vagy inkább hinnéd a Szláv gyapori to, to mondásból eredtet, Horvát István szerént.

TÖTT, Ö és E cserével = TETT.

ÚT, UTH, Uvott azaz ivott, (miként Irvos után lön Urvos, Orvos.

BUTH magyar cziráknév.

CSUT, CSÚTH. Alcsuth a hazája elhagyott hitelezgett István nádor jószága, Fejérb. Csuvott. O és U cserével Csov-ott.

GÚTH,

KÚT, KÚTH

SUTT, Suvott. Suv-ok, suvsz, suv, suvó Suvott. SUTTom.

II. MILYENZŐ.

VETTjószág. Ivett I-je elesipve.

ÓTTvár, Óvott. Óvok, ovz, ov, ovó, ovva.
Var mely a gyerek fejét körülvezi, mere
OVni, óni = körülforgani, venni.

HÓTTember, hovott. = felfordult, elforgott.
Hovok, hovz, hov, hovó, hovott. Hólt,
már, hovolt' gyakorlójóige multjának
összehuzása. S hólt azért irandó
meghagyójeggyel, mert V kihagyva. És
helyesen éjjik lán Vasban, fejérben,
máskülönben is a hóttat.

RÓTTember, megrőtt személy, épen úgy, mint
HÓTT, sőt ez világosítja, mere rov-
ok, rovz, rov, rovó, rovott után
úgy lön rótt összehuzva, mikéint
hovott-ból leve hótt. Rovolt is
volt mere onnan fordula-ki rójt,
d gyerélvén J-vel.

TÓTT TÓTH lettéi tovott-ból ita lát-
hatni világosabban. Elsőnél a másod J
elmaradt, a másiknál th-val iratája
V kilöktéi s meghuzátását jegyzi.
S már így
VÓTT VÓT VÓTH is helyeslendő.

FEÖT, FEÖTT, fev-ök, fevz, fevő. V el-
hagytával feö, fevött, V nélkül feött.
feött Kukoricza. Hajdani írás.

Ma e is elmaradt s lön
FÖTT, fövök, fövz, föv, fövő, fövött,
V elhagytával fő, föv, főtt.

KEÖT, KEÖTT, kev-ök, kevz, kevő, kevött,
V elhagytával keök, kesz, keő, keött.
Keött tészta. Kikeött tojás. Költ, már
Kövölt után van.
Ma e is elmaradt s lön: Kövök,
kövz, köv kövő, kövött után: Kött.
Levél kötte, annyi mint levél kövölte,
az az forogtta.

LEÖT, LEÖTH, LEÖTT, levök, levöz, levő
levő, levött. V elhagytával leöt, leött.
Leött dolog.

REÖTH, REÖTT. Rev-ök, rev-z, rev, revő, rev-ött
E elhagytával Rötth.
RBöt. Cziráz neve.
Értelmezi: rev-es. És mivel a reves holmi
meg veresül, verhenyő lesz, onnan rőthaj=

verhenyeges. haj.

5

Igenévzővel sajátságos élés.

Kiskúnszentmiklóson 1849. jul. 21.

Alvóban volt. Alvófélben. Alvólag.
Aratóba ment.

Bukóban van. Bukófélben.
Bujdosóban járt. „Büdosoba estünk" feleli elkeseredetten Bebek ferencz II ferdinandnak 1555b. Rmnyelvemt. 119 lap.

Csendesülőre tért.

Delelőre hajtjád a barmot kút körül.
Derülőben volt. Derülőfélben.
Ébredőre volt az idő. Martzius 15dike 52d számában Majus 15d.
Esőben áll. Esőfélben. Esőleg. Míg az egész világ ébredőt és indulót fuvat

Érőfélben van a dinnye.

Esküvőre ment. Esküvőfélben.
Felfogója nincs. Azaz felfogó esze. Így: felgondolója. Nincs felgondolója
Fejőre kihajtotta a gulyát.
Fojtóra kötötted. Ne kösd fojtóra.
Fonóba jár a legény, s lányokkal hanczukáz.
Forduló. Menjünk ki egy fordulóra. Egy fordulóban megjártam ezt is.
Futóra vette a dolgot. Futófélben.

Háztűznézőben forog.
Heverőben áll. Nincs e vagy egy gombod heverőben, ide kellene varratnom.

Indulóban van

Járom lesz. Járója van.

Jövőben volt. Jövőfélben. Jövőleg.

⌐ Kapok azon hogy
épen jöttél, mebe
vitad szólaink.

Kapóra jöttél. ⌐ Kapófélben.

Kihalóban van e család.

Kezdőben áll. Kerdőre vettem.

Kerdőre vonták.

Kilátszóig volt az ő karjának húsa, B. Margit élet
írása 26 lapj.

Leesőben van
az eső.

Lóggóban jár. Lóggófélben. Egy lovat
lóggóra fogaták. Lóggólag.

Leánynézőbe ment.

Legelőre hajtották. Meröben tagadom

Mellőzőre fogta.

Menőbe van.

Menekvőben van. Menekvő félben
Menekvőleg

Munkálódóban. Küldöttség van munkálódóban⌉

7 Pesti hirlap 1845b.
199 lapján, Csanád:
tudósításban.

Nevelőbe adta leányát.

Nyitóban áll. Nyitófélben.

Olvadóban van a hó.

Roskadóban áll.

Szántófélben. Szántóba ment.

Szántóra tette ki.

Űzőben volt. Űzőbe vették. Űzőfélben.
Űzőleg.

Válaztóba van, gyerek, s kutyakölyök, mi
kor csecstől elszoksatják.

Váróban él.

Vezendőben van.

Váltóra dolgozik. Kiskunszentmiklósi
czizmadia, ki előre nem készít, hanem
csak rendeltmunkát, mit azonnal kiáltana

Vetőre szánt.

Félben ragyal.

Arató félben.

Bujdosó félben.

Durranó félben.

Evő félben.

Fingó félben.

Garázdálkodó félben.

Gyónó félben.

Hungó félben.

Ivó félben.

Induló félben.

Járó félben.

Kérő félben.

Lengő félben.

Menő félben.

Ontó félben.

Igésnévző mint személynévző.

1. Három fokra fordul elé: 1. Tevő, a ki tkz. 2. Tétető a ki maga tétet, a mi, ezközöl. 3. Tétettető, a mi ∨ a ki mással tétet, erő: vel, paranccsal. Ezközöltet.
2. E fokok között sok állapant igénkre visszanyerjük, ha kívánjuk. Mert, ha azok élnek melyek itt alábuzvák, a többije is mind életbe indítható.
3. A tétető mind ító, ítő után van, valhogy elejéé a nyelv az í-t. P.o. Tévéztő, Nyu: vaztó, Függeztő, Akaztó, Epeztő, Jerez tő; helyett = tevez-ítő, Nyuvaz-ít-ó, Függez-ít-ő. Akaz-ít-ó, Epez-ít-ő, Jerez-ítő. stb.
4. Helyesebben innék ide Z-t és nem Sz-et. Sz vagy is Z-ből lett.

Tevő.	Tétető,	Tétettető.
	∨ sorban..	
Havazó,	Havaztó.	Havaztató.
Kávázó	Kavásztó.	Kávásztató.
Kávozó	Kávosztó	Kávoztató.
∨ gerélyen	P- vel: itt van,	Káposztó,

után

Rivazó. <u>Rivasztó</u>. Rivaztató.
V. elebbenivel, riazó, riasztó, riaztató.

Sivazó. Sivasztó. Sivaztató.

Hovázó. Hovásztó. Hováztató.

Kovázó Kovásztó. Kováztató.
Kovazó = kovász.

Lovazó. Lovasztó. Lovaztató.
Lovasztó lehet a Rosswärter, vagy alkalmazható az angollovarok szavai közé.

Rovozó, Rovosztó. Rovoztató.
Rovozó, a ki rov, ró, rovást metsz inkább mintsem: rónok.

Sovozó, Sovosztó, Sovoztató.
Összehúzva sózó. Sósztó. Sóztató.

Továzó, Tovasztó, Továztató.
„Tétovázó"-nál lám megvan. Lön az tétov, után, a mágad szómag mozdításán.

Övező. Övsztő. Övztető.

Bövöző. Bövösztő. Bövöztető.

Csövező. Csövöző.	Csövösztő.	Csövöztető.
Fövöző.	Fövesztő.	Fövöztető.
Özhezhuzva:	Főző, Fősztő.	Főztető.
Kövöző.	Kövesztő.	Kövöztető.

Sunka kövesztő gazd'asszony. Sódorkövesztő.
Káposzta kövesztés. Káposztára raknak
követ, de sódora nem. S nem is a
kő kövezésétől ered. Hanem

Lövöző.	Lövösztő.	Lövöztető.
Tövöző.	Tövösztő.	Tövöztető.
Özhezhuzva:	tőző.	
Duvazó.	Duvasztó.	Duvasztató.
Nyuvazó.	Nyuvasztó.	Nyuvasztató.
Suvazó Szuvazó.	Suvasztó.	Suvasztató.
Büvöző.	Büvesztő.	
Füvező.		

B Corban.

Bábozó.	Bábozni.	Bábosztatni.
Csábozó.	Csábozni.	Csábosztatni.
Habozó.	Habozni.	Habosztatni.
Kábozó.	Kábozni.	Kábosztatni.
Kábozni utáni fejérvári	Kábosztatni. szóra. ajkon forog.	
Lábozó.	Lábozni.	Lábosztatni.
Ebező.	Ebezni.	Ebeztetni.
Gebező.	Gebezni.	Gebeztetni.
Sebező.	Sebezni	Sebeztetni.
Csibázó.	Csibázni.	Csibáztatni.
Hibázó. Zsibbázó	Hibáznia. Zsibbaztni.	Hibáztatni
Dobozó	Dobozni.	Dobosztatni.
Kobozó.	Kobozni.	Kobosztatni.
Kobozó.	ötlyegmuva.	Kobzó.
Tobozó.	Tobozni	Tobosztatni.
Tobozó	ötlyegmuva	tobzó.
Buborzó	Buborzni	Buborztatni.

D sorban. D utáni V ig.

Adózó.	Adóztó.	Adóztató.
Hadozó.		
Kádazó.		
Madarazó.		
Nádozó.		
Padozó.		
Fedezö.		
Gedézö.		
Kedvezö.	Kedveztö.	Kedveztetö.
Medvézö.		
Nedvezö.	Nedveztö.	Nedveztetö.
Redvezö.	Redveztö.	Redveztetö.
Idözö.	Idöztö.	Idöztetö.
Idvezö.	Idveztö.	Idveztetö.
Hidazó.	Hidaztó.	Hidaztató.
Zsidózó.	Zsidóztó.	
Odázó.	Odáztó.	Odáztató.
Odvazó.	Odvaztó.	
Csodázó	Csodáztó.	Csodáztató.

Lödöző   Lödöztő   Lödöztető.
Lödöztő, Schiessstatt.
Fudázó.   Fudaztó.
Ludazó.   Ludaztó.
Rudazó.   Rudaztó.
Tüdöző.   Tüdöztő.

F sorban.

Áfonyázó.
Kefézö.   Keféztő.   Kefeztető.
Keféztő lehet azon ágas, melyen a poztógunyát a legény kefézi, kefeli.
Kofázó.   Pofázó.   Pofáztó.
Pofozó.   Pofoztó.

G sorban

Agazó,   agaztó.
Aggazó.   aggaztó.
Magozó,   Dagazó   Dagaztó.
Ragozó   ragaztó.
Tagozó   tagaztó.
Regéző.   Szegező   Szegeztő.   Szegeztető.
Reggeliző.   Tegező,   Tegeztő.
Téglázó   Tégláztó.   Tégláztató.
Végező   Végeztő   Végeztető
Igazó,   Igaztó.   Igaztató.
Csigázó Csigaztó   Igéző,   Igéztő.   Igéztető.
Higazó.   Vigazó   Vigaztó   Vigaztató.
Bogozó   Bogoztó.

Fogazó. Fogaztó. Fogaztató.
Dögönyözö
Dugozó. Dugoztó.

Lugozó Lugaztó Lugoztató.

Függező" Függeztö" Függeztető"
Nyügöző" Nyügöztö" Nyügöztető"

Egy sorban.

Ágyazó ágyaztó ágyaztató.
Ágyuzó ágyuztó ágyuztató.
Ágyuzó aki ágyuz, ágyut süt el.
Ágyuztó, ki az ágyuzókat tanitja, rendben tartja. Ágyuztató, ki parancsot ad.

Bágyazó, Bágyaztó. Bágyaztató.
Fagyazó Fagyaztó. Fagyaztató.
Fagyuzó. Fagyuztó. Fagyuztató.
Nagyozó, Nagyaztó. Nagyoztató.
Nagyozó = Nagyzó.

Egyező. Egyeztö. Egyeztető.
Begyező" Jegyeztö. Jegyeztető.
Jegyező. Hegyeztö. Hegyeztető.
Hegyező. Kegyeztö. Kegyeztető.
Kegyező. Legyeztö. Legyeztető.
Legyező.

Négyező" Négyeztő" Negyeztető".

Figyező" Figyeztő" Figyeztető".

Jegy, figy után van jegyelem, figyelem.
Ha figy-el lett, lehet, figy-ez. Figy.
s ha elmező" helyett elő főnek lenne: Figyező".

Fogyozó" Fogyaztó Fogyaztató.
Mogyorózó

Bögyözö", Bögyöztö", e-vel Begyező".

Itugyozó" Itugyoztató.
Rügyező" Rügyeztö"
Szügyező" Szügyeztö" Szügyeztető"

H sorban.

Éhező" Éhezti" Éheztető.
Kehező" Kehezti" Kehezteti"
Lehező" Lehezti" Lehezteti"
Méhező" Méhezti" Méhezteti".
Neh-ez-ő" Nehezti" Nehezteti".
Teh-ezö".

Ihozó, Ih-ozti Ihoztató
Ih anyi mine Ich. Ihász, Ihaisz.
Pih-ező" Pihezti"

Bohózó Bohozti
Kohozó Kohozti
Loh-ozó
Mohozó

Csuházó Csuhaztó
Puházó

Rüheză" Rühezță" Ruhezteță.

J sorban.

Faj-ozó Fajoztó, Fajaztató. Kajáltozó.
Hajazó, Hajaztó Hajaztató. Sajtozó, Sajtoztó.
Hajazó.
Fájazó Fájaztó Tajtozó, Tajtoztó,
Első fok: taj-azó. Második fok: Tájék-ozó. Tajtozó első fok. Fajt-
ozto, második fok.
Éjező. Éjeztő"
Első fok: ejező: Második fok: Ejjel-ezó.
Fejező. Fejeztő. Fejezteto.
Kéjező" Kéjeztő. Kéjezteto.
Mejjező. Mejjeztő".
L gerével mellező.
Fejező" Fejeztő" Fejezteto.

Ijező" Ijeztő" Ijezteto"
Hijazó Hijaztó
Hijányzó Hijányztó.
Tojozó Tojoztó
Első fok: Tojó. Második fok: tojoz-ó.
Ujazó Ujaztó
Ujozó Ujozó.
Hujjázó Hujjaztó.

K sorban.

Akazó Akaztó, Akaztató
Fakazó, Fakaztó Fakaztató.
Lakozó Lakoztó
Makkozó Makkoztó
Nyakazó Nyakaztó Nyakaztató.
Szakazó Szakaztó.

Akadályozó Akadályoztó, Akadályoztató.
Lankazó, Lankaztó. Lankaztató.
Kikerül ige Lankoztó.

Ékező. Ékeztő. Ékeztető.
Békező Békeztő Békeztető.
Jékező Jékeztő Jékeztető.
kékező Lékeztő Lékeztető.
Lékező
Békózó Békoztó Békóztató
Tekező, Tekéztő Tékozó Tékoztó Tékoztató
Elő for téki, másik tékoz, harmadik
tékozol-ó, tékoztó.

Ikező ikeztő Ikeztető.
A hasító, toldó, ik, helyesl mint
ék.
Bikázó.
Cikázó. Cikázti. Csikoz-ó, Csikoztó Csikoztató.
qikazó Likazti Likoztató
Cikkező. Cikkeztő. Sikozó Sikoztó Sikkeztő.
Sikkazó Sikkaztó Sikázó Tikozó Tikoztó

Pikkező, Piquetirozó Okozó. Okoztó Okoztató
Idején.
Fokozó Fokoztó Fokoztató.
Sokozó Sokoztó
Tokozó Tokoztó Fokoztató
Tokoztó neve lehet. a futteralmacher.

Áldozó. Áldozti. Áldozó, Atjazó, Atjaztó, Atjaztató
Álazo Alaztó
Baltázó.
Bálozó Bálozti Bálaztató
Bálozti lehet Ballgebor.
Falazó Falaztó, falaztató.

Gyalázó Gyalázti Gyalázható.
Halazó Halaztó Halaztató.

Z-vel írás itt sülhetne kétértelmüségre, mert halazó a halász is, ki halhal bánik. De, a halazti meg igy tehz mint a hal, tovább tatzitja magát, ügyét.

Hálózó Hálózti Hálóztató.
Nyálazó Nyálazti
Tálazó Tálaztató
Valózó Valozti
Válazó Válaztó Válaztató
Vállazó Vállazti

Élező" Élezti" Élezteti"
ki élt okoz, okoztat, élesit, élesitett, hogy éle legyen kardnak, késnek. A ser. élezti" is élével jó. Élező" másad e-jc, nyilt e, élezti"-é tompa e.

Bélező". Bélezti".
Csélező" Cselezti". Cselezteti".
Jelező" Jelezti". Jelezteti".
Helyező", Helyezti". Helyezteti".
Első fok: Helyezni. Másadik: Helyhezni.
Ilyen: sebedt, sebhedt.

Lelkező" Lelkezti" Lelkezteti".
Mellező" Mellezti". Mellezteti".
A gyérvel mejjező", mejjezti", vagy medyező".

Telező". Telezti" Telezteti".
Tellező", teljező". Teljezti". Teljezteti".
Másad fok: Teljesitő".

Dolgozó	Dolgozni	Dolgoztatni.
Golyózó	Golyozni	Golyóztatni
Holozó	Holozni	Holoztatni.
Ölözö	Ölözni	Ölöztetni
Öltözö	Öltözni	Öltöztetni

Öltözni lehet: toilette.

Fölözö	Fölözni	Fölöztetni.

Ë, ö, ü gerével Felezöl

Költözö	Költözni	Költöztetni
Töltözö	Töltözni	Töltöztetni
Fulazó	Fulazni	
Mulazó	Mulaztani	Mulaztatni
Nyulazó	Nyulaztani	Nyulaztatni
Túlozó	Tulozni	Tuloztatni.
Fülezö	Fülezni	Fülezteni
Sülyezö	Sülyezni	

M sorban.

Bámozó	Bámazni	Bámoztatni

A, O és E gerével van: bámezó, bámezni, bámeztatni.

Hamvazó, Hammazó, Hamvazni, Hamvaztatni.	Hámazni	Hámaztatni.

Almahámazó. Lóhámazó.

Sámazó.	Sámazni.	Sámaztatni.
Sámfa, mutagja	Sám	értelmül.
Támazó	Támazni	Támaztatni
Vámozó	Vámozni	Vámoztatni

Emező Emézti Emézteti
Kemező Kemézti Kemézteti.
Záborszky Imre Somogy vmeggei képviselő mondá 1848 julius-ban, nekem, mikor Somogy-ban Kemezni = gener, genirer. Somogyi I. Csongrádi képviselő pedig Szegeden divását említé. Cela me gène, das geniert mich,

Rémező Rémezti Rémezteti.
Temező Temezti Temeztetni.
Vemhező Vemhezti.

Bimbózó Bimboztó
Czimező Czimezti
Hímező Himezto
Simázó Simáztó
Omlazó Omlaztó Omlaztató.
Czombozó
Csomózó ... Csomóztó

Gyomozó
Gyomrozó ... Gyomroztó
Komázó
Lomozó, Lomoztó, Lomoztató
Nyomozó, Nyomoztó, Nyomoztató. Nyomazó, Nyom.
Romozó Romoztó Romoztató maztó.
Ömlező Ömlezti
Csömöző Csemező, azére lehetne, mert van Csömöz v. e gyével Csemez omagyar nemzetség, mely név csem, csöm, után lön. S értelmét nyújtja csom, homa csomó.

Gömöző, Gömöztő. Gömöztető.
Göm után gömö igénévző van:
Gömö után gömb.

Tömöző Tömöztő, Tömöztető.
E gerével: temező. Tem után
van tem-et, temet-ő.

Gummizó. Nem magyar.

N sorban

Fanozó. Fanoztó.
Ganajzó Ganajoztó.
Kanozó Kanoztó
Tanozó. Tanoztó. Tanoztató.

Énező. Énesztő.
Engező, Engeztő. Jenező. Jenesztő.
Engeztető. Kénező. Kéneztő.
Engedélyző. Ménező. Ménesztő.

Inazó
Binező. Bineztő. Bineztető.
Mai bün helyett hajdan: bin volt
ajkon.
Csinozó. Csinoztó. Csinoztató.
Csinoztó lehet azon gép, mellyel a pok-
tól csinozzák, appretur.
Finomzó Finomoztó.
Kinozó Kinoztó. Kinoztató.

Pinázó.
Sínező". Sinesztető". Sinesztetö".
Színező".
Ónozó. Ónoztó. Ónoztató.
Monnozó.
Önözö". Önző". Önöztö". Önözteto".
Öntözö". Öntöztö". Öntözteto"

Ny sorban.

Bányázó. Bányáztó. Bányáztató.
Hányazo. Hányaztó. Hányaztató.
Lányozó.
Pányvázó. Pányvázto. Pányváztató.
Tanyázó. Tanyáztó. Tanyáztató.
Vanyozó.
Enyézö". Enyéztö". Enyéztetö".
Enyvezö". Enyveztö". Enyvezteto".
Fényezö".
Kényezö".
Lényezö". Lényeztö".
Fényvezö". Fényveztö".
Tényezö". Tényeztö".
Tenyészö". Tenyésztö".
Csinyezö". Csinyeztö". Csinyeztetö".

Fonnyazó Fonnyaztó Fonnyaztató
Konnyazó Konnyaztó Konnyaztató

Könnyező	Könnyeztő	Könnyeztető
Csunyázó	Csunyáztó	Csunyáztató
Dunyházó	Dunyháztó	
Gunyázó	Gunyáztó	
Tunyázó	Tunyáztó	

P sorban.

Apázó	Apáztó	
Gyapjúzó	Gyapjáztó	
Kápozó	Kápoztó	Kápoztató.
Kapoztó	után van	O és a cserével
Kápozta.	Mese beszéd,	hogy azt Káp
nevü ember	hozta volna	Amerikából. A

Káprázó	Kápráztó	Kápráztató.
Laposzó	Laposztó	Laposztató.
Naposzó	Naposztó	Naposztató.
Paposzó		
Taposzó	Tapaztó	Tapaztató.
Epezö	Epeztö.	Epeztető.
Cseppezö.	Cseppeztö.	
Cseppüzö.	Cseppüztö.	Cseppüztető.
Gépezö	Gépeztö.	Gépeztető.

Képező.	Képező.	Képeztető.
Kepéző.	Kepéző.	Kepéztető.
Lépező.	Lépező.	Lépeztető.
Népező.	Népező.	Népeztető.
Pépező.	Pépező.	Pépeztető.
Repező.	Repező.	Repeztető.
Seprüző.	Seprüző.	Seprüztető.
Szépező.	Szépező.	Szépeztető.
Tépező	Tépező.	Tépeztető.
Ipazó	Ipazó.	Ipáztató
Csippázó.	Csippazó.	
Pipázó.	Pipázó.	
Sipozó	Sipozó.	
Koppózó.	Koppózó	
Lopódzó, lopódzó.	Lopozó.	
Kupozó.	Kupozó	
Pupozó.	Pupozó	Pupoztató.

R sorban.

Arazó	Arazó	Araztató.
Árázó	Árázó	Árázható.
Fárazó	Fárazó	Faraztató
Gyárazó	Gyárazó	Gyárazható
Származó	Származó	Származtatható

Kárazó	Kárazti	Kárasztató	
Kárhozó	Kárhozti	Kárhosztató	
Nyárazó	Nyárazti		
Sárazó	Sárazti		
Tározó	Tározti		
Várazó	Várazti		
Várakozó	Várakozti		
Érező	Érezti	Érezteti	
Érező	Érezti.	Érezteti.	
Bérező	Berezti.	Bérezteti.	
Ferező	Ferezti	Ferezteti	
Gyérező	Gyérezti	Gyérezteti.	
Kérező	Kérezti	Kérezteti.	
Kéredző, Kérődző	d közbevetésével, sem	nem tartozik ide.	
Merező	Merezti	Merezteti.	
Serező	Serezti	Serezteti.	
Sérező	Sérezti	Sérezteti.	
Térező	Térezti	Térezteti.	
Terező után	Terjeszti		
Vérező	Vérezti	Vérezteti.	
Irázó	Irazti		
Csirázó	Csirázti		
Hírező	Hirezti	Hirezteti.	
Virázó	Virazti	Virasztató.	

Hervazó, Hervasztó. Hervasztató.

Orozó Orozló Orozlatú.
Orozló után Orozlom, Orozlon falu

Borozó. Borzló Borzlatú
Borzazó. Borzazló. Borzódzó d vel nem
Porozó Porozlo Porozlatú divatú.

Portyázó
Sorozó Sorozló Sorozlatú
Torozó Torozló Torozlatú
Örözó Örözlö Örözletö
Vagy Örezó után Örizö, Örizlö.
Örözlö Örizlö lehet, Posten,

Börözó Börözlö.
Körözó Körözlö Körözletö
Pörözö, Sörözö, e ví ö gerével Perezö
Serezö.
Törözö, Törözlö Törözletö.

Urozó O ví U gerével Orozó. S
Urozó pedig helyett.
Húrozó Hurozló. Hurozlatú.
Túrozó Turozló Turózlatú.

S sorban.
Ásózó Ásózló Ásózlatú
Kásázó Kásazló Kásáztatú
Esözö Esözlö Esözletö Vásazó, Vasazló.
Vásazlatú.

	Fésüző	Fésüztő	Fésüztető
	Késező,	Készető,	
	Mesező	Mesező	Meséztető
Résező.	Vésező	Vésüző Vésező	
	Miséző	Miséztő	Miséztető.
	Pisázó	Pisáztó	Pisáztató.
	Fosozó.	Fosoztó.	
	Kosozó.	Kosoztó.	
	Mosózó.	Mosoztó.	
	Özöző,	Özöztő.	
	Özöző, ki mindig őseit hányja.		
	Hösöző.	Hösöztő.	
	Kösöntyüző.		
	Busázó.		
	Husozó.		
Tusozó. Idegen.			
	Sz,	sorban:	
	Hasznozó.	Haſznoztó.	Haſznoztató.
	Eszező.	Eszeztő.	
	Beszéző.		
	Deszkázó.	Deszkáztó.	Deszkáztató.
Gesztenyéző. Gesztenyéztő.	Meszező.	Meszeztő.	
	Messzező.	Messziztő.	Messzeztető.
	Neszező.	Neszeztő.	
	Részező.	Részeztő.	
	Veszöző	Veszöztő	
	Vészező	Vészeztő	

T sorban:

Gátozó Gátoztó
Hátazó Hátoztó
Kátozó Kátoztó
Máskint: Kajáltozó, Kiáltozó.

Sátorozó Sátoroztó Sátoroztató.
Tátozó Tátoztó

Étezö Étezztö Étetztö. Étkérezö.
Ételezö Betüztö
Betüzö Hetezztö
Hetezö Kétezztö
Kétezö
Elsö fok lehet: Kétezö. Második: Kételö.
Harmadik: Kételkedö.

Létezö. Létezztö. Létezztetö. Retezö, retesz.
Rétezö. Rétezztö. Rétezztetö. Rétbe hajtásról.
Tétezö Tétöztö Tétezztetö.
Tétezö Tétezztö Tétezztetö.
Tétezö Tétüztö
Tétüzö Vétezztö Vétezztetö
Vétezö

Ha lét után lehet: létezö, így
lehet tét, vét után tétezö. Vetezö.

Utazó, Utaztö. Utaztató. Utkárzó.
Utalózó Utaloztö. Utaloztató.
Ét után ital, mikor ét után ét-el.
Étezö, ki magához ét-et vesz, utazó,
ki italt. Ételezö, italozó is, más
gyakoribb formában. Ételeztö lehet
Traiteur. Italoztö, = tal ánt.

Bitó-zó. Bitoztó. Bitóztató.

Fitozó. Fitoztó. Fitoztató.

Hitező. Hitesztő. Hitesztető.

Hitelező. Hitelesztő. Hitelesztető

Sietező

Sietelmező.

Szitkozó. Szitkoztó. Szitkoztató.

Ez első for. Szitkozódó, másadik.

Titkozó. Titkoztó. Titkoztató.

Titkolódzó, egyéb értelmü.

Vitező. Vitesztő. Vitesztető.

Vitező után lön ö elhagyásával,

Vitéz. ö helyett áll a meghuzás.

Vitázó. Vitáztó. Vitáztató.

Vitályzó. Vitályoztó. Vitályoztató.

Vitalozó (Vitályzó) olyan, minő Hite-

ző után Hitelező. S ez világitja: Ita-

zó, Italozó, Etező, Ételező, helyettiget.

Botozó. Botoztó. Botoztató

Fótozó Fótoztó

Fót-ozó van fovott után, foltozó

fovolt áttehuzottával.

Kótázó Kótoztó Kótoztató.

Motozó Motoztó Motoztató.

Pótozó Pótoztó, Pótoztató.

Pótolódzó, egyéb Értelmü

Rótázó,

"Ötözö" "Ötöztető" Ötöztető"
Öt van Övött összehuzástól. Öltözö"
nél pedig Ölt, van Övölt összeráncolásából
"Ötöztető lehet a toilette.

Kötözö, Kötöztető, Kötöztető.
Köttözö" van Kövölő összehuzástól
ka Költ után.
Kötözö. Kötöztető Kötöztető.
Köt van Kövött összeráncolásából
Költ-özö Kövölt után.
Kötözö (költözö) a ki egy állásról
másra költözik. Kötöztető, a budapesti
Fragen, Kötöztető lehet ——————

Útazó Utaztető Utaztató.
Butázó. Butaztető. Butáztató.
Kútazó. Kutaztető. Kutaztató.
Rútazó Rutaztető. Rutaztató.

Fütözö, Fütöztő

Hütözö Hütöztő Hütöztető
Hüt bőr hived, hüved összeráncolásából
val. Azzal, hivedez, hiú lesz a melegtől

hivesedik. Hűtöztő lehet az ü:
vegcsűrnél a hűtőkemencze.

Sütöző Sütöztő Sütöztető
Úgy lehet süt után gyaporozólag
sütöz, miként fűt, hűt után van
fűtöző, hűtöző.
Sütkérező Sütkéreztő, Sütkéreztető

Ty sorban

Batyuzó, Batyuztó
Fattyuzó, fattyuztó Fattyuztató
Pettyező Pettyeztő
Motyózó Motyóztó

Igésnévzőből lett Névzők, milyen:
zők.

O lett A, U, Ő lett E, Ü.

V ion,

Csávó után Csáva.
Kávó " Kăvă.
Mávó Máva
Pávó Páva.
Csévő Cséve.
Hévő Héve.
Kévő Kéve. Leventő Leventés
Tevő Teve.
Csóvó Csóva
Kóvó Kóva

B.

Abó Aba puszta, a mi csak avatva
van. avó, abó.
Ádó adu, mástkint Odó, odu.
Adv-as Odv-as.
Áfonyó Áfonya. Ár- ovonyó.
Alafa, alavó.
Alamuzi, Al muzgó.
Alamuzta, Alamuvozitó.
Apó, apa,

Áró, áru.
Aró, ara,
Babó, baba,
Bábabukra zivárvány bavó bukoró,
Bagoló, bagla,
bugoló, bugla, buglya.
Bajzó, bajzi, bajzos. nagybajzu,
Bajzó, Bajzá. bajozó.
Balgó Balga, balogó, ivalogó
Bambó, Bamba, bambu. együgyü.
Bangó, banga, bolond.
Barró Barra
Barvoró
Bárogó Bárgyu, zomorkás. egykedü
Benkő Benke
Bendő, Bendi, zájas korsó.
Bénó Béna. Bénna. Ivemé.
Bónó Bóna óra.
Buzó Burozó, buza, búza.
Berő, bere, kender meg külső hüvelye
cserebere.
Berkő, bárány, aprózöri. beregő.
Berke.
Berenő, boronó, berena
borona, bornó borna. bor-ozató.
Bető betü. Vető, Ivedő.
Berkő Berke, tartó istrangot
zorító zijacska.
Bibolyó ivoló, bibólya.
Bicző, bicze, sánta. biczeg.
Bikoló Bikla, fejér vazánból
kurta zubbonya.

Bergő, biregő, Berge, birge.
Birogó Birka. Birge sennyedt ſtalvíz.
Bizkő, Bizke, lvezegő. T. zsin.
Bóbító Bóbita bób búb írtó.

Boggyó Boggya.
Borivó borjó bornyó Borjú Bornyu.
Borozogó borozgó borozdó borozda
Barazda. baravazogó.
Bőke = horgas. görbe. Bövöke.
Bugó buga, buró. kis zár.
Busa, nagy fejű. busó.
Búsa = csiga.
Bürö - bürü.

Csapdó csapdi.
Csigó Csiga
Csemegő Csemege
Csevelő Csellye Baranyáb. paraſe ſzeri.
Cserő Csere.
Cseregő Csereke.
Csengő Csenge falu Vasban.
Csempő, Csempe, = kályha.
Csempés = kandalló.
Csomó Csoma,
Cseesö Cseese.

Dönő Döne,

Igésnévzők mint Névzők.

Faluk puszták nevei.

AcsÓ, magyar falu Barsban.
Agok, agz, ag, agó. Tezen kinyulás fordulástt ment az- után lön ag.

ARDÓ,
Ar-ok, arz, ar, ará után úgy ard-ok, ardaz, ard, ardó, miként er-ek, erz, er, erő, ferek, ferz, fer, ferő" után érd-ék, erdez, érd, erdő", és ferd-ek, ferdez, férd, ferdő. ARADÓ, úgy összeáltva Ardó, mint eredő, feredő lön erdő, ferdő". Tehát a mi arad, oz, = kanyar-odik.
Beregzázvégardó = Beregzáz végéhez áradó, kanyaradó, mert Beregzázhoz ejak ¼ órányira fekszik

Ott szállásolá magához Beregszázi Stált
bán Perényi Sigmond akkor beregi
első alispán, mint sajátt lakhelyére,

Feketeardó, mv város magyarral ll.
gocsa vm. tizáuttúli járásában.

Hídvégardó, mfalu Torna vm.
felső járásában.

Korostyánkardó, népes puszta Tor
na vm, Jósvafő mellett; Ardóczka
névvel is. Tehát kis kanyarodás
Jósvához.

Nyársardó, most tót falu Sárosban.

Pelsőczardó, tót falu Gömörben
Pelsőczhez egy kis óránnyira. Ismét
értelmezi azon jelentését.

Szőllősvégardó orszmagyar falu, Pat
akhoz ½ óránnyira, Zemplénben.
Igy lehetne a Kelembércze alatt fek.
vő országos szőlőiskolát nevezni Bu.
da ardónak, Szőllősardónak. Mere
egy más Szőllősvégardó meg Nagy.
szőlőshez ½ óránnyira Ungocsában
fekszik. Ozsán

Szőllősardó meg Tornában, Zendro
hoz 1½ óránnyira van, jó borával.

AZÓFŐ, mf Zala vm. tapolczai jár.
ájában.

Azok, azaz, az, azó. = avó után, a

mi Morosodik, özzäil, Avaz van özzehuzva = az.

Bandarazó, puzta Biharban

Azó, özzetéve:
Bark-azó,
Bereggzó.
Megy-azó
Szarv-azó, oláh f. Máramarosb. a Tiza mellett.
Var-azó

Berzó
Kazazó

AZALÓ, magy. falu Somogyban. és

ARLÓ, palócz magyarral Borsod vm. zentpéteri járásában.

Arol-ok, arolz, arol után aroló s arló, úgy, mikint sarolok, sarolz, sarol és tarolok, tarolz, tarol után saroló, sarló, taroló, tarló. Kimondásban palócz ajkon is: alló, salló, talló.

Najmajer Ferencz m. udv. irodai tanácsostól, ki egri zületés hallám,

Egri sétálók találkozának, utzán álldogáló csoport palócczal,

Egri egyik: Hová valók magok,

Egyik palócz: Allóba.

Egri: Hát hogy fér el ennyi ember a lóba.

Palócz. Könnyebben mint ily sok egri nép egy egerbe.

A palócz vidám elmésségét én többzer tapaztalám.

BACSÓ, puzta Zatmárban, tartozik Ilkhez.

Bavó után van Bacsó.

BACSKÓ, most orsz. tót falu Zemplén vm. Kő lön Kovó özvegyének.
Baskó orsz. falu Abaújban.

BAKÓ, népes puszta Nógrádban.
Bak-ok, bakz, bak, bakó.
Bakó-cza, magyar falu Baranyában.
Bakófa, magy. falu Vasban. Fa van írva, írva után. Bakóírva.
Bakónak, 2 magy. falu Zalában.
NAK, NEK, NOK rag.

BARASSÓ, Brassó. Város, Hunyad vm. Falu tót falu Zemplénben. De „bar. Kó" magyar „nevezet barkó-t magyar nak vallja.

BARLANGÓ, puszta Zaboles vm. Egéje: barlang-ok, barlang-az, barlang, innen: barlangjá. Mint pillang-ó, sarlang-ó,

BECZKÓ, tót mirás Trencsén vm.

BEDŐ, oláh falu, Biharban, Várad körében orsz. falu Máramarosban. Zékely czimék név is. Bed-ek, bedz, bed, bedő, mint red-ő, fed-ő, zed-ő.

BELLÓ,

BEÖ. BEVŐ-ből V kipendülvén lön
beő. Böv-ő után jedig van: bő.
Beősárkány, vagy Bősárkány magyar
falu Sopron vm. a Rábcza ág Hanság
mellett. Azon megyében van Zilisár.
kány. Beősárkány azért mert bevülő
bövülő.
Tizabeő, Tizabő, magyar falu
Heves vm. a Tiza jób partján. Vagy
földe terméke beő, böv, vagy tizai
kiöntése

BERETŐ falu Sárosban tótokkal kik
nyelvén Brezegowcze.

BERDÓ

BERKŐ, tót falu Sárosban, tótul: Rokicani.

BESNYŐ, népes puszta Sári mellett Pest
vm, és majdnem Nagykörösé Harmadik Gödöléénél.
Felsőbesnyő, Alsóbesnyő népes
puszta Fejér vm.

BESENYŐ, magyar falu Zsitva mellett,
Barsban. Népespuszta Nyitrában. Tót.
magyar Saját párthjai Borsodban.
Ott Zirmabesenyő is, úgy Ládbesenyő.
Népespuszta Bihar vm.
Falu Háromszékben.
Óbesenyő, bolgár mváros Forontalban,
Újbesenyő, német falu, Temesben.

Besenyő" után Ő-nek E-vé válta-
val van Besenye, mfalu So-
mogyban, és népes puszta Vasban.
Bessenye pedig mfalu Zalában,
Besenősfalva díjtóban, tót nevé
vel Bezenivva,
Bessenyöd, magy. falu Zaboles
ban
Besfa, népes puszta Vasban, azaz
Besiva, ivó = fa.
Hajdan hát ezek mind Bes, Besnyó,
Bessenyő, magyar' lada, tót, német,
bolgár gár úgy keveredett oda.
Ives után lön Bes.
Ivesö, Ivező után Bess.
Ivenyő-ből van: enyő, iv
dejtéjével. Ives ivenyő-ből
származik Besenyő: Ives-ek
gyenge sarja, ivény-e.
Bisseni.

BIKÓ, Mezőbikó, Zakállasbikó,
Papbikó, német-oláh falut Zatmár
vm. Bikó után bika nevező.

BIZTRÓ, tót falu Gömör vm. Rakka mellett
Sebéspatak névvel pedig Csetnek és Ros-
nyó közt. S c Sebes név annál inkább mu-
tatja biztró' tótságát, mivel Leschka
szerint bystrý = celer, agilis. Slavi mondja,

vivis et fluminibus celeriter defluentibus imposuerunt nomina bystrá, bystrica, Besztercze vizét bizony sebesen látám hömpölygeni Besztercze bányánál, s az erdélyi Beszterczénél is gyorsan habzik folyvája. Mind innen tehát, felső biztra, Alsóbiztra, Nagybiztra, Kisbiztra, Krajnabiztra, Orzbiztra, Verchovina biztra helynevek, úgy Tapolybiztra, Turja. biztra, Tapoly, Turja, magyar lévén, lehet az Sebestapoly, Sebesturja.

BOBRÓ, tót város Árvában. Bor után tett bób magyar gyök től van: Bob-a, Bob-ori,

BOCSKÓ, oláh falu Ugocsában.
B.

BODOLÓ, magyar falu Abaúj, Berg, vmegyében népesszik Gömörben. Bodol-ok, bodolz, bodol után. Bod után van bod-or, bod-on. Innen bovó = bodó-ból lett bód után bód-og, bód-or-og.
Ó változván A'ra, lön:
Bodol-a, magyar falu Baranyában.
Bodolja, az az bodol-ivó. után
bodol-iva, hol iv lett j, most
német telepítvénnyel ugyan Baranya vm.
BOGYOZLÓ, m. falu Sopron vm., Biharban, BOGYIZLÓ, Pest vm. Bogy után
BOLHÓ, magyar falu honnét elegyítékkel van fenn: bogyó. innen
Somogyban Bol-ok, bol-z, bol, boló, bogyó-z,
Ezen Ó lett H, mi; boló, bol-ongó
ezmíjet hatalmasítja. S így bol-h-ó,
valamint fel,ő után fel-h-ő.

BORGÓ, Felsőborgó, Alsóborgó, Doboka vmegye borgói járásában. Borog-ok, borogz, borog, borogó, borgó. Minek borgó, forgó, korgó. Bor után van bor-ul, bor-it, Bor-bán, borog-at, bor-ong. Marienburgnál Nagyborgó.

BOROSNYÓ, Kisborosnyó, Nagyborosnyó.

BOROZLÓ, tót falu Sárosban. Tótul Brezt. tőv. Párizspápai-Bod után Berislaus Bratislaus. (Wratislaus) lett volna magy. amúl Borozló, Porozló. Hajdanból for. dúl el Bresslau magyarúl Borozlónak.

BORRÓ, most orz falu Zemplén vm.

BÖGELLŐ, magyar falu Poson vm. Alsó Csallóközi járásában. Kifejlik belőle bögellek, bögellz, bögell, ige. Értelmét kitaláltatja bög-ör-ő után lett bögrő s ebből vált bögr-e, göbr-e. Csög. bög.

Brezto, HOMONNABREZTÓ, IRBUGA-BREZTÓ. KIS és NAGYBREZTÓ, CSEH-BREZÓ, RIMABREZÓ, BADNÓ, BRUZNÓ helynév nem magyar.

BUCZLÓ,
BUDURLÓ, Kolos vm. tekei járásából.

BULLÓ, tót falu Zólyom vm.
BURÓ, népespuszta Zemplénben. innen Bura,
Hevesben. Bur-ok, bur-z, bur, hon.
nan bur-og, bur-ok. Bürzentmiklós,
Bürzentpéter, Bürzentgyörgy. Bür
mutat bivor-tól eredésre, özzeván-
tással.

CSACSÓ, tót falu Nyitra vm. Zakolczai
járásában.

CSAKÓ, Aranyoszékben. Kiscsakó, Nagycsakó,
puszta Békésben. Csak-ok. csakz. csak.

CSAPÓ, Kükülló vm. Népespuszta Zalában.

CSARNÓ, orosz falu Sáros vm.

CSÁSZLÓ. magyar f. Zatmár vm. Csavazol-ok.
csavazolz, csavazol ige özzehuzva:
Császol, Császló. Csáz nevü népes
puszta Heves mellett is Csavaz
után. Csav, csav-arodás ezméje.

CSATÓ, népes puszta Biharban.
Csatószeg, falu Csikban. Csat-ok.
Csatz. Csat, 1ső fok, csat-olok,
Csat-olz, Csat-ol, 2d fok. Csat után
Csat-ak. csat-angol., Csat-aj.
Csat-ár. Csató, Csata.

CSELŐház, népespuszta Hevesben. Csel-ek, cselz. csel, Cselő
CSENTŐfa, mfalu Poson vm. Alsó Csalló.

közi járásában. Csent-ek, csent-ez, csent, hát ugy volt mikéne van, fent-ek, fentez, fent, ontok, ontaz, ont
ik

CSERGETŐ népes puszta Sopron vm. Per. ezthez tartozó

CSERMŐ, oláh falu Aradban. Cserő után Ő nek m-é váltával Cserm-ély, ny. mikép árú, bar-ó, ter-ő után árm, ár-am, honnan árm-ány: barm bar-om: term, ter-em. Zahat cserő cserm, cserem.

CSERNAHÓ, magy. falu Ujhelyről Zemplénb.

CSERNYŐ, Ágcsernyő azaz avagy csernyő, magyar falu Zemplénben. Hajdan Csorna, Tizához közel, hol tehát a Tiza csor-olt, csor-g-ott, csergett, és lassan cserny-el. Avagó (ág) csernyő pedig = körén gő cserincly.

CSERTŐ mfalu Sopron vm. Csert, ek csert-ez csert 1ső fok, csert-etek csert-etz, csert-et második fog. Minek fert-ek, fert-ez, fertő.

Kiscsertő, Nagycsertő népes puszta Solt vm.

CSICSÓ mf. Komárom, Somogy, Zala, vm. Csik 3ékb.

CSÓ, Özzehuzva CSOVÓ. Nemescsóó, Csó, mfalu Vas vm.

CSÓLTÓ magy. falu Gömörben Sajó mellett.
Csovol özzehuzttával V-l kiejtve
lön csool, csól, csovolit után
Csólt, innen Csóltok, csóltaz, csólt,
Csolt-ó. Láttam a falut 1845-ben. csov-ol
va, csov-arodva lészik, Nagycsoltó.
Csólt falu Kővár vidék.

CSÖKMÖ, Csökö után Csökm, csök-em,
mikint cserm-ö-nél. Magyar falu Biharban
járást nyugatra közé csökve, csöktenve, lapulva

CSÖLÖZTÖ magyar falu Poson vm.
Első Csallóközi járásában Somor.
ja mellett az örcs dunához csövö-
lözve, mert Csövöl = Csöl, Csöl
és Övöz után pedig Csöl-öz, Csölözt
után meg Csölözt lön.

CSÖNÖRLÖ, Dobokában, Egyházitaz tartozik Kidéhez.

CSÖRÖ, ma tót falu, Zemplénben.

CSURGÓ, m. falu Fejér megyében, egy
patak mellett, minek csurgásáról lön
e hely neve. Mezőváros Somogyban,
erdős kies völgyben csurgó vízfőkkel,
Népes puszta Tolnában.

CZAKÓ, magy. falu Gömörben Rimaszécsnél

Czakóháza, m. falu Győr vm. a Tóköz-
ben.
CZIKÓ, most német falu Tolnában
Czikóháza, népes puszta Gömörben

DABÓ
Dab-ok, dabz, dab, dabó. Dab mfalu
Pest vm. Dömsöd mellett.

DÁLYÓ, Nagydályó, Kisdályó, népes puszta
Nógrád vm.
Dálya, Udvarhelyzékben.

DAMALÓ,

DARNÓ, mfalu Poson vm. a Zigetközben,
olyan Zatmárban.

DARGÓ, orszfalu Gálzcénál Zemplén vm.
Erdőn magas Dargó hegye.

DEBRŐ, Aldebrő, Feldebrő, magy. faluk, Eger
körül, Hevesben. lgéje: Deber-ek, deb-
erz, deb-er, deberő debrő, v. Ő-vel döb.
örök, döbörz, döbör, döbrő. Döb-ör után
döbör-ög.

DECSŐ, Sárosban, tót orosz lakosai nyelvén
Dzacow. Deesek, deesz, dees, decső.
E ej I cserével diesö. Olyan, mint
kaes-ok, kaes-az, kaes, kaesó.

DELLŐ Magyardellő, Torda vm. Dellő apáti Doboka

DERECSNYO

DERNŐ, mfalu Tornában Rosnyóhoz 1/2 mföld.

DOBÓ, tótfalu. Sárosban. Tótul Dubosicza.
Doba, mfalu Veszprém vm.
Dobrókőz, magy. mváros Tolnában a Kapos mellett

DOBOLÓ, Háromszékb. DOBOGÓ, népes puszta Abaújban.

DOMBÓ, magyar falu Somogyban Orosz-német Mára
marosban, Tájrajzi vize mellett. Kiskülső vm.
Dombóvár m. mváros a Kapos mellett Tolnáb.
Alsódombó, felsödombó, tótfalu Poson
vm.
Vásárosdombó, mfalu Baranyában.

DOMOZLÓ, Középszolnokban

Dorgó, kolos vm.
DOROZLÓ, mfalu Vasban Kőszeghez 1 órányira.
Olyan Bábban a Muztonga mocsára mellett.
Rábadorozló, is, megint Vasban.
Dorozolok, dorozol-z dorozol, dorozla

DOVALLÓ, tót falu Liptóban.
DRAPKÓ, puszta Nógrádb. DRENÓ tót falu
Hontban, nem magyar.
DUCZÓ tót falu Nyitrában. Drassó 1.
ECSELŐ, Alsó fejér vm. Ecsedr, ecsedz csel.
ESKÜLLŐ, most oláh helys. Biharban.
Kiscsküllö, Nagycsküllö, Dobokavm.
választi járásában. Marienburgnál: Eskülö.
Anonymus XXVIIdik fejezetében áll: Qui cum
fugeret (Gelou) properans ad castrum suum
juxta fluvium Zomoes (Zamos) positum
habitat Tuhutum (Töhötöm, Tötös)
ducem Gelouu, juxta fluvium Copus,
(Kapos) interfecerunt. Tunc habitantes
terrae.. sua propria voluntate dextram
Dantes, dominum sibi elegerunt Tuhutum
patrem Horca, et in loco illo, qui dicitur
Esculeu fidem cum juramento firmave-
runt, et a die illo locus iste nuncupatus
est Esculeu, eo quod ibi juraverunt.
Cornides azt véli (Vindiciae 196 lapj.) hogy
hajdan eskülzöm volt, a mi lön eskügzöm,
miként az egyptusi álcs, tanálcs, tanulság,
bolczó, álgyick, lett ànés tanács, tanuság, bücsü,
ágyick." Hanem elkülönözöb vizsgálat
szerint így vala: eskülök, eskülz, eskül
ige s ennek igésnévzője eskülö, és külön
eskügzöm, eskügzez eskügz-ik, (mikint fenevan:
esküvö)

~~Jegyz.~~ A milyenzőket külön kell írni.

Igenévző v. részesülő mint főnév is, milyenző is,

II. Helynevek, czíráknevek, s gyökeik rejtekből kiveendők értelmükkel.

Adakozó

Adózó

Alkató, alkotó,

Aranyozó.

Ajtó nem egyéb mint alító, altó álító állító, (aló, álló mi felalitatik, állitatik. Olyan, Fajtó falu neve vmegy; zajtó, mikéne Recsken hallám a Mátrában annyi mint árnyékszék azaz: zajló, mert T és d cserél.

Arló, falunév Borsodban. arol-ok, arolsz arol ige után, mely = ár-ol.

Ardó, falunév Borsod vm. [Kellett [Vég Ardó, lenni ard-ok, ard-asz ard. igének, miképen van: hord, hord-asz, hord-ok.

Árulé.

Apr-ó, a mi öszveápor-od-ik.

Ámító.

Ak-ó, van: lak, lak-sz, lak-ok, s onnan lakó. Volt, ak, ak-sz, ak-ok.

Ág-ó, magy falu, Esztergom vmegye szélén de Bars vmegyében, és Agó, puszta neve a Jászságon. Annyi mint = forduló.

Bak-ó, B és d, meg d és g. gy között cseréivel annyi mint gyakó, fenvan: bak, bak-sz, bak-ok. Gyakó és bakó, - mit tesz? Szür. falunév is

Bánó

Bakó, ~~Mo~~ Moldvai város. Hajdan magyar hely s most is részint. Magyarán Akom bákom.

Bed-ő, van: fed, fed-sz, fed-ek; véd, véd-sz, véd-ek.

Bod-ó,

Biró.

Bitorló.

Bisztró, falusi Gömörben. Tót hatja, ma, de Bisztró olyan mint esztró Guary codex hagyján. Esztró pe. dig magyar: esztorú, eszterü, öszdörü.

Böngésző.
Bökkenő.
Besenyő.
Boritó, buritó.

Borgó, falusi van Csorgó, csorog, csorg után. ugy volt: borog, borg. borg-ak borg-ok.

Bogy-ó, a mi: hoty-ogy. Van fogy, rogy, igeegyök után fo: gyó, rogy-ó. volt: bogy, bogy-ik bogy-ok.

Bujtogató.

Csavargó.

Csatú, czirádai. Olyan mint: ható, hati, hat-ik, hat-ok után.

Cséplő

Csermő, falusi, Arad vm. Erdő. hátra, Léván termő, ter-em (gyergyóban teremik) után, volt cserem, cserneh, csernek.

Czipró.

Csipró.

Czipelő.

Csertő, falusi, Olyan mint: fertő, fert után. Vala hát csert, csert-ek, csek.

Csengő.

Csitkó,

Csedő, czirádai. Ide van: fedő, fed után. Mierre nem lehetett vol. na csed, csedik, csed-ek.

Csolt-ó, falusi Ilyen: oltó, olt, olt-ak, olt-ok, után.

Szépítés változatai ól.
Ó lett U.

Anyaró
Fanyaró, fanyar
Kanyaró
Sanyaró, sanyarú.
Ő lett Ü

Enyerő Enyere.
Fenyerő, fenyér.
Henyerő, henyél.
Kenyerő, Kenyér.
Tenyerő Tenyér.

Monyoró, monyorú. Szonoru
Gyönyörő, gyönyörű. Honoró
Könyörő, könyörű.

Hamar-ó hamar
Kamar-ó Kamar
Samar-ia
Emer Emir emb-er
Gemir
Gemer ő
Kémer
Temer ő-d

agyaló' agyló' agyla

kagyoló' kagyló kagyla

hagyoló' hagyló. egyle.

egyeló" egyló" fegyle.

fegyeló" fegyló" kegyle.

kegyeló" kegyló"

hugyoló' hugyló'

üegyeló" üegyló" üegyle

factor factorey.

zügyeló zügyló"

---

agoló' aglo' agla

szagoló' zaglo' zagla.

igoló' eglo"

zákoló' zákló' zákla

zákláy kenyér.

ámulá	ámlá	ámla
bámulá	bámlá	bámla
hámulá	hámlá	hámla
kámulá	kámlá	kámla
izámulá	izámlá	izámla
támulá	támlá	támla
emelő	emlő	emle
kemelő	kemlő	kemle
szemelő	szemlő	szemle
imelő	imlő	imle
himelő	himlő	himle
ömlő	ömlő	
omulá	omlá	
bomulá	bomlá	
homlá	homlá	
komulá	komlá	
somulá	somlá	
ömlő	ömlő	
komulá	komlá	
tomulá	tomlá	

Ly ulva

hímel = hámul

kámul

Ugyan azon egyszó, átvitt értelemben
Két fölének neve.
Szójdtékul szolgálnak

Személyé;	Helyé;	Eszközé.
hágó,	hágó,	. . . . .
forró,	Forró	. . . . .
ülő		ülő
lopó		lopó
kordó, vjság		kordó, bor.
író		író vaj.
turó		turó
fúzó		fúzó, gyúzó.
Szántó	Szántó	
ollló . . . (tabán ellő)		ollló, kecske
vakaró		vakaró.
pallló, kántósa	kijaltani	pallló, padoló.
biró		biró
ásó		ásó
függő		függő

Szarvas állat Szarvas sütemény
Nyomtató nyomtató
'S van gabona nyomtató 's könyv nyomtató.
neki eredő" erdő"
fordó" ember, kúd fordó" fer

5

Debrő. Falunév
Hevesen: seprő, sep-er, seprez,
sepr-ek után. Vala így: deber,
dobör
debrez, debr-ek. Deber, és te:
töpör
per közelhangúak. A magyar gyö:
köségét mutatja: Debr-en,
Debréte

Dagadó, Szádácsnyelven,
Dargó, falunév Zemplénben, és Dargó hegy neve.
Ilyen: forgó, dörgő, forog, forg: dörög
dörg után. Darg, dargász, dargol ige is volt.

Dió, mikénti Vasban ejtik, v ki:
pendültével dió. Világos hogy
div, div-sz, div-ok ige után
van. A mi csukrosan, egész cso:
móval dívik.

Der-ő, Jászon hallám 1835b. derőfény,
a mi másutt verőfény, s érvém ez:
re hogy ebben v és d között, b, g
által betűcsere van. Igazib ide, a
der-ő, mi der-, der-sz, der-ek
ige részesülője. ~~Derül~~ után van
mint második fokú ige: der-ül. Der
pedig hasonezmes ter, ter-sz, ter-ek,
tér, igével.

Kaukazusban nincs ugyan Dargó
nevű város.
Argó dargó.
Dargó, dargol, darg
fargó faragó.
Csergő
Pergő
Irgó irgő Irig forog
Borgó
Csorgó
forgó
Korgó korgó
Morgó
Csörgő
Hörgő
Pörgő
Gurgó

Disznó

Dicső

Dilló, a székely földön = ferde, idétlen magaviseletű,
együgyű. Igéje dilleg, mi megvan dilleg dulleg-ben.

Ernyő

Esküllő Doboka vm. falu,

Ér-ő. Ugy vala: er, ersz, er-ez, honnan er-ed ige, másod folitás, miként van: ér, ér-ſz, ér-ez; tér, tér-ſz, tér-ez; ver, ver-ſz, ver-ez. Ter is volt, mert abbol lön, terül. Ér után lehet hát er-ül is.

Em-ő, fenmaradott csecsemő szóban. Em, em-ſz, em-ez ige után.

Esztrő, eszterő.

Fogódzó,

Fogantó, Párizpápainál: Handhabe.

Foltozó,

Fonó.

Fondorló.

Futározó, Párizpápainál discurrens. vagabundus.

futkosó, cursor.

futosó, fugax

Fűtő.

Falatozó.

Fakó.

Faragó.

Fedő.

Fert-ő, fenvan még: ferd, (fer-ed, ferd-ez) ferd-ez, ferdlet. Ez mocsok, szenny lemosása. D és T közötti csere pedig fert-és, fert-őzés, eszméjét mocsárossá tevé.

Fuldokló

Firkantó.

Ferentő.

Fűző.

Fejtő.

Gamó, = kampó.

Gyarló. milyenű.

Gyeplő.

Golyó,
Gyúró, szirádéri Hunyad megyében,
van gór, tyuk, a mi kevéstollu,
kopasz, kötnyes, mintegy kór, beteges.
Száraz mint a kóró. Gór falu
pedig Vas megyében. Levéli szór,
szór-ik, szór-ok ige, volt: gór, górt,
gór-ok, vagy g ó k cserével:
kór, kór-ik, Kór-ok, mi annyi
mint asz, asz-ik, asz-ok.

Györ-ő, falunév Sopron vm. répczei
járásában. O ó u cseréjével van Gyuró.

Gyömrő, gyömör, gyömörszi, gyömör-ök igére mutat.

Gyüsző, g, gy és d s cz által t, ty
cserével lön tüző után. Gyüszőjét
az ember ujjában derekára tüzi, Gyujtogató.
s lett a tüző. Szép lyánka pedig
ujára tüzi = gyüzi vurttában.
S így mindegy tüz, tüz-esz, tüz-
ök vagy gyüz, gyüz-esz, gyüz-ök.
Z cserélt Sz-el. Ö ó ü cserél.
te után meg gyüsz-ü. Ilyen
bere vagy csere van
Gyürő s türő között.

Gyer-ő, Magyar gyerő monostor, Gyerő
vásárhely van Kolos megyében. Ugy-e?
= El: gyerünk, nyugatásban van: ver, ver-sz, ver-ek. Ugy vala: gyer,
gyer-sz, gyer-ek, v. jer, jer-sz, jer-ek. Jer
de, tulajdonképen volna: jerj. Gyer er-
telme annyi mint d ej gy, gyerél. der,
derő = ter, terő, azaz a mi terül. Gyer
után ek raggal gyer-ek is = a ki ter
ül a házánál ki a szirárot terjeszti. Gyer-
gyó olyan mint bim-gy-ó.

der,

Hajó, van vaj, vaj-sz, vaj-ok, fáj,
fáj-sz, fáj-ok. Vaj! kiáltja a fájdal.
más mikor sebe fáj, mikor lelkében bá
váj, vájkál. Ha már azére lett e
képletesen haj-ó, mivel fája ki
van váj-va? vagy mivel haj-ol-ó
hajló. 2 De a gyök haj, s lehete
haj, haj-sz, haj-ok, mere innen
jön második forul: haj-ol, (haj-ol-ik
(hajlik) haj-olsz, haj-ol-ok. (haj-
lasz, haj-l-ok.)

Halgató.
Hágó.

Házaló.
Hátráló
Hátráltató
Harangozó.

Hetvenkedő.

Hánytató.

Hejő (kereszt-ir) Borsod vmegye mis:
kolczi járásában. He gyökből hej, hejs
hej-ek ugy vele mikép fej, fej-sz, fej-
ek van. He utóra erede, he-any,
he-it ige, he-ába.

Csángó
Hangó, Sándor István-nál, régen = mu:
sica. Hangos, fidicen, Musicus. Van
csang, csang-sz, csang-ok; leng,
leng-esz, leng-ek; ing, ing-asz, ing-
ok. Ugy vele: hang, hang-asz, hang-ok.

Hangó
Csengő
Lengő
Ringó
Zengő
Ingó
Ongó
Dongó
Rongó

Hetelő.
Hitelező.

Hálló
Hollló

Idő, d és gy közötti cserével lön igő
után, a mi ig, vagy másod fokúsággal
ig-et, ict, hal-ad. Előttünk,
ég, ég-sz, ég-ek; ég-et, éget-sz, éget-ek:
Ehhez hasonló volt: ig, ig-sz, ig-ek,
s fennmaradt még: iget, igetsz, iget-ek.
Lehetne is megint ... arról a
mi csak magában forog: p. o. min-
den óra csak el ig, azaz elforog, eltelik;
Egy egy nap, percz-ezért ig el. Sőt
hát óra mint kiszámított igő vagy
időszakasz helyesen lenne hiszen
magyarul: igő; zsebóra, falióra
pedig: ig-or, igar. ≠ Kérdezhetnéd: ≠ mert, or, az rag
Láttány az igő, „mennyi az igő"? meg körzést, forga
Felelhetnéd. Az éu igaromon: 8. tást jelent.
Guary codex 31d lapján
Idvezítő.
Io (egy irva, a mi ma: jó. Jó-nál
kipendült j. hajdanban, most jedig
ijó ből, egy van elhagyva i, miként
ijász, iszalag helyett ma csak, jász,
szalag, hallszik. Mert, ió, jó, valóban
ij, ijsz, ij-ek igének részesülője vagy
igenevezője úgy a hogyan dio, sio,
lió (Erdélyben lion) helyett dijó,
sijó, lijó kellene, sőt mivel jei,
ke ejerél fenn is forog: divó, sivó.
De ij és iv, ivik, ige között más más
értelem kikerítése végett különbözetet
hozott elé a nyelvalkotás. Az ij, iv
szómagsorban levő szók jelentése mind
elhajlás, forgás, elterülés, Jó ember is
milyen? könnyen hajló. Ijó, törölt
ejő, de azért ij ige ősi magyar szóhang.

Jászló.

Ír-ó, a ki ír, betűket forgat elé: és azon író, melyből az író-svajtat forgatják elé. Mindenik ír, írsz, ír-ok ige után.

Inó, falunév közép Szolnok vm. Azér ám-veendő magyar gyökből jöttnek, ámbár oláh lakja, mert In után van. in-as, Inakfalva Aranyos székben, In-ok telke Kolosvm.

Igló.
Illyó, VI. 470.- Illő

Jászó

Istató.

Jósló.
Tövendölő

Ivó,

Istáló = Stall.

Kandal-ó, nem kandalló. Kandal igétől, mely Sándor-nál = spectare, contemplare. s világítjá: kandikál, kandi ember. s erede.

F var, var-sz, var-ok, (varrok)

| tére víz: gondol, gondoló, á ki kandal, kandikál, kandi, az el elgondol.

Káró, falu 227.

Karó. van mar, mar-sz, mar-ok, s maró; szár, szar-sz, szar-ok, szaró. F Így lehetett: kar, kar-sz, kar-ok.

Kamó igéje kam, kam-sz, kam-ok. Kam után lett m és n közötti cseréval kan, s ez megadja értelmét. Az a kan, emsejére nőstényére, kam-ul, s gamó, a mivel ágat legörbíthetsz, kam-atz vagy, ha már. . .

Kanyaró = himlő, apró cség.

Kanó, falunév Gömörben, s lön Kamó után. Mondják, s jól meg kente azaz kamta.

Kapczáskodó. Stenker. Quaestor.
Kereskedő, negociator, ez ki máson kalamit keres, lite impetit. Tud. gyűjt. 1835. VII köt. 38 lap. jegyzésben.

Kegyó, kéjó, kígyó, úgy kéj, kéj-sz, kéj-ek után mikénte van fej, fej-sz, fej-ek, vív, vív-sz, vív-ok vagy víj, víj-asz, víj-ok: rév-~~ok~~ rev-sz, rev-ok vagy ri, rij, rij-sz, rij-ok, reok. A kéjó, kéje szerint forog, mert nincs hajlatlan

Kendő.

csontja.

Kió, népes puszta neve Zemplém vm.
T vagy Gy kipendültével.

+ **Komló**, kom-ol, koml-asz, komol-ok
komlók. A mi elhomlik, mert
K és h között betűcserét mutat:
Hun=kun; hákog=kákog. Falu is
van Komló névvel Baranyában; Komoló nevű pedig
Kővár vidé.

Koltó Katalin, falunév
kén. Kolt, kolt-asz, kolt-ok ige
voltára mutat Kolta falu Vasban.
a tatrosi 1466beli másolat 28d lapján
pedig ezen szó: kolt-agjatok = pulsate.
Kolt igének ugymint aprózója kolt-og,
kolt-ag úgy mikent fér igének fér-eg,
a mi fér-ek-ezik. T cserelvén Cs-vel
koltsag madár értelmét is kivesszük,
az is kolt-og, azaz neszez, veri orrát.

Kömlő, kömöl, kömöl-z, kömöl-ök
igére mutat. Falu neve

Kürtő, kürt, kürt-esz, kürt-ök ige
után.

Kékítő, fejérnemű mosásá körül.
Keményítő.
Kopó, lön Kapó után A és O cserével.
Küllő.
Kóró.

Lontó, falunév Hont vm. Régisen
Lonthó. Ha, nem Lom tó, melyben
sok lom lett volna, ugy lont, lont-asz,
lont-ok igétől.

Livó, ország lakta falu ugyan most Sá-
rosban, de magyar a liv, livsz, liv-ok
ige, mert liv annyi mint liu, ez

Kisebbítő.

Kóborló.

Korhantó.

Közönélő, falu

Koppantó.

Kendő, ki magát
kendi, s kendője.

Kurusló.

Koszváló, palócz
ajakán = borbély =
kotyváló.

+ Komoló falu Háromszéken. Olyan mint Somoló.
Küküllő, folyó és megye Erdélyben.

pedig Marosszéken = kébér, mit
csakugyan a német nem verte, magyar, lo:
pónak mond.

Liszó, falu

<u>Lohó</u>, Nagy és kislohó, most orosz fa-
lu Beregben. de loh magyar gyökből
van loh-og, mint gyakritó ige. Lohó
olyan mint bohó, kohó, mohó.
Lohó = lohonya. Lehő áll

Lézengő.

Lejtő.

Lepedő

Lovagló.

Lóggó.

Lotyó, azaz lótó, ki lót fut

Marakodó.

Makó, mezőváros Csanádban. Vagyon
rak, rak-oz, rak-ol, s m betűvel ere.
rető b betűvel: bak, bak-oz, bak-
ok, lehete mak, mak-oz, mak-ok,
a honnan gyakritó ige: mak-og.
= mok-og.

Metélő.

Méltó, mélt, mélt-atz, mélt-ok
után, miből a gyaporozó mélt-ol,
méltol-oz, méltol-ok volt. <u>Mélt</u>
után dívott 1466ban a tatrosi má-
solat 180 lapja szerint: méltak,
= digni. A bécsi codex 6d. lapján
áll: méltolnál engemet ésmerned.
Azaz: tartanál méltóra hogy ismerj,
<u>Dignareris</u>. Mélt után van mél-
tat, nem méltatott annyira, sok
ra méltatta. A Guary codex 48d
lapján áll: „méltoltatnék nekie
meg jelönteni" tehát ebben meg
méltol- ige után ennek tétetője; mél
toltat látszik.

Mező.

Mihelő. falunév

Mogyoró.

Monozló.

Megváltó.

Nyakló.

Negyedlő.

Nyargaló, áll Musli egri pasa levelében
Rokuyó vámjához 1645b. Annyi mint: kurir.

Nyujtó,

Nyelderlő,

Öl-ő, ma ollú, melyel papirost nyirsz, melyel
a szabó ruhát szab, és a kecske ollú.

Orló III. 259.

Ond-ó,

Ort-ó, III. 268.

Országló.

Örlő.

Ökörítő, falunév Közép Szolnok vm.

Ötölő-hatoló.

Ondó. Ont-ok ont-ani, ont igenevezője úgymint Ont-ó. D és T cserél.

Parancsoló, a Muszli egri pasa 1648, 1676 béli levelében Rosnyó városához. Annyi mint Commendans.

Pásztó

Posztó

Pazarló.

Pondró. Van pöndörödik pendereedik,
gondorodik, göndörödik. P és G,
s O és Ö pedig gerél. S kicsiny
azokból pöndör, pender, ponder,
gondor, göndör ige és név. Pondró
így az, a mi összegöndörödik, pön-
dörül pondorodik.

Polyó, faluneve

Poharazó.

Porozló

Puckantó. Erdélyben. Magyarországon
maszlag. Ha ősz magvából: megpuckant.

Rablo.

Reszelő

Radó.

Redő.

Rovó.

Ripő, Miskolczon
ringyóczka, kemnye
allyony neve.

Rigó, = rivó, mert
g és b, mint b és v
gerél.

Repeső

Sivány

Rázó l. 121.

Rugó, Kocsirugó, feder

Ragyogó, helynév

Repeső III.

Ressó.

Sikárló.

Szijó, sziju, sziu.

Sajt-ó,

Sorompó.

Szőlő.

Szeplő.

Szolgáló.

Szalajtó.

Szügyelő.

Szájangó, Maulaff.

Szapuló.

Sajó. W. 208.

Salgó.

Siklós, falu Arad megye.

Szellő, falunév

Szelelő.

Serpenyő.

Somló. Nagysomló hegye Veszprém
megyében. Kissomló helynév Vas
m. Szilágysomló
Csicsomló, Csicsérben. „Itová négy
hugom' kérdé egy szépely jánykát
Csicsereda és Kászonujfalu közta az
utom 1841. feleleu volt: Csicsomo-
lóra. S még ten fejbe dőltem, hogy
e hegy s helyek neve mind sok som
termő" volt mely bőven somolt,
tehát Somoló lett. Összevissa:
Somló. Somlyó Somjó, lágyítás.
Sukoró. Sugor.

Szendrő.

Sió.

Sikárló.

Tető,

Tharnó II. 590.

Tarnó III. 273.

Tarló.

Tényő I. 125.

Tengő III. 229.

Tiló
Tanító.
Tanuló.
Tápió.

Tapló, a mi tap-ad, tap-ol.

Takaró

Tokló.

Törlő

Teremtő.

Teknő, tekenő = fordoló.

Tinó. Timár. Tihó falu.

Turó, lipsai.

"Tömlő"

Tékozló. Valamint vitézlő, vitézel ige vol-tát mutatja vitéz után, úgy tehát tékoz név után tékozol, tékozló. Sőt ték-oz is ige is, mint vit-ez, = vit-áz.

Terő, terü.

Tipró, Miskolczon tipegő tapogó élhetetlen, együgyü, haszontalan, sár~~p~~papodi ember neve. Tipsz lábu mondás is mutatja, h volt: tipoz, tipsz; tip ige.

Tolakodó.

Tüdő.

Uraló.

Ürő = ürü.

Uralkodó.

Vásárló.

Üző:

Ünő, önő, mely már bikát megvált, felvett.

Vesztegető.

Veszekedő.

Velő.

Való.

Vessző.

Visló, falunév.

Vitézlő, vitézelek, vitézlesz; vitézel volt ige után.

Verselő.

Vetélő, Vencselő.

Vataló. Veszprém megyében, és a bécsi codexben is, vatalé, vatallé = lagena. Aratóba hordanak benne, ivóvizet, mert la-pos hordócska, dongával s abronczozva. Ez a vatalé olyan, hangrendbül kiforga-tás mint: csurapé, csikóté. Ezek mind. Az első t és p cserével lőn, mert az nem egyéb, mint csuraté = csurató, mi az esőt lecsuratja, surrantatja. A másik: síkoltó. Vatalé is hát vataló, és pedig v és h cserével lett, mert az tulajdonképen hátaló, mivel hátán is, viszi a szolgáló.

Zajtó, Recsken mondá egy öreg palócz asszony hogy az náluk = árnyékszék. Tehát zaj-itó.

Zsaroló, zsarló.

Helyes hát, új szónak:

Árnyaló. Sonnenschirm. Hetilap 1846. januar 2.
Akadályzó.
Ábrándozó
Aljazó, Grundirer. Hetilap 1846. lap 1412.
Csínozó, appreteur.
Cs

Bútorozó, Tapezierer.
Bolygó, planeta.

Étkező, ki étket keverez egyik;
Étszerés
Ételező. (Traiteur, mert Vendéglő, ki vendéget szivesen lát
Emésztő
Élvező, ki elveket állít fel.
Élvező, ki éli világát okosan.
Éldeklő (nyeldeklő szerint) ki rohanva ſ feldöklő
él, szintugy feldöklik bele!
Értekező.
Érzelő. Der Versinnlicher.
Értelmező.
Évelő.
Díszítő. Decorateur.

Felebbező. Appellans.
Figyelő. Figyeltető.
Foglalkozó.
Foganatosító,

Fogyasztó. Consumens.

Folyamó, folyamod, folyamzi, folyam régi ige után, mely Guary codexben van. Folyamodó, folyam-od-om ige névzője.

Figyelmező. Figyelő.

Gomboló.
Gyárazó, gyárzó
Gyarmatozó, ki gyarmatot szállit
Hüsítő. Erfrischung.

Hitelező, Creditor.
Hirlő.

Italozó, ki italokat árul. Italszeres.
Illanó, ki elillan.
Illanozó (illanzó, parfumeur) ki illanokat illatokat készit.
Illantó, ki elillant jó illatot, vkit azon szépe milyen az ill.
domitó.

Igazgató.

Ig-ó, mint eszmei óra. Ig-ik ig-ik,
ig után, honnan jonnan: ig-et, ig-
et-ik, ig-et-it. Ig-ar voltra
fabira v zsebóra, mert ar kü-
lönben is körzési jelent. Igar is
forgás, eszméje.
Izgató.
Iparzó,
Jegyző. Vmegyei, városi, falusi jegyző.
Iktató. Ik = szer, sor, iktató hát
szerező, sorzó.
Indiszkrányzó
Javaló.

Kegyelő. ki valakit ugy szeret, pártfogol.

Képelő, ki valamit valakit képel, leképel.

Kezelő, Manipulant.

Készlelő. Késztető. Agitator.

Képviselő.

Kedveskedő.

Kormányzó. Gubernator. Kormányos, hajón.

Követelő pretendens.
Könyvező. Buchhalter. Heti lap 1846. 2 szám.

Mozantó, (ugy mint: Pudrantó, Korhantó.) a' mi valamit megmoz-ant, teszi hogy moz-ogjon, moz-d-uljon.

Menekvő.
Mütő = müvitő, müitő, Operateur. Ugy mikint hüvitő után hütő. füvitő után fütő. Süvitő után sütő.

Nagyzó.

Nevelő.

Okító, mint tan-ító, Okuló, mint tanuló.

Okó, okok, oksz, ok után, Okuló, okulok után.
Okoskodó, okoskodik után.
Okoló.

Önző. Egoista.
Örökítő. Heti lap 1846. 2 szám.

Pályázó.

Rendező. Regisseur.

Roszaló,

Rohamozó eddig ostromló.

Sorozó, Sorzó, Registrator.

Szavazó. Szállitványozó.

Szemlélkedő, speculativus. Szemlélkedő ember.

Súgó, souffleur. Sándor István szava ily értelemben.

Sulyozó. Egyensulyozó,

Szerelő. Szerepelő.

Szerkesztő.

Szorgalmazó. Sollicitator. Arad városa tanácsa él vele.

Szintező. Libellator. Horváth József él vele Beszédes védelmében Vásárhelyi Mih. Bpesti Hiradó 1845. Octob. 15. 17. Szintezésre.

Szépitő.

Találmányozó.

Távolgó. Ha absentismus annyi mint távolgás, mikénti a Bpesti hiradó, 1845b. oct. 28d. irá, úgy absens = távolgó, s azért lenne jó, mert az valami bolgó.

Telelő.

Tényező.

Termesztő. Producens. Nem csak gazdasági ügyeket kezelőre alkalmazható, hanem ipar, s műség tárgyait előhozóra is, mert magyarban az ember új teren.

Termelő hibásan van véve Producensnek, mert ez termitő. amaz ki teremt, állit, termesztő, ki salonnirez.

Térítő

Utalványző.

Ujitó

Utaló. Anweiser.

Utánnuló. Successor. Jelenkor 1846. 33d
szám 195 lap.

Választó,

Váltó.

Vendéglő.

Vitatkoző,

Vesztegló. Contumacia.

Versenyző.

Viszonzó.

Zsebelő

Komárom vmegyében.
Füzítek, füzítez füzít, mint bűz-ik,
vagy füz ivító összehuzásával, füzítő. füz-
ivító = terjesztő, annak iv-ását zaporító.

GALGÓ, Doboka vm. Egyházitag Kide fiókja.

GÁRÓ magyar falu Baranya vmegyében.
GAVARÓ v. KAVARÓ van összehuzva V
kiejtésével.

GERNYŐ népes puszta Kishontban. Gernyeznek
falu

GOROZLÓ, Krazna vm. percsenyi járásában
Kisgorozló Közép-Szolnok zilágycschi
járásában, Nagygorozló, a Szilahban.
Gor v. Kor, és orozló összeállítása.

GORBÓ, Doboka vmegyében
Gor-ó után ó változván b-re, Gorb,
Gorb-ó.

GONZÓ falva, Közép-Szolnokban

GÖNYŐ magyartól falu Abaújban.
Összehuzva V kiejtésével Gövöny-ő
= Kövöny-ő, mi könnyen zelidet
forgást jelent.
Gönyü = Gönyü mafalu Győr vm.
a duna partján, melyhez amúgy kön-
nyen fordúl.

GÖRBŐ népes puszta Folnában Zalában
Nagygörbő Kisgörbő mafalu Zala vm.

GÖRGŐ tót falu Harhow névvel, Löcséhez egy óránnyira Zepes vm. Hon gyomára emlékeztet.
Magyar falu is Torna vm. Bebekre, emlékeztet magasodó homlokbellel.

GYANGYÓ, v. GYANYÓ, magyar falu Vasban.

GYERGYÓ, zék. Abban, Gyergyóalfalu, Gyergyózentmiklós.
Özzetéve Gyer és gyó. Gyer után van Gyer-ő, gyer-ek, gyerm-ek. Gyer lett Iver-től, Gyó pedig = ivó.

GYERŐvásárhely, Kolos vm. Magyar Gyerőmonostor. Oláh Gyerőmonostor Kolos vm.

GYIRÓkút

GYÓRÓ mfalu Sopron vm.
Gyerő, Gyiró, Gyóró, Gyuró egynek látzik, e, i, o u, cserével. Gyaró-ből van gyar-l-ó.

GYÖMÖRŐ mfalu Győr és Zala vm.
GYÖMRŐ, ugyan olyan Pest vm. Kedves helyem.
Gyömörök, gyömörz, gyömör, gyömrő.
Gyöm után van gyöm-özöl, gyömb-ér.

GYURÓ patak melletti m. falu Fejér vm.

HAJÓ oláh falu Biharban.
HARÓ Hunyad vm.
HARCZÓ, Marozék mezőbándi járásában.
HILYÓ tótfalu Abaújban, magas hegyek közt.
HOSDÓ, Királybányai egyházhoz tartozik Hunyadb. Onnan Hosd-ad.
HOTTÓ népes puszta Vezprém vm. Vörösvár mellett.

HULLÓ, zárdahely a tót gyesi, zovornál! Hovoló.
HORDÓ, hely Bezter ezen vidékén.

Talán hát, holttó, s onnan hóttó, hottó.
Lyy van holt Vág, holt duna = hót-vág.
hótduna. De Zalában my magyar falu.
Lehet: hovit-ó, özzehuzaísából is. S két
tl-vel V ís I kihagyása volna érezletve.

HRABÓ, HRUBÓ, HRISSÓ, HRUSSÓ nem magyar.

HUBÓ, magyar falu Gömörben. Huv után
hubok, hubz, hub.

IGLÓ, Szepes vm. város a 16 közöl. Nendorf.
Igol-ok igolz igol igoló, iglú, úgy
mint Mag-ol, tag-ol, után magló, tag=
ló, és nyak-ol, sik-ol, csuk-ol után
nyakló, Sikló, csukló st.
Ig gyök után íg-a, íg-e, íg-az, Igr-ánd,
Igricze, Igr-ám

IHÓ, Közép
INO, Középszolnok vm

ILTYÓ

IZLÓ, Marosszék jobbágyfalui járásában
Izlok, izlaz, izol, ezlő olyan mint
Ezlek, ezlez, ezel, ezelő ezlő Moldvában
Ozlok ozluz ozol ozló.
Iz lön ivez özzehuzttával.

IVÁCZKÓ oláh falu Zatmárban.

IVACSÓ népes puszta Nyitra vm. Ivacs-ó

IVÁKÓ magyar falu Somogy, német Vezprém vm a
Bitva vize mellett, magyar Zabolesban
Hodosziváko Biharban, Jávóhalma

IVANÓ, tót orsz Sáros vm.

IVARÁÓ, Zólyomban népes puszta a fekete víz mellett.

IHÓ, Középszolnok

JÁZÓ magyar mívános Abaujban. Ivaz után
leve Jáz, ivazó után Jázó. Igy
neve pedig ivoz-ból is lehete
JATTÓ, Alsó és felső, nepes puszta Nyitrább.
JENŐ magyar német f. Baranyában. Német-
Pilis vm. Népespuszta Hevesben. Inkább ve-
mű-ből lin, mint Eugenius-ból, mert
e 3 helyen kivül van még, Borosjenő, 2,
Diósjenő, Kisjenő, s ejen Kisjenő,
négy. Mind a 10 helyet Eugenius nevü
birta volna-e? Borosjenő, Diósjenő
mutatná hogy ott bor és dió ivem
volt van lak. Iv ivik után ugymint
iv-em.
JEZENŐ tót falu Zemplénb. JEZENÓ Turóc
ban.
KACZKÓ Beltőzolnokban.
KAIDANO orz magyar Berg vm.
KÁLLÓ magyar falu Nógrádban, magyar orz
Borsodban, Kiskálló m. f. Zábolcsban, és
ugyan itt népes m. mezőváros
Kaval lin özzehuzással Kál, Kaváló
Kaval-ol-ó pedig Kálló. Megkavalják
kav-arják = kalljál a pozitot, pokrócot.
KÁLNÓ, tót falu Nógrádban. Főtul Kali
novó.
KAMOLÓ
KANÓ, magy. f. Gömörben
Kámok, kamz, kam, kamó után m
is n gerével. Kan falu Baranyáb. most Német-
KARAKÓ magyar f. Vasban, dák Aradban.
KARAZÓ

KÁRÓ, agyagos sovány földü nemes falu
Somogyban. Kavar özzehuzttával lön
Kár, Kavaró után Káró. Kavartföld.

KECSŐ magyar falu Gömörben Aggteleken
febül.
Kecs-ek, kecs-ez, kecs, kecső, 11ö fok.
Kecs-egek kecsegz, kecs-eg. kecseg-ő 2d. fok
Kecseget-et k, kecsegtet kecsegtető. 3°
Mikéin Szecs-ő, Bacs-ó, Csics-ó.

KEŐ, magyar falu Baranyában
Kev-ek, Kevz, kev, Kevő = forgó
v kihagyásával lön Keő. Kő.

KERŐ. Belső Zolnokban.
Ker-ek, kerz, ker, kerő. Ker után
ker-it, kert, ker-ül, ker-eng.

KEZŐ, Kezővár magyar falu Vas vm. Sopron
zélin.
Kezek, kezez, kez, kező, =
Vezek, vezez, vez, vező.
Egyházaskező,

KENDŐ, Marczik
ben.

KUKSÓ népes puszta Abaujban Jászomindszenthez
½ órányira

KULTÓ mfalu Kővár vidékén.
KOMÓ, tót falu Zólyomban.
KOMLÓ magyarokz vegyített némettel Baranya ön.

KOMORÓ magyar f. a Tisza mellett, Zabolesban
Mutatja Komorok, komorz, komor ige:
segét. Ugy van kanyaró, sanyaró, kanyarok
kanyarz, kanyar, sanyarok, sanyarz, sanyar
után. Ha fejlik ki Zomorú domború öztörő

magyarú, szigorú, sukorú, kökörü", gyöny
örü, zaporú, homansága.

KONDÓ, magy. falu Bortodban, Kond-ol,
F Kond-orosz puszta. Kond-az, Kond. Kond után Kond-or, F Kond-ér.
KUPLALO, népes puszta Veszprém ün.

KOROMLÓ, népes puszta Veszprém ün. Ugy van:
háramlú, türemlü, iramlú, ; lehet: oromlú.
KOVALLÓ, Kiskovallú, Nagykovallú, tót falu
F furulú, furallú, Nyitrában. Ugy van: lovalú lovallú, zivelü, F lehet
tovallú,
KÖMLŐ. mfalu Hevesben. Olyan: ömlő, tömlő,

KÖMÖRŐ, magyfalu Zatmárban.

KÖZORÜLŐ, népes puszta Abaújban. Gönczöl

KULDÓ, magy. falu Fejér ün. Győrü mellett.
KULLANTÓ népes puszta Bars ün.
Nem magyar: Krakú, Krucsó, Krasnú,
Kravarzkú, Krazna, Kruzlú, Kvassó.
LACZKÓ, tótfalu Hontban.
LACSNÓ orosz falu Sárosban
LADNÓ, népes puszta Barsban.
LAGHNÓ orosz falu Sárosban a Poprád mellett
LANGADÓ, német falu Sopron ün. Németül
Langenthal. Ime, mikéne kell vigyázni,
hogy magyarrá ne forgassak a mi, eredetileg
nem magyar. Egy lin Schwarze Gasschól
Varczogás utza Nagycenyeden, mely magyar
várost az oláhokkal 3ázottal elpusztítatott
a'
LASKÓ magyar falu Baranyában. Ó változván

A. va lchete Laska = mellett. Laskafalu
pedig némettel Baranyában.
LANKÓ, népes puszta Vas vm. Sitkénél.
Lanka pedig Somogyban. innen
lankó-s, lankás.
LEZKÓ tót falu Nyitrában
LICZKÓ népes puszta Moson vm.
Nagy és KisLiczkó 2 magy. falu Zalában.
LIEZKÓ, Alsó, felsőliezko, 2 tót falu Trencsénb.
Némesliezkó uggyan ott.
LISSÓ tót falu Hontban.
LIZÓ, magyar falu Somogyban.
LIZKÓ népes puszta Nógrádban. Ó-nak
Ara változtával: Lizka,
LIPÓ, oláh falu a Zamos mellett Zatmárban
LIVÓ orz falu Sárosban. Livó után van
v kipondültével: livó, Marosszékben: livi:
LODNÓ tót f. Trencsénben.
LONTHÓ, Lontó, magyar falu Hont vm.
LOPASSO, tót Nyitrab.
LOZORNÓ tót Poson vm.
LÖVÖ, magyar mváros Sopron vm. Mfalu
Borsodban, Zalavlesban.
Zalalövö Zalában.
LUBLÓ, LUBLYÓ. ÓLublo, Zepes vm. Ujlublo
ij ott, Lubol-ok, lubolz, lubol, mircus
csob-ol-ok, csobolz, csobol, Csoboló Csobollo,
Csobolyó,

LUKÓ, ország f. Sárosban.
MAGYARÓ Torda vm.
MAKO, magy. mezőváros Csanád várm. Mint:
ak-ó, bak-ó, czak-ó, fak-ó, gyak-ó, lak-ó, tak-ó.
MALCZÓ, ország-tót f. Sárosban.
MÁRKÓ német falu a Bakonyban Veszprém vm.
MACSÓ, Hunyad vm.
MATACSÓ
MATKÓ népes puszta Pest vm.
MENYŐ Közép-Szolnok vm.
MÉRŐ, Kapusmérő, mfalu Somogy vm.
MEZŐ, Nagymező.
MIHALYÓ,
MITÓ,
MIZDÓ
MIRIZLÓ Alsófejér vm.
MONIO
MORÓ
MORGYORÓ
MOSCÁÓ, vagy magyar német falu Somogyban.
MOSOLYGÓ népes puszta Zaboles ban. Valami
mosolygó menyecske lakhatik ott, mert a puszta
táj elnevezését több helyt pajkos legény is adá.

NYAGÓ,
NYÁRLÓ

Ohió

Olcsnó

Ólysó, tót falu Sárosban. Ővol után Óly.

OREZKÓ, tót falu Nyitrában.

ORLÓ, ország falu a Poprád mellett Sáros vm.
Más: Arló, Porló, Sarló,

OROZLÓ

ORTÓ

OZKÓ, magyar falu Vas vm. Zalaber felé.
vivő postahelyben.

OZRÓ magyar falu Baranya vm siklósi járásában. Innen lehet Ozora-ó után Ozora. Alsóozor, felsőozor, tót falut Trencsénben.

OZIKÓ tót falu Zeperes egyen.

ÖLBŐ, népes puszta Komárom vm. Tárkánynál.
Kisölbő, Nagyölbő, magy. falut Vasban.
Ura hajdan: Eölbő, tehát evöl
után ő kipendültével eől: evölő
után pedig eölb, ezután eölbő.

PALLÓ,

PARNÓ

PÁZTÓ

PATKÓ

PETŐ

PETRAHÓ.

PISKÓ

Plezó, Plezkó, nem magyar.

POLYÓ

PORNÓ

PORUZLÓ,

PUCZO,

RAGYOGÓ, népes puszta Somogy vm. Fogadó és malom Vasban, Ostfi azzanyjánál. Elézzer jártam

RAHÓ tótfalu Kishontban.

RAKÓ, magyar tót l. Borsod vm zádén, oroz Ungban, Nagyrakó, Kisrakó, v. rákó tót Turoczban

RA'RÓ

RA'SKÓ

RATKÓ

REPIZKÓ

RIBÓ

ROHÓ

RONTÓ

RUDLYÓ

RUDNÓ

SAJÓ

Sajgó, Belső zol. ökben, Egyházilag Déshez tart.

SALGHÓ

SALGÓ

Sallyó

SALLÓ

SARBÓ

SARKÓ

SA'RÓ

SÁROH

SÉNYŐ"

SIBÓ

SIDÓ

SISSÓ

SOMRÓ ujfalu, Do SOMLÓ
bokában.

SUKORÓ

SÜTTŐ"

SVIRZÓ

SZAJKÓfalva

SZANISZLÓ

SZÁNTÓ

ZARKÓ

ZARZÓ

ZATURÓ

ZECSŐ"

ZEKCSŐ"

ZÉKÓ

" ZEMO

ZENDRŐ" m. mezőváros Borsodban. Zend mfalu Komárom vm. Népes puszta Somogyb. Onnan: Zendek, Zendez; Zend, einen mit Zender. ek, Zenderz, Zender, Zenderő".

ZENLO

ZIKZÓ

ZINÓbánya

ZODORÓ

ZOPKÓ

ZŐLLŐ

ZTROPKÓ

ZUKÓ

ZUZKÓ

TAJÓ

TÉNYŐ mfalu Győr vm. Tenyő, puszta Heves-ben. Tenyő, puszta Heves-ben. Tenyő alatt Tenyő-éz.

TEREBŐ, tót falu a Hernád mellett, Sárosban. Vagy, terebek. terebj, terebe után mire van Tereb-es falu, terebély vagy tere - bő.

TÉCSŐ

TIHÓ, Doboka vm.

THURÓ

UZTATÓ

ÜLLŐ

ÜRBŐ

VADICSÓ

VAIZLÓ

VAÍKÓ

VALKÓ,
VALYKÓ

VALPÓ

VARBÓ

VAZILLÓ

VENCSELLŐ

VERBÓ

VÉZTŐ

VISNYÓ

ZAMUTHÓ

ZEBEGNYÓ

ZSARNÓ

ZSARKÓ

ZSIBÓ,

ZSIDÓ,

ZUGÓ népes falu Ung vm. mezején.

103

Igenezőü helynevek, falu és puszta
Ó, Ő végzettel. Mind ősi magyar elnevezés.

Agó, mfalu Barsban.
Agok, agsz, ag, agó.
Az után levő ag, szépen fordulás.

Ardó
Arok, arsz, ar, arró. Ó itt bé d.
ardok, ardasz, ard, Ardó. Mint ferdő
erdő.

Arló mfalu Borsod vm.
kenyeresi járásában.

~~Azaló, mfalu Somogyban.~~
~~Azalok, azalsz, azal, Azaló.~~

Azófő. Zala vm. tapolczai járásában. Barlangó.
Azok, azasz, az, azó. Meggyazó, Váraszó
stb.

Bacsó
Bacskó
Barlangó. IV. 245. puszta Szabolcsban
Barlangok, barlangasz, barlang, barlangó.
Baskó oroszszal Abaujban
Beczkó.
Bedő Biharban oláhval Máramosban oroszszal
Bedek, bedsz, bed, fedek, fedő.

Beő Izabeő

Beregző.

Bergó

Berető Sáros vm. hel. Beregszász
Zemplinb. hel. orsz.

Berkő

Berző V.

Besenyő

Besnyő

Bezeő

Bikó Csikó

Biztró

Bocskó

Bodoló

Bogyoszló Csanoszló.

Bothó

Borgó Forgó

Borró

XLVIII.

at, et, tétető ragokkal

104

Igenévzők

Avó	avató	avat-at-ó.
Ál-ó	alat-ó,	alt-at-ó
Áll-ó	áll-at-ó,	állat-ató. Lett állító, állítató
Ar-ó	ar-at-ó,	ar-at-at-ó.
Ázó	ázató	áztató.
Bak-ó,	bak-at-ó.	bakt-at-ó.

Bakat volt: mutatni bakat-ó.

Bugó,	bug-ató,	bugtató. Bugató, bugató bugat = Bugát.
Csol-ó Csal-ó,	Csol-t-ó,	
Csap-ó,	csap-at ó,	csaptató.
Csip ő,	Csip-et-ő	csiptető.
Ivó	itató.	
Evő	~~étető~~ étető,	etettető
Em-ő,	em-et-ő,	emet-et-ő, emtető.
Eg-ő	eg-et-ő,	éget-et-ő
Él-ő	él-et-ő	élet-et-ő = éltető,
Fen-ő	fen-et-ő fentő	fent-et-ő
Fek-ő	fek-et-ő,	fektet-ő.
Gar-ó,	gar-at-ó,	garat-at-ó.

Gar-ok, garz, gar ige után volt gar-at-ó, garatz, garat, E garat, ma is fennvan.

Gyar-ó	gyarat-ó	gyarat-at-ó
Gyón-ó,	gyónt-ó,	gyónt-at-ó. gyarló
Homtó,	homlató,	homlatató,

Hom-ó után (hama) lőn homol, homló, homlató után homlító.

Jár-ó, jár-at-ó, járat-at-ó, jártató

Kap-ó, Kapat-ó, Kaptat-ó.
Kop-ó, Koprató Koptató,

Lap-ó lap-at-ó, lapat-at-ó
Lap-ó, lön Lapat lap-u. ugán van: lap-at, Lap-at-ó = lapító.
Lop-ó, lop-at-ó, lop-at-at-ó.
Láb-ó, láb-at-ó lábat-ató.

Láb-ol, láb-ly láb ige fennvan még tipk
láb-ly mondájban. Láb-at-ó után lett láb.
ító, lábtó, mit a Palóznál hallottam,
Mégett ly lejtorja, melyen fel alá lejtek.

Ol-ó olot-ó olt-ó oltató

Nyom-ó, nyom-at-ó, nyomtatat-ó, nyomtató.
A mai nyomtató helyett kellene hát nyomató.

Rom-ó, rom-at-ó, romat-at-ó, romtató.
Lett romtó, romtó. romt-at-ó.

Saj-ó, Sajt-ó, saj-at-ó, sajat-at-ó, saját-ító.
Jelen, saj-ok, saj-tz, saj ige után volt
saj-at-ok. saj-at-tz. saj-at, ebből lön saj-át.

Zak-ó Szakó oltató
Szaklo Szak-ol-ó Szaklató.
Szaklató Szaklatott ato

Szop-ó, szop-at-ó, szopat-at-ó,
szoptató.

Száll-ó, száll-ató, szállat-at-ó.
lett szállító.

szülő születő születető

Őrző örzető őrieztető.
Majlai István 1548beli levelében van:
a szász földön erzetthet = érzetett, örzetett,
juhokat

Körző körzető körözteтő
tető tett-ető.
vető vettető
....
....

Ugró ugr-at-ó, Ugrattató.

Tanó tanító tanítató

Tem-ő, tem-et-ő, temet-et-ő.

Var-ó, var-ató, varat-at-ó.
Vár-ó, várat-ó, várat-at-ó

Ver-ő, ver-et-ő, veret-et-ő,

Von-ó, von-at-ó, vonat-at-ó.

Bání	bání	
kányó	kánytó	
Rání	Rántó	
Jení	Jentó	
Meni	Mentó	
Boni	bona	bontó
romó	romtó	rontó.
Lomi	Lomtó	Lontó.

Dobrenteiana

17

Nyelvtani jegyzetek.

Fokitás.

27 lev.

BELŐLÁLLÓ. : Belőlebálló. Beljebálló. Azért ide j, mert
Belőlállób. ő-ről kimaradását
érezteti.

FOKÍTA'S KÜLÖNBÖZETE.

Özzel / helyragnál és ígenévzőnél / Igehatározónál

1. Helyrag fokítása mutat a hely, tárgy, / minőség távolabbságára, minőségére

2. Igenévző fokítása érezteti a személy, tárgy minőségét.

ARRAMENŐ. Arrábmenő. Arrábjáró.
Arramenőb. Arrajárób
ALÁESŐ. Alábcsó.
Alácsőb.
ALÁVALÓ Alábvaló. Legalábvaló.
Alávalób. Legalávalób. Legeslegalávalób.
ALATTJÁRÓ. Alattubjáró.
Alattjárób.
ALULCSAPÓ Alulabcsapó.
Alulcsapób.
BALÓLÉRTŐ Balabbúlértő.
Balulértőb.
BALRATÉRŐ. Balráterőb.
Balraterőb.

BELŐLÁLLÓ. : Belőlebálló. Beljebálló. Azére ide j, mere ő-s l kimaradását érezteti.
Belőlállób.

BELÖLVALÓ.
Zuzoknak belölvalói = gyomor. Bécsi cod. 159ª l.
Benneforgó. „ Bennebforgó.
Benneforgób.

BENÜLŐ. Benebülő. Legbenebülő.
Benülőb.

CSINJÁNVEVŐ. Csinjábban vevő.
Csinjánvevőb.

CZUDARÚLCSELEKVŐ. Czudarabbúl cselekvő.
Czudarúl cselekvőb.

ELÖLFIZETŐ. Elölebfizető. Innen rövi. dáre: elöbbfizető. Mert elő, igenév.
Elöljáró. Elöleb = elöbjáró.
Elöljárób.

ELÖLKELŐ. Elölebkelő után elöbkelő.
Elölkelőb.

ÉRRECZÉLZÓ. Errébczélzó.
Erreczélzób
ELŐRETÖRŐ Elöbretörő
Előretörőb.

FENFORGÓ, FENJÁRÓ, fennebjáró, fennebforgó
Fenjárób, fennforgób.

FELADÓ,
(FELCSÁPÓ felebbcsapó. Fel^{eb}ado
Felcsapób. Feladób.

FELÜL v FELJÜLKEREKEDŐ, felüleb,
onnan feljebbkerekedő.
Felülkerekedőbb.
FÉLRERUGÓ. Félrébrugó.
Félrerugób.
GYÉRENKELŐ. Gyérebbenkelő. Gyérenkelőb.
HÁTRAHUZÓ. Hátrábbhuzó, hátrábvető.
Hátrahuzób, hátravetőb.
Hátrahagyó. Hátrábbhagyó. Hátrábálló.
Hátrahagyób. Hátra állób.
HÁTULMARADÓ. Hátulabmaradó. Hátulmaradób.
HAMARHŰLŐ. Hamarábbhülő. Hamarelkelő.
Hamarhülőb. Hamarább elkelő. Hamarel kelőb.
Hamarjáró. Hamarábbjáró
Hamarjárób.
HAMISANESKÜVŐ. Hamisabbanesküvő.
Hamisan esküvőb.

IDEADÓ. IDEHAJLÓ. IDENYULÓ. IDETOLÓ. IDEVALÓ.
Idébadó. Idébhajló. Idébnyuló. Idetolób. Idébvaló.
Ideadób. Idehajlób. Idenyulób. Idetolób. Idevalób.

ITTLAKÓ. Ittebblakó. Tán innen: Ittebe, falu.
Ittlakób.

INNEN

INGYENÉLŐ. Ingyenebbenélő.
Ingyenélőb.

GYORSANHALADÓ. Gyorsabbanhaladó.
Gyorsanhaladób

FÜRGÉNJÁRÓ. fürgébbenjáró
Fürgénjárób.

JÓKORKELŐ. Jobbkorkelő.
Jókorkelőb.
KORÁNÉRŐ, KELŐ. Koránabérő, Kelő.
+ Koránérőb, Koránkelőb.
KÖZELESŐ Kozelebesö
Közelesöb
Körülálló. Körülebálló Kilebonegó.
Körülállób. Kiruca.
Kinegób.
KILFÖLDI. Kilebföldi.
Kilföldib.
KAVÜLLAKÓ. Kivülleblakó.
Kivülbakób. Künnebülő. Künülöb.
Künnrülő.
LASSANJÁRÓ. Lassabbanjáró.
Lassanjárób.
LEFORDULÓ. Lejebforduló.
Lefordulob.
LENNMARADÓ, TANYÁZÓ. Lennebmaradó,
lennebtanyázó
Lennmaradób, lenntanyázób.

MEZZEHALZÓ, Mezzebhalzó. MEZZELÁTÓ, TERJEDŐ, JÁRÓ,
Mezzchalzób. Mezzeblátó, Mezzebterjedő, mezzebjáró.
Erdélyi Kiadó 1847. Mezzclátób, Mezzeterjedöb, mezzefárób.
lap. 39. Negédesenülő.
NYILTÁNZÓLÓ. Nyiltabbanzóló.
Nyiltanzólób.
NYASSÁNÖLTÖZŐ. Nyassábban öltözö.
Nyassánöltözöb
NYALKÁNJÁRÓ.

ODAMONDÓ. Odábmondó. Ki hamar elbeszéli
maínak, és a hallottat.
Odamondób. ki élesebben megmondja
kibobbantja véleményét.

ODABEZÉLŐ. Odábbezélő
Odabezélőb.

ODAVÁGÓ. Odábvágó. ODAILLŐ, Odábillő
Odavágób. Odaillőb.

ÖRÖKKÉTARTÓ. Örökkébtartó.
Örökkétartób.

ODAVALÓ. Odábvaló.
Odavalób.

ODAJÁRÓ. Odábjáró
Odajárób.

RÁVETŐ, Rábvető, azaz REA, REÁB.
Rávetőb.

REATERITŐ, Reábteritő
Reateritőb

RAJTAÜTŐ, Rajtábütő. RAJTAVEZTŐ,
Rajtaütőb, Rajtavezetőb

RÉGDÖRGŐ, RÉGDULÓ, Régdörgöb, Régdulób
Régibdörgő, Régibdulós,

ZERTEJÁRÓ. Zertébjáró
Zertejárób.

ZANAZÉTKÓBORLÓ Zanazétcbkóborló.

ÖSSZETARTÓ, VONULÓ,
Összébtartó, Összébvonulós.
Összetartób, Összébvonulób.
ÖSSZEHANGZÓ. Összébhangzó.
Összébhangzób.
Összeárulók. Összébárulós
Összeárulób

TÁVOLESŐ, Távolabbesö
Távolesöb
TAVULHAJTÓ, Távolabbhajtó
Távolhajtób.
TÁVOLJÁRÓ, LEVŐ, Távolabjáró,
Távolablevő.
Távoljáróh, Távollevőb.
TÉTOVABOLYGÓ, Tétovábbolygó
Tétovabolygób.
TOVAVALÓ, Továbbvaló
Tovavalób.
TOVAGONDOLÓ. Továbgondoló. TOVAjáró
Tovagondolób.
URIASANÉLŐ, JÁRÓ, ZÓLÓ.
Uriasabbanélő, járó, zóló
Uriasanélőb, járób, zólób.
UTÓLÉRŐ, Utólabérő
Utólérőb
ÜRESENEREZTŐ, Üresebbenerezto
Üresenerezтőb.
ZOKONESŐ Zokonabbanesö
Zokonesöb.
vizzaélő. vizzábélő.
Vizzaélőb.
Vizzavonó. Vizzábvonó.
Vizzavonób.

VIZZAMONDÓ. Vizzámondó.
Vizzamondób.

VIZZAKEBLEZŐ. Vizzákbkeblezŏ.
Vizzakeblezŏb.

VIZZATARTÓ. Vizzátbtartó.
Vizzatartób.

c) Egyszerű és fokított milyenző fokítása.

Magánhangzós végzetű után jő ab, eb, mi az, ev-ből lön v-nek b-vé vál: tűztával; a, e pedig elmaradván, annak jeleül két b tétetik. Mássalhangzós után is ab, eb jöne, de ott a, e, hajdanában ki is maradhat.

Angyali, angyali-nál angyali-ab, angyalibb.
Angyalibbnál angyalibb.

Balogsüti-nél balogsütiebb.
Bázli-nál bázli-ab, bázlibb.
Csiribiri-nél csiribiribb, Csiribiribb.
Cserebi, dohány;
Deli-nél deli-eb, delibb.

Bodri, bodribb, bodrib

Hóbori, hóborial hóboribb

Hunyorinál hunyoritlb, hunyoribb.

f.) MILYENZŐ FOKITA'SA, és FOKÍTOTT MILYENZŐÉ.

Mássalhangzóra vég betűkkel.

D, G, Gy, K, N, R, S,

1.

Alaptalan, alaptalanab.

Becses, Becses-eb.
Becsesebnél becsesib.
Becstelenéb.
Bolond, Bolondab. Bolondabnál bolöndab.
Bús. Búsab. Búsabnál, búsab.
Büzös. Büzöseb. Büzösnél büzösib
Büzösebnél büzösib.

B

Csalárd. Csalárdnál csalárdab.

Csiós. Csiósnál csiósab.
Csiósabnál csiójab.
Innen. van. Csijas ember = facsaros, kerengő
hamis.
Csiólépesző, csiógrádics, zéresfejércvári zül.
ctéjü magyar azzonyból hallám 1850b. Octob. 5ed,
Ez azzony Budán az „Arany bárány" fogadósnéja.
Övé, uráé az épület. Magyar szabadság lelke.
seb védőjét nem kívánhatz.
Csecsés. Csecsésnél csecsésib

Csicsós. Csicsósab. Csicsósnál
Csicsósabnál is csicsósab.

Csúf. Csúfab. Csufabnál csúfab.
Csufnál csúfab.

Csöcsösek - csecsebek.

Déványos. Deványosab.
Deványosabnál deványosab.

Didergős. Didergőseb.
Didergősebnél didergőseb.

Dévaj. Dévajab.
Dévajabnál dévajab.

Dízes-nél dízesebb
Dízesebnél dízesebb.

Diesőséges-nél diesőséges-eb.
Diesőségesebnél

Dús-nál dús-ab. Dúsos- dús.
Dusabnál dúsab.

Dühös-nél dühösebb
Dühösebnél dühösebb.

Édes-nél édesebb.
Édesebnél édesebb.

Éhtelen-eb.
Egyenesnél egyenesebb.

Ékes-nél ékes-eb.

Élesnél élesebb.

Élt-esnél éltesebb.

Ép. Épnél épeb. Épebnél épeb.

Eres-nél eres-eb.

Ezes-nél ezes-eb.

Eves-nél eveseb.

Fagyos-nál fagyosab.

Fás-nál fás-ab

Fejesnél fejeseb.

Fejér-nél fejér-eb.

Fényes-nél fényesebb.

Firtos-nál firtosab.

Fojtós-nál fojtósab.

Foztosnál foztosab jány = kis cseh.
talan.

Fótos-nál fótosab.

Fösvény-nél fösvényeb

Fördönyebnél fösvényebben

Fondor-nál fondor-ab.

Fondorabnál fondorab

Furfangos-nál furfangosab.

furfangosabnál furfangosab

Feketésnél feketésebb.

Feketesebbnél feketésebb.

Gáncsosab.

Gangosab,

Galyasab.

Gyapporab,

Gázosab

Gazosab,

Gyöngyösebb

Gyérebb,

Gyepes-eb

Gyujtósab

Halálosnál halálos. Havasnál havasab
sab.
Hamis-nál hamisab.
Hamisabnál hamisab.

Hamusnál hamós
nál hamusab Hanyagnál hanyagab
Hanyagabnál hanyagab.
Hásártosnál hásártosab.
Hásártasabnál hásártosab.
Hasasnál hasasab
Hátasnál hátasab
Hátasabnál hátosab.

Hazugnál hazugab.
Hazugabnál hazugab.

Hevesnél hevesb.
Hevesebnél hevesb.

Hegyesnél hegyesb.
Hegyesebnél hegyesb.

Helyesnél helyesb
Helyesebnél helyesb.

Hivesnél hivesb
Hivesebnél hivesb

Hídegnél hídegeb
Hídegebnél hídegeb

Hignál higab,
Higabnál higab.

Hímes nél hímesb

Híres nél híresb
Híresb nél híresb

Hites nél hitesb
Hitesb nél hitesb.

Hóbortos nál hóbortosab
Hóbortosab nál hóbortosab.

Hólyagos nál hólyagosab

Hugyos nál hugyosab
Hugyosab nál hugyosab

Husos nál husosab
Husosab nál husosab

Huzamos nál huzamosab
Huzamosab nál huzamosab

Igenes-nél igenesb.
Javas-nál javasab
Javasabnál javasab
Javas l. Kinek java, jószága van.
2. Jós,

Jajos nál jajosab
Jajosabnál jajosab

Jámbor-nál jámbor-ab
Jámborabnál jámborab

Jártas nál jártasab
Jártasabnál jártosab

Játékosnál játékosab

Játékosabnál játékosab

Jvad, özzehúzva ját, ivadék = ját-ék

Jegesnél jégesеb

Jegyesnél jégyesеb

Jegyesebnél jégyesеb.

Jelesnél jelesеb

Jelesebnél jelesеb.

Jelentékenynél jelentékenyeb

Jellemesnél jellemesеb,

Kaczérnál kaczérab

Kaczérabnál kaczérab. kaczérb.

Kapósnál kapósab.

Kaposabnál kapósab.

Kamatosnál kamatosab.

Karósnál karósab

Karósabnál

Karosnál karosab

Karosabnál

Kásásnál kásásab

Kásásabnál kasásab

Kátyolosnál kátyolosab

Kátyolosabnál kátyolosab

Kevesnél kevesеb

Kevesebnél kevesеb

Kevélynél kevélyeb

Kevélyebnél kevélyeb

Kéves-nél kévesеb

Kebelesnél Kebelesel
Kebelesebnél Kebelesel

Kecsesnél Kecsesel
Kecsesebnél Kecsesel

Kedvcsnél Kedvcsel
Kedvcsebnél Kedvcsel

Kegyesnél Kegyesel
Kegyesebnél Kegyesel

Kegyelmesnél Kegyelmesel
Kegyelmesebnél Kegyelmesel

Kehesnél Kehesel
Kehesebnél Kehesel

Kéjesnél Kéjesel
Kéjesebnél Kéjesel

Kékesnél Kékesel
Kékesebnél Kékesel

Kellemesnél Kellemesel

Kényesnél Kényesel
Kényesebnél Kényesel

Képesnél Képesel
Képesebnél Képesel

Keservesnél Keservesel.

Kétesnél Kétesel
Kétesebnél Kétesel

Kezesnél Kezesel bő.
Kezesebnél Kezesel.

Kemínynél Kemínyeb

van Keserő Keserű Keserv. után

Kivesnél Kivesb Kiesb

Kiesínynél Kiesínyeb

Kilnél Kilcb

Kisnél Kisb

Kisebnél Kisb

Kacskaringósnál Kacskaringósab

Komolynál Komolyab

Komornál Komorab

Komorabnál Komorab

Kozosnál Kozosab

Kozosabnál Kozosab.

K

Könnyesnél Könnyesb

Közösnél Közösb

Kudarcz-osnál Kudarczosab.

Kurvásnál Kurvásab

Kutyásnál Kutyásab

Lágynál Lágyab

Ledér Ledérb

Lényes Lényesb

Lényeges lenyegèsel

Ligetesnél ligetesel

Ligetesebnél ligetesel

Magasnál magasab

Magasabnál magasab

Magos, magas-nál magosab magasab

Lényes = vacsko
lépyeg vastag

Madarasab.

4.) Igésnévszőből lett milyenzők fokítása.

Óból Ő-ből lett A,ll,E. től.

Azó azzó után azú azzú. Azzú bor, zülva.
Balogsütő, balogsüti.
Bambó bumba, Bodrogközben, bambu. Bohó bohóab bohóbb
Bázló, buzoló, Bázli.
Buvó buyó után lett Buja.
Bujánál bujább, mint bujaab
van összehúzva.
Czafró Czafri.
Cselő után Csele, Cselőpatak. Cselepatak.
Csóró, — csóré-nál csóreb, csóréb (mezítelenebb)
Csivó után Csiva. Csiva tehén. Csürhő csürhénél
csürheeb, csürhéb.
Csiránál csirább.
Domború után Domború
Dicső. dicsőeb, dicsőbb.
Egyszerű után egyszerű, Egyszerűeb, egyszerűbb.
Fintó után Finta. Finta arcu. Magyarázza Csalafinta.
Fintánál fintaab, fintáb.
Furó után Fura. Fura dolog. Fergő ferdő után fer-
de. Ferdénél ferdéb.
Furánál furaab, furáb.
Furábbnál is furább.
Fekedő feketős után fekette. Feketénél feketéb.
feketébül feketéb. van kekedő után. I elmarad.
Gyengű után Gyenge. Gyenge eg. Galibó galiba.
Gyengénél gyengebb, v. gyengéb.
Két b-vel, ha nincs rajta meghuzó.

Gyönyörű után Gyönyörűe.
Gyönyörűnél gyönyörűeb, e
nélkül gyönyörűeb.
Ő v. Ű változván V-re, lehet
gyönyörvéb, költéri zóval.
Gyönyörűbnél gyönyörűb.
Gyönyörvébnél gyönyörvéb.

Gyávó után Gyáva. Gyávó lett
ivavó-ból. V lön Gy.

Gyávanál gyávabb, vagy gyávább.
Magánzóval csak b, a nélkül bb.
Henyő henye, henyeb, henyébb.
Herő here,
Homoré után Homorie.
Stív, hívab hívb.
Homoriénál homoriab, homorivb.
Stívő után hívle, hívleb hívlébb
Ó v. Ű változván V-re, költőiesnek
vahúl lehet: homorv-ab.
Jó, azaz ivó V nélkül. Jóbb után: jobb.
Kazibó Kazibas
Katipító Katipita
Keserű után Keserűi,
Keserűnél keserűeb, Keserűbb. Keservb.
Kozorú után Kozorie. Kozorunál
Kozoriab, Kozorvab, Kozorivb.
Késő Késöeb, Kesöbb.
Kerengő, Kerengőeb, Kerengöbb.

4. 12
3 12

48
48
48
48
48
192

15 / 12

Lengő" Lenga

Nengő" Nenga

Zsengő" zsenga

Öngő Önga

Gonkő Gonka Gonkő

Dongó Donga Dudó duda,

Sikongó Sikonka

Gyengő" gyenge

Több több tevöb - teöbb
teöb.

Számadás.

Szoba *Szám.* 12. 16.	Nap.	*Ezüstben.* *for.*	*Ezüstben.* *kr.*
20 Aug fogva 4 Sept. .	15.	12.	45.
Ágy (finom) 1.	.	2.	.
„ (közönséges) 1.	.	1.	15.
Istáló			
Kocsiszin			
Gyertya (Milly) 2.	.	.	14.
„ (faggyu öntött) 1. . . .	.	.	5.
Széna			
Zab			
Szalma			
Konyha			
Öszvessen		16.	19.

Füred Sep 4. 1850.

Szijjártó felelő.

Kérő, kérőcb, kérőbb.
Kerülő, kerülőcb, kerülőbb
Kiskorú, kiskorúc, kiskorúab
kiskorúbb. kiscbkorú.

Könnyű, könnyű. összehuzottából.
könnyűc. könnyűcb, könnyűbb
könnyebb.

Kapzi kapzóab kapzóbb.
Lassó lassú lassúab, lassúbb. Lajhó Lajha
Lejtő, lejtőcb, lejtőbb. Langyó Langyka
Lelő lelőcb lelőbb. Langyaab, langyább
Lobogó lobogóal lobogóbb
Lóggó lóggóal lóggóbb. Lovogó összehuzás.
Lomhó Lomha, Lomhaab, lomhább.

51

L

Méltó, méltóab méltóbb
Mélt-ok, méltaz, mélt ige.
Menő menőcb menőbb.
Merő merőcb merőbb
Vakmerő, vakmerőcb, vakmerőbb.

Mohó mohóbb mohóbb

Magyorú, magyorúbb, magyorúbb

Mulú, mulóbb mulóbb.

16

17

18

h) Milyenző fokitása.

FOKÍTOTT MILYENZŐ FOKÍTÁSA.

A képző av, ev, iv, ov után ab, eb, ib, ob, mássalhangzó mellé, és magánhangzóhoz is úgy. ~~De midőn magánhangzó után~~ a, e, ~~kimarad, összehuzás~~ jelül két bb kell.

Angyalinál ~~angyalibb,~~ ~~angyali~~ab.

~~Angyalibbnál angyalibb~~

Becsesnél becseseb.

Becsesebnél is becseseb.

Bolondnál bolondab.

Bolondabnál is bolondab.

Csufnál csufab.

Csufabnál csufál.

~~Csicsónál csicsóskab. Csecsesnél csecseseb.~~

Delinél delibb, delieb.

Delibbnél is delibb.

~~Ékesnél ékeseb~~

Ékesebnél ékeseb.

~~Furfangosnál furfangosab~~

~~Furfangosabnál furfangosab.~~

~~Fejesnél fejeseb~~

~~Fejesebnél is fejeseb.~~

üdnap, idnap, idv és üdv napja. L lett n, mm

ülnap = ülő ivülőnap.

ünnep, innep.

54
~~24~~
50
1/44 kr

20.

250.
25
275

30 kr
24
50
1/44 kr

appjait
apáit
képeit
~~gyümölcsszűri~~
~~[illegible]cz.~~
ülésszor

~~fejér~~
~~fekete~~,
~~Gangosnál gangosab.~~
~~Gangosabnál gangosab.~~

~~Gyönyörűnél gyönyörűebb, gyönyörűe~~
~~Gyönyörűebnél gyönyörűeb.~~

Gyengenél gyengéb. ~~Kemen~~ gyenge-eb. Egyik e kimaradtának jeleül lőn a meghuzó jegy.

~~Hamisnál~~
Jeles
Komor

Jonál jób
Jobnál jobb.

Egyö- eb = egyéb.
Másab
felette eb felettebb
körüle eb körülebb
zerént eb

~~Ki nem gyűl a zabadságra~~
~~Gaz nagy bolond, ne hajts arra, adj.~~
~~Kívül annál féreg, barom~~
~~Zabadlét legföl diadalom.~~

Ménes gazda, kinek sok méne van
Méneses — — ménese van
Méhes — — méhe.
Méheses — — méhese is van

6. Igésnévzők fokítása.
Névző és mellyenző.

Mivel mindenike Ó, Ő végzetü, a fokítás képzője itt ab ev után ab, eb. De a, e kiesik a két magánhangzó összeütközésével, s annak jeléül hát két b áll elé.

Állóab, állóbb.
Állandóab helyett állandóbb.
Állandónál állandóbb.

Busítóab Busítóbb.
Busítónál Busítóbb. Busítóbb.
nál busítóbb.

Dívóab Dívóbb
Dívónál dívóbb. Dívóbbnál dívóbb.
Dicsőeb Dicsőbb.
Dívó a mi dísz, dísz, divatos.

Előeb, Előbb.
Előnél előbb. Előbbnél élőbb.
Emő.

Fenekedőeb Fenekedőbb.
Fenekedőnél fenekedőbb.
Fenekedőbbnél fenekedőbbét

Gyengélkedő -eb, gyengélkedőbb. Hegedűnél hegedő -eb -eb, hegedőbb.

Járóab járóbb.
Jelző-eb, jelzőbb.

Illendő eb illendőbb.
Irányzó ab irányzóbb

Kamó ab kamöbb.

Kémlő eb kémlőbb.
Kellő eb kellőbb
Kenzőeb kenzőbb
Késő eb késöbb

c) Áldottnál áldottáb

Áldottabnál áldottab.
Átkozottnál átkozottab.
Bámultnál bámultab
Bámultabnál bámultab.

Csafartnál csafartab.
Csafartabnál csafartab.
Csökéttnél csökéttéb.
Derültebnél is derültéb.
Derültebnél derültéb.

Élemedettnél élemedettéb
Elemedettebbnél élemedettéb.

Fáradottnál fáradottab, Fáradtabbnál fáradtabb
Fáradottabnál fáradottab.

Gyakorlottnál gyakorlottab
Gyakorlottabnál is gyakorlottab.

háborodottnál	háborodottal
halottnál	halottal
hanyattnál	hanyattal
hánytnál	hánytal.
hevertnél	hevertel.
heggettnél	heggettel.
kevertnél	kevertel.
kopottnál	kopottal.
konyultnál	konyultal.

22

Állapotjegyzők fokitása.

nyilva nyilvább

Hajóvédtő. Zsibnak árusa Zsibó.

Zsibárus. Nyavalyatörős.

Napkelet. Ágynemü.

Vízesü. Abaúj. Alsok.

Vízellenes. Öreb, Örhegy

Velőteljes, Pesti hirlap 1845: 116

Lugsi: Eddig velősbeszéd, párts

Velőteljes beszé

Igehatározók fokitása.

örömest, örömestebb

bizvást bizvástab

méltón méltán méltább

Lizzi László Magyar Mársa, 1653. ajánló levelében áll: kiknek méltábban... bizvástabban nyujthatom.

Pattanás

Pers.

Fakadék.

Diószpatak Kovács id.

Jobágy hajó füur. <u>Margi</u>

~~Tájszótárban bővebb kifejezni~~

~~Adjaza, Jöjjönze, Foggjaza, Hasszaza,~~
~~Hallgaza, Hánnyja~~

~~Járóka~~ | 135 / 37½

Járálni
~~Jádlit Andris~~
~~Lotyöke, négygyöktanos tészta.~~

Kitüendő
magyar Galamtai, mi mégis egy Kitüni.
Tünd uri va hát tünd-e is.
5 ige: tündöl tündöz tünd.
Ugyan szendel, fend.

Oktalanság
Okatlanság Okos, Okat okotlan
írtalanság
írttallanság Párt-os, pártatlan.

c) SZEMÉLYES NÉVMÁS' HÁROM FOKA.

1 Velem, veled, vele. 2, Énvelem, teveled, Övele, Nekem, neked, nek: Énnekem, tenéked, önek:
Rajtam, rajtad, rajta. Énrajtam, Terajtad, Örajta.

I.

Csak egyszerü jelentésü. Elsö fok.

ÉN, TE, Ö. MI, TI, ÖK.

Én lön Ém után, Te tev, Ő öv után,
Ő hajdan s ma is egyszersmind, eő;
evő után v kipendültével. Azért hosszú.
Mi, a bécsi codexben, tatrosi másolat-
ban Mü, Erdélyben ma is így.
Mi, miv után, mü pedig müv-től.
Ti, az említett két codexben s Erdély-
ben is máig tü. Tiv után s tüv
után. V elhagyása jeléül lön, mi,
ti. A temetési beszédben még ki
van írva: **Miv** isemucut, **tiv**
látjátok. Kinizsyné imádságaiban: Mij. V lett J-vé.
Mi, mü, hozzaadva Mink, münk.
Mik, is fenforog, hol K többes jegye.
N pedig csak közbe lebbent.
Ti, többesjellel tik. Ide nem lebbene N.

1172 előtti. Temetési beszédben.
De mend vü (ö, ü) fajának .... Vü
(Ö, Ü) imádságuk miá.

ÉN is elmegyek. Íme én feltámaztom őket. Révai codex 167 lap.
TE se maradj hon.
Ö már rég megérkezett. Ö magoknak Révai cod. 247 l. De épen e lapon, töb helyett felesleges, a sok ö, s deákos.
Mi, mink, is kardot kötöttünk.
Ti, tik, barátim jelesen viseltétek magatokat.
Ök huszárosan vágtak be.

Ezek s hasonló mondatok elöl elmaradhatatlan. Oda is kell, hol a személyt különösen kijegyzed. Például: Ez én testem, ki tü értetek elárultatik, ezt tegyétek én emlékezetemre. Tatrosi másol. 181 lap.

II

Nyomatékot jelent. Másod fok.

ÉN, TEN, ÖN, MIN, TIN, ÖN.

A IIId fok alatt csillagozva levők idetartoznak.

Tentölled mondod e, ezt 234 lap. Jakori máj. 2 hasáb.

Ugymond vala ön Tün tulajdonitok 230 l. 2 hasáb Jakori m. venne, Jakori másolat Addig maradnának önkösztök, Telegdi, 586 lap. 33 lap. 1 hasáb

III.

1578. Bonemiza Még nagyob bizonyitást.
pétemül, Negyedik rész Enen, tenen, Önön, Minen, Tinen,
az evangelomiknak 1403. Sajózentpéteriek végzése. Rm.
„Önkerién Isten el. nyelvemlk IIk kötet.
len véthezik 426 lev.
2d lapon Önnön italával.
Önnön borából.

1437 – 41. Bécsi vagy Révai codex.
Enen magam láttam 126 lap.
Enen zenemmel láttam 247 l.
Ne késsél tenen érted jü istenünk 124.
Tenen érted hajtsad füledet 124 l.
Tenen érted és adj nekünk malasztot 801.

* Tün fételre, azaz fejetelre, 167 l. 23
Tü fetelre is e lapon, e látszik hogy
hatálysorabban akará a fordító: tünnel

Önön maga örizte, 222 l. 1
Önön elöttö megmaratt atának 141 lap.
Önön maga, Csupa önön maga disseértes-
sék 141. l.

Münön magunk jánunk vala 136 l.
Mi münön magunkért zenvedjük ezt,
72 l.

*) Tüm magatoknak öttetek és iottatok (ette-
tek és iuttatok) 244 lap.

1466. Tatrosi másolat.
Ènen magammak meg hattok engemet és
nem vagyok ènenmagam, 230-31. l.

*) Tenmagadat esmerjenek, 231 lap.
Fenesch (fényesits) meg engemet tenen-
nálad 231 l.
Tünnön közöttetek 230 l

233. Vala Kedig Péter álván és fültvén ön: *)
magát. 2d hasáb.
Önönbele fordolván monda. 165 lap 2 hasáb.
Miktor önönmagának volna, 88 l. 2 hasáb: Ma: magára.
Mere nem bezél önön töllö, 229 l. 2 hasáb. Ma: magától.
1513. Kinizsyné imádságos Könyve
Önnön bennedön.

1483 — 1490. Györy codex.

Önmagát nem valja, ima így: vnmagát
nem val'a, 4ᵈ lap.

Önönmagatol elvavoztatja VIIᵈ lap
Nem lelik ömmagoyba azt VIIᵈ lap.
Önön mondasából Jezusnak 10ᵈ lap.
Hogy az önön tulajdon agyára jeköl
néjc 40 lap.

1506. Egyházi vegyeskönyv.
Adál malyztol ennön magamath megesme-
rethre, CII. lap. L. Ámenyelvent. IVᵈ kö-
ky ennenmaga az vr ysten. CIII. l.

1512. Drágffy János levelében. Ámenyel-
emlékei II kötet.
Hogy tÿn magad nem jövendez. 42 lap.

1565. Horhi Juhász Pétertől, Zent Jób
Ennen magam zaladhaték el.
Ennen zújam, 22 level.
Ugy vagyok énem magammal.

1566. — 68. Horhi Juhász Péter, Zent János
jelenéje. Debrecenben.
Önnön zavokat, X^d fejezet Első Contio.
Önnön zolgainak, Ugyan ott.
Ack. önnnen magát Prophetanak mongia..
ki térne önnen paraznasagából Contio V Cap. VI.
Ackik önnön magokat Sidvénak mongiak Máyod Contio Cap. 3.

1571. Mustafa pasa levelében. Romnyeki
emlékez IIId. Kötet.
Önön magok közöt valaztottak, 92 lap.

1578. Bornemiza Péter, Negyed része az
evangeliomoknak Költ Sempterol
Önnön magától zöllya 427 levél.

1596. Esztergomi Agendarius.
Még ünköszlök is 217. lap.
Tennen magadat 83' lap.

1619. Forró Pál, Nagy Sándor dolgai Curtiustól. Debreccenben.

254 lap. látták hogy az király onnön maga is hordanā még rcuja fátlyákat.

1638. Telegdi Miklós Predikációi, Elő-
réz, 2dszori kibocsátása
637 lap: önnön bezédéből kitetze-
nejék.
241. Ne akarj bölcs lenni tennen mag-
adnál.

1630. Agenda, evang. Szentegyházi szol-
gálat módja, Samariában 12^{od} recb.
31 lap. önnön maga az nagy Ur
isten.
83. Christus önnön maga azt mond-
gya.

19.

Vegyes tárgyu jegyzetek

1845.

49 lev.

III. Döbrentei Gábor Sepsetei.

Vegyes tárgyunak.

1845.

(1—13 drb.)

Enged – ~~engedelem~~ hez csak alom elem jö: engedelem, így tehát zenvedelem. De jobban lesz es váltogatva enge-delmye, zenvedállya, sorvadállyá (és sorvadalom)

oz) főnévhez téve: ~~kényelem és kéjelem~~, ~~kéretem~~, (el más hangoztatásával ige: ~~kéretem~~) lángalom ~~ízelem~~, ~~takalom (nem takodalom, [illegible]~~ ~~[illegible] helyett hanem tárhely gyanánt)~~ ~~vészelem~~ ~~kell veszedelem helyett~~.

Ha
~~‡ A' tatrosi Másolatban 1466ból van:~~ kizik-től, ~~kiz~~ ki-zodalom, ~~refectio, de Veszprémi megyéb Vasban me~~ ~~'s hallottam: kizodalmas díszes.~~

~~‡ kizik.~~

~~igrecz a' béci 's müncheni codex~~

~~NB. Zengelem, †(musika) készletére azért jobb, hangászatnál értelmezetre nézve is, mert ez csak egy hangot képeztet, amaz többnek összezengedését.~~ ~~Muzsikus~~ Compositor pedig lehet zengelmér. Muzsikus zengész.
Zalai tud

Adalom, edelem rag, 1. ~~Ves~~ igékhez járul: így van fenn: ~~Nyugodalom~~, ~~aggodalom~~ ~~takodalom~~, hmm: nyugszik: ~~aggódik~~ takik ‡ ('s im ezért ~~vett~~ alkalmasint összekeverés a' ~~gyűjödelem~~, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, ~~birodalom~~, ~~állladalom~~, ~~igazodalom~~ törődelem, ezek helyett tisztább hason. következtetés ~~[illegible]~~ ~~feddelem vesselem~~ mirčus, feljebb is jegyzém. ~~építedelem~~ ~~[illegible]~~, ~~irtalom~~ ~~tiratom~~, ~~átlatom~~, ~~[illegible]~~, ~~De jó a' kését-ből késedelem~~ 's ~~jól fogjuk hát megérni, esik-ből esedelem~~, ~~történik-ből~~: történedelem ~~eredelem~~ megesik-ből, készletére ~~[illegible] esedelem~~ írő. szabalom. vész-edelem, ~~veszedelem~~ ~~cselekszik-ből~~ mindenik a' hiszsóra cselekedetem.

2. főnévhez járult ebben: fejedelem, díjadalom, a. dia dalom, (~~Hanem~~ diadal jobb valamint viadal, 's ezek az adal edel ragnak tartozók inkább. Fejedelem után készült Urodalom, de ez jelenti a' nagy urat, birtoka pedig jól Urodalomsággal van, valamint feje delemség.

2

~~Hosszadalmas~~
3. Mellékneveknél van: sok~~adalom~~. Ha így vig ~~mellékneve~~

Octob. 10d 1840.

Alom, elem ragok, ezen ismert főneveinket adák, 1. ik- telen igéinkben: a) egyes gyökből: (~~szűdalom, ártalom~~, ~~hatalom~~, ~~síralom~~, ~~állalom~~, ~~fuvalom~~, ~~rágalom~~, ~~irtelem~~ ~~fogalom (fogok, rágni, irgá elavult)~~ ~~keresztem~~, ~~mulatom~~ (~~a~~) ~~főnévtől tévé: fegyelem v. figyelem, szerelem~~, b) ~~két szótagu igegyöktől~~, engedelem, érezelem v. érzelem, ~~gyötörelem~~ v. gyötrelem. 's különbözik feddés engedéstől.

Tehát elfogadható új ragasztásnak ezek: a) egyes gyökből: iralom, (nem irodalom) bántalom, futalom, járalom, teszelem, actum, látalom, ~~lövelem~~, ~~szövelem~~, vagy ~~lövelem~~ ~~szövelem (nyelvszövetem syntaxis)~~ vágalom, toldalom, győzelem, (nem jó: győzödelem) töltelem, költelem, (versus, poesis) ~~türelem, nem türödelem~~, bíralom, nem ~~bírodalom~~, állalom nem állodalom, zengelem v. zengedelem, (muzsika) érelem fatum.
aggalom, ha agg-ból van.
b) Két szótagu igegyöktől: ~~végezelem v. végzelem~~, decretum, ~~szerződelem~~, vígadalom nem vígalom, ~~áradalom~~, ~~tankadalom~~, ~~gyakadalom~~, ~~áldozalom~~, ~~olvasalom~~, süllyedelem, szunnyadalom, tagadalom, fáradalom, terjedelem

mert ez így = szabad[illegible]

Nem jó így: szabadatom,

vennék is: kellene: ~~vígadatom~~, Talán e' sok ~~hál~~ lévő adalom ragból csillámlik ki ennek értelme. Tenni ugymint bőséget. Nyugodalom, lakodalom, fejedelem, ugymint értelmezné nagy kiterjedésu nyug-ot, lak-ot, fej-et, 's ez alkalmazás az alom, elem ragokat is világítja. P. o. ~~rágalom, síralom~~ fertelem, fertés, fent, fert képezte sok ragás, sírás, stb. Következésképen csak azon egy 's két szótagu ige gyökhez, főnévhez való, mellyekkel bőség, kiterjedés, vagy széles értelem alkalmazható. ~~Így jó: [illegible]~~.

Melléknevektől lehet új ragaszás: bővödel~~em~~, hosszudalom, 's bővedelmes, hosszadalmas, Rövidelmes, kicsinydelmes a' mondott értelmezet 's ugyan mondatni, mert ezek képzete más összeszorított.

Három nyereség volna e' kutatásból: 1. iralom, literatura, sok irás együtt (nem volna 's [illegible], [illegible] iralmas irás helyett [illegible]
2. Zengelem, ~~muzsika~~. 3. Költelem, versus.
Ezekhez ály, ély 's járulhatna: költély, zengély, &c

Nem jelen meg semmi Censor nekibizakodás
Elmék előtt azzal, hogy ugyan szerzőt
politikája magamnak nagyobb figyelmére, mert
kitörlém a legszabadabb nyilatkozatot.
Lapjaim a lelkes.

Nem nyújtja ajkait mérgét az kis ~~ajándékot~~
~~befolyásosabbat~~ ~~kiöntését~~ minden csepp
mikor Pontius Pilatusról csupán hagyj.
kéziratai s betekintheti és a setét
titkaira lágy. Vagy épp egyi
in privati tabellariis quinde
Senatus proprium ~~tad~~ ad eosdem
admitti nequeunt.

Hevesen, junius 30d 1880.

ő ő
tt és ős rag közötti különbség
, tt, dicsér, jellemez. Ős felettebben.
jó táncz-tt.
Nagy tánczos
szűr markú. Markos legény.
jó erkölcsű, nemes erkölcsi
erkölcsös lő. farú, faros. szemes leány
jeles indulatu ember. lószemű szilva
indulatos asszony. Te
nagy kegyű, felette kegyes. Képű
tiszta kezű szakácsné; csak
az a baj hogy kezes, = lop, Képes.
nagy szemű szilva utu
Ugyan szemes lány. utas.
gyors lábu. Lábas jószág. Lábasban főzik.

Emberség: csak
angyalság;

Hanem az uj haszonbérünk kezdete
tulajdonképen 1849beli Szentmihály
napja, s attól számitott 4 évig
kivánja. Dobr. a kiadó átenged-
ni, tehát 1853beli Szent-
mihály napig. S azért ~~igazságos~~
kezdheti igazságosan akkor,
mivel egyikünk sem oka az ~~hátra~~
elhalasztásnak. Döbrenteinek a ~~camp~~
~~Ka~~ Perczel ~~miatt~~ s jöhetett
1849 nyarán új alku kötési
egymásba kölcsönösen-
ve. bizonyít. Más 1849beli Szent-
mihálytól 1850beli Szentmi-
hályig tehát 800 pengő
forintot kivánt volna addig
ét a kiadó, s így az
563 pforint 27 ½ krt felül
236 ft 32 ½ kr járan-
dó. Akkor az összvesség követ-
kező lenne.

1849t Szentmihályig kapott
600 ft

Erre tehát kapna még

Élelmezési Szállásolási küldöttségi
3d osztály. 1840.

Gr Nádasdy Ferencz
B. Eötvös Tárnok.
Gr Keglevich Gábor
Méray Sándor
Almásy József
B Perényi Zsigmond
B Prónay Albert
~~Szögyéni László~~
Tombori Imre
Farkas Imre Kanonok
Szentiványi Anzelm
Lipovniczky Vilmos
B Prónay Gábor
Szentiványi Ödön
Farkas János
Ghyczy Rafael
Szegedy Sándor
Jankovich László
Piller László
Bárczay Mihály
Papszász Lajos
Szentiványi Károly
~~Horváth Antal~~
Laczkovich János
Návay Tamás
Markovics József
Kálmán Sándor

Eckstein Adolf
Gyurikovics György
Tretter György
Nagy Károly
Szauer György
Demeczky Lajos
Szilber Antal

Sembery Imre
Frater Pál,
Gr Zichy Herman
Hunkár Antal
Bernáth Zsigmond
Fáy Ferencz
Kárász [illegible]
Bónis Sámuel
Schreiber Ferencz
Hanke Béla

24 | 42
25 | 83 | 44
23 | 48
195

16
66 | 30
82 | 2½
82 | 32

195 46
48 | 56
244 | 42

1278 | 1
766 | 30
454 | 3
2136
1280
458
738
1013
1403
570
1103
462
1565
1403 | 105
570
533
1745 | 30
888
1258
101
1555
570

747 | 30 ×
677 | 30 ×
462 | 4

1290
12 | 90
100
12
3
2 30
237
77
77
77

2

Külömbféle Jegyezgetések. 4

Königin Christina von Schweden sagte von dem gelehrten, aber in Dingen des Leben unbehülflichen Salmasius: Der Mann weiss den Stuhl in allen alten u neuen Sprachen zu benennen: nur nicht wie er geschickt darauf sitzen soll.

A' Szonettről.

A' Szonett a' legrégibb 's közönségesebb versneme az Olaszoknál. — Es kam in einer noch rohen unförmlichen Gestalt zugleich mit dem Genius der provenzalischen Dichtkunst nach Italien herüber, wo Fra Guittone d' Arezzo ein Dichter des XIII Jahrhunderts, der ungefähr 50 Jahre früher als Dante lebte, zuerst dieser Dichtungsart die jetzige ~~Richtung~~ regelmässige Form gab, und nach ihm erhob Petrarca zu einer Vollkom. Schönheit u. Eleganz die wenige folgende Dichter haben erreichen können, geschweige übertreffen. — két quadernario, „ két terzina kell bele! Hendecasyll.

Rima thimsa, mikor az első, negyedik, ötödik, nyolczadik vers rímez, s a' két strófa két közepsője. Petrarka
ebb ért leginkább.

Rima alternata mikor az első, harmadik, ötyödik, hetedik rend rímez, s a' második, negyedik, hatodik, nyolczad.

Rima alternata (Kevésé használatban) ha az első, harmadik, hatodik, nyolczadik a' második, negyedik, ötödik, hetedik rímez.

Rima mista, hol az első harmad, hatodik, s hetedik rímez, s a' második, negyedik, ötöd. nyolcz.

Vers Négyféle neme a' rímtevésének Petrarkánál

A' két Quadernario.

	I	II	III	IV
1	a	a	a	a
2	b	b	b	b
3	b	a	a	a
4	a	b	b	b
5	a	a	b	b
6	b	b	a	a
7	b	a	b	a
8	a	b	a	b

A' két terzina

Petrarka

vers	I	II	III	IV	V.	VI.	VII.
1	a	a	a	a	a	a	a
2	b	b	b	b	b	b	b
3	a	a	b	c	c	c	c
4	b	a	b	a	b	b	c
5	a	b	a	b	a	c	b
6	b	a	a	c	c	a	a

Más poétak.

VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV
a	a	a	a	a	a	a
b	b	b	b	b	b	b
a	b	c	a	a	b	a
a	a	c	b	c	a	c
b	b	a	c	b	c	b
b	b	b	c	c	c	c

Legrevezetesebb Lappi szokása, az újak között, hol az első a' harmadikkal a' második az ötöd, a' negyedik a' hatodikkal, rímez.

Az újabb időkben 8 syllabából álló rendü 14 ed Sonettokat is irtak, mellyek Sonetti anacreontici i pastorali nevet nyerték.

Van még, 5 syllabájú is.

Vagyon Sonetto Codato, Sonetto 2 corona, (Tasso i Anibale Caro) mellyes az Accademia degl' Intronati megállitotta, az Accademia degl Arcadi is néi más formát adott neki.

Vagyon 18 rendü Szonettos is, mellyek Accademiajiból, tiz féle rím jő elé.

's a' két terzinákig ~~között~~ rím forog hatſzor jő, máſik rím négyſzer, harmadik rím ismét négyſzer. Az egéſző!

Az Endecasillabo dimenſiója.

1. A tizedik ſyllabán kivül a' hatodik ſyllabán kell accentusnak az az a' tónusnak lenni. A' penultima ſzg mindenütt hoſſzú mindenkor. p. o.

Paſſa la nave mia colma d'oblio.

Ha így nincs mingyárt prózai rend.

2. A' tizediken kivül a' negyediken nyolczadikon van a' tónus:

Voi ch' ascoltáte in rime ſpárſe
il suóno

3. a' tizediken kivül a' negyediken, hetediken, ez ritkább.

Che 'l fa gir óltre, dicéndo, oime láſſo:
Petraca.

A' negyedik, ötödik ſyllabánál caeſurának kell lenni; ~~az az~~ a

---

A' legelső Bibliothécát Oſymandiás Egyptomi Király állította fel, a' Világ Eſt. 2100 eſt. felülírása: A' lélek orvoſſága.

Görög Orſzágban Piſiſtratus, a' ki Szolon tanácsa ellen is ~~Görög~~ Athénei fejévé tette magát.

A' nagy Cyrust Tomiris ~~acu~~ a' Maſſagetáknak Királynéjok verte ki, a' hol Cyrus el is esett. Cyrus akkor 600,000 gyaloggal, 120000 lovaſſal, 2000 csatazó ſzekerekkel indúlt meg ellenségeire.

Cyrus fija Cambyſes nagyon kegyetlen volt. Ő ölette meg Pſammetiust Egyptomi Királyt 's véget vetett Egyptomnak. Thebest elfoglalván Afrikának nagy réſzét magáévá akarta tenni, 50000 katonával ki indult. A' puſztákon nagy éhſéget ſzenvedtek. Utoljára arra került a' dolog h minden 10dik embert megölette mellyet a' többiek megettek. Viſſzatérvén boſzújában Thebest elpuſztította. Teſtvérét Smerdiſt megölette. Ezért felesége ſirándozott. Cambyſes feleségét ezen okból maga megölte. Majd mindennap öletett. Sok fő ſzolgait elevenen eltemettette. Lovára felakarván ülni, kardjá~~[illegible]~~ hüvelyéből kijött, 's megſérté magát 's ebbe +.

Darius Hystaspes ~~[illegible]~~ a' Ménlova nyeritése által lett Királya. Egyik fő Vezére vala Cyrusnak.

[illegible] keine Festung, pflegte Philip zu sagen, ist unüberwindlich, in die noch ein Maulthier mit einem Sack Gold gelangen kann.

Mikor Sándor ~~elle~~ Darius ellen ment, Arsames Dar. Segitője Tarsus várossát üszöggé tette. Hogy Alexander a' tűz eloltására oda érjen, sietett, s' hevült, Cydnus folyóvizébe szökött, s' beteg lett. Ekkor története Philip Orvosával.

Az Issus vize mellett való csatában hol Dariust meg verte 100,000 gyalog 10000 lovas veszett el. Macedon 300 gyalog 150 lovas.

Anemometer, szél sebessége mérő
~~Ne~~Anemoscop, szél mutató.
Manometer, levegő vastagsága mérő
Hygrometer, levegő párázsága s' nedvessége mérője.

Persepolist elégetvén Sándor, ott 250 millió tallért kapott. részeg volt midőn azt elégette.

Sándornak nagyon hizelkedtek, s ez neki [illegible] nagyon tetszett. Clitus az ő tejtestvére szemébe monda; hogy ő is nagy, de Katonáié is a' dicsőség. — Azután hogy Philep az Apja nagyobb lett volna Sándor meg haragvék ezért egy Katonája lándzsáját kikapva annak kezéből, s Clitust általdöfte. Azután magát akarta meg ölni, s három napig nem evett semmit. Anaxarchus filosof. hizelkedett neki s nagy [illegible]ságnak lenni állította. Kallisthenest pedig megölette azt gondolván, hogy ennek tanitványai ellene egybeesküdtek.

Megvévén Sogdiana magas Várát abban Roxana Bactrianiai Herczegkis Asszony vala, ebbe belé szeretett s elvette feleségül.

Az ő planuma volt hogy meggyőzött Nemzetektől egyet formáljon. Ezért maga Dariusnak nagyobbik leányát Statirát elvette és Parisatist. Hephaestionnak más testvérét adta. 80 Ministereinek Generalisainak is persa lé

ányokat adott. Azon katonáinak kik egy settek jutalmakat adott. 10,000 öreg katonáját haza küldötte, 's megparancsolta, h. azokk a' theatrumb első helyek leggyen. ott koszorúsan jelenjenek m., 's azon gyermekek kik apjokat a' háborúb elvesztették, felnövésekig megkaphassák apjok fizetését.

Hephestion Gen. Ekbatanáb 10,000 talentumba kerülő Monum. állított.

Annyját Olympiászt Apja azzal bántotta m. h. Cleopatrát elvevé. Alex. is nagy pecette Annyját Illyriáb ment, 's minddig m. tért vissza míg Philipp m. n. igére h. Annyját ranggyáb v. helyhezteti.

Demosthenes elfogására Archiás Theatralisa ment. Rá akará beszélleni h. mennyen vele, Demosth. egy mondá: Mint Theatralista, úgy sem tetszettél n. velem, mint Alkudozót éppen n. szeretlek.

Mómus, az éjszaka fija. Az Istenekk mind cselekedeteikbe gáncsoskodott, hogy kacagást indítson. Minerva házat találván fel, azt veté ellene, hogy az a' hiba benne, h. lehet egyhelyről a' másikra ta[illegible]ni, ha rossz szomszéd ~~melle~~ ~~ra~~ talál az ember.

Neptunus ökrökről azt mondá; kár hogy a' szarvai nem a' szügyén vagyon. Vulcanus emberéről, h. a' mellyére egy tüköt kellett volna, szárnyasnak festik, kezében egy bolondok sapkája. Egy asztal, mellyre a' ház és ökör festve van, mellyeket ő csúfolva néz.

Perseus

Zeus és Danaë (Akrisius Király leánya) fija. — ~~Miután~~ a Medusa fejét le akarta vágni, Pluto sisakját adta néki; melly láthatatlanná tette, Mercurius szárnyas czipőjit, Minerva a' maga tükrös paizsát, mellyekkel Medusának kővé változtató fejét megnézhette. — Alva találta, 's fejét levágta. Medusa véréből lett Pegasus lova. Visszajöttébe Atlas Királyhoz ment ki n. bánván vele barátságosan, a' Med. feje által kővé változtatta. Ekkor Phoeniciába jött, hol Cepheus Királynak és Cassiopéjának leányát Andromedát, melly a' tenger partjára kikapcsolva volt egy Neptunus által oda küldött Monstrum számára, mivel a' Nereiseknél szebbnek tartotta az Annyja, megszabadította 's elvette. ~~Par~~ Minervá fejét Minervának adta, 's ez őt, Ceph. Cass. Andr. a' csillagok közé tette.

Caſtor és Pollux

Léda és Zevs fijai. Hattyu képbe. Léda két tojása. Egyikből Pollux, Helena, másik Caſtor és Clytemneſtra. Pollux jó gyalog vitéz. Caſtor lovag. Argonauták között voltak. Caſtor lova isteni volt, neve Cyllaris.

Lynceus ölte Caſtort, Lynceust Pollux. Ñ akarván testvére nélkül lenni Pollux kérte Zevset h. osszo ñ vele halhatatlanságát. Azért 6 hónapig alatt, 6ig az égben lakott.

Szimonides poétát megmentették attól h. a' ház rája ñ esett. — De Stesichorusnak elvesztették szeme világát mivel Helenát verseivel mocskolta. Azután visszaadták.

Atlas

Pleione feleségével 7 leányokat nemzett. Ezek a' Plejadesek vagy április usai Atlantidesek. (fias tyúk) Hat csillagot lehet látni mert hata istenekhez ~~szerettek~~, a' hetedik Sisiphushoz. — Még hét leányai mellyek testvérekről Hyadeseknek-Csillagok mivel Bachust Arabiában nevelték. Esőt jelentenek ha feljönnek. Mert Hyas testvéreken, kit egy vad megölt, halálra sirták magokat. ὕω, esem.

ra talal

Demeternek

az Eleusisi ünnepei, mellyeket Triptolemus állította. Nagy és Kissiny Myſteriumokra osztattak. A' Nagyokat öt esz. a' Kissiny minden esztendőbe. A' kik fel akartak vétetni előbb az Iliſſus vizében kellett nekik feredni. Azután megtisztította őket a' fő pap sóval, árpával, tengeri vizzel, laurusfalevelével, 's egy tűzön kellett keresztülmenniek. Ezeket megtévén 's ha megigérte h. az Erkölcsi tisztának lesznek, nemes gondolkozása módja, akkor Myſtussá lett, azután Epopte, (Szemmellátó tanú) akkor midőn öt esztendő alatt ñ hagta által fogadását. Ez mind éjjel esett. Myrtus koszorúval kellett belépni a' templomba, kezeket ki mosni. Akkor felolvasták a' törvényeket, a' Myſtusok a' szent helyre mentek mellyhez megvilágosított oszlopok között mentek. Dörgött, villámlott zettette, akkor kezeikbe mentek. A' Profanusoknak ñ volt szabad nézni az ablakból is proceſſiójokat.

A' főpap, Hierophant, Myſtagoge. Ñ volt szabad neki megházasodni. [illegible] éltek mivel a' veszejtnek —

Bootes

+ ursa

az ekét találta fel, 's Ceres ezért a' csillagok közé tette. Arcturus benne ἄρκτος ȣρα. cauda

---

Rheának (Cybelének) papjai kiherélték magokat. Orgiákat énekeltek tiſzteletére, ekor.

Veſtia (Heſtia) találta-fel a' tüzet. Jupiter teſtvéri. Ö megengedte neki h. mindég ſzüz maradhaſson. Hat papnéji voltak, kik 6 eſztendős koroktól fogva 10zig választattak. Fejérbe jártak, felyül veres köpönyeg. Örök tüzet kellett nekik fenntartani. Ha ſzüzeſſéget megtörte, nem ölték meg ugyan, de földalatt lévő üregbe dugták, egy gyertyát, kevés kenyeret, vizet olaját, tejet adtak neki.

Egy Vesta Tuccia, vádolójit azzal ſzégyenitette ki, hogy ártatlanságára jelenül egy csudát kért Vesta Isten Aſzſzonytól. Erre egy rostába vizet merített 's abba azt a' nélkül h. kifolyt volna, a' templomba elvitte.

Mercurius

elaltatta a' 100 ſzemü Argoſt, Hantojával, a' ki Iot kit Hera tehénné változtatott, őrizte, azután ölte.

Proteus

Oceanus és Thetis fija. Jövendölő és boſzorkány volt. De h. jövendöltessenek vele, meg kellett lepni álmába. Ekkor mindenféle állatokká változtatta magát, Oroſzlánná, ſárkányá, párduczá, vadkanná, fává, vizé. Ha kérést nem

a.) Magyar nyelvet illető észrevételek.

Magyar nyelvet illető Észrevételek.

1. 20dik Majusban. A' hónapok napjainak illyen módu írása hibás, mert

a) Deákos, és a' magyarban nem a' hónapnak azon napját teszi, mellyet a' deákban ; abban is csak a' helytelenül írt deák ; nem a' valóságos Calendarium Romanum szerint írtban

b) Minden esztendőben csak egy Május van, a' 20dik vagy akárhányadik pedig azt mutatná mintha több Május is volna.

Jobb tehát sőt szükségesen így kell írni: Május 20dik napján, vagy rövidebben Május 20dikán

2. Megette. vevének ülést. Ezzel Kazinczy él a' T. M. Ors. Minerva 2dik Negyedében 1827, midőn Ráday Gedeonról szóll, a 1321 lapon. Igy kell: Mellette

v. megette foglalának helyet, vagy ha arra menne az értelem hogy pénzeket különösen az öreg Ráday mellé vagy megett való ülésre adták így kellene: váltottak helyet vagy ülést. Mert a' vevének helyet annyi mint nahmen platz.

3. A' Hazai s Külf. Tud. Hirdetéseik. Nro 33. ez áll:

Az alulirt bátorságot vesz magának a' T. fegyverkedvellőket figyelmetesekké tenni:

Jobb: bátorkodik. Mert bátorságot vesz, németes. Nimmt sich die freiheit.

---

4. Aurora 1828. a' 279 lapon. Mindenik azon szint és inkább iparkodott a' másikra disputálni, melly legkevesebbet illett. Így kell: legkevesebbé, mert ez adjectivum, amaz accusativus. Így külömbség van e' között: eleggé, eleget, többé, többet.

---

5. Aurora 1828 a' 295 l. legnemesebb érzettel birhat a' nélkül hogy a' Conversatioi-lexicont kivül tudná:

Így kell. betevé. (kivül, auswendig.)

---

6. Emberi nemzet vagy emberi nem? Mellyik jobb? a' Nemzet, Natio, a' nem, genus, geschlecht, genre. Bizonyosan jobb így: emberi nem ezen megkülömböztetés szinetekből is. De külömben is a' zat, zet, nálunk valamelly átaljános egésznek egy külön egész ~~része~~ osztályát részét mutatja, mint mag, magzat, = faj, fajzat, így nem, nemzet. [Az angoly is nem-et mond, ezzel: mankind. És még is jobb stylusu s vigyázó Íróink is így írják emberi Nemzet. Így Horvát István. De a' nyelvtisztitgatásra az ideák meghatározott szavakkal való kifejezésére figyelet soha se hagyja-el az Írót. Írva tanuljon s hajlékony maradjon botlásai igazitására.

= tehát az emberi Nemnek egy osztálya

---

7. Ezek között: tánczos és tánczu, birtokos és birtoku, énekes és éneků, kedves és kedvü 's a' t. bizonyosan külömbséget lelünk ha vigyázunk.

Az Erdélyi embert azt ai Ei

A' Lambachi monostor könyv tárában van egy Breviarium 1441ből, „Wahrscheinlich ist hier die Mini. und Malerey angefertigt:" das voranstehende Calendarium dürfte auf Ungarn oder Polen hinweisen. F. Hurter Ausflug nach Wien und Pressburg Ister Theil pag. 172. Schaffhausen 1840.

Török nyelv. I

Eji, jó. daha eji, jobb.
kitáb könyv, kitábdzsik, könyvecske
Bujuk, nagy, Bujukdzsek, nagyocska.
Bilmek, tudni. Bilmedik, tudomány.
Dzsán, lélek. Dzsanlü lelkes.
Ghairet, bátorság. Ghairetlü, bátor,
Ekmek, kenyér, Ekmekdzsi, kenyérsütő
Balukj, hal. Balukdzsi, halász
Güzel, szép. Güzelik szépség
Becs, Bécs, Becslü, bécsi

1	bir	9	dokuz	41	kirk bir
2	iki	10	on	50	elli
3	ücs	11	on bir	60	altmis
4	dört	20	yirmi	100	jüz
5	bes	21	yirmi bir	200	iki jüz
6	alti	30	otuz	1000	bin
7	jedi	40	kirk		
8	szekiz				

Ben, szen, o, én, te, ő.
Biz, sziz onlár, mi, ti, ők.
Benim, enyim. Bana, nekem.
Szenin, tied Beni, engemet
Onun, övé. Benden, tőlem.
Kitabim, könyvem
Kitabimler, könyveim
anám, anyám
analarim, anyáim,
kim, ki ? ki
Bütün, mind.
Okumak, olvasni. Bakmak, látni.
Szevmek, szeretni. Szeverim szeretek.
Okarim, olvasok, Bakarim, látok.
Szevmek, active, szevilmek, szerettetni.
Szevmemek, nem szeretni.
Szevememek, nem szerethetni.

---

szevismek, egymást szeretni,
Okujorum, olvasok e' pillanatban
Gümüs, ezüst
Gümüslemek, megezüstözni
Az impersonalek csak a' 3d személyb.
Sémsektetair, villámlik
~~Jagmur~~
~~Jaghmurdzsagtir, esik, (eső)~~ Magyar
Derler, mondják, 2 28
Demek, mondani
Benim var, nekem van.
Bizim var nekünk van
Vardir, avoir, lenni, birni
Benim para vardir,
Param vagy vardir, pénzem van
Joktur, nekem nincs.
Ben im. én vagyok

Iztemek, akarni.
Izterim akarok.
Szevmem, nem szeretek.
Gelmek, jöni
Gelirim, jövök
Iazmak irni
Iazarim, irok.
Infinitif. Present. Parfait.
Bakmak, bakarim, bakdem, látni, nézni.
Görmek, görürüm, gördüm, látni
Icsmek, icserim, icstim, inni
Iemek, jerim, jedim, enni
Kalkmak, kalkarem, kalktim, elmenni
Postpositiók
Seher város Seherde városban
Baba atya babaile atyával
Kitábsziz könyv nélkül
Allah icsun Istenért

Postpositiók accusativusszal
Bazáradek a' ~~piaczig~~ vásárnapig
ablativusszal
Szenden otürü, erettED
Evden tasra házon kivül.
Eji, pekeji, jól, igen jól
Güzel, szépen
fená, rosszul.
Iurekten, szivesen.
Csok, sok, Csokesc, igen sok.
Szikcsek, gyakran.
Kicsbirzarrar semmi se.
Nerede, ~~[illegible]~~, hol?
Szaghda, jobbra
Szolda, balra.
Tez, v. csapuk, hamar.
Evet, igen is; ~~[illegible]~~, zetur.
~~[illegible]~~

Bana bir kitab ver, adj ne.
kem egy könyvet.

Ejími dir, Jó-e? A' mi úgy
tétetik mint latinban num, ne?

Bu adam eji dir, ezen ember
jó.

Ben evé gidejorum, én haza
megyek, e' pillanatban.
Enfije cseker? Tobákot ikar.
~~Burunot iesmek tobákat inni,~~
~~böidöttög, e' helyett színi.~~
~~Igy.~~

Tütün iesmek, dohányt inni
e' helyett színi, pipázni.

Ne adam dir! Ez derék ember.
Micsoda ember az?

Bú, ez, celui ci, celle là
bunlár ezek, ceux, celles ci
onlár azok, ceux là.

Kendi, én magam te magad
Kendiler mi, nous mêmes.

Bú ne güzel dir? Millyen
szép?!

Ne, Mi, hány, hányan?
Ne miktár dir? Honnan tudjinak ~~hányan van~~

Hangi? mellyik?

Hangi kitáb? Mellyik könyv

Hangi vilájetlü, Micsoda ország
beli?

Birkimsze, Senki se!

Birkimsze gelmedimi? Senki
se jött!

Her vagy hep, chacun,
Hep vilájet onú zevejor,
Minden országban szeretik ötet,

Neeseje, v. Nekadar? Hogy
ez? Mi az ára?
Dört ghrusia, Négy garas, pi-
aszter.

<u>Zétaman aléjikum, Je vous
salue.</u>

Dzsenabiniz khair-ola Gelebim,
Jó napot kivánok Uram.
Kefiniz ejimi.
Ça va-t-il bien?
Zaát kacsda dir?
Hány az óra?
Hozsgeldiniz Beyim.
Isten hozta Uramat.
Zevinirim ki szizi (tü) szal (egészég) györür.
(rörüm)
Örvendek egészségben látnom

Gyegeniz chair~~ole~~ olsun jó éjszakát
Zabaniz hairiz olsun jó reggelt
~~Akšam~~ Aksamunuz hairisz jó estét
Nereje dir? Hol van?
Khairola! Mi történt, kedves?
Dövletim, a török császárnak
mondják, Császár mindenek felett
Hünkerim, ez is a Zultán egy:
Zultan, me[illegible]annyi min Herr von.
Hairolsun hazretinize, Szerencsét
kivánok.
Allah szel~~ameat~~ amet verzin, Isten
adjon szerencsés utat.
Naszil ujudunuz (alunu) bujgedzse,
Hogy aludt a mult éjszaka.

Buruna ór, Burnot, valami
az orrnak való.

Öldürmeck, megölni

Allah ismarladik, magamat
ajánlom az ő istenének.

Aksam ki ojün jimi di, Jó
volt tegnap este a theatrum?

Jamur jaadzsagter, eső ~~esik.~~ lesz
Kar hó ~~esik~~
Jamur jar, esik, Kar jar. hó
Semsek lenir villámlik.

Aksamunuz hairos, [illegible] jó estét.

Bugün güzel gün dir, Ma
szép nap van.

Aj, hold.

Bu oda jimi dir. Jó ez a szo-
ba?

~~[illegible]~~ Seizlam, főpap.

Harem, asszonyi lak.
Szelamlik, férfilak.

Bu güzel beigir dir, Kancza
Ez szép ló – at, ménló.

Gidelim, Menjünk,
Bujürün Tessék
Bujürün gidelim, tessék
menjünk

Jemek jediniz mü Ebédelt már
Khave istiniz mü Kávézott é
már

Csorba, leves.
Szüs tehén hus
armut körtvély
üzüm szőlő

Budin
szuje
budai víz

Terdzsiman, tolmács, a jóka
Chetib, titoknok.
Ajak láb
araba kocsi, arabadzsi
Bu gün, ma,
boru, trombita, borun, ór,
müsülmandzsa, török nyelv.
Bilirmiszin müsülmandzsa?
tud törökül?
Bürazs, bilirim, keveset
tudok.
Müsülmandili pek güçdür,
török nyelv nehéz.
Müsülmandilinde csok ma-
gyardzsa var,
Török nyelvben sok magyar
szó van.

Adam, ember
Ajak, láb
Arpa árpa
Arszlán Oroszlán
Ata, baba, atya.
Szelaman aleikim, az Urat köszöntöm
Bag, szölöhegy Baghtsa, kert
balta, balta,
Kral, Herczeg
Bey, főbirája a' városnak
Beyzade főnemes
Büjük dede, Nagy apám
Bülbül, fülemile
Dil nyelv gül, rózsa
Djöz szem Gün nap le jour
El kéz, Günes, le Soleil

szakál,	szakál
szapun	szappan
szu,	víz
Tas,	kő
Top,	ágyu
Topcsi,	ágyus.
Csizme,	csizma.
Csicsek,	csecs.
csoklük,	sokaság
Urum,	görög.
vakit,	idő
Kopcsa,	kapocs
ibrik,	ibrik
Ormán,	erdő.
Nemcse,	Német
Kapu,	kapu

oul, fiu, at, ló szülün, fáczán
olu, fija, ökiüz, ökör altu, arany.
tütün, dohány, tüte, pipa.
csubuk, pipaszár, imame, csutora
pipán

kora, tánez

72

Ki,	ki,
Khave,	kávé
Khavedzsi,	kávés
fortuna,	szélvész
Kis,	tél,
Kiráz,	bér
et,	hus
sapka,	kalap
Kazán,	serpenyő, kazandzsi kolompáros
fark,	különbözőség
Kiz,	leány
genes,	ifjú, geneslik, ifjúság
Batak,	mocsár
fakir,	szegény
Kucsuk,	kicsiny.

14

Magyar gyermekek játéka fejér ír.

Egyik fiú s leány sor kérdi: Tűz, víz! ki népei vagytok.

Másik fiú s leány sor feleli: Lengyel László jó Királyunk.

Egyik sor. Az új nekünk ellenségünk

Másik. ~~Miera~~ való ellenségetek

Egyik. Mennénk boldog atyáinkhoz, mennénk boldog anyáinkhoz, kérünk csinál. tatna nekünk arany hidat.

Másik. felvágatnánk palotátokkal

Egyik. Csináltatna nekünk ezüst hidat

Másik. felvágatnánk palotátokkal

Egyik. Csináltatna nek. vas hidat

Másik. Új apánk anyánk.

S össze futnak, birokoznak.

Következik lehet valami értelmesebbik mely ~~Máj~~ és magyar király [illegible] párnájukkal nincs.. palotán trón ül. koronájával kor, ezüst [illegible] lehet felaggatva hogy A patkó csal egy új felfedi a nép. a ki elnyeri. palotán megrakotta így el. Mátyás, arany palotán pedig csak vasas. S egész Lengyel László [illegible] a nép. már a perzsa [illegible]

Quinctilianus.

Instit. Orat. Lib. I. pag. 10.
Nihil praecepta atque artes valere, nisi adjuvante natura. Quapropter ei, cui deest ingenium, non magis haec scripta sunt, quam de agrorum cultu scriptoribus tectis.

pag. 12.
Nihil enim pejus e iis, qui paulum aliquid primas literas progressi, falsam sibi scientiae persuasionem induerunt.

pag. 25.
Mihi ille detur puer, quem laus excitet quem gloria juvet, qui victus fleat, hic erit alendus ambitu, hunc mordebit objurgatio, hunc honor excitabit, in hoc desidiam nunquam verebor.

pag. 26.
frangas enim citius quam corrigas, quae in pravum induxerunt.

Et Horatium in quibusdam velim interpretari:
(Crates, quem inductum ~~paedagogum~~ juvenem vidisset, praedagogum ejus percussit.

turpiter desperatz, quid quid in Musicis fieri pt.
Proverb. Graecum. Invectus a Musis atq
Gratijs absunt.
Corporis decens & apta motus dicit graece
Εὐεπεια.
Si cantas, male cantas, si cantat legis,
cantas.
Vix autem dici potest, quanto libentius imi
temus eos, quibus fauemus.
Socrates de discipulis suis Ephoro & Theopom
po sic judicavit: Ut alteri freno, alteri cal-
caribus opus esse.
Socrati objiciunt Comici: docere eum quo
do pejorem causam melioren faciat.
Unquam tanta fuerat eloquendi facultas
ut si tibebet ac haerebat quotis ab
animo verba dissentiunt.
Sallustiana brevitas, qua nihil apud aures
vacuas atq eruditas pt ee effectius.
Livii lactea ubertas

Cicero de Thucydide bellicum canere
de Xenophonte Musas hujus ore
Musas ee locutas existimat.
Multa magis, quam multorum
lectione formanda mente, et ducendo ē color.

Alcaeus in parte operis aureo plectro
merito donatur.
Quid honestius quam docere id, quod
optime scias.
Omnia enim breviora reddet ordo, et ratio
& modus.
Alias horas vanas salutandi labor, alias
patrum fabulis officium, alias spectacu
la, alias convivia trahunt.
Nemo dubitabit, longe ee optimum genus
Atticum. ubi ingeniorum plurimae formae.

Cicero. pro Milone.

Nisi vero interdum cives, optime de
republica meritos, in quibus homines
non modo res praeclarissimas oblivisca
tur, sed etiam nefarias suppicantur.

Plautus
in Mostellaria.

Ego si bonam famam mihi servasso, sat
eo dives.
Mulier recte olet, sibi nihil olet.
Potentum ornatum turpes mores pejus ce
collinunt
Salve amicissime mihi omnium hominum.

Plautus, Mostell. 15.

Nihil est miserius, quam animus homini conscius.

Perfacile ille ictus perpatitur argenteos.
Sic decet, ut homines sunt ita morem geras.

Mufice agitis vitam, as az korhelye

Qui homo timidus erit in rebus dubiis, nacci non erit.

L. Annai Seneca
De Vita Beata. —

Sanabimur si modo separemur a coetu.
Vulgus autem tam chlamydatos quam coronatos voco.
Tuam magnus animum, tam magnis incidentium propulsa.

Ex Epistolis Ciceronis.
Epistola ad Lentulum,

Tuae sapientiae magnitudinique animi est, omnem amplitudinem et dignitatem tuam in virtute atque in rebus gestis tuis atque in tua gravitate et prositam existimare: si quid ex iis rebus quas tibi fortuna largita est nonnullorum hominum perfidia detraxerit, id majori illis fraudi quam tibi futurum.

sed presta te eum, qui mihi a teneris (ut graeci dicunt,) longiculis ex cognitus illustrabit, mihi crede, tuam amplitudinem hominum injuria.

M. Ann. Senecae

Ne ignoti sint, aut abites, quidem debeant, noti, — summa cum fide, „ suum cuique" reddam.

C. Cornelii Taciti Historiarum L. I. Ed Ernesti

Tom. II.

Rara temporum felicitate, ubi sentire quae velis, et quae sentias, dicere licet. p. 4

Nobilitas opes, omissi gestique honores, sive crimine, ex ob virtutes certissimum exitium. pag. 7.

Multa urbanus, arte magis ex impulsu, quam suo ingenio traducta

Non esse cum deis Senatorem nostram, esse ultionem p. 8.

Quinctilianus.

Instit. Orat. Lib. I. pag. 10.
Nihil praecepta atque artes valere, nisi adjuvante natura. Quapropter ei, cui deerit ingenium, non magis haec scripta sunt, quam de agrorum cultu steribus terris.
pag. 12.
Nihil enim pejus è iis, qui paulum aliquid primas literas progressi, falsam sibi scientiae persuasionem induerunt.
pag. 25.
Mihi ille detur puer, quem laus excitet quem gloria juvet, qui victus fleat, hic erit alendus ambitu, hunc mordebit objurgatio, hunc honor excitabit; in hoc desidiam nunquam verebor.
pag. 26.
frangas enim citius quam corrigas, quae in pravum indurescunt.
Et Horatium in quibusdam velim interpretari.
(Crates, quem inductum ~~pedagogum~~ puerum vidisset, praedagogum ejus percussit.

turpiter desperat, quidquid fieri p̄t.

Proverb. Graecum. Indocti a (in Musica) Musis atque Gratiis absunt.

Corporis decens & aptus modus dicitur graece Εὐρυθμία.

Si cantas, male cantas, si ~~cantas~~ legis, cantas.

Vix autem dici potest, quanto libentius imitemur eos, quibus favemus.

Isocrates de discipulis suis Ephoro & Theopompo se judicavit: Ut alteri frenis, alteri calcaribus opus esse.

Socrati objiciunt Comici: docere eum quomodo pejorem causam meliorem faciat.

Unqua tanta fuerat eloquendi facultas ut n̄ titubet ac haereat quoties ab animo verba dissentiunt.

Sallustiana brevitas, qua nihil apud aures vacuas atque eruditas p̄t ēē p̄fectius.

Livii lactea ubertas

Cicero de Thucydide bellicum canere, de Xenophonte ~~Musas~~ hujus ore Musas ēē locutas existimat.

Mi[illegible] Multa magis, quam multorum lectione formanda mens, et ducendus ē color.

Terentiusból.

Prolog. ad Andriam.

Quorum aemulari exoptat negligentiam
Potius, quam istorum obscuram diligentiam

Act. 1. Commemoratio Exprobratio ē immemoris beneficii.

(Vincere cum possis, interdum cede sodali; Obsequio quoniam dulces retinentur amici.)

Adversus nemini
Nunquam praeponens se aliis. Ita facillime
Sine invidia laudem invenies et amicos pares.

Ingenium est omnium
Hominum a labore proclive ad lubidinem

facile omnes, cum valemus, recta consilia aegrotis damus.

Quoniam id fieri quod vis non potest, Id velis quod possit.

Dum in dubio est animus paulo momento huc illuc impellitur.

Amantium irae amoris integratio ē.

Act V. Ego vitam deorum propterea sempiternam ēē arbitror
Quod voluptates eorum propria sunt.

Eunuchus.

Parmeno Phaedriának. Act. 1. Sc. 1.

In amore haec ōia insunt vitia, injuriae

Suspiciones, inimicitiæ, inducia
Bellum, pax rursum.

Parmeno. Sc II. plenus rimarum sum
hac atque illac perfluit.

Gnatho Act. IV. Sc. VII.

Nunquam accedo ad te, quin abs
te abeam doctior.
Hujus loci, dicique meique semper
memineris.

Act. V. Scen Scen VI. Laches ait:

Ex meo propinquo rure hoc capio com
modi, Neque agri, neque urbis odium
me cupidum cepit: ubi fatigas
cœpit fieri, commuto locum

Heautontimorumenos.

Act. IV. Scen. IV.

Jus summum sæpe summa est malitia.

Scen. V.

Nulla est tam facilis res, quin difficilis
fiet, Quam invitus facias.

Quam multa justa injusta ac prava
fiunt moribus.

Alcæus in parte operis aureo plectro
meritò donatur.

Quid honestius quam docere id, quod
optime scias.

Omnia enim breviora reddet ordo, et ratio
& modus.

Alias horas varias salutandi labor, alias
patrum fabulis officium, alias spectacu
la, alias convivia trahunt.

Nemo dubitabit, longe ei optimum genus
Atticum. ubi ingeniorum plurimæ formæ.

Cicero. pro Milone.

Nisi vos interdum cives, optime de
republica meritos, in quibus homines
non modo res præclarissimas obliviscun
tur, sed etiam nefarias suppicantur.

Plautus
in Mostellaria.

Ego si bonam famam mihi servavi, sat
ego dives.

Mulier recte olet, sibi nihil olet.

Pulcrum ornatum turpes mores pejus ced
collinunt

Salve amicissime mihi omnium hominum.

Nisenum est opus, igitz demum fodere
puteum, ubi sitis fauces tenet.

Sententiæ,
Excerpta ex Juvenali.
1821.

Satyra I.

1. Quid enim salvis infamia nummis?
2. Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum *)
Si vis esse aliquis. Probitas laudatz & alget.

*Dignum exilio in breves, i.e. angustas insulas Cycladas, e quibz Gyarus maxime exilis.

3. Si natura negas facit indignatio versum
Quemcunque geres.
4. Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
Majestas,—
5. Cujus ad effigiem non tantum mejere fas est.

Satyra II.

1. Fronti nulla fides.
2. Nanus senex illi et magna libido tacendi.
3. Quis tuleris Gracchos de seditione querentes.
4. De nobis post hæc tristis Sententia fertur
Dat veniam corvis vexat censura columbas.
5. Grex totus in agnis
Unius scabie cadit, & porriginе porci.

Satyra III.

1. Quid Romæ faciam? mentiri nescio; librum
Si malus est, nequeo laudare, & poscere....
2. Non possum ferre Quirites
Græcam urbem, quamvis quota portio faecis Achæa
Jampridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes
Et linguam et mores & cum tibicine chordas
Obliquas.
Notum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit, fulsitque thoro melivre recumbet
Advectus Romam, qui prima et coctona vento

1. Quid quod adulandi genus prudentissima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici
Miratur vocem angustam, quia deterius nec
Ille sonat, quem mordetur gallina marito.
Haec eadem licet et nobis laudare, sed illis
Creditur.

3. Postmus ad censum de moribus ultima fiet
Quaestio: quot pascit servos, quot possidet agri
Jugera, quum multa magnaque parcentis in arca
Quantum quisque sua nummorum servat in arca
Tantum habet et fidei.

4. Nil habet infelix paupertas durius in se
Quam quod ridiculos homines facit.

5. Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi.

6. Est aliquid quocunque loco, quocunque recessit
Unus sese dominum fecisse lacertae.

Satyra IV.

1. Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem, nec civis erat qui libera posset
Verba animi proferre, et vitam impendere vero.

2. Ad partes monstrum, nulla virtute redemptum
A vitiis, aegre, solaque libidine fortis.

3. et tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub judice morum.

Satyra VI ta — Sarpejum limen adora
Pronus, et auratam Junoni cede juvencam
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Pauca adeo Cereris vittas contingere dignae.

Satyra V.

1. Fructus amicitiae magnae cibus, imputat hunc rex
Et quamvis rarum, tamen imputat.

2. Maxima quaeque domus servis est plena superbis.
3. — — — plurima sunt
Quae non audent homines pertusa dicere lena.

Satyra I.

1. Si jubeat conjux, durum est conscendere navim
Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur aër.

2. Semper habet lites alternaque jurgia lectus
In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.
Tunc gravis illo viro, tunc orba tigride pejor
Cum simulat gemitus occulti conscia facti
Aut odit puerum, aut ficta pellice plorat
Uberibus semper lacrymis, semperque paratis
In statione sua, atque expectandis illam
Cum jubeat manare modo: tu credis amorem.

3. Nunc patimur longae pacis mala: saevior armis
Luxuria incubuit.

4. Prima peregrinos obscena pecunia mores
Intulit, et turpi fregerunt saecula luxu
Divitiae molles. quid enim Venus ebria curat?

5. Pudica non sentit pereuntem femina censum.

6. Haec eadem novit quid toto fiat in orbe
Quid Seres, quid Thraces agant, secreta novercae
Et pueri quid amet, quis decipiatur adulter
Dicet quis viduam praegnantem fecerit, et quo
Merce, quibus verbis concumbat quaeque, modisque.

7. Sed quaedam et libris et non intelligat. Odi
Hanc ego, quae repetit volvitque Palaemonis artem
Servata semper lege, et ratione loquendi
Ignotosque tenet antiquaria versus

8. Nil non permittit mulieribus sibi, turpe putat nil

viriden gemmas collo circumdedit.
9. Intolerabilius nihil eſt quam fœmina dives.

Satyra VII.

1. Frange miſer calamos, vigilataque prælia dele
Qui facis in parva ſublimia carmina cella
Ut dignus venias hederis et imagine macra.
Spes nulla ulterior
2. Sed deſtuit ætas
Et pelagi patiens et caſſidis, atque ligonis
Tædia tunc ſubeant animos, tunc ſeque ſuamq
Terpſichorem odit facunda & nuda ſenectus.
3. Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere
ſulcos
Ducimus, et litus ~~ſterili~~ verſamus aratro.
4. laqueo tenet ambitioſi
Conſuetudo mali; tenet inſanabile multos
Scribendi cacoëthes et ægro in corde ſeneſcit.
5. Sed vatem egregium, cui ñ ſit publica vena
Qui nihil expoſitum ſoleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triviale moneta
Hunc qualem nequeo monſtrare, et ſentio
tantum
Anxietate carens animus facit, omnis
acerbi
Impatiens, cupidus ſylvarum.
6. Contentus fama jaceat Lucanus in hortis
Marmoreis.
7. Gloria quantalibet, quid erit ſi gloria tantum?
8. Quod non dant proceres dabit hiſtrio.
9. Conſedere duces: ſurgis tu pallidus, Ajax
Dicturus dubia pro libertate, Bubulco
Judice.

10. Chryſogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
Lautorum pueros, artem ſcindens Theodori.
Balnea ſexcentis et pluris porticus in qua
Geſtetur dominus, quoties pluit.
Parte alia longis Numidarum fulta colum-
nis
Surgat, et algentem rapiat cœnatio ſolem.
Hos inter ſumtus ſeſtertia Quintiliano
Ut multum duo ſufficient: res nulla minoris
Conſtabit patri, quam filius. *)
11. Si fortuna volet, fies de rhetore conſul
Si ~~[illegible]~~ volet hæc eadem, fies de conſule
rhetor.
12. Dii, majorum umbris tenuem, et ſine pondere
terram
Spirantesque crocos et in urna perpetuum ver
Qui præceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco.
*) 13. Dummodo ne pereat, mediâ quod noctis ab hora
Sediſti, quam nemo faber, qua ulmo ſedebat.
Dummodo ne pereat totidem olfeciſſe lucernas.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat.

Satyra VIII.

1. Stemmata quid faciunt &c
Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria: Nobilitas ſola eſt, atque unica virtus.
2. animalia muta
Quis generoſa putet niſi fortia?
3. Ergo ut miremur te, non tua, primum
aliquid da.
Quod poſſim titulis incidere præter honores
Quod damus illis et dedimus, quibus omnia debes.

miserum est alienum incumbere famæ.
5. Summum crede nefas animam præferre pudori
Et propter vitam vivendi perdere causas.
6. Curandum in primis ne magna injuria fiat
fortibus et miseris: tollas licet omne quod usquam
Auri atque argenti, scutum gladiumque refulgens
Et galeam ex auro, spoliatis arma superstent.
7. Judice me dignus vera crux.
8. Quis Catilinâ fuit altior, atque Cethegi
Invenies quicquam sublimius. arma tamen vos
Nocturna et flammas domibus templisque parastis.
Sed vigilat Consul, vexillaque vestra coërcet
Hic novus Arpinas ignobilis, et modo Romæ
Municipalis eques. — sed Romæ parentem
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
9. Plebeja Deciorum anima,
pro totis legionibus hic tamen ex pro
Omnibus auxiliis atque omni plebe latina
Sufficiunt dis infernis terræque parenti
Pluris enim Decii, quam qui servantes ab illis
10. Ancilla natus trabea et diadema Quirini
Et fasces meruit, regum ultimus ille bonorum.
11. Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Æacidæ similis, Vulcaniaque arma capessas
Quam te Thersitæ similem procreat Achilles.
12. Majorum primus quisquis fuit ille tuorum
Aut pastor fuit, aut illud quod dicere nolo.

Satyra IX.

Thomæ Farnabio interpretatori Juvenalis
Rudolphus Gittinus.

Carminibz tibi verba dedi, vel carmina verbis
Carmina sed mallem quam tibi verba dare.
Tu mihi das sensus ego do tibi verba Jovetæ
Meque ama, amatque mea, ut teque amo, amoque tua.

1. Vates 2 Hypocrita 3. Roma urbs 4. Rhombus 5. parasitus
6. Nupta 7. ars sordet 8. nobilitas vera 9 impia 10 vota
11. Cana 12 redux 13 deposita 14 parens 15 Ægyptia 16 miles

Ex Epistolis Plinii Secundi.

Epistola VIII.

Segni gloria, non appeti debet.
Ib, vero, qui benefacta sua verbis adornant, non idem prædicare quæ fecerint, sed ut prædicarent fecisse credantur. Sic quod magnificum referente alio fuisset, ipse qui gesserat recensente, vanescit. Homines enim quum rem destruere non possunt, iactationem eius increpant.

Epist. IX.

O rectam sinceramq vitam! o dulce otium honestumq! ac pene omni negotio pulcrius! o mare, o litus, verum secretumq Pœbeton! quam multa invenitis, quam multa dictatis? Epist. X^ma

De Euphrate philosopho.

Est obvius et expositus, plenusque humanitatis quam præcipit. Disputat subtiliter graviter ornate. Sermo

est copiosus et varius, dulcis ingenio
et qui repugnantes quoque ducat
et impellat. Ad hoc pervetustas
corporis, decora facies, demissus
capillus, ingens & cana barba. Quæ
licet fortuita & inania putentur
illi tn plurimum veneratonis ad-
quirunt. Nullus horror in cultu
nulla tristitia, multum severitatis
reverearis occursum non reformides.
&c.

Libri II. Epist. I.

Verginii Rufi funus.

Laudatus est a Consule Cornelio Tacito (Verginius nempe Rufus) nam hic supremis felicitati eius cumulus accessit, laudator eloquentissimus.

L. I. Epist. XVII.

Sibi ipsum pluribus civitatibus abundare qui alienas sic amat.

Lib. I. Epist. XX.

Nam delectare persuadere cupiam dicendi spatium desiderent, relinquere vero aculeum in auditorum animo is demum profecit, qui non pungit

sed infigit.

Carm
Tu
M
1. Vat
6. Nupta 7. ars sordes 8. nobilitas vera & impia 10. vota
11. Cana 12. redux 13. deposita 14. parens 15. Aegyptia 16. mile

Ex epistolis Ciceronis.

Ad diversos.

Epist. V.

Tu hac animo forti magnoque vis, spheresq; fore, tut, fracto, impetu le. issimi hominis tuam pristinam digni. tatem et gloriam consequare.

Epist. VI.

Illustrabit mihi crede, tuam ampli. tudinem hominum injuria.

Epist. XIII. Libro II.

11. Cena 12 [illegible] 13 [illegible] 14 [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible]

Graecismi et alia insolita locutiones
in Horatio.

Oda 1.

tergemina victoria locos, ter iterata
lustari fluctibus, l. cum, ut per ter
tivi
bene caput — leniter strepens

Oda 2.

missit terris — grae. in terras.
egit visere — loco. egit ut viserent
(Od. 10.)
(catus, veteris Romanis id quod recens graecis
recens significat tum qz nuper.)
callidis condere furto — l. qui calles condere
Graecismus.
vidimus risit l. risit se vidisse grae.
superis deorum l. supera Dis superis.
12.
sumis celebrare l. sumis ad celebrandum
Graecismus.
παρθενιος αυλος, jungfräuliche Flöte
sancta
αγιος αυλος, männliche starke Flöte.
blandrem ducere grae. ad ducendum.
nobilis superare grae. superando.
14.
ludibrium febere ventis — grae.
nisi loco ne grae. Edv loco ivd
15
conjurata nempere grae.
celerem segui l. celerem in persequendo
Graecismus.

furit reperire, — grae.

22.

Integer vitæ scelerisq; purus grae.

23

persequor frangere grae. loco: ut te frangam.

24.

Non lenis recludere, grae. ut recludat.

31.

Frui paratis & valido mihi grae.
Da mihi ut fruar.

37.

tempus erat grae loco tempus est.

38

quo loconum grae. l. quo loco.

Lib. II. Oda 4.

leviora tolli grae. l. leviora ad tollendum eversendum.

O. 7.

freti; æstuosis loco in freta æstuosa

14.

desipiunt; laborem — laboribus.

Ex Sallustio.

Non votis, neque Supplicijs mulieb[ribus] auxilia deorum parantur: igitando, agendo, bene consulendo, prospera omnia cedunt: ubi socordiæ te atq; ignaviæ tradideris, nequiquam deos implores, irati infestique sunt.

Hac in Oratione Catonis

Látom a' magyar Huszárt egész ezeredében együtt felállítva. Elragadó hadi tekintet. Látom a' szálas magyar gyalogságot. Mint egy haragos fenyves, ugy áll, Hallom a' Huszárság magyar Obersterét németül commandirozni. Német Obersterek német szavára engedelmeskedik a' szálas legénység! Széggyellem hogy elnyomatott nevü Nemzet közé születtem.

Meister Fuchs oder humoristischer Spaziergang von Prag über Wien und Linz nach Passau, v. Adolph v. Schaden Dessau bei Schlieder 1822.

~~Egy nagy hijányjok van a' Magyar Publicistáknak, nem olvassák megfontolva a' több Európai Országok politikai változásaikat és nem kötik azokhoz Austriai állapotját, és veszik-fel hogy ennek activitása nekünk millyen passivitást okoz.~~

~~Itthon a' Magyar senyve hiszi Magáról és ő még külön álló Nemzet, hogy Királya csak Bécsben lakik, Bécsben Magyar Országot a' durva Schuster is Provinciának nézi 's Bécsen túl ~~még annyi~~ épen e' tudják már Nemzetek hogy a' Magyar külön diplomaticus Test volne.~~

Hogy a' Pesti ~~Lakos~~ Népet magyarul

Minden ember ~~segítője~~ tüzes védője a' Constitutionalis igazgatásnak a' kiben ész és energia van, mert ~~ide bízik~~ nemesen mer magába bízni hogy akkor ő is Tagja az Igazgatásnak, 's minden ember hidegen veszi a' meg-ellene is van annak a' ki, szeretetlen gyávaságis maga is tészi; mert ~~len~~ az illyenek a' tiszta Monarchiában juthatja' be keresztül jobban magát ajánlódással.

[illegible]ember 1848. 53° ha[illegible]
[illegible]nak ki vagynak az elo[illegible]
[illegible] rámjaik és zárnyéraik.

3
Magyar Márs,
avagy
Mohách mezején történt veszedelemnek emlékezete.
Béchben, Cozmerovius Máté Könyvnyom. 1653.
Listius László.

Az első Rész 6dik strophája:

Két uttya embernek 's előmenetelének vagyon e' világh
színén
Tudomány 's vitézségh e' kit is erősségh viseli em-
bert kényén
E' virtusok által mint madár szárny által, repül
föld kerekségén.

A' versek mind így vagynak.

Az Ónodi mezőn 1707-ben költ
Rákóczi Hadi Regulák 1ső Titulusának 1ső Arti-
culusa.

Az Ördöngösök Boszorkányok és Varásslók ellen.

Tiltatnak mindenek mindennemű bálványozástól, varáslástól, bűvöléstől, bájolástól, ördögökkel ördöngösökkel, boszorkányokkal való czimborálástól, szövetségtől, az ollyatén tudományoknak való gyakorlásától ugy hogy az ördögi mesterséget űzők, kik abban találtatnak hogy az ördögre bizzák egészen magokat 's dolgokat, megbizonyosodván rajok, tüzzel elevenen meg égettetnek. Hasonló büntetéseket veszik-el azok is, a' kik embereket vagy akármelly marhát az ollyan ördögi mesterséggel megvesztegetnének, vagy ha kárt is tennének is,

de kinyilatkozvai az ördöngös tudománynak, annak mivé müszöge szerint az igaz Isten egyedül való tiszteletének megvetéséért, meg kell halnie irtózatos halállal.

Le Plutarque français
ou abrégé des vies des hommes illustres dont la france
s'honore, depuis le commencement de la Monarchie
jusqu'à nos jours avec des leçons explicatives
des leurs grands actions.
Ouvrage élémentaire orné de quarante Portraits destiné à l'usage de la Jeunesse
Par M. de Propiac.
Tome. I. II. à Paris 1813.

Avant propos. II On trouve sans doute dans les grands hommes de Plutarque, ainsi que dans plusieurs Biographies estimables, des glorieux exemples de vertus civiles et guerrières; mais ces ouvrages ne sont pas pour nous un monument national. Quelque impartialité que nous ~~ayons~~ ayons, un penchant invincible nous entraine toujours de prefférence vers tout ce qui peut illustrer notre patrie. Cet amour-propre est bien permis, la cause en est si belle et les effets si heureux.

Az életiraiok feltőlag vannak irva.

ingyen XIX 25. egy: de midőn
5 ingyen nē vélnéd, előbber is ő
illet kárual.

Azaz épen nem.
ingyen sem.

azutan ingyén tészi ellenség éué
XX. 25.

Csak ne csüggedj, kis elmeélesség teszi azt
Bátor lélek, kit a veszély levagyott talposhagyt.
vészes kor
Jó magot vess, fogat gyanánt mint Jason,
Száz csira kél himalyagi kalászon

39 kérdésre 8 felett feleletekben a' Moldovában települő magyarokról tudósításokat hoz, mellyeket Petrás Incze a' pusztinai plebaniai administrator magyarul ír, 's a' Moldovai ~~Missio~~ magyarok Püspöke ~~Ard~~ Ardoini pecsétjével erősít meg, kikkel ~~[illegible]~~ megismerkedni hasonlóképen Borsikan vala szerencséjé.

"George Joannid Professeur
de la langue grecque et
Directeur de la Bibliothèque
de S.t Sava.

a Bucarest.

Eredeti fordítás

A' fordítás itthon tartja a' nyelvet Országa határai között, az Eredeti határokon túl repíti gondolatokkal mellyekbe élet van, zavarttal mellyek lángzanak.

Hogy minden versenyü literaturánál ~~még írói nyelvnek~~ írói nyelvét másra ~~[illegible]~~ kell váltani a' közbeszédi nél, ~~Egy természeti~~ Az újonnan emelkedettebb lelket olvassa, melly éppen a' literatura miveit a' ~~[illegible]~~ mert ~~[illegible] a' közbeszéd nyelvén addig~~ gazdag szellemiekké teszi, ~~így még valamelly~~ küzdendő genie valamelly külföldi lelkében forró ~~természetes~~. Mert eddigelé a' ~~genie genie~~ küzdendő genie valamelly maga felett ~~[illegible]~~ ~~nyelv~~ már mindennapi nyelv feljebb alakulásával, azt az ott magába fedett érzés kifejezésekbe dagadó kiömledezni. Nem elég ~~így~~ bolyongás, a' magasb könnyeb gyengédebb kifejezésekben; és így mihelyt érzi hogy Nemzetének ~~[illegible]~~ itt nincs mi a' mindennapi szükség, ~~[illegible]~~ és így mihelyt érzi szebb ingere, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Írójit még egy szebb nyelve gondatlanul írván nem öltözik szebb ingerre, ami mielőtt ~~[illegible]~~ fel ígér vonakodó pillanat azok alatt járásain a' ~~[illegible]~~ kopárságát ennek szellemes teremtő dús bőségével mérve ütve hevesen tövödik a' megismer szilárdabb ~~[illegible]~~ örök díszülés édes fájdalmas küzdő a' zajlani a' kristorulás beszéd a' huzódni próbát. Szépség az általmenetele a' túlcsapongás. Lebegtetve nyelv. ~~a' még [illegible]~~ Itt következik hamar mi egy általmenetele amennyi belé emelkedjék a' Külföld belelye vágyás. ehhez a' Kendelbes Magyarabbat, ~~[illegible]~~ amennyi belé emelkedik hogy egy azt adhassa üppen di nyelv szebb a' bízvást ott a' újabb teremtései fordulásába hogy egy azt adhassa üppen lebegtetni a' akarata ellen erőszakos lesz a' maga nyelvén. Ő tehát, kinek szoros jobban hálás, de a' mű nemesítését el ő fogadottal mindenkor szép lelkét, a' ragadja édes a' faragás, fényesség. Ellenben a' kül feljebb lelkével magasíthat a' nyelvet, szálldogáló képzelettel ~~a' nyelv~~ a' ~~[illegible]~~ nyelves édesség képzetét a' közforgásából, mi így általában szünteles ~~a' nyelv~~ a' ~~[illegible]~~ nyelves édesség eddig határozatlant, újakat, gondolat helyesen általmenet a' szavaival ~~[illegible]~~ jegyzik az új eddig határozatlant, újakat Olvasóji belsejébe, a' nincs per ellene. fejezése kifejezések gratziája ~~[illegible]~~ az újságot Olvasóji belsejébe, mellyet újra az ural ~~[illegible]~~ ~~[illegible] [illegible]~~ A' külföldi magasb Író ideali életejéből, mellyet új ~~[illegible]~~ az író színi alakú más nyelvbe Író el ő ~~hazához~~ már gondolat, Magasztaság, érzés könnyeit, képzelés színjait de nyelvén azokat ~~[illegible]~~ de a' Külföldi nyelv hogy lehet által, a' ~~[illegible]~~ de nyelvén azokat le a' Külföldi nyelv

Beethoven az első tanítványa.

Albrechtsberger és Rossini.

Mind az a' párosíthatatlan nyelvkülönbözés Neologus Ortholugus, új iskola és iskola. Valahány magyar író van ma mind újít, mind él a' régiebbel is. Azt kell csak felvenni Író jár ő gyakrabban ki vezeti a' nyelvet olyan, ki tordeli. &c

Mindenik Író él pajtás új szavaival is tehát lökjük hogy egyik a' másik elméjét becsülni, ő mint azért a' vetekedés ha a' minden fogadal egyik a' másikból.

De nevetlenek mint egy Danton vokar az Szent Ügynek a' adásni elhitetni hogy ő fogja ~~[illegible]~~ feleselni az Igaz emelkedését azonban épen ő teszi unalmassá mégis tette. ~~Ő miatt~~ Az a' nyelvben gázolásai fedezetjei a' Szent harangra: ~~[illegible]~~ a' Magyar tőle soha ő lehet semmi, mert ő tudja mesterkedő formásait, nemes bizodalma dühösse, dicsőségre vágyásu irigységé veti. a' epeibe juttatja az embernek sürvényi megjegyzését: Ha a' Magyarok &c. Így van, itt nincs ő az egyengető közép út vezet, ő édes barátság buzdításai a' Író, ő ~~[illegible]~~ és értelmesebbel közös kéz nyújtása, hanem nagy író által üldözése mindennek a' mi ő az új irányinak vad magyar.

A' tudományos irása azt a' boldogító öröme fedezi hogy a' soha lelkeles egyiránt viszi a' az életnek a' az által még inkább érezteti édességét. Ember ha egy a' az ember örökké a' vegyül egy. Kölcsönösen repíti-fel egyik jó elme a' másiknak midőn édes kézszorításával váltani-el egymásért egymásnak érdemeit szívesen nagy ismerve, de, ismerte nagy gondolatokat fűz egy új haladásokra lángolva, Ellen be ~~[illegible]~~ a' különböző pártos író kapva annak mindenre mérges agitál melly az övéinek ő egyesít, összezavarodik erre a' így, ~~[illegible]~~ féltékeny lebeng a' lelket, mert szíves megismerése érdemeinket újabb nemz. hajár megmaradása zárttá hatalmas tesz.

Eredetiség. s fordítás.

Nemzethez tartozni mellyet még sokszor hallja az ~~emberek~~ új új találmányok látásakor: teremtette Németje, francziája, Ördöge van, minden [illegible] s [illegible] érzem s ugyan [illegible] vagyunk mi, utolsók s örök.

A' fordítás lehet még mindig egy nagy nyomatéki lépcsője pellem, Jobbik munkánk-é, mintsem ollyan ~~[illegible]~~ legyünk, melly gyümölcse egy s más fejéből szedi-é a' fényt, magunk gondolkodni rest, ~~[illegible]~~ és ~~vinzen~~ indulni félünk, újnak életerősségére alkalmatlan.

Egy Angol ~~valaha~~ előtte egész nyíltan talála egyszer Dicsteni, de a' Z. nyelveket meg tanulására a' Külföldre s' s ingadozik az a' hír hogy rajta mégis eredetiség ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ fiatalnagyinál fáradságát. Egy Bécsi Német azt kérdé tőlem, miféle nagy eredeti ~~[illegible]~~ dolgozásaival van ~~Játékszín~~ nak [illegible] s Szomorú játékok Történetírásunk, Románainknak nemzeti. Kei[illegible] le elmondása után fenn akadtam s látva ábrázatomon a' keresö gondolkodást ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ : O, ebből hamar szavamba: még is tőletek a' mi Austriai Poetájink se felhet nek pedig egek s ugya erövelevet.

Vegyük ezt-fel: Tanultunk egy olvasnivalóinkat lengyelül, [illegible], ugyan mi ~~[illegible]~~ fordítás ~~[illegible]~~ adni ~~a'~~ ezek éppen úgy késöbb felébredések hatalását látni vagy ő egyszerre az kiáltani: Eredetiség[illegible] ide egy Naruszewicztől egy Trembecki ~~[illegible]~~ Krasicki (Kosloff ~~[illegible]~~ lássan hol jön a' lengyelnek s [illegible] saját genius.

Mottója legyen ezen gondolatnak: Thoughts, that breathe, and words, that burn!
~~Gondolatok~~ ~~[illegible]~~ melly lehel, szót melly ég.

K. s adhat egyebet ~~a'~~ (addig örök s meg egy örök) fordításaival hanem hogy a' külföldi classicus munkáinak (nyelvünkbe ~~[illegible]~~) termékeny színe, velője kerekségét, a' miválta általjöjjön a' mi nyelvünk ollyan tulajdonnak ~~[illegible]~~ simo hajlékony eleádja: legyen s az ő általa lefordított munkákon egy mind a' mint ő [illegible] láthatná az [illegible] [illegible] Magyar Isten ollyan nyelven írjon. Ez addig jó. De mi tanúság taláhat attól hogy mindazért így eredetiség is ele ne álljon? Mint dörögni mindig az hogy mi nekünk az eredeti munka írás még mind hamar van azzal még mind később lehet egy tökéletesen kiállani. A' mindig fordítás igaz bizalmatlanná teszi az embert önmagához, ~~[illegible]~~ félénk szolgaságot tartja egy még ereje felfelvillanó magasztalásához teszi. Mint a' ki inkább gyalog jár mivel soha ~~[illegible]~~ szállott le büszke mennél önmagos érzettel hogy annak délczegségét ő olyan tudná vezetni s dicséppel marada rajta, mint a' ki mellett soha golyóbis csattan s' süvöltve mint a' kis fatumárid meghökkentése után megindult ~~[illegible]~~ gazdára érzi erejét s tudja már tűrni az élet minden zajját. — De. Mint s azt mondani inkább, Magyar Író! tedd-le ~~[illegible]~~ fénelő százbeli ingereit s minek lélekkel az idegen munkáknál, s tanultad tulajdon nyelved rejtelmes szépségeit s mindig az [illegible] tulajdonokat után eredve, mindig a' szebb ifjúságban élve képzetedben, azokhoz hasonló teremts magad, s legyen, s tartóbb. ~~Ez~~ mert ez a' külföldi szépséget igaz lassan közönségbe hozatná. Mint s azt mondani: fordíts is, gyakorold erődet, de néki is eredj az pályán a' diadalomnak. Botlás s hír visszapadásban? Ki fogod kapni ginjait, de addig kelése állj meg magad barátaid nyájas köre bátorrá s tehetnéd, hogy ne a' Közönség előtt számtalan próbálkozásodon hanem a' Közönséget előtte s megleped, Mellesleg az eredeti teremtésed? fel fogja kelteni: ha hullasz, ha ~~hullanál~~ az utána állni sor, s' ne hullnádon várj kereskedő a' néki tövödött lánca szeres a' győzedelemekhez.

Sie sagen: ein jeder Unga Erwiedere Ihr Gesuch mit Wär-
me. Wie soll man einen, artig mit voller Modestie entge-
gen Kommenden nicht mit aller Höflichkeit empfangen

---

wi)
I diesöjénel abból hogy bújeil mid eddig inkább ged fordúltal?
Ah hogy a közöttünk lakó Németet ged úgy ugy reád mint
a hit az ő Nagyobb Elsőbbjeit utánna dadogjál, mint bizo-
dalmas önerőnkbe, ezen úgy mint a hogy mi rájuk egy
Olt a Moldvai Bukuresti Oltal Protegéltjeit a ki a mi
nyelvünket eredeti hivatalos fordúlatunk: felvilt bir diesöjénel érzete
sunk-nek benmind a azt mondanik ime mi, mi ve-
gyünk mai napig ezek a kegyébe. Valóh tsak a kiz † ezz állyon
tsak Lakó Németnek egyébet is gerjeszt: Mint hiedelme
a magyar lakó tájalkodási mivelésihez, uj a mi ma-
gyar &c.
I mi Lelkünket a nyelvre vejse. Ah nyerseg a mit
Kazinczy tsak! Nagy Szabadság, tsak ejjen a kiváh. &c

Az mondja K. hogy ged ziven mondja: Az az felhevülés,
a hazafiui örömeték? hideg ész: felelem: Mind a kettő
mondja azt:
Lakjon tej majd helyt a ged rejtett helyen lévőnek. a me-
gmdnek kevés idejében: a mivelésihez vejse. lám:
1. A tájalkodási nyelv nemes hatalma a magyar
egy nemes magyar annak a nyelvét bevitt mid a
hánya se idegenbet ji
2. Vánszuth hamis kereskedéjinek a tarsit jutalmja † Megjnek Uri házába a ott
mint hog bolthok portékáji hirdetését magyarit a mint mida hires, klasicusa
tegyék, Jánus theatruma a ott a
3. Még ged imádságos könyves a tudvott egy magyar magyar.
Pap is a mostani idéhez illéshez jutva olyan
imi nyelvén inkább lapogatni Asszonyait mint
a Némete
4. Az ezek Ofnjo kevesebbet tegyet Magyarit a tudi
ezze a fejére mig kijöttünk, ged
5. Magyarjuk tovább a a Magyar nevek tsúfolnak
fel tsak a Német a Deák neve a helynek a
ha franczjául irjuk ki az addressus Kolosvárt
Rosnt, Kassát &c. tsak a Magyarit essmét
K. tsak nékünk. Jehú a elkivna vagyunk.

I egész Világ A' kegyetlenséri nemes mundrajz.
C. Hadnagy tudas lenje a az a feltsúlt gerjeszt az fordúlva. Egy
a Belgerny I Ofen az Orosj Mundrúl †
Ged egyéb vadnyon gyülöletet, sohse tsak Németit ellene Ma-
lyajaik, Oroszj gyülöletet tsak ejjenmint hog Magyar vala a
gyanúsan hog kultya tsakis nyelvi mivelésij fejlésének &.
Egy hires elemes bátor vitéz

Ember éppen tsak a a K. kivánjái Lánd Staszji
ji gyalog ha bár nagy gyenge a, Lovadtsból irjuk
nelly önbecsre gerjeszt nelly önérzésij, tsak mivelésij respect
tatnunk az kegyes a jóhirü jövendi ifjú kebelbe, nelly
fejlésünkben egyébre a jámbor utakra gerjeszt Mundrúl Nemzet-ünk fejlésére

Ha Utazakönyv jelenik meg azt tanubizonyit lek. és
fe óriási lépéssel halad a magyar nyelv, — az Ország
gyülési követek 1826 pedig azt parancsolt hogy indits
fogy a magyar nyelv 1830 olly mint sok haladna
a így új szerkesztését, Tehát a czélja meg az
az Utaz könyv az egészet hanem a haladás
kitte ideája ezt 3 — 4 év képzeletét mert
K. új Schr. forr. styles. olvasóinkér több mese
a kaczagás beszéddés mint repressio. A ki
úgy a barátja kaczag a Lánd fej a versengés
beszélendett! Ellenben Kisf. S. és Berzsenyi mindi
fi nagyi helyde a csak be a nyelv beéris
a Ért. beszélitek élnek egy új szavakkal
de újjgyógy. új ha

Nyelvt. 4-5. 24. n.

18

Holmi Jegyzések.

Kézis. 2-r. 6 lev. fűzve.

Holmi Jegyzések.

I.

Jabchich és Édes Gergely.

Édes Gergely bémegyen Győrre 's hogy Jábchichal megismerkedjék felkereſi. Beſzéllgetések ez volt:

Édes Gergely. Isten jó napot Collega Uram.

Jabchich. Kicsoda kend én nem ismerem Collegámnak.

Édes Gergely. Én Magyar Literator vagyok.

Jabchich (haragoſan) Micsoda munkája lehet?

Édes Gergely. előhuzza csizma szárából Dramatit és Danait 's præsentálja.

Hallottam Horváth Endrétől Téten, Májis 22dikén 1821.

II.

Jábchich, igen rosz klavíros lévén is, estvénként egykét nótáját elkezdte játszodni 's Rajnisnak egy versét melly Kalauzában áll, (a' Szeretemhez) elénekelni. Rend szerint illyenkor e' maga mulatságában elmerült. Egyszer épen kényére érzé magát, és az éjjeli vigyázó a' tíz órát akkor találja kiáltani, ablaka alatt. Jabchich megharagudva, hogy így zavartatik, mérgesen nyitja meg ablakát, 's tele torokkal kiáltja onnan az éjjeli vigyázó szavai közé: Sz..ram a' szádba. 's ezt ő is félig énekelve.

Sup. Kis Jánostól, Julius 17dikén 1821. Magaſiba mentében.

III.

Tatay János Soprony Vármegyében Lövői Plébános tavaszszal 1821 megyen fárájába Nemes Kérre, gyalog esőben. Meglátja az út mellett disznókat őrző Lövői disznó pásztor a' † Plébánost † lovatlan 's azt kérdezi tőle barátsággal: Hova megyen Tisztelendő Plébános Uram ebben a' csúf időben gyalog? Ide Nemes Kérre, beteghez felel Tatay mosolygó nyilt ábrázattal melly neki tulajdona. Hm! szóll a' disznó pásztor, nekünk pásztoroknak csak akármiféle időben is kötelességünk mellé kell állani. Igen mondja Tatay, magát Kaczagva, de azzal a' különbséggel, hogy te János a' disznók pásztora lévén, azok mellé állasz, én pedig Lelki pásztor vagyok.

* Ez a' nemes lelkü Tatay, 700 Rftot gyüjtött egybe a' Pesti Seminariumban ott létekor, csakhogy Bersenyinek versei kiadattathattanak.

IV.

Előbb Péteri utóbb Téti Takács József halálos hirére † 1821, Kazinczy egy békéltő levelet írt Pápay Sámuelnek, ki jó barátja volt Takácsnak, 's különben is a' Kazinczy ellen folyt Literaturai perben Takáccsal és Kisfaludy Sándorral tartott. Mutatta nekem Pápay, ~~III~~ Junius 10dikén 1821 a' levelet 's én Kazinczyhoz írt levelemben azt nagyon javallottam. Pápay, a' maga válaszában pedig Kazinczyt arra kérte hogy írjon Kisfaludy Sándornak 's oltassa-el Takács sírjára hatva, azt a' fergeteget, mellyet ő Recensiójával (lásd Erdélyi Muzeum

Első Füzet) támasztott. Kazinczy a' legnagyobb tűzzel forgadta-el ezen bekeltető Körben járását Pápaynak 's hozzá Aug. 20dikai 1821. e' következő levelet külde, hogy Pápay azt adja által a' Sümeghi Költőnek:

Kisfaludy Sándornak Kazinczy Ferencz
szíves tiſzteletet.

A' fergeteget a' lelki világban nyugalom követi mint a' testiben 's vidámabb szebb éltetőbb mint a' melly ez nélkül volt volna. A' mi világunkat egy férjfiunak elhalásával tűnik-fel, a' ki részt vevé a' fergetegben 's épen az [illegible], hogy abban részt vevé, egyik jóltevője a' Nemzetnek. Ismerjünk a' természet utjára itt is, melly rosszat hoz ránk hogy áldásiban jelenthessen-meg, melly vonz bennünket midőn úgy hiſſzük hogy ötet mi vonszuk. Gyüljünk Takács sírja mellé 's fogjunk kezet azokkal a' kiket becsülhetünk. Én tiſztelettel szeretettel bizakodással járulok elődbe, nagy Dísze honnomnak 's kérem barátſágodat. Kevélykedni fogok a' Maradék előtt ha azt megnyerendem, mint lelkes testvéredével, mellyet már kevélykedve bírok. Élj szerencsésen. Széphalom Augustus 20dikai 1821.

Pápayhoz akkor, azt írá Kazinczy, a' mellett hogy Verseghy nyelve ellen kifakadt:

„Midőn nálunk a' hajnal felhasadozott, vastag köd fogta el egünket 's tartóztatá a' felvirradást. Az én tüzem nem türte a' késedelmet, vészt támasztottam, mert a' ködöt csak fergeteg verhet-el. Mózes szent haragjában öszvetöré táblájit, Alcibiad feldöjté a' hamis Isteneknek szobraikat. Ez kevélység volt é vagy csak tűz? Tudom van a' mit tettem 's nem mentem se magamat se tettemet. De szabad elmondanom Cátóval, a' ki felől méltán vagy nem? azt mondják, hogy nem türheté a' Scipio ragyogását: Qui mihi atque animo meo nullius unquam delicti gratiam fecissem, haud facile aliorum lubidini malefacta condonabam. Az én kevélységem a' Scipiónak nem rongálni fere-fényedet hanem az által ostozik abban, hogy vallja, hirdeti. A' Maradék nem szívemet fogja vádolni, hanem ízlésemet. Ha Magyar Bodmernek kiált, azt megtiszteltetésül veszem.

V.

1805ben a' Posonyi Diéta a' maga [illegible] Bécsbe küldött férjfijainak meghagyá hogy Colloredo Miniszterhez is elmenjenek, 's janua prohibiti sunt. Colloredo az akkori futamláskor Kassára jött. A' Tolcsván lakó Szemere meghallotta. Rá' reszketek az ebanyja Németjére monda mint a' rossz puskás a' nyúlra, 's ezt írja neki ab Alpha ad Omega.

„Comiti Colloredo infrascriptus.

„In hoc rerum statu significare tibi necessitor, quod non nulli boni patriae cives te ob infandum pariter ac nefandum contemptum illum tuum quatenus regnicolari deputationi te Viennae cohonestare volent, Hamanico superbiae tuae & typho inflatus, aditum

denegaveras, aure et naso privare gestiant. Consulo itaque tibi ut quo ocyus fuga tibi consule, si te integrum esse velis. Subduc te Catilina ab his Ciceronibus justo furoris incendio aestuantibus. Libera patriam contagione cadaveris tui, cujus interna exhalant opaca Mephytim putri, quod hiat, recludens funera busto tetriorem, qui indignum te reddidisti, ut vel ossa tua in terrae Pannoniae sinu molliter aliquando cubent.

Quae tū consilia mea plane in eo vergunt, ut poenam unius plus quam patriae proditoris in sui demeritum aliorum vero salutare in exemplum effectuando, te tutum reddam, verum eo ut mitissimi ingenii Princeps noster prosapiis familiaque ejusdem incolumitate praelibati contemtus patriae vindices meum ad instar Curtii, in quamvis abyssum se praecipites darent, hoc enthusiasmi patriotici effectu ne quo pacto offendatur, qui ex funestissima praeviorum tuorum consiliorum sequela utinam jam nunc tandem sinceritatem illorum metiri sciret. Tolcsva 14 Xbris 1805.

Albertus de Szemere
progenies Ducis Stuba.

Az utolsó sort progenies &c azért vetette Szemere neve mellé, hogy Colloredo gondolja hogy ő valami; úgymonda, midőn ezt Kazinczynak elbeszélé, a' kinek Szapayhoz írt levelétől írtam ide ezt a' Bibliai és Római levelet.

VI.

Légrády Imrénél a' Magyar Országi Cancellariai Agensnél, megvan Mathias Corvinus, Ulászló és Szilágyi Mihály képe, e' mellett egy igen derék tableau: A' régi Magyarok kijövetele. Van nála egy Asszonyi Mumia is, egyenes állásban, 5 lábnyi 3 hüvelyk magasság. L. Conversationsblatt Zweiter Jahrgang 1820. Nro 4.

VII.

A' Kőnyomást (Steindruck) Aloys Sennefelder találta fel. Írt róla könyvet is. Híresebb lett miólta Kininger Professor der Schabekunst an der k. k. Akademie der vereinigten bildenden Künste; Ludwig Ferdinand von Schnorr, Prof Messmer Tájfestő; kiadták festésiket.

VIII.

Perában, Török Országh 1819, néhány német, theatrumkedvellő Kozebuetől: Schach Wampumot játszotta. A' második felvonásban több törökök a' Szálába mentek, 's minthogy a' játék a' Muselmannokat hűségteleneknek adja ki, karakolba játszókat és Nézőket szélyel verték.

IX.

Schrödernek életírása megjelent Hamburgba Campénál. L. Conversationsblatt 1820. Nro 16.

X.

A' franciák kevéssé ügyeltek eddig a' Német nyelvre 's azt a' mit Írói felől mondottak is, elszeleskedve írták: Ezt írja a' Conversationsblatt Nro 10. 1820 ban: Ein französische Literatur war

von jeher eine unerschöpfliche Fundgrube von Zeugen der crassesten Ignoranz wenn es sich um die Deutschen und ihre Literatur handelte. So hatte Lessing die Ehre un certain Mr Lesinge genannt zu werden: so hieß es von dem Buchtitel: Versuch über die Geometrie: L'ouvrage sur la Geometrie par Mr Versuch: so hat man Göthes Götz von Berlichingen; mit l'Idole de Berlin übersetzt. Besonders arg treiben es die hochgebildeten Franzosen, mit den eigenen Namen statt Hormayer, Hormeyer &c

Én pedig mint Magyar azt kérdem miért jobbak a' Németek, ha a' Magyarokról irnak? Conversations blatt Nro 16. Kovács helyett Kovácz, Nagy János helyett Nagy Gános. Hat még Conversationsblatt Nro 23: Die Gesellschaft der magyarschen Sprachbildung (Magyar nyelo mivelö Társasáy) zu Klausenburg (in Siebenbürgen) 1793 durch Georg von Branka einem vielverdienten Gelehrten, gegründet, seit vielen Jahren aber eingegangen, hat sich im vorigen Jahr, vorzüglich durch die Bemühungen des achtungswerthen Gelehrten ~~Pfarr~~ Gabr. v Dóbróntei erneuerings und auf eine Art gebildet, die eine feste Dauer erwarten läßt. Alle cultivirten Siebenbürger nehmen den eifrigsten Antheil, und von allen Seiten fließen Unterstützungen zu. Graf Paul Teleky dem die Wissenschaften Manches verdanken ist Praeses. Man hat bereits mehrere Sitzungen gehalten. Die Gesellschaft wird die Resultate theils in eigenen Bänden, theils in einer förmlichen Monathschrift drucken lassen, die Verfasser anständig belohnen &c

Ebben nem igaz az Egyik pont. A' Nevek: Aranka és Döbrentei ki vagynak jobbítva Nro 27. és Nyelv mivelő" társaság

XI.

Az Isis szerint most 16 tudós társaság van a' Muszka birodalomban, Petersburgban 6. Moszkvában 5. Rigába 2. Kazánban 1. Charcowba 2. Journalok jőnek ki németül, lengyelül, örményül és muszkául. A' legbecsesebb periodicum, u. m.: 1. Conservateur imperial, franczial a' Ministeriumtól ki adava. 2 Journal des Rathes németül és muszkául

Conversationsblattnak Redactora, Franz Gräffer In der C. Gräfferschen Buchhandlung Weihburggasse Lilienfelderhof Nro 964.

XI.

Pázmány Péter Predikatzióiból szedett szavak.

1. Folyamjink: Most: Folyamodjink.
2. Kövérben — Kövérebben
3. fogyatsját — fogyasztját.

XII.

Ex Protocollo Gralis Conventus IV Superintendentiarum Ev. Aug. Conf. in Hung. Pestini 1821 die 1a & sequentibus Septembris celebrati: Punctum 22dum

„In nexu prioris puncti consultatione de mediis quibus Studium patriæ Linguæ hungaricæ apud E. A. C. promoveri possit, enata:

„Ut juventus Evangelica Partium Superiorum vel maxime prima ætate quæ condiscendis linguis aptissima

est

eo efficacius ad discendam lingvam patriam adigi sicque altissima intentiones et contentia patriæ desideria secundari possint, conclusum est: ut spatio quinque annorum 3
cœpto deinceps nullus Studiosorum altiorum classium ad beneficia scholastica, alumnea videlicet admittatur, nisi lingvæ hungaricæ notitiam legitimam averit. Quod ipsum per Superintendentias respectivis Gymnasiis & Scholis ac etiam juventuti Scholasticæ publicabitur.

4

5